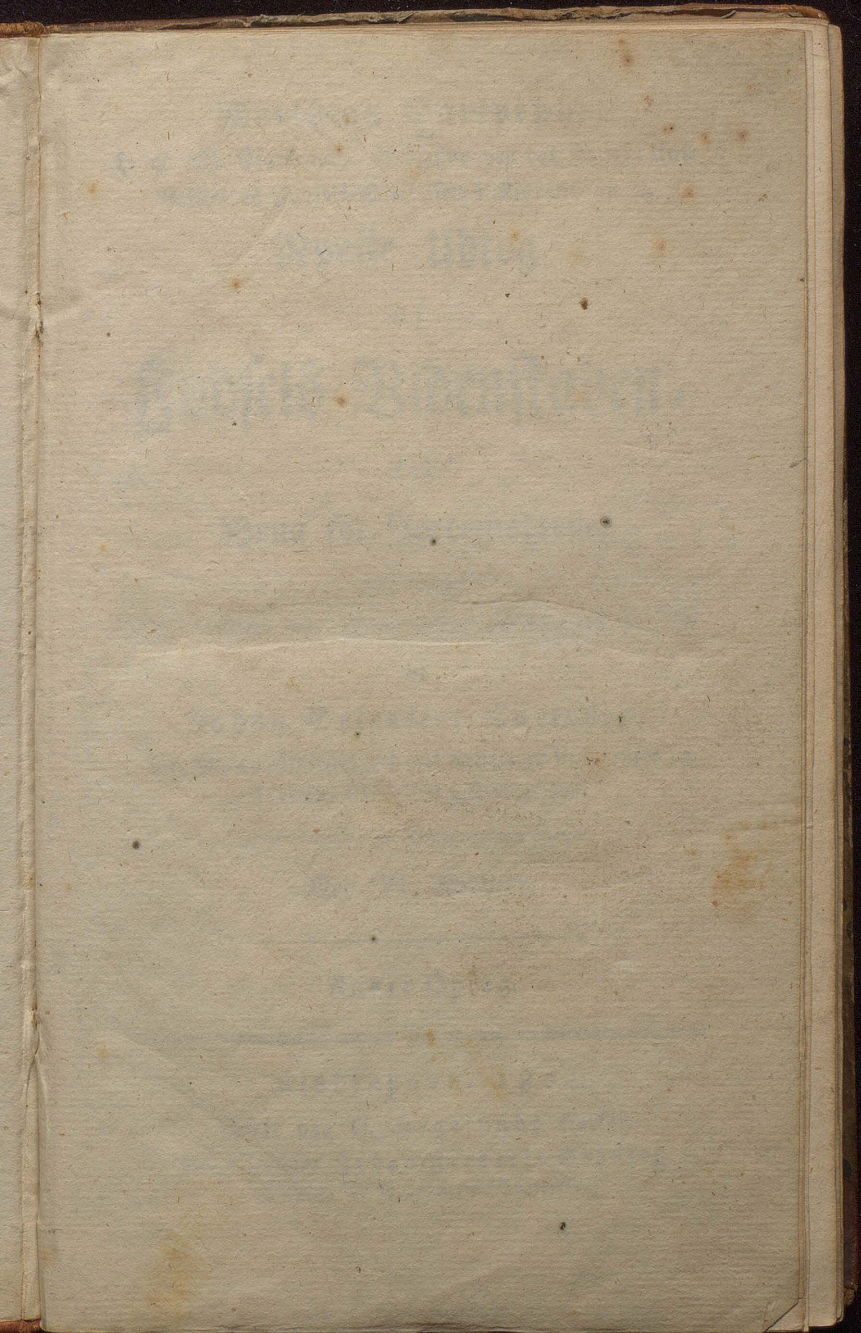

95724 Universitetsbiblioteket i Bergen

9 5724

Matthias Sartorph,
S. K. M. Etatsraad, Professor ved det Kongl. Uni-
versitet og Fødsels-Stiftelsen i Kiøbenhavn ic.

Ryeste Udtog
af
Fødsels-Videnskaben,

til
Brug for Jordemødrene,

Paa nye igiennemseet og udgivet
af

Johan Sylvester Sartorph,
Dr. M. og Professor ved det Kongelige Universitet og
Fødsels-Stiftelsen i Kiøbenhavn.

Med VI. Kobbere.

Andet Oplag.

Kiøbenhavn, 1804.

Trykt paa D. Hegelunds Forlag
hos Directeur Johan Frederik Schultze
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

618.2

S

393541

Fortale.

Naar de, som betiene sig af dette Udtog, tænke derved at finde en Gienvej til den vidtloftige Videnskab, som heri afhandles, og uden videre Underviisning og Øvelse, ved den allene at kunde blive vel oplærte og duelige Jordemødre, saa tage de ikke allene i denne deres Formodning merkelig Feil, men' misbruge endog den Hensigt, som jeg har havt med at udgive dette Arbejde.

Erfarenhed selv vil overtøye dem om: at det, som allene er her berørt for at styrke Sukommelsen, behøver en vidtloftigere Forklaring, ifald de skal indsee Aarsagen og den rette Sammenhæng af de Sandheder, som heri læres, og selv være istand til
her.

Fortale.

herester at samle sig et tydeligt Begreb og en fuldkommen Overbeviisning om den Lærdom og Videnskab, som de siden efter Pligt og Samvittighed skal udøve.

Hvortil vilde vel denne tørre og korte Beskrivelse over Delene, som have Indflydelse i Fødsels-handlingen, nytte dem, ifald de ikke øjensynlig i døde Legemer saae og sammenlignede disse Deles Beskaffenhed med Beskrivelserne, og indprentede dem selv ved Sandfærdnes Brug en langt tydeligere Kundskab, end nogen Afriidsning kunde give? Hvad vilde vel den korte Afmaling over Fødslernes Natur, Egenskaber og Sammenhæng hielp dem, naar de ikke ved egen Erfaring bleve overbeviste om, at Begivenhederne fulgte upaatvileligen af de Aarsager, som h'er angives? Og hvad Hielp vilde man forvente af den, som allene efter blot Læsning, uden Øvelse og Haandelav, vilde paatage sig at kunstle paa og udøve en saa betydelig Forretning, hvorpaa tvende Mennefters Liv beroder?

Det

Fortale.

Det er altsaa ikke Hensigten af mit Arbejde: at nogen skulde heraf lære sig selv paa egen Haand den fuldkomne og tilborlige Kundskab om Fodslerne, som en Fordemoder bør have, thi dertil er den endog alt for kort, utydelig og utilstrækkelig; men det er allene indrettet til: at de, som især fra Landet efter Hs. Majestæts allernaadigste Billie og Befaling underkaste sig den frie Underviisning i den Kongelige Fodselstiftelse, og som i kortere Tid maae oplæres, i det ringeste kunde have en Rettesnoer at følge, og ved Giennemlæsning daglig erindre sig, endog efterat de have forladt Skolen, den Lærdom og de Regler, som de i Forvejen have hørt grundig forklare, og selv lykkeligen udøvet. I den Henseende er Lærdommen fremsat i saa simpel og let fattelig en Stiil, og paa saa sammenhængende og ordentlig en Maade, som den i mine Tanker kunde afhandles.

Wilde da de, som ere underviste i denne Skole, ikke kiedes ved jævnlig at
giens

Fortale.

gennemlæse og erindre sig, hvad de tilforn vidtløftigere have hørt, begrebet og erfaret; vilde de undertiden kaste et Øje paa de anatomiske Tavler, som ere tilføiede til Oplysning og Brug for Jordemodrene, og deraf indprente sig Delenes Beskaffenhed og Fosterets forskjellige Stillinger, optegne de Tilfælde og Begivenheder, som dagligen i Jordemoderkunstens Uøvelse forekomme; sammenligne dem med den her afhandlede Lærdom, og prøve den i forskjellige Tilfælde, for ydermere at forbedre deres Indsigter, og rette de Fejl, som en modernere Kundskab og Erfarenhed maatte opdage; saa har jeg opnaaet mit vigtige Døimeed, og vil glæde mig, om dette Arbejde i den Henseende maatte blive nyttigt og gavnligt for flere.

Indhold.

	Første Kapitel.	
Om Fødsterne i Almindelighed.	•	S. 1
	Andet Kapitel.	
Om Fødselsvejene.	•	— 4
	Tredie Kapitel.	
Om Moderen.	•	— 13
	Fjerde Kapitel.	
Om Egget.	•	— 20
	Femte Kapitel.	
Om Svangerskabet	•	— 27
	Siette Kapitel.	
Om Undersøgningen.	•	— 28
	Syvende Kapitel.	
Om Fødselshandlingen.	•	— 46
	Ottende Kapitel.	
Om Fødselshjelpen i Almindelighed.	•	— 56
	Niende Kapitel.	
Om de fuldstændige Fødster.	•	— 98
		Tiende

	Tiende Kapitel.	
Om de alt for hastige Fødsler.	•	S. 110
	Elleve Kapitel.	
Om de langvarige Fødsler.	•	— 115
	Tolvte Kapitel.	
Om haarde og besværlige Fødsler.	•	— 127
	Trettende Kapitel.	
Om umuelige og forkierte Fødsler.	•	— 164
	Fiortende Kapitel.	
Om tilfældig farlige Fødsler.	•	— 184
	Femtende Kapitel.	
Om Tvilling-Fødsler.	•	— 198
	Sextende Kapitel.	
Om utidige Fødsler.	•	— 195
	Syttende Kapitel.	
Om den falske Forløsning.	•	— 203
	Attende Kapitel.	
Om Bendingen.	•	— 207
	Nittende Kapitel.	
Om Tangen.	•	— 259
Anatomiske Tavler for Jordemødre	•	— 261

Første Kapitel.
Om Fødslerne i Allmindelighed.

§. 1.

Der gives naturlige, ligesaavel som unatur-
lige Fødsler. De første kaldes saaledes, fordi
de kan fuldendes ved Naturen, men de sidste kan
ikke skee uden ved Konsten.

§. 2.

De fleste forekommende Fødsler træffer ind
ved Enden af den 40 Uge af Svangerskabet, og
faae Navn af tidige Fødsler. Andre skeer
nogle Uger eller Maaneder før, og kaldes uti-
dige; men meget sielden gaae de over den al-
mindelige Tid, og blive overtidige.

§. 3.

De naturlige ere af ulige Beskaffenhed, thi nogle ere mere, andre mindre fuldstændige.

§. 4.

De fuldstændigste ere de almindeligste; de mindre fuldstændige skeer enten usædvanlig langsom, eller for hastig, eller med stor Besværighed, dog alle ved Naturens Hielp.

§. 5.

De unaturlige ere alle lige fordervelige, lige farlige; og saafremt Kunsten ikke kommer til Hielp, medfører de baade Moderens og Fostersers nødvendige Undergang.

§. 6.

Efter Fødslernes udvendige Forhold kan de altsaa inddeles i tre Klasser.

I. Naturlige; til disse hører:

a. Af tidige.

- 1) De fuldstændige,
- 2) de alt for langsomme,
- 3) de alt for hastige,
- 4) de meget haarde og svære Fødsler.

b. Af

b. Af Utidige.

- 1) De alt for tidlige,
- 2) Misfødslerne, og
- 3) Samlingsfødselen.

II. Unaturlige, til hvilke regnes:

- 1) De som af sig selv ere forkeerte og nødvendig farlige.
- 2) De som hændelsevis blive farlige, formedelst Blodstyrtning eller Krampestrækning.

III. Sammensatte eller blandede, indbefatte:

- 1) Tvilling-
- 2) eller Trillingsfødslerne.

§. 7.

Alle Fødsler begynde med afveklende kramptagtige Sammentrækninger i Underlivet, som medfører en smertefuld Trængsel, og hele Legemets Anstrængelse til at uddrive Fosteret, Vandet og Efterbyrden, og disse faae sædvanlig Navn af Fødselsbeer.

§. 8.

Disse Beer, som Virkninger af de skjulte Fødselskræfter i Legemet, findes af saa ulige Forhold, at deres Beskaffenhed, Aarsager og Føl-

ger nødvendig bør undersøges og opdages, isald Fødslernes indvortes Besskaffenhed og Forskiel skal læres og kiendes fra hinanden.

§. 9.

Erfarenhed lærer, at Fødslernes indvortes Forskiel beroer fornemmelig paa Fødselsvejenes Tilstand, paa Moderens Besskaffenhed, Eggets Forhold, og disse Deles indbyrdes Virkninger paa hverandre, hvilket i det følgende nærmere skal betragtes.

Andet Kapitel.

Om Fødselsvejene.

§. 10.

Vejene, hvorigiennem Fosteret fødes, bestaae af haarde og bløde Dele.

§. 11.

De haarde Dele ere en Sammensætning af Been, som ved den nederste Deel af Kroppen hænge sammen med hinanden ved Drusse og seenagtige Baand, saaledes: at de udgiøre ind-

vendig

vendig en frum Beenkanal, som kaldes Bekket net, fordi det ligner et Barbeerbekken, paa hvilket Randen foran er temmelig udskaaen, og Bunden er aaben.

§. 12.

Der ligge tre forskjellige Been bag i Bekket, som med eet Navn kaldes Korsbenet, hvoraf 1) det øverste er det sidste Lændebeen, hvilket er rundagtig foran, og staaer noget frem i Huulheden: 2) det mellemste kaldes det Helligeben, som indvendig er frum og oventil omtrent en Haandbred, men bliver nedentil spidsere; 3) det underste kaldes Kumpebenet, som er det allermindste og det eneste bevægelige af dem alle (*).

§. 13.

Paa Siderne og fortil indesluttet Bekket af to store Been, som kaldes de uædvnbare Been. Hver af disse ere i Ungdommen adskilte i tre Stykker inden i den Udhuiling, hvor Laarbeenet drejes i: 1) det øverste af disse Stykker kaldes Hoftebenet, som er det bredeste og fladeste af dem alle, og er hestet bag til, til det Helligeben; 2) det underste kaldes Sædebenet, har indvendig i Midten en liden fremstaaende Spidse,

(*i See I. Anat. Taale 1. Figur.

Spidsse, nedentil er det tyk, og bøjer sig forfrem og opad med en smallere Ende, ligesom en Krog; 3) og det forreste kaldes Skambenet, hvilket er det mindste af disse tre, er indvendig noget krummet, og ligger tværs over Sædebenenes Hæger. Der hvor begge Skambenene vedrøre hinanden, ere de bredest, og denne deres brede Flade, som de foran gjøre paa Bekkenet, kaldes tilligemed den mellemliggende Bruske Isbenets Flade (*).

Disse tre Stykker af de nævnbare Been, endskjønt de hos Børne ere sammengroede med hinanden, saa man neppe kan kiende, hvor ethvert af dem endes eller begynder, betragtes dog som om de endnu vare adskilte Stykker.

§. 14.

Benene i Bekkenet ere udvendig og indvendig skjulte af adskillige bløde Dele, nemlig af Hinder, Aarer, Sener og Kød, foruden Huden, som udvendig beklæder dem alle; derfor kan deres Dannelse og Vidde ikke sees, men dog nogenledes udvendig paa Legemet kiendes, nemlig: Isbenets Due kan føles over Skammen; Hoftebenenes Graastand og lige Højde, ved hver Hofte; Sædebenenes Vidde fra hinanden erfares neden til, naar man sidder paa Hug; Korsbenets

(*) I. Anat. Table 1. og 5. Fig.

nets Forhøjning, af Fordybningen over Krydsfet; det Helligebeens Krumming, af Forhøjningen under Krydsfet; og Rumpebenet tilligemed Bekkens indvendige Rum og Vidde kan bedst erfares, naar en Finger indbringes i Modersfeden, eller op i Endetarmen.

§. 15.

Bekkenet kan, efter den Skikkelse det har, inddeles i Randen og Huulheden. Randen gjøres af Hosteskaalernes indvendige brede Glæder, som ligge paa Siderne; af Korsbenets runde fremstaaende Forhøjning, og den øverste Rand af det Helligebeen bagtil; af Skambenes skarpe og øverste Randt fortil. De øvrige Been udgjøre Huulheden, hvilken har, foruden dens indvendige Dybde, to Åbninger, som vel bør kiendes (*).

§. 16.

Den øverste Åbning eller Indgangen til Huulheden har en Figur som et malet Hierte paa et Kort, hvis Spidse vender imod Isbenet, og Hjørner ligge bag til ved Siden af Korsbenets Forhøjning. Dens mindste Vidde er ordentligviis fra Korsbenets Forhøjning over til

Is-

(*) I. Anat. Tavle 2. Fig.

Isbenet $4\frac{1}{4}$ Tomme; dens mellemste Tværvide imellem Hoftebenene er $5\frac{1}{4}$ Tomme; og de allerstørste Skraaevyder ere to, som løbe hver for sig fra Midten af det udhulte Hjørne ved Korsbenet, til Midten af det skraae over for modstaaende Skambeen; disse overskære hinanden under en skævt Vinkel, og er hver for sig omtrent $5\frac{1}{2}$ Tomme lang (*).

Denne Åbnings Styrelse falder paa et staaende Fruentimmer, bagfra, hvor den er højest, skævt ned fortil, saaledes: at om dens Axel eller lodrette Middellinie blev forlænget opad i Underlivet, maatte den falde skraae frem imod Navlen paa en frugtommelig Kone, naar hun var i den niende Maaned; og blev den forlænget nedad, vilde den falde i Huulheden af Bekkenet, tet foran Rumpbenet (**).

§. 17.

Den underste Åbning eller Udgangen af Bekkenet har en mere ægformig Figur, der formedelst seenagtige Vaand, som løbe fra Siderne af det Helligeben over til Sædebenene, er rundere bagtil, bøjer sig siden fremad, og bliver spidsere og smallere oppe imod Isbenet, hvilken smallere Ende af denne Åbning kaldes Vuen
under

(*) I. Anat. Tavle 4. Fig.

(**) I. Anat. Tavle 4 Fig.

under Isbenet. Den mindste Bidde i denne Abning er imellem de underste Ender af Sædebenene $4\frac{1}{4}$ Tomme; den største, fra Spisen af det Helligebeen, forover til Buen under Isbenet, er $5\frac{1}{4}$ Tomme (*).

Denne Abnings Styrelse paa et staaende Fruentimmer er krum, og dens Axl falder skraae imod Jorden, naar den forlænges fremad.

§. 18.

Bekkenets indvendige Huulhed har en ægformig Skikkelse: dens største Bidde, fra Buen under Isbenet til den største Dybde af det Helligebeen, er $5\frac{1}{2}$ Tomme; dens mindste Bidde, imellem de indvendige Spidser af Sædebenene, er $4\frac{1}{4}$ Tomme; men Dybden selv er 6 Tommer bagtil, 4 Tommer paa Siderne, og kun 2 Tommer foran; og dens Axl eller Middellinie er krum og bøjes bagfra fremad.

§. 19.

Naar Bekkenet paa et fuldvoren Fruentimmer, hvad enten hun er høj eller lille, ilde eller velstabt, haver ovenansførte Skikkelse, Forhold og Maal, kaldes det et veldannet Bekken, saasom det da er velstikket til Fødselen; men naar
det

(*) I. Anat. Table II. Fig.

det findes hos et eller andet Fruentimmer enten større eller mindre i Aabningerne og i Huulheden, eller Skikkelsen fordrejes ved et eller andet Been, som har en usædvanlig Figur, skævt Leje, eller Størrelse, saa kaldes det et ildedannet Bekken, og bliver, formedelsk dets alt for store Rummelighed, eller for store Enghed og Modstand, en Aarsag til Fødselens Ufuldstændighed (*).

§. 20.

Den blode Fødselsvei gøres af de udvendige Skandele og Moderkæden, som ere eftergivende og bekvemme til at udvides i Fødselen, naar Barnet skal fødes igiennem dem.

§. 21.

Skandeleene eller de yderste Fødselsdele ligge foran imellem Vaarene fra Isbenet ned imod Sædet; og slutte tættere sammen, i deres naturlige sunde Tilstand, paa Piger end hos Koner, men findes mere aabne paa dem, som have født, hos hvilke de miste deres naturlige Fasthed, Stivhed og Farve, jo oftere de udtrækkes under Fødselen. Samme bestaaer af 1) Venusbækken eller den øverste haarede Deel; 2) de store og tykke Skamlæber, som udvendig tillukke Skammen; 3) det

runde

(*) I. Anat. Tavle 6. og 12. Fig.

runde ømfindelige Lem overst i Sprekken, som kaldes Kilderen; 4) de smaa Vandløber, som løbe skraae ned fra Kilderen inden for Skamlæberne; 5) Vandrørets lille Åbning imellem de smaa Vandløber; 6) Moderskedens Åbning, som er snævrere paa Piger, og nesten tilsluttet ved en Hinde og med Riødlapper, men større og udvidet hos dem, som ofte har født; 7) Bastet, eller den Solde, der sammenføjer de store Læber neden til, og som springer itu i de tidlige Fødsler; 8) Mellemkødet, som er den underste Deel af Kroppen, imellem Stammen og Endetarmen, der spændes og lider mest af alle de yderste Dele ved Enden af Fødselen (*).

§. 22.

Moderskedens er en huul kødagtig Gang, omtrent af 4 Tommers Længde, som begynder inden for Skamlæberne i Tomme neden under Vuen af Isbenet, strækker sig siden paa skraae op i Huulheden af Bekkenet, imellem Vandrøret og Endetarmen, og bøjer sig tilsidst op imod Moderen; med dens øverste Ende er den groet fast om Moderhalsen, med den underste heftes den til de yderste Fødselsdele, men oven og neden til hænger den fast med Vandblæren og Endetarmen.

Inde

(*) II. Anat. Tavle I. Fig.

12 Andet Kapitel om Fødselsvejene.

Indvendig er den fuld af Kynker, som ere tykke og mange hos Piger, men færre hos Koner, og næsten udslættede hos dem, som ofte have født (*).

§. 23.

Bandblæren ligger foran Moderen inden for Isbenets Glæde, aabner sig med et lidet krum hindeagtig Rør under Buen af Isbenet, imellem de smaae Bandløber, over Moderskedens Aabning (**).

§. 24.

Endetarmen ligger langs ad Krummingen af det Helligebeen, aabner sig under Mellemkibet, omtrent een Tomme foran Rumpebenet. — Denne saavel som Blæren optager et større eller mindre Rum i Bekkenet, efter som de ere tomme eller opfyldte. Endetarmen fremstykdes ved de sidste Trængsler i Fødselen, som en rund aaben Ring, uden for Legemet.

(*) II. Anat. Tavle 4. Fig.

(**) II. Anat. Tavle 1. 4. Fig.

Tredie Kapitel.
Om M o d e r e n.

§. 25.

Moderen er det hule Legeme, som ligger tildeels frit i Bekkenet, imellem Vandblæren og Endetarmen: den tiener til Maanedstidernes Affsondring, til Ophold for Fosteret under Svangerskabet, og til at udskyde det i Fødselen. Moderens Væsen bestaaer af besynderlige Traade, mangfoldige Aarer, Soleseener og et hindagtigt trevlet Brev. Formedelst denne soampagtige Bygning, lader den sig paa en forunderlig Maade udvide under Svangerskabet, og sammentrækker sig igien med megen Styrke i og efter Fødselen.

§. 26.

Uden for Svangerskabet ligner Moderen i Figur og Størrelse en liden fladtrykt Pære: og inddeles i fire Dele, nemlig: 1) den øverste og bredeste, som kaldes Modergrunden; 2) den midterste smalle Deel oven for Moderskeden, kaldes Moderlegemet; 3) den smalleste Deel, som

som Moderkæden er groet fast paa, kaldes Moderhalsen; og 4) den underste frihængende Deel inden i Moderkæden, er Modermunden.

Modermunden er omtrent een Tomme lang, og en liden Finger tyk: dens underste Ende deles ved en tet tilluft Tverspalte, i to Læber, nemlig: i den forreste, som er den tykkeste og længste, og i den bagerste, som er smallere og kortere.

Indvendig har Moderen en liden Huulhed, der er trekantet i Legemet, men løber ud med et huult Rør igiennem Moderhalsen, og endes i Tverspalten imellem Modermundens Læber (*).

§. 27.

Formedelst Moderens særegne Leje, findes den for største Deelen i den øverste Abning af Beckenet, liggende paa skraae, saaledes, at Modergrunden hælder tilbage imod Korsbenet, og Modermunden vender forfrem imod Isbenet; ved denne Stilling kommer dens ene Flade, som er lidet ophævet, til at vende noget opad og forfrem imod Blæren, og den anden, som er mere flad, til at vende nedad og tilbage imod Endetarmen.

Ved Hielp af Larmehinden, som omklæder Moderens øverste Dele, og siøen breder sig ud

(*) II. Anat. Tavle 2. 4. 5. Fig.

ud med to Foller til hver sin Side af Hoftebenene under Navn af de brede Moderbaand; hestes Moderen løseligen til Siderne af Bækket; — og da samme Hinde bøjer sig siden fra den forreste Flade af Moderen op paa den bagerste Flade af Blæren, og ligeledes fra den bagerste Moderflade op paa Endetarmen; saa bliver Moderen ved samme tillige forbunden foran med Vandblæren, og bagtil med Endetarmen.

Fra Hjørnerne af Modergrunden gaaer desuden de saa kaldte runde Moderbaand, som løber ud igiennem Ringene paa Bugmusklerne, og ender sig under Huden, i Fedtet over Isbenet: disse hjælper til at bære Modereen og holde den i dens besynderlige Styrelse: endskjønt dens stærkeste og fasteste Forbindelse er nedentil ved Moderhalsen, da den er sammenvoven i den øverste Ende af Moderhalsen.

§. 28.

Foruden disse Baand har Moderen ved hver Side tvende vedhængende Dele, nemlig: Modertrompeteren og Eggestokken, som ligge i Follerne af de brede Baand, og tiene til Undfangelsen. Om disse Dele behøver Jordemoderen ej andet at vide, end at Fosteret med sit Tilbehør, i unaturlig Svangerskab, undertiden
vorer

vorer og opholdes i disse Dele uden at komme i Moderen (*).

§. 29.

Under Svangerskabet forandres Moderens Størrelse i en Tid af 40 Uger, ved jævnlig at udvides og vore op i Underlivet, forbi alle Larmene, indtil Hiertekulen. Denne Moderens Væxt skeer sædvanlig i følgende Orden: i den tredie Maaned er Modergrunden tet oppe over Isbenet; i den femte, midt imellem Navlen og Isbenet; i den syvende, under Navlen; i den ottende, over Navlen i Hiertekulen; i den niende, igien dybere og mere fremstaaende med en rund stump Forhøjning under Navlen (**).

§. 30.

Moderens Figur og indvendige trekantede Huelthed forandres efterhaanden i Svangerskabet, og udrundes til en næsten ægformig Stikkelse paa følgende Maade: De to øverste Dele af Moderen, nemlig Grunden og Legemet, som de løseste og mest svampagtige, udvides tydeligen i de første fem Maaned, vore op i Underlivet, og staaer frem som en Kugle; efter den femte Maaned begynder Moderhalsens indvendige Kanal at udrundes

(*) II. Anat. Tavle 3. Fig.

(**) III. Anat. Tavle 1. 2. 3. Fig.

rundes langsom oven fra nedad, bliver kortere og kortere til Enden af den syvende Maaned, da den næsten er forsvunden og udtrækt i eet med Moderens Hule. Moderens underste Deel findes til samme Tid udspændt, rund, kugelformig, tyk, og blød at føle i Moderkæden, skönt Modermundten selv endnu holder sig tilluft, svullen, og ligner en tyk Knap. Efter den syvende, indtrif den niende Maaned, fortyndes og udspændes den kugelformige Moderhals mere og mere, indtil Modermundten, som paa den Tid ligner en tyk Ring, bliver gandske forkortet, flad, aaben og tilsidst i Fødselen reent udslettet.

§. 31.

Moderens almindelige Leje forandres, under Svangerskabet, i det Moderen, formedelst Eggets Tryngsel, nedsynker i de to første Maaneder i Moderkæden, hen mod Udgangen af Bekkenet (*), og siden igien ved Enden af den tredie Maaned, formedelst dens tiltagne Størrelse, som ikke længer kan rummes i Bekkenet, stiger op over den øverste Åbning af Bekkenet. — Dens særegne Leje forandres efterhaanden fra den tredie til den niende Maaned, saaledes, at Modergrunden styres immer forfrem op over den forreste Rand af Bekkenet, hen imod Navlen, og kommer i den sidste Ma-

B

ned

(*) II. Anat. Tavle 3. Fig.

ned med sin midterste Deel til at ligge lige over Middelpunkten af Bekkenets øverste Åbning; men Modermunden derimod kommer til at vende henimod det Helligebeen.

Årsagen hertil er Korsbenets fremstaas ende Forhøjning i Bekkenet, Indvoldenes Trykning bag paa Moderen, Bekkenets smalle Rand foran, Underlivets lette Eftergivelse, hele Udgægets Tryngsel og ordentlige Udvidning.

Undertiden forandres Moderens Størrelse, Figur og Leje i Svangerskabet ikke paa denne Maade, hverken i Henseende til Tidou eller Drødenen, hvilket da bliver Årsag til Fødslernes Ufuldkommenheder, som denne uordentlig udvidede, eller saa kaldte *Stærke Moder* forårsager; hvilket herefter læres ved de haarde og forkierte Fødsler.

§. 32.

Under Fødselen forandres Moderens Figur, Leje og Størrelse, ved de øverste Deles værelvise overvindende Sammentræknings, og de derpaa fulgte underste Deles smertefulde Eftergivelse og Udvidning — Modersfeden, Skambdelene og Væstet udtrækkes, forlænges og aabnes i eet med Moderhalsens Høulhed.

§. 33.

Strax efter Fødselsen forandres Moderens Høulhed og Størrelse ved en jevn laagsom afvæ-

aføxlende Sammentrækning, der skeer uden Smerte, og ytrer sig snarest stærk i Moderhalsen, derefter i de øverste Dele, og allerlidst i Modermunden, hvilken strax efter Fødselen hænger ned ligesom en slap affkaaren Larm i Moderskeden, og tilligemed de slappe og udvidede Fødselsdele omsider sammendraget sig, men bekommer hverken deres forrige Væghed, ikke heller deres Stivhed eller Farve igien. — Under Moderens Sammentrækning følger strax et Udflod af klart rindende Blod, som siden forandres til Blodklumper, og efter nogle Dages Forløb i Forhold med Sammentrækningen bliver blegere og mere hvidagtig, og tilsidst ophører, naar Moderen saameget, som den kan, har sammentrukket sig, og næsten bekommet sin forrige Skikkelse.

Hos Koner, som have født, findes Moderen større end naturlig: Modermunden mindre aflang, men bredere, tykkere, fladere og blødere; Modermundens Læber blive lige lange, mere aabne, undertiden ujævne og ligesom arrede. I Alderdommen sammenkrimps den igien, og bliver haardere og mindre. — Naar Maanedstiderne indtræffer, er Moderhalsen noget tykkere og blødere, og Modermunden mere aabned.

Fierde Kapitel.
Om Egget.

§. 34.

Inden i Moderen omgives Fosteret tillige med dets Bædske af en hindeagtig Skal, der har Skikkelse som et Eg. Dette menneskelige Eg bliver i dets fuldkomne Tilstand indeelt i udvendige og indvendige Dele.

§. 35.

De uddendige ere Hinderne og Moderfagen (*). 1) Hinderne ere egentligen to, den yderste, som kaldes Narehinden, og den inderste, som kaldes Vandhinden; begge ere fine og giennemsigtige, især den inderste. Disse tiene til at indslutte Fosteret, Navlestrængen og Vandet; og den yderste, som igien er omgivet med en blød trevlet Hinde paa Udsiden, hester Egget fast til Moderen indvendig, og udgjør en stor Deel af Moderfagen. 2) Moderfagen er et blødt, fladagtig, tykt Stykke, som udgjør den tykkeste

(*) III. Anat. Tavle 1. 3. Fig.

tykkeste og fasteste Deel af Eggets udvendige Dele; den er mere eller mindre rund, tykket i Midten, hvor Navlestrængen sædvanligst gaaer ind i den og tyndest ved Randen, hvor den heftes stærkest til Moderen. Dens yderste Side, som vender til Moderen, er hvælvet og ujævn; den inderste er glat af Hinderne, som bedække den, men fuld af Arer, som ere ophævede og løbe sammen i tre store Stammer ned i Navlesnoen. Dens almindelige Sæde er gierne ved Modergrunden, fielden paa Siverne, og meget rart over Modermundten. Den hænger sammen med Fosteret ved Navlestrængen, og med Moderen ved ujævne Lapper, i hvis Mellemrum Moderens fineste Arer nedscenke sig, ligesom Moderkagens ujævne Forhøjninger indfattes i Moderens Fordybninger, paa det Sted, hvor Moderkagen sidder. Her ved indsues den bedste og fineste Bædske, som føres igiennem Navlestrængen, til at nære Fosteret, og de aabne og udvidede Arer i Moderen, som ligge bag ved den, tilsluttes.

§. 36.

De indvendige Dele ere Modervandet, Fosteret og Navlestrængen.

Maar Hinderne briste, flyder Vandet ud, som i Begyndelsen af Svangerskabet er tyndt,
men

men tykkere og slimagtig ved Enden deraf. Vandet tjener til at udvide Moderen lige til alle Sider, giver Fosteret frie Bevægelse, og tager af for udvendig Voldsomhed og Stød, der kunde skade Barnet.

§. 37.

I dette Vand inden for Hinderne ligger Fosteret, som efter Tiden i Svangerskabet er forskiellig i Bægten, Maalet og Længden. I den sidste Maaned vejer et fuldbaaren Foster sædvanlig imellem 7 til 10 Pund; Længden er 16 til 20 Lomer, og dets største Brede imellem Skuldrene henimod 5 Lomer. Man inddeler det i Hovedet, Kroppen og Yderdelene, hvis forskiellige Slaver og Randter nøjagtig bør vides og kiendes.

§. 38.

Hovedet er størst i Forhold med de andre Dele; dets forreste ujævne Deel er Ansigtet, som kiendes af Næsen, Øjnene, Munden og Hagen; dets bagerste Deel er Hovedskallen, som bliver kiendelig ved dens aflange runde Figur, ved Haarene og de hindagtige Abninger. Ansigtbenene ere ubevægeligr, undtagen Underkindbenet; men Hovedskallen, hvoraf den øverste Deel kaldes Tjffen, bestaaer af 7 bevægelige Stykker,
nemlig

nemlig af to Pandebeen, to Sidebeen, to Lindingebeen og Nakkebenet. Disse Been ere adskildte ved hindeagtige Abninger, som danne Sømmene og Fontanelle. Sømmene ere tre, nemlig Kronesømmen, som løber tværs over Hovedet, fra det ene Lindingebeen til det andet; Pilesømmen gaaer paa langs fra Næsen til Nakkebenet; Vinkelsømmen løber paa skraae imellem Sidebenene og Nakkebenet. Fontanelle ere egentligen to: den forreste, ovenpaa Hovedet, er den største og firkantet; den bagerste, ved Vinkelsømmen, er mindre og trekantet. Formedelt disse kan Hovedet sammenklemmes noget i Længden, men mest og næsten $\frac{1}{2}$ Tome i Bredden. — Hovedets største Længde paa et fuldbaaren Barn er 5 Tomer imellem Hagen og den bagerste Fontanelle; Hvalvingen fra Panden til den bagerste Fontanelle er $4\frac{1}{2}$ Tome i Ligelinie; den største Bredder imellem Sidebenenes Forhøjninger er $3\frac{1}{2}$ Tome; dens mindste Bredder imellem Lindingerne $2\frac{1}{2}$ Tome; og Højden fra Grunden til Toppen ved den forreste Fontanelle $3\frac{3}{4}$ Tome. Formedelt Maalet, Størrelsen, Bevægeligheden, og Hovedets ægformige Figur, er det fuldkommen passende til Bekkenets Maal, naar det behørig indtræder i Fødselen (*).

S. 39.

(*) I. Anat. Table 3. Fig.

§. 39.

Kroppen er vel ikke saa stor som Hovedet, men højelig til forskiellige Kander, mest forover, mindre til Siderne, allermindst bagover. Benene hvoraf den bestaaer ere: 24 Rygbeen, Brystbenet foran, 12 Ribbeen paa hver Side, og Bekkenet nedentil; paa Kroppens forreste Flade er Struben, Brystet, Underlivet, Navlestrengen og Fodselsdelene kiendelige af deres Figur og Størrelse — men naar de omgivende bløde Deles Hævelse forhindre at føle deres Stikkelse, kiendes de bedst af de nærhosliggende Deles Besskaffenheder; — paa den bageste Flade er Nakken, Ryggen, Lænderne, Sædet at bemerke; paa Sidefladen er Siderne af Halsen, Siderne selv, det tynde af Livet, og Hosten at føle og kiende.

§. 40.

Øverdelene inddeles i de øverste, paa hvilke bemerkes Armen, Overarmen, Albuen, Underarmen, Haanden, Fingerner, og Naaden paa hvilken disse Dele ere højelige imod hinanden. Paa de underste Øverdele bemerkes Laaret, Knæet, Benet, Foden og Tæerne, og Naaden hvorpaa de uden at brækkes eller beskadiges kan bøjes, samt de tydelige Kiendemærker, hvorved
de

de ved Undersøgelsen inden i Moderen kan skilles fra de øverste.

§. 41.

Fosterets Stilling er i den sidste Maaned saaledes at det ligger i en ægformig Skikkelse, med Baghovedet ned imod Modermunden, Fødderne og Sædet op imod Modergrunden, dets forreste Flade vender skraaet imod Konens Bænder, og Ryggen imod Konens Underliv, saa hele Fosterets Længde ligger i Bekkenets Arel (*). Undertiden kan denne Stilling forandres, og Barnet ligger enten paa tværs, eller paa skraaet i Moderen, og byde forskjellige Dele frem, hvilket gjør Fødslerne uordentlige og farlige.

§. 42.

Nablestrængen, som gaaer fra Barnets Liv til Moderlagen, bestaaer af 3 Aarer, et trevlet Bæv og en fedt Materie, der udvendig er beklædt med en Deel af Hinderne. De Strænge, som have meget af denne fede Materie, kaldes fede, de andre blodige Strænge. Undertiden kan der være Vykter og Knuder paa dem. Sædvanlig ere de ligesaa lange som Fosteret; undertiden til Hindring i Fødselen kan de være baade kortere eller længere. Naar der ere Tvillinger, som ordentlig ere adskildte fra hinanden

(*) IV. Anat. Tavle I. Fig.

den, saa har hver sin Navlestræng og sin Moderkage, skiont Moderkagerne kan være sammenvorne; men ere Tvillingerne sammenvorne med Underlivet, have de begge en fælleds Stræng. — Nyttten af Strængen er til at føre Blodet fra Barnet til Moderkagen, og fra den igien til Fosteret, hvorved Barnets Liv vedligeholdes, og Næringen iværksættes.

§. 43.

Saaledes er et virkelig modent og fuldkomment Æg beskaffen — et umodent derimod, som fødes førend det har naaet sin behørigte Fuldkommenhed, findes altid forskiellig fra det modne i Størrelsen, i Udviklingen, i Delenes Riendelighed og Beskaffenhed, og det i større eller mindre Grad, jo mere umodent det findes. Er et virkelig Æg forulykket ved Fosterets tidlige Dod, og Moderkagens uordentlige Tilvæxt om hele Ægget, da kommer det til at ligne en fiødagtig Klump, der bestaaer af Trevler, Haar, og en indvendig glat Huelhed, opfyldt med en Vædse, hvori iniet Foster, eller ikkuns Levinger af et opløst og fordærvet Foster findes, og kaldes i saa Fald et Misfoster, eller et Maanedsbarn, eller en Maanedskalv, eller uegentlig et falsk Æg. Men avles der inden i Moderen, uden nogen foregaaende frugibar Undfangelse, et Bege-

me,

me, enten som en Gedært, eller en Klase af Vandblærer, eller Levninger af Moderkagen blive hængende og sammenklemmes i forskiellige Stikkesler, eller Moderen udvides af Luft, Vand eller Blod, saa kaldes disse fremmede Legemer i egentlig Forstand falske Eg, eller falske Maa- nedskalve, eller Samlinger, og udvider Mo- deren ligesom et virkelig Eg.

Femte Kapitel.

Om Svangerskabet.

§. 44.

Naar Moderen og Underlivet udvides af et vir- kelig eller flere Eg, saa kaldes det et virkelig Svangerskab; men udvides de af et falsk Eg, saa er det et falsk Svangerskab.

§. 45.

Et virkelig Svangerskab er naturligt, naar Egget vover inden i Moderens Hule; enkelt, naar der kun indeholdes et Eg i Moderen; sam- mensat derimod er det, naar der ere Tvillinger, Trillinger eller flere Eg; og forviklet, naar
der

28 Femte Kapitel om Svangerskabet.

der er baade et virkelig og et falst Eg tilfammen i Moderen. Unaturlig er derimod Svangerskabet, naar Egget indeholdes i Eggestokken, eller i Modertrompeten, eller i Underlivet; hvilke ere sielbne Tilfælde, som gandske ere uden for Jordemødernes Kunst, men have alle deres besynderlige Kiendtegn, som ved Undersøgningen læres og opdages.

Den sædvanlige Tid et virkelig og naturlig Svangerskab varer, inden Egget har opnaaet sin Fuldkommenhed, er 40 Uger, eller 10 Maaneder, hver Maaned til 4 Uger, og hver Uge til 7 Dage beregnet, hvilket udgjør 280 Dage. Dog lærer Erfarenhed, at hos Førstefødende indtræffer ej sielden Fødselen i 36te Uge.

Siette Kapitel.

Om Undersøgningen.

§. 46.

For at faae at vide, hvorledes de ommeldte Dele, der have den nærmeste Indflydelse i Fødselen og Svangerskabet, ere beskafne, bruger man at undersøge, det er ved Fødselen med
Haan-

Haanden eller Fingrene at opdage deres Tilstand; hvilket kan skee i Moderkæden, i Moderen, i Endetarmen, paa Underlivet og undertiden paa Brysterne.

§. 47.

Ved Undersøgningens Udvøelse maae man iagttage tre Ting, nemlig: 1) at stille den, som skal undersøges, beqvem, enten ved at lade hende paa en vis Maade staae, sidde, ligge eller knæle; 2) at Jordemoderen stiller og retter sig derefter, enten foran, eller ved Siderne, eller bag ved Konen, staaende, eller knælende; 3) og at hun veed at bruge den rette Maade og Haandlav at undersøge paa hvert et Sted.

§. 48.

Naar man vil undersøge i Moderkæden, som er det sædvanligste Sted.

- 1) Saa stilles Konen enten liggende paa Ryggen, med Sædet og Skuldrene højt, Knæerne bøjes, Laarene udvides, og Fødderne understøttes — eller siddende yderlig paa Randten af en Stoel, med Laarene adskilte, og hælder Ryggen vel tilbage — eller knælende og støttende paa Albuerne, da hælder hun Kroppen vel forover, sætter Sædet tilbage, og adskiller Laarene — eller staaen-

staaende, da bøjes Knæerne, Laarene udvides, Ryggen hældes tilbage imod en Væg.

- 2) Stiller Jordmoderen sig beqvem efter Konen; nemlig: naar Konen ligger, sætter hun sig enten foran eller ved Siden af hende paa en Stool; — sidder Konen, sætter Jordmoderen sig foran hende enten paa Knæe, eller paa en lavere Stool; — ligger Konen paa Knæe, stiller Jordmoderen sig bag ved hende; — og staaer Konen, stiller Jordmoderen sig foran hende, enten liggende paa Knæerne, eller siddende paa en lav Stool.
- 3) Det rette Haandelav at undersøge med er dette: 1) at Jordmoderen fører enten Pægefingern allene, hvilket er sædvanligst, eller ogsaa Pægefingern og Mellemfingern tæt tilfammenlagte, smurte i frisk Olie eller usaltet Smør, forsigtig op til Fødselsdelene, adskiller Læberne vaerlig, og indbringer først Enden af den ene Fingern, siden den anden i Modersteden, isald 2 Fingre bruges, langs op efter dens bageste Glade; 2) bøjer dem op efter Modersteden's Krumning, med Ryggen af Fingrene vendt imod det Helligbeen; 3) de tvende sidste Fingre lægges inden i Haanden, men Tømmelfingern lægges udstrakt over Isbenet; 4) dernæst vogte sig vel for ej
- at

at støde an formeget, eller beskade de indvendige Rykker og Dele i Moderkæden, men ifald det gøres fornøden, med Ryggen af Fingeren værsom opskyde Mellemflødet, og agtsom besøle alle de indvendige Deles Tilstand.

§. 49.

Vil man undersøge inden i Moderen:

- 1) Saa stilles Konen, enten liggende paa Ryggen, eller paa Siden yderlig paa Kanten af Lejet, i sidste Fald lægges der Puder imellem Knæerne til at holde Laarene vel fra hinanden; eller siddende, eller knælende, saaledes som meldt er.
- 2) Jordemoderen stiller sig foran Konen; uden naar hun knæler, eller ligger paa Siden, da stiller hun sig bag ved hende.
- 3) Maaden er denne: 1) at Haanden smøres, og alle Fingrenes Ender sammenlægges og tilspidses saaledes, at de enten alle paa een Gang eller nogle af Gangen indbringes i Moderkæden, indtil hele Haanden, med Ryggen vendt imod det Helligbeen, lemsfældig er kommen ind og opskudt efter Beføkenets Krumning mod Modermunden, som ligeledes langsom og forsigtig med en Fingerende efter den anden udvides, at hele Haan-

Haanden kan uden Skade indskydes i Moderen selv.

§. 50.

Lil at undersøge i Endetarmen udfordres:

- 1) At Konen stilles emen liggende paa Siden, med Sædet yderlig paa Lejet, eller knælende med Sædet fladt tilbage.
- 2) At Jordemoderen stilles foran Konen, naar hun ligger; men bag ved hende, naar hun knæler.
- 3) At den rette Maade bruges, som er: naar Endetarmen forud ved en Klister er udtømmet, at Pægefingeren da smøres og vaersom indskydes efter sin naturlige Bøjning og Endetarmens Krumning, for at besøge de Dele, hvis Tilstand man indvendig vil lære at kende.

§. 51.

Ved Undersøgningen udvendig paa Underlivet.

- 1) Stilles Konen gjerne liggende paa Ryggen med Bækkenet højt, Skuldrene lavt, Laarene og Benene lige udstrakte; eller Hælene operakte imod Sædet — undertiden siddende og hældende sig tilbage med Ryggen.
- 2) Stil-

- 2) Stiller Jordemoderen sig ved Siden, eller foran Konen staaende eller siddende.
- 3) Jagttages Maaden, nemlig: naar Lærerne i Forvejen ere rensede ved en Klister, og Konen har ladet Vandet, anlægges den flade og undertiden kolde Haand imellem Isbenet og Navlen, for sagte at beføle Underlivet, imedens Konen holder Bejret tilbage.

§. 52.

Undersøgningen bruges uden for Svangerskabet, i Svangerskabet, i Fødselen, og efter Fødselen.

Uden for Svangerskabet tjener den

- 1) Til at kiende de udvendige Fødselsdeles naturlige og ordentlige Beskaffenhed; i det man ved Følelsen og Synet tillige erfarer, at de have deres rette Dannelselse, Stivhed, Væghed, Følsomhed og indvendige rødsrøde Farve. Hvilke Ting's Fuldkommenhed tjener en Jordemoder, naar det udfordres, til at domme, om et Fruentimmer er Pige; thi naar disse Egenskaber i Fødselsdelene fattes, giver det Formodning til, at hun er det ikke, medmindre at Delene ved deres første Dannelselse, Tilfælde eller Sygdomme, uden hendes moralske Feit, ere blevne forandrede.

C

2) Til

- 2) Til at kiende, om Fødselsdelene ved nogen Slags Bold og Magt ere udvidede og beskadigede; i det man da finder dem ømme, udvidede, hovne og blodige, om Skaden nylig er skeet, hvilket en Jordemoder maa vide at give Efterretning om, naar der er Formodning til, at et Fruentimmer er krænk-
ket, og hendes Vidnesbyrd forlanges.
- 3) Til at kiende og skionne, om en har født før; hvilket kiendes, ifald det nylig er skeet, derpaa, at Underlivet er blødt og indfaldet at føle paa, Modermunden hænger ned i Moder-
skeden slap og udvidet; at de yderste Fødselsdele ere hovne, blodige og ømme; det Røde gaaer, og Brysterne ere sædvanlig fulde af Mælk dersom det er 2 eller 3 Dage efter Fødslen. Mæn er flere Uger, Maa-
neder, eller endnu længere Tid forløben efter Fødselen, kiendes det af Rynkerne paa Under-
livet, af Brysternes Slaphed, af Vastets Voreværelse, og især af Modermunden, som er usædvanlig tyk, flad, aaben, og mindre spidsagtig.
- 4) Til at kiende de yderste Fødselsdeles, Moder-
skedens, Moderens, Vandblærens, Mast-
tarmens, Mellemkiødets og Underlivets Sygdomme og Fejl, som kunde rettes og forekommes.

S. 53.

Under Svangerskabet bruges Undersøgningen, til at erfare om et Fruentimmer laver virkelig til Barsel, eller om der er et virkelig Svangerskab forhaanden, og dette kiendes bedst

Paa Underlivets Forandring.

- 1) Naar Underlivet i de to første Maaneder, efterat Maanedstiderne ere ophørte, findes fladere og indfalden over Isbenet.
- 2) Og det siden ved Enden af tredje Maaned, eller i Begyndelsen af den fjerde, tager efterhaanden til i et ordentlig Forhold med Tiden af Svangerskabet, i Trykelse og Højde, til det tilsidst imod Enden af Svangerskabet staaer frem med en rund, stump Forhøjning omkring Navlen.
- 3) Naar Navlen efter Midten af Svangerskabet taber sin Huulhed, bliver flad i syvende Maaned, og siden staaer frem som en Lap imod Enden af Svangerskabet.

Paa Brysternes Forandring. Naar de imod den halve Tid af Svangerskabet tage jevnlig til i Størrelse og Haardhed, og imod den sidste Tid ved Trykning give en melkeagtig Fugtighed af sig.

Paa Moderens Forandring.

- 1) Naar man i Begyndelsen af den fjerde Maaned, ved Undersøgningen paa Un-

derlivet kan føle Modergrunden, som en liden Bold tet oven for Isbenet, og at samme, Tid efter anden vover højere og højere, bliver større og større i Omfreds, til den tilsidst forarsager en haard rundagtig Forhøjning omkring Navlen.

- 2) Naar man tillige, ved Undersøgningen i Moderskedden, føler Moderens underste Dele forandrede; at Moderen er nedsynket i de to første Maaneder saa dybt, at man lettelig med det første Led af Fingeren kan naae Modermunden foran i Bekkenet, og tydelig føle, at dens bruskagtige Haardhed har forandret sig, er bleven tykkere og blodere; at Tverspalten er bleven rund, sammentrucken, og Læberne ligelange hos dem, som første Gang ere svangre, eller tragtformig aaben nedentil hos dem, som oftere have født.
- 3) Finder man til samme Tid igennem Endetarmen den nedsynkte Moder oplydt, og dens bagerste Flade ophævet, er Vissheden større.
- 4) Finder man efter den tredje Maaned, inden i Moderskedden, at Modermunden af sig selv er optrukken saa højt bag i Bekkenet, at den vanskelig kan naaes med Fingeren,

og siden aftager i Haardhed og Længde, giver det Svangerskabet tilkiende.

- 5) Naar Moderhalsen i den siette Maaned bliver blodere, og begynder oventil efterhaanden at udvides, indtil den efter den syvende Maaned antager en kugelagtig Skikkelse, inden for hvilken man føler Fosterets Hoved ligesom en rund Kugle at hvile og vippe op og ned, naar man med Fingeren trykker derpaa, saa er Svangerskabet virkelig.
- 6) Og endelig, naar Modermunden til aller sidst blodgøres, ringsformig aabnes, og forsvinder, da forestaaer Fødselen.

Paa Fosterets Nærværelse og Bevægelse.

- 1) Naar man i den fjerde eller femte Maaned, ved Undersøgningen i Moderskeden, finder igiennem Moderhalsen en liden Tyngde inden i Moderen, som siden ved tiltagende Størrelse bliver tydeligere og mere modstaaende.
- 2) Naar dette Legemes fri Bevægelse, ved Enden af den femte Maaned, omsider tydeligen kan føles med Haanden udvendig paa Underlivet, da er Svangerskabet ej mere at paatviøle.

Anmerkninger.

- 1) Da Underlivets runde fremstaaende Figur, Fosterets Bevægelse, Moderhalsens behørig Udvidning

ning og kugelagtige Stikkelse, tilligemed Hovedets runde og haarde Tyngde, ikke fuldkommen kan kiendes før efter den halve Tid af Svangerskabet, saa seer man deraf, at ingen tilforladelige Kiendetegn kan havees paa Svangerskabet før efter den femte Maaned.

- 2) Disse berørte Kiendetegn ere derfor de eneste sande, som adskille Svangerskabet fra andre Hævelser og Sygdomme i Underlivet, f. Ex. fra Vatersoet, Trommesoet, o. s. v., hvilke dog undertiden kan være tilstæde tilligemed et virkelig Svangerskab, og gixre Kiendemærkerne desto utydeligere.
- 3) Intet enkelt Kiendetegn for sig allene, uden i Forening med flere, kan tilforladelig bestemme Svangerskabet.
- 4) Delenes uordentlige og sygelige Veskaffenhed, helst hos Fruentimmer, hvis Maanedstider have været uordentlige, gixr ofte Undersøgningen usikker, med mindre man forud har undersøgt og kiendt deres Veskaffenhed før Svangerskabet.
- 5) Alle andre Tegn paa Svangerskabet, foruden dem som Undersøgningen opdager, f. Ex. Maanedstidernes Udeblivelse, Underlivets usædvanlige Tykkelse, og andre sygelige Tilfælde, som Konen bemærker, ere uviste og utilforladelige, med mindre de ovenanførte tillige ere tilstæde.

§. 54.

Undersøgningen bruges ogsaa under Svangerskabet til at bestemme Tiden, hvorlænge en Kone har været svanger; dette kiendes nogenlunde

Paa Modergrundens bestemte Højde, og Underlivets tiltagne Tykkelse, som deraf følger, nemlig: at man i den fjerde Maaned føler Modergrunden tet ovenfor Skambuen

buen — i den femte, imellem Skambenet og Navlen — i den siette, op imod Navlen — i den syvende, midt under Navlen — i den ottende, midt imellem Navlen og Hiertegruben — ved Enden af den niende, opfylder den hele Hiertegruben — og i den tiende synker den igien nedad imod Navlen.

Paa Moderens underste Afsnits bestemte Forandringer, nemlig: I de to første Maaneder er Moderen sunken saa dybt i Bekkenet, at Modermunden med det første Led af Fingeren kan føles inden i Moderskedden — i tredje Maaned stiger den op igien, og Modermunden kaster sig tilbage imod det Helligebeen — i den fjerde Maaned ligger Modermunden saa høit, at den neppe kan langes med Fingeren; Moderskedden findes tom bagtil i Bekkenet, men Moderlegemet, som udvides, føles undertiden ved Enden af denne Maaned opfyldt ved Isbenet, tilligemed en svag og utydelig Tyngde af Fosteret — i den femte begynder Moderhalsen at svulme, og Moderens større Opfyldning føles foran i Bekkenet, og bagtil en Huulhed, i hvilken Fingeren bemerker ligedan en Opfyldning bag paa Moderen, ja undertiden, ved god Dvelse, smaa bevægelige Dele af Fosteret — ved Enden af den siette begynder Moderhalsens Kanal ovenfra tragtførmig at udvides, og mere at blodgieres,

Foster

Fosteret vipper som en let Bold, ved mindste Trykning paa Moderhalsen, op og ned i Vandet, og Modermunden begynder noget at synke, saa at man nu kan føle den blødere og noget kortere end før — i den syvende Maaned begynder Moderhalsen udvendig, ved sin større Udvidning, oven fra at forandre sin kegelagtige Figur, og at faae imod Enden en liden halvkugelagtig Stikkelse; og ifald Fosterets Hoved vender nedad, findes en rund, haard, tungere Kugle at opfylde samme, og hoppe langsommere op og ned, ved Fingerens Trykning paa Moderens underste Affnit — i den ottende er Moderhalsen tyndere, blødere, mere spendt og udvidet, dens halvkugelagtige Stikkelse fuldkommen større og tydeligere, Fosteret selv større og tungere, Modermundens Læber tyndere, og dens udvendige Aabning aflang — ved Enden af den niende er Moderhalsen mere spendt, fortyndet, og tilligemed Hovedet dybere indtrykt i den øverste Aabning af Bekkenet; Modermunden er fladere og blødere, og begynder udvendig fra, skönt ikke heel igiennem, tragtformig at aabnes — i tiende og sidste Maaned er det underste Affnit af Moderen nedtrykt i Midten af Bekkenet, Fosteret tungere, og hviler umiddelbar (naar det har sit ordentlige Leie), uden noget mellemværende Vand, paa det underste Affnit; Modermunden er gandske

ffe forfunden og udslettet, og undertiden hos dem, som før har født, heel igiennem ringformig aaben, saa at Hinderne og Vandet kan søles inden for med Fingeren (*).

Moderkedens øverste Deel udvides i Forhold med Moderhalsens bestemte Udvidning; dens Foller udtrækkes, især spendes dens forreste Flade under Isbenet, og bliver glattere; ligesom det underste Affsnits Udvidning og Trykningen tiltager, saa forsøges Slimen ved Enden af Svangerskabet, baade i Mængde, Tykkelse og Sejhed, ja tilsidst bliver blodstribet, og tilkændegiver Fødselens Nærmelse.

Paa Fosterets tiltagende Tyngde og Bevægelse.

- 1) Denne Bevægelse kan en øved Haand føle udvendig paa Underlivet, ved Enden af den femte Maaned, ligesom et hastigt Stød af et svømmende Legeme.
- 2) Den kugelagtige Tyngde føles tydelig mod Enden af den syvende Maaned, naar man trykker paa den underste Deel af Moderen.
- 3) I ottende Maaned hviler denne tunge kugelagtige Byrde fastere over Modermunden, og i niende bliver den formedelst Tyngselen mere ubevægelig, uden noget mellemværende Vand, at føle, og trænger ind

(*) III. Anat. Tavle I. 2. 3. Fig.

ind tilligemed den uiderste udrundede Deel af Moderen i den øverste Åbning af Bekkenet.

Anmerkninger.

- 1) Dog er at bemærke, at ingen af disse Tegn for sig allene, uden i Forening med flere, giver nogen Visshed hverken om Svangerskabet eller Tiden i Svangerskabet; thi Moderens Synkning og Oprækning skeer ikke hos alle til lige Tid, men i Forhold med Bekkenets Vidde, og Delesnes fastere eller slappere Forbindelse.
- 2) Modergrunden stiger ej altid som den skalde op ad imod Navlen, men ud over Isbenet hos dem som ofte have født, og hvis Underliv er fremhængende.
- 3) Moderhalsens og Modermundens Forandringer skeer ej saa ordentlige, naar Konen ofte har født, naar Fosteret er dødt eller ligger uordentlig, eller Moderkagen heftes over Modermunden.
- 4) En alt for stor Mængde Vand i Moderen, forhindrer ofte at føle Hovedets Tyngde og Leje paa Moderhalsen efter den syvende Maaned; ligeledes gjør Fosterets forkierte Leje, og Moderkagens Sæde over Modermunden.
- 5) Fosterets Bevægelse og tiltagne Vægt i femte Maaned erfares ikke, naar Barnet forud er dødt.
- 6) Den Tidregning, som gøres efter Maanedstidernes Udeblivelse, eller efter Fosterets Bevægelse, som Konen synes indvendig at føle, er ej at forlade sig paa, uden naar den stemmer overeens med de Forandringer, som Undersøgelsen viser, og som lettere ved Døelse, end ved vidtløftig Beskrivelse, maa kiendes.

S. 55.

Undersegningen tiener og til at kiende et falskt Svangerskab, og skille det fra et virkeligt, hvor-

hvormed det ofte har stor Liighed. — Kiendtegnene tages af:

- 1) Underlivet, som i de første to Maaneder hastigere udvides og spendes, da det tvertimod paa den Tid bliver fladere i et virkelig Svangerskab.
- 2) Navlen, efter den siette Maaned, staaer ikke frem, men beholder sin Grube.
- 3) Modermunden forandrer ej heller sin Haardhed og spidse Figur.
- 4) Der findes ingen Bevægelse af noget Foster, om Svangerskabet vedvarer over den femte Maaned.
- 4) Brysterne blive slappe, sammensaldne, og give en hvid vandagtig Bædske af dem.
- 6) Fødselen ledsages med Blodstyrning, naar den begynder; og uden at Vandet stiller sig, føles et traadet kiødlignende Legeme at fremskydes.

Anmærkning.

Undersøgningen bestemmer ogsaa Tegnene paa Tvillinger, hvorom tales i det 14de Kapitel: Saa velsom og Kiendtegnene paa de unaturlige Svangerskaber, hvilke sædvanlig ere uviste, tvivlsomme, og sielden kan bedømmes af Jordemødre.

§. 56.

Undersøgningen bestemmer ogsaa om Fosteret er levende under Svangerskabet. Dette kiendes:

- 1) Af

- 1) Af Bevægelsen efter den femte Maaned, som føles med Haanden, især naar den kold legges paa Underlivet.
- 2) Af Fosterets tiltagende Væxt og større Tyngde paa den underste Deel af Moderen, undtagen naar der maatte være Tvillinger.
- 3) Af Moderens ordentlige tiltagne Væxt og Forandringer, som ikke skeer naar Barnet er død.

§. 57.

Ligeledes bestemmer Undersøgningen om Fosteret er død under Svangerskabet, paa følgende Maade:

- 1) Fosterets Bevægelse bemerkes efterhaanden at blive svagere og svagere, og tilsidst at høre reent op.
- 2) Eller Fosteret bevæger sig paa eengang meget heftig, forvolder en usædvanlig Kulde i den Svangres Legeme, under hvilken Fosteret døer, og siden efter føles ingen Bevægelse mere.
- 3) Efter Barnets Død synker Underlivet, og har Navlen været fremskudt, falder den ind igien.
- 4) Konen merker en usædvanlig Tyngde i Bækkenet, og ved hastig at vende sig, naar hun ligger, føler ligesom en Klump at falde

falde fra den ene Side over til den anden i Underlivet.

- 5) Den frugtsommelige Kone finder undertiden en besynderlig Kulde inden i Moderen.
- 6) Brysterne slappes, og give en tynd Vædske fra sig.
- 7) Kommer hertil en udvendig Aarsag, som voldsom har virket paa Moderen, eller den svangre Kone har haft heftige Sindsbevægelser, saa kan man desto mere forvente at Fosteret er død.

§. 58.

I Fødselstiden bruges Undersøgningen for at faae at vide Moderens og Fosterets Leje; om Fosteret er levende eller dødt; hvorledes Fødselsvejene ere beskafne; om Fødselen er begyndt og gaaer ordentlig frem, saaledes som ved Fødslerne i Almindelighed affhandles (§. 91).

§. 59.

Efter Fødselen viser Undersøgningen paa Underlivet, om der kun er et eller flere Børn (§. 168); om Moderen trækker sig sammen (§. 84); og ved Undersøgning i Moderen kan man faae at vide tillige, hvor Moderkagen er hestet, hvilket i det Følgende læres.

 Syvende Kapitel.

 Om Fødselsbehandlingen i Almindelighed.

§. 60.

Fødselen er den Handling, hvorved Fosteret tiligemed dets Efterbyrd, enten ved den Fødendes egne Kræfter, eller ogsaa ved menneskelig Hielp, udføres af Moderen igiennem Fødselsvejene.

§. 61.

Naar Fødslen gaaer for sig alleene ved Naturen, skeer og foraarsages Fødselsbehandlingen ved Modergrundens og Moderlegemet's kraftige Sammentrækninger, hvilke understøttes ved Mellemgulvets og de udvendige Riøddeles kraftige Medvirkninger, som omklæder Bugen, og foreger Nedpresningen; ved disse Sammentrækninger trykkes de Dele, som indeholdes i Moderen, ned imod Moderhalsen og Modermunden, hvilke i den sidste Tid af Svangerskabet ere saa fortyndede og svækkede, at de nødes til at give efter, og efterhaanden aabne sig, for at lade Fosteret og de indeholdte Dele i Moderen gaae igiennem Fødselsvejene, med

medmindre Moderens Sammentrækninger enten ere alt for svage, eller og at Modstanden, som Modermundens eller Fødselsveiene gjøre, er for stærk, da kan Fødselen ikke fuldføres uden ved menneskelig Hielp.

§. 62.

Naar derfor Modermundens og de næstved liggende Dele strammes og udvides af Eggets Nedpresning, som Modergrundens Sammentrækninger forvolde, saa opkommer der i Underlivet visse smertefulde Trængsler, som kaldes Beer eller Fødsels-smerter.

§. 63.

Disse Beer kan efter deres Natur og Oprindelse inddeles i tre Slags: i rette, falske, og blandede Beer. — De rette ere de, som kommer af Moderens Virksomhed, og virkelig beforder Fødselen, hvad enten det skeer paa en ordentlig eller uordentlig Maade.

§. 64.

Naar de rette Beer begynde korte, komme langsomme, høre op imellem, blive efterhaanden tydeligere, stærkere, langvarigere, hastigere, mere trængende, og bestandig i et vist Forhold forsøges i Hestighed, Langvarighed, Styrke og Træng-

Trængsel, saa kaldes de ordentlige rette Beer, eller og fuldstændige Beer, siden de befordre Fødselen paa en ordentlig og fuldstændig Maade.

Derimod ere de rette Beer ufuldstændige eller uordentlige, naar de ikke idelig forøges i den behørig Orden, og gradviis tage til, men enten aftage, eller længe ophøre, eller reent udeblive, uden at fuldføre Fødselen i den behørig Orden og Tid.

§. 65.

De falske eller vilde Beer ere ogsaa smertefulde Trængsler i Underlivet, som ikke komme af Moderens Sammentrækninger, men af Aarsager udenfor Moderen, som af heftige Coliksmærter, Steensmærter, Betændelser, Krampe, o. s. v., og som derfor aldeles ikke befordre Fødselen.

§. 66.

De blandede Beer ere deels rette, deels falske, som blande sig med hinanden, og til eens Tid kan indtræffe under Fødselen.

§. 67.

De rette Beer kendes: 1) Af Maaden de gaae frem paa, nemlig: at de begynde med en Stramning over Navlen, strækker dem ned med en tydeligere Smerte over Lænderne, og endes

endes heftigst og mest smertefuld i Bekkenet og omkring Isbenet. 2) Ved Undersøgningen i Moderskedens, paa Modermundens Spending, Hindernes Stramning, og Fosterets Nedtrykning, som bemerkes under Veerne. 3) Ved Undersøgning paa Underlivet,, hvorved Modergrundens tydelige Stramning ligesom en haard Kugle bemerkes under Veerne.

De falske og vilde Veer kiendes derimod deraf: 1) At de ikke begynde eller gaae frem i den Orden, som de rette Veer, men gaae dem tværs over Underlivet, eller paa urette Steder, og paa en langt anden Maade end de rette Veer pleje. 2) At de slet intet trænge eller virke paa Modermunden, stiller heller ikke Vandet eller nedtrykker Fosteret, siden de komme ikke af Modergrundens Sammentrækning. 3) At de ofte lindres eller borttages ved Clisterer eller andre Lægemidler, hvilket ikke lader sig gjøre med de rette Veer. — De blandede Veer kiendes hver Slags paa sin anførte Maade.

§. 68.

Efter Veernes Heflighed, og den Tid, de træffe ind i Fødselen paa, inddeles de i forskjellige Slags; men denne Forskiel er ikke væsentlig, men allene forskjellige Grader af Veer.

- 1) De, som gaae sig i den sidste Maaned af Svangerskabet, kort foran Fødselen, kaldes

D

Fors

- Forbærter, Plukkeveer eller Kyndere, fordi de forkynde Fødselens Komme. Disse ere den første og svageste Grad af Veer.
- 2) De, som begynde Fødselen, stramme og aabne Modermunden tydeligen, kaldes de retskafne Veer eller Begynderne. Disse ere stærkere, og at ansee som den anden Grad af Veer.
 - 3) De, som kraftigen befordre Fødselens Fremgang, kaldes de drivende Fødselsveer; og ere mere heftige, og ligesom den tredje Grad.
 - 4) De, som fuldende den, kaldes rystende Veer; og ere den allerheftigste og højeste Grad.
 - 5) Efter Fødselen, kaldes de Veer, som befordre Moderkagens Fødsel, uddriver det levende Blod, eller et Maanedsbarn af Moderen, de egentlige Efterveer; og ere mildere end de forrige.
 - 6) Men de, som komme af Moderens ulige Sammentrækning efter Fødselen, kaldes uegentlig Efterveer.

§. 69.

Ligesom Veerne inddeles i disse forskellige Slags Grader, saa inddeler man den ordentlige Fødselshandling efter dem, og efter de Forandringer, som gaae for sig under dem, i fem forskellige Tidrum.

§. 70.

§. 70.

Fødselens første Tidrum indbefatter de fiendelige Forandringer, som gaae for sig i den sidste Tid af Svangerskabet, kort foran Fødselen, og som have deres Aarsag i Modergrundens begyndte og endnu utydelige Sammentrækninger.

Disse Forandringer ere:

1) At Underlivets Forhøjning synker mere og mere nedad og frem imod Navlen. 2) Rynderne (§. 68) indfinde sig, fornemmelig mod Aftenen. 3) Vandet trænger og minder ofte til at lades, Stolegangen ligesaa. 4) Slimen i Moderkæden bliver sejere, overflødiger og tilsidst nager blodstribet. 5) Fødselslemmerne og Fødderne tage hastig til i Hævelse, eller ifald de have været svulne, aftager Svulsten paa eengang.

Anmærkning.

Alle disse Forandringer ere derfor Tegn, som tilkiendegive, at Fødselen nærmer sig, thi Moderens Hals er paa den Tid paa det høieste udvidet, kort og kuglerund; Modermunden er meget tynd, næsten som Papir, og undertiden aaben, saa Hinderne kan føles derigennem.

§. 71.

Det andet Tidrum indbefatter de Forandringer, som yttre sig naar Fødselen tydeligen begynder.

Disse ere:

1) At Rynderne forvandles til de saa kaldte egentlige begyndende Beer; disse ere smertefulde

re, medføre en heftig Trængen paa Egget, og forvolde Vandedrættens langvarige Tilbageholdelse. 2) Man føler udvendig, at Modergrunden under disse bliver vepelviis haard, stiv, og trækker sig tydelig tilfammen. 3) Indvendig erfares at Modermundens Læber tydeligen strammes, fortyndes og udvides mere og mere under Beerne, men slappes igien og blive blødere, saa snart de ophøre. 4) At Hinderne strammes, udspændes og opfyldes af Vandet under Beerne, og nedtrykkes som en Risle i Modermundens Abning, under Navn af Vandets Stilling, men slappes igien naar Beerne ere forbi. 5) At Fostret under Beerne sammentrykkes og jevnlig fremskydes, jo mere Hovedet nedpresses i Bekkens øverste Abning, jo mere og mere skydes Hovedbenene over hinanden i Sømmene og Fontanellerne, hvorved Huden først rynkes, og siden gjør en rund, flad og stiv Hævelse paa Hovedet, imedens Beerne og Presningen vedvare.

Anmerkning.

Disse Forandringer ere derfor de Tegn, af hvilke man kiender, at det er Alvor, og at Fødselen er virkelig begyndt.

§. 72.

Det tredie Tidrum indbefatter de Forandringer, som vise sig, naar Fødselen tydeligen tiltager i Fremgang.

Disse

Disse ere:

1) At de forrige smaa, korte og langsom paa hinanden følgende Veer, som begyndte Fødselen, bliver heftigere, hastigere, langvarigere, mere trængende og smertefuldere; Uroeligheden hos den Fødende, Pulsens Hestighed, Legemets Hede, Ansigtets Rødhed og truende Miner tiltage; Aandedrættens holdes længere tilbage; den hule og i Begyndelsen brummende Stemme bliver gradviis opløstet til en højere og længevarende Skrigen. 2) At Modermundens udvides, fortyndes og aabnes saa stærk, at den gjør ligesom en Krands omkring en Deel af Hovedet. 3) At Hinderne og Vandet trykkes udenfor Modermundens, og Vandets Stilling bliver staaende i Moderkæden, som en opfyldt Blære, uden at slappes, naar Veer er forbi. 4) At Hovedet er allerede igiennem den øverste Abning, indpresset i Huulheden af det Helligebeen.

Anmerkning.

Paa disse Forandringer kiender man altsaa Fødselens Fremgang.

§. 73.

Det fjerde Tidrum indbefatter de Forandringer, som vise sig ved Enden af Fødselen.

Disse ere:

1) At

1) At de Beer, som besfordrede Fødselen, forandres til rystende Beer, hvilke ere de allerheftigste og strængeste, der ingen synderlig Ophold giver, hvorved Knæerne zittre, hele Legemet ryster uden Kulde, Ansigtet blusser af Hede, Sveden udbryder, undertiden Brekning paafølger, Køsten forvandles til en Kiælvende, støvende og fortoivlende Skrigen. 2) Modermunden udslettes gandske. 3) Hinderne ere bristesfærdige eller virkelig briste, og alt det Vand, som indeholdes imellem dem og Hovedet, udskylles paa eengang. 4) Slimen i Moderskedden bliver blodig, og derved siges de, som første Gang føder, at tegne. 5) De yderste Fødselsdele tilligemed Mellemskiødet, Vaster og Endetarmen begynde at udspændes, fremskydes og udvides af Fosteret, som trykker og udstrammer dem. 6) Om sider indpresses Fosteret i Bekkenets underste Abning, og opskydes omkring Buen under Isbenet, indtil hele Fosteret og det indeholdne Vand tilsidst udstødes med en Fart af Moderen.

Anmerkninger

Af disse Forandringer kiender man: 1) at Fødselen nærmer sig til Enden. Disse forkiellige Tidsrum ere ulige i Henseende til Længden, det første er det længste, og de følgende ere kortere; dog, naar Fødslerne ere meget uordentlige, følge disse Forandringer ikke saa riigtige efter hverandre, og derfor bør man og i alle Fødsler desto nøjere iagttage dem, siden de bestemme Fødslernes Forskiel.

Det femte Tidrum strækker sig fra Barnets Fødsel indtil Efterbyrden ogsaa er født.

I dette, begynde efter en kort foregaaende Kølighed kortere, mildere og mindre smertefulde afvejlende Efterveer, som forvolde: 1) en ringere Nedtrykning, 2) en nye Stramning og Udviidning i den sammentrufne Moderhals, 3) Moderkagens og de medfølgende Hinders langsomme Løsning og Nedskydelse imod Modersteden, hvorved Fødselen fuldendes.

S. 75.

Hvorledes Fødslernes Besskaffenhed vil blive, og hvordan de vil falde ud, kommer fornemmelig an 1) paa den haarde og bløde Fødselsvejs Besskaffenhed, 2) paa Moderens forskjellige Leje, Udviidning og Sammentrækning i Fødselen; 3) paa Fosterets forskjellige Leje, Størrelse og Nedtrykning; 4) paa Beernes forskjellige Besskaffenhed; og 5) paa de forskjellige Tilfælde, som kan indtræffe under Fødselen. Disse fem Ting fortiene derfor nøje at gives Agt paa i alle Fødsler, for at dømme om deres Besskaffenhed og Forskiel, som i de forskjellige Slags Fødsler herefter læres.

 Ottende Kapitel.

 Om Fødselshielpen i Almindelighed.

§. 76.

Fødselshielpen foretages i Almindelighed 1) for at lette den fødende i de naturlige Fødsler, og forekomme alt hvad som kunde skade Fosteret og Moderen, saavel i, som strax efter Fødselen; 2) for at forekomme og bortrydde de Hindringer og Tilfælde, som kunde gjøre Fødslerne haarde og farlige, isald de overlodes til dem selv; og 3) for ved kunstig Hielp at fuldende de Fødsler, som Naturen ikke kan fuldføre.

§. 77.

En Jordmoders Pligt er almindelig i alle Fødsler at iagttage følgende Hovedting; nemlig: 1) Undersøgningen; 2) Tilberedningen; og 3) Behandlingsmaaden.

§. 78.

Undersøgningen maae først foretages paa adskillige Lieder, saavel under, som imellem Beerne; for at erfare 1) Moderens, 2) Fosterets, 3) Fødselsvejenes, 4) Beerne's Bestaaelse, og 5) de besynderlige Forandringer (§.

69) og foresaldne Omstændigheder, som skee før, og i Fødslerne, 6) samt at kiende Fødselshandlingens forskjellige Natur og Forhold.

§. 79.

Tilberedningen indbefatter alt, hvad der bør have i Beredskab til Magelighed og Fornødenhed for den Fødende, Fosteret og Jordmoderen selv, baade i og efter Fødselen. — Herunder høre: 1) Et beqvemt Fødselskleje eller Seng, der er let til at flytte og føre med sig; har den Længde og Bredde at Konen ubstrakt kan hvile og sove derpaa efter Fødslen, naar det er fornødent, og de Omkringstaaende magelig kan komme til at lætte og løfte hende; den tilberlige Fasthed og Højde, at Jordmoderen oprejst uden at bøje Arm eller Legeme kan forrette hendes Gierning; forsynet med Klapper, til at understøtte Fødderne, og Remme til at trække med Hænderne i; foruden et cirkelformig Udskaar for Enden, at Barnet ubehindret kan fremskydes og modtages. I Mangel af saadan en Seng, kan bruges et højt fast opredt Bord, eller fire høje sammenbundne Stole. 2) Keent og vel afdampet Lintøj og anden beqvem Klædedragt, som er let og løs, især om Underlivet, ej alt for varmt, men magelig at skifte. 3) Lette og fordøjelige Spiser, af tynde affiede syrede Brynsupper, som Havre- Byg- Risengryn-

Perlegrryn. Mannagrryn. Sago-Suppe, med
 Edikke eller Citronsafft ubt, forsødede efter Behag
 med Sukker; eller Brødvand og Kirsebærsuppe,
 undertiden ogsaa svage Riødsupper, men ingen
 Kraftsupper, ingen Vlin, Brændeviin, Mied,
 stærk Ol eller Kaffe, eller drivende Ting. 4) Et
 beqvemt Bærelse, som ej er for kolde eller for
 varmt, ej for lyst, men luftigt, og uden Træk
 og Stank. 5) En vel opred Barselseng, dog
 ikke med alt for varme Sengeklæder, under La-
 genet maae lægges et Stykke Bordug eller tykt
 og grovt Lerred, som kan tage imod Fugtigheds-
 derne, at Klæderne ikke beskadiges deraf; oven
 paa det lægges 2 a 3 Lagener, for at det ene kan
 trækkes fra Konen efter det andet, uden at bevæ-
 ge hende for meget i den første Tid; Sengen maae
 heller ikke være kold, men vel afdampet, og hol-
 des efter Omstændighederne tempereret varm, til-
 dækket med et Tæppe eller tynd Dyne. 6) Et
 bredt Bind, til at søøbe om Underlivet, og et
 til Brysterne, maae have dertil indrettede, eller
 man kan allene betiene sig af et sammenlagt bredt
 og blødt Linklæde eller Serviet, som $1\frac{1}{2}$ Gang
 kan gaae omkring Underlivet, og naae fra Bry-
 stet af til Isbenet. 7) Behørig Instrumenter
 og Redskaber, som et Clisteerrør med Blære,
 isald Konen behøver Nabning eller Indsprøjtning-
 ger; et Solorør, isald Konen kunde ikke lade
 Wan-

Vandet; Aareladetøj, ifald hun er nød til at aarelade, og forstaaer det; og noget stærkt Belugtende, eller Salmiakspiritus, til at opløse Konen med; samt koldt Vand og Edikke, ifald Blodstyrtinger skulde indtræffe, o. s. v.

Jordemoderen maae see til for sig selv:

1) At hun havet tre, højt fire Medhjelpere, til at understøtte Konens Knæer, Skuldre, Lænder, og til at lange sig det Fornødne; 2) en beqvem Stoel til at sidde paa; 3) frisk Olie eller usaltet Smør, at smøre Fingrene eller Haanden med, naar den skal føres ind i Moderskedden eller op i Moderen; 4) rene Lagener og Servietter, til at binde for sig; 5) en Kiæddel eller Trug, til at sætte under for Ureenlighed Skyld, og til at tage imod Modervandet og Esterbyrden, naar samme udskydes; 6) et Baand eller Slynge, at slaae om Fødderne paa Barnet, naar det vendes; 7) og endelig, varmt Vand, til at varme Hænderne, om de ere kolde, og Sæbe til at toe sig med.

For Føsteret maae hun have i Beredskab:

1) Tøj til at modtage og klæde det i; 2) varmt og koldt Vand, samt Vlin, for at bade og vaske det, om det er svagt, eller i Nødsfald at døbe det med; 3) lugtende Ring, som Rødblog, Hovedvand eller Salmiakspiritus, at holde det for Næsen; 4) en Børste, at krille det med under Fødderne; 5) Vlin, Brændevin eller Ol, for

at

at sprøjte i Munden, og vaske Slimen af Kroppen med; 6) Navlebaand, som hun gjør af grove, stærke og jævne Traader, der lægges 4 a 6 Gange jævnsides sammen, og ligemeget strammes, med Knuder for Enderne, hver omtrent en halv Alen lang; saadanne 3 a 4 Baand maae være i Beredskab, for om der skulle være flere Børn; 7) En skarp Sax med afrundede Ender behøves til at overklippe Strængen med, naar den er underbunden; og en mindre, med afstumpede spidse Ender, ifald Barnet har Tungebaand; 8) et Stykke Værkesvamp, at lægge paa Navlen, ifald Strængen blev afreven.

§. 80.

Maaden at behandle Konen og Barnet paa er forskiellig, efter som Fødslerne ere forskiellige til; men i Almindelighed skeer den i følgende Orden:

§. 81.

Under Fødselen.

- 1) Undersøger Jordemoderen for at bestemme om det er Alvor (§. 71), af hvad Besskaffenhed Veerne ere (§. 64. 65), og hvorledes Fødselens Udfald kan formodes (§. 75).
- 2) Saasnart det er Alvor, laver hun Konen til, og underretter hende om alt det som kan være hende tienligt i Fødselen, anskaffer de nødvendige Hielpere, og bringer hende strax i et rommeligt Værelse, isører hende reent og vel af.

afdampt Linned, lette og magelige Klæder, løser Skiorterne, Strømpebaandene, Halsbaandet, og alt hvad snævert er om Legemet, fraraader hende haarde ufordøjelige Spiser, hidsende Drikke; sætter hende Elister af Havresuppe, Pudderfukker og Olie, med Salt eller uden Salt, isald hun ikke nylig har havt Åbning, for derved at lette hende, og skaffe Bindene Afgang, hvilket maae skee førend Hovedet nedsynker for dybt i Bekkenet, og sammentrykker Endetarmen; minder hende til at lade Vandet, eller skiller hende af med det, enten ved at løfte Hovedet lidt i Veiret med et Par Fingre, isald det endnu er bevægelig, eller ved et Sølvør; lader hende aarelade, naar hun er meget blodriig, og Blodet søger stærk imod Hovedet; muntret og trøster hende paa det bedste, samt forekommer og forhindrer alt, som kan sætte Sindet i Oprør og Bekymring.

- 3) Tilbereder Fødselslejet med smaa ved hinanden liggende Matrasser eller Puder, som maae være haarde, hvor Sædet skal ligge, bedækker det med et Lagen, som kan hænge ned til Jorden, og naar Konen er lagt derpaa, lægges et andet ligesaa langt tilligemed et Tæppe over hende, for at tildække hende, og afværge den kolde Luft.

- 4) I hvert Tidrum af Fødselen igientages Undersøgningen, nogle Gange saavel under Beerne, som imellem dem, for efterhaanden at erfare, om Forandringerne gaae rigtig for sig i Begyndelsen, Fremgangen og Enden af Fødselen (S. 70 til 74).
- 5) Under hver Bee lader hun Hielperne holde og understøtte Knæerne, lægger i samme Hensigt hendes Haand under Konens Lændebælte, eller med en Serviet lader de Hielperne paa hver sin Side af Konen, løfte og understøtte dem.
- 6) Imellem Beerne affholder Jordemoderen den Fødende fra al utidig Arbejde, lader hende gjøre sig saa magelig hun kan, tvinger hende ej til nogen vis Stilling, men lader hende gaae, sidde eller ligge ligesom hun lyster, undtagen Blodstyrninger eller andre farlige Tilfælde inderst, som maatte forhindre det.
- 7) Naar Fødselen skal fuldendes, da først bringes hun paa Fødselslejet, og iagttages nøje baade Tiden og Maaden.

Tiden er efter Fødselernes forskiellige Beskaffenhed ulige: I ordentlige naturlige Fødsler maae hun ikke lægge den Fødende for tidlig paa Fødselslejet, eller tvinge hende til nogen vis Stilling, førend Moder-

der.

bermunden er fuldkommen aaben og udslettet, Hinderne ere færdige at briste, de rykende Beer indfinde sig, og Barnet er særdig at gaae igiennem den underste Abning af Beckenet. Indstille sig derimod Blodstyrtninger, Krampe eller andre farlige Tilfælde, eller tegner Fødslen til at blive alt for hastig, saa lægges hun tidligere paa Lejet; og i haarde og forkierte Fødsler, maae det skee, saasnart Bendingen eller anden kunstig Haandhielp skal foretages.

Maaden, hun lægges paa, er beqvemest: 1) enten paa Ryggen, højt med Lænderne, især om Bendingen skal foretages, Laarene vel optrukne imod Underlivet, Knæerne vidt adskildte fra hinanden og understøttede af Hielperne; Fødderne hvilende mod Fodsæstet, og Hænderne i Remmerne paa Stolen; 2) eller paa Siden, med Knæerne bøjede, og ved mellemlagde Puder vel adskildte; under Beerne skyder Konen sig vel ud paa Randten af Lejet, at Fødselsdelene og Kumpebenet kan komme frit uden for Brillen at ligge, men imellem Beerne kan Konen, om hun vil, trække sig op igien, og hvile efter hendes Magelighed.

- 8) Paa Fødselslejet understøtter Jordemoderen Mellemkiødet, og forhindrer, at det ikke,
ved

ved Fosterets hastige Giennemgang, skal spendes for voldsom, og udrides, eller at Fødselsdelene skal lide Skade. Dette forekommes ved at smøre de yderste Dele indvendig og udvendig med frisk Olie, lægge en Serviette under Sædet, og trykke med den flade Haand fast imod Mellemkiødet, lige fra Rumpebenet af op imod Fødselsdelene, saaledes, at Tommel- og Pegefingeren lægges ligesom en Gaffel om Fødselslæberne, og leder ved samme Modstand Hovedet opad fra Mellemkiødet, at det i en Cirkelbue kan glide ud under Isbenet. Især maae iagttages, at Haanden ikke slippes fra Mellemkiødet, inden Hagen ogsaa er kommet heelt frem uden for samme.

9) Naar Hovedet er født, seer man sædvanlig at det af sig selv dreier sig lidt paa skraae eller heelt til Siden, hvilket meget letter de efterfølgende Skuldres og Kroppens Udgang. BARNET modtages da saasnart det ved Beer-nes Voldsomhed er fremskudt, hvorved forekommes, at det ikke skal falde imod Jorden og beskadiges; men følger Kroppen ikke strax med, saa omfattes Hovedet paa Siderne med de flade Hænder, Pegefingerne lægges over Nakken, og de andre under Hagen, og trækkes vaklende og lemsfældig nedad imod Jorden,

for

for derved at løsne Kroppen fra Isbenet, som det ellers staaer imod, og desto lettere udtrække det. Skulde denne sagte Trækning paa Hovedet være utilstrækkelig, maae Uarsagen til Kroppens Modstand undersøges, og Fejlen, ifald den kommer af Skuldrenes Modstand, eller Navlestrængens Omshyngning, rettes paa den Maade, som herefter skal læres.

- 10) I usfuldstændige Fødsler, hvor ovenanførte Hielp er utilstrækkelig, maae Fødselen befordres enten ved Lægemedler eller Vendingen.

S. 82.

De Lægemedler, som kan lette og befordre Fødslerne, ere:

1) Clysterer, hvilke afføre de haarde Ureenligheder og Binde, som ansamle sig under Svangerskabet i de svækkede og fortrykkede Tarms, stiller tillige de vilde smerteagtige Beer, som komme af Opblæsning og Forstoppelse; i den Henseende maae Clysterene være linde, blodgjørende, efter Omstændighederne, med eller uden Salt, men ingenlunde maae de sættes af skarpe Ting, for at opvække Beer, hvilken Virkning forgiaeves maae ventes af dem.

2) Aareladning er nyttig 1) hos blodrige Fruentimmer, hvis Puls slaaer haard, fuld og hastig, hvor Aarerne ere spendte, Ansigtet blusser, Djnene røde og forvildede, og Beer-

ne af den Aarsag svage; thi derved formeres strax Veerne og Fødselskræfterne; 2) hos meget ømfindelige Fruentimmer, hvor Smærterne ere alt for heftige, utaalelige, og forvolde krampagtige Tilfælde, som foraarsage uordentlige Sammentrækninger i Moderen; 3) hos trangbrystige og puflede Koner, hvor Aandedrættens Lidelser, og Trængslerne svækkes; 4) hvor der er Betændelse af besyngte i Moderen, som giver sig tilkiende ved afvejlende Kulde og Hede i Legemet, ved en haard, hastig og spendt Puls, en usædvanlig Smerte, Brænden og Spending i Underlivet, som ikke taaler noget berører det; 5) hvor Blodstyrninger komme af Blodets heftige Bevægelse og Ansamling til visse Dele, som til Brystet, Hovedet, Næsen og Munden; men i Blodstyrninger af Moderen selv ere Aareladninger under Fødselen skadelige; 6) i Krampetilsælde, hvor Blodet drives stærk imod Hovedet, saa at Ansigtet bliver svullent og sorteblaat, ere Aareladninger højstnødvendige; men Jordmoderen maae aldrig paa sin egen Haand anraade dem hos Koner som ej ere blodrige, eller som ere vante til at have Krampe.

I øvrigt maae Tilfældenes Bessaffenheder, de nærværende Kræfter og Veerne,
som

som man af Pulsen, Omstændighederne og Dvølsen maa lære at bedømme, bestemme hvor ofte, og hvor meget Blod man i slige Tilfælde maae lade tage bort.

- 3) Forhindres Urinens Udgang ved Hovedets stærke Trykning paa Blæren, eller den ansamler sig for stærk, saa Konen lider af Vandet, og Blæren ved for stor Udvidning stod Fare for at briste, saa indføres et dertil indrettet Sølvror eller Catheter, igiennem Blæregangen, op i Blæren, for at skaffe Urinen Udlob. Staaer Hovedet ikke fastere end at det kan bevæges, saa forsøger man først paa, at lade Konen hælde sig forover og støtte paa Knæerne, imidlertid fører Jordemoderen et Par Fingre op igiennem Moderskedden, for at trykke Hovedet opad fra Blæren, imedens Konen forsøger at lade Vandet. Ved denne Stilling allene kommer hun undertiden til at lade det.
- 4) Indsprojtninger i Moderskedden, eller op til Modermunden, letter Fødslerne, naar Delene ere stive, tørre og saa ømme at de ej kan give efter. Saadanne maae være af lunkne blodgiørende Ting, af lunket Vand, Melk, Havresuppe, frisk Olie eller usaltet Smør, og ofte igientages.
- 5) Smertestillende Midler, som allene maae

forordnes ved kyndige Læger, tiene i alle uordentlige og afsmattende Beer, som forarsage den Fødende mere Smerte end Trængen, og komme allene af Moderens uordentlige Sammentrækninger. Ligeledes i alle Krampetilfælde, som komme af Delenes for heftige Spending og Veernes Strængthed, saavelsom og i alle heftige utidige Brækninger, som komme af alt for stor Lidelse.

- 6) Tempererende eller kjoelende Midler tiene i Fødslerne imod Heden, Tørsten og Blodstyrtninger: disse maae enten forordnes ved en Læge, eller Jordemoderen allene give syrlige Drikke, som Brødvand, Havre-Byg-Perlegryn- Kirsebær- Suppe, med Citronsafst, Tamarinder, Edikke eller Blinsteenssyre udi; føre Konen i luftige og kjoelige Bærelser uden Trækvind, lade hende aarelade og klæde sig tynd.
- 7) Hjertestyrkende Midler, som ej hidse, kan med Nytte forordnes hos virkelig svage Koner, der har forud lidt meget ved Sygdom, Hunger, Blodstyrtninger o. s. v.; eller hos dem, som ere vandte til at falde i Afmagt og Besvimelse. I Mangel af andre styrkende Ting, kan Jordemoderen give Konen en Skeefuld Perlekanelvand, Krusemyntevand, nogle af Hofmans smerteskjellende Draaber

paa Sukker eller i Vand; imellemstunder og en Kopfuld tynd Riødsuppe, en halv Kopfuld godt Ol, eller lidt Rhinskviin med Vand udi, men dog sparsom, og ikke uden stor Nødvendighed, og allene i Tilfælde hvor der er en virkelig Mangel af Kræfter.

§. 83.

Bed Bendingen drages Fosteret frem, naar det ikke uden med megen Fare og Besvær-
lighed kan fødes af sig selv, eller hvor Fødselen vil blive umuelig for Naturen at fuldføre, hvor-
om siden mere bestemt skal handles (§. 252).

§. 84.

Efter Fødselen bestaaer Behandlingen i Henseende til Fosteret i Følgende:

- 1) Alt faae det til Live, ifald det fødes svagt, og giver ingen tydelige Livstegn fra sig.

Er Barnet blegt i Ansigtet, og mat, saa lader Jordemoderen det blive hængende ved Strængen og Moderkagen, uden strax at navle det, saalænge der er Puls i Strængen at finde. Imidlertid søger hun aller-
forst at faae Vandedrættten i Gang, ved at krille Barnet med en Finger eller Fier i Halsen, og borttager Slimen, som forhindrer Luften at trænge ind i Luftrøret; puster det ind i Munden, og sammenklemmer Bar-
nets Næse saalænge hun puster, at Luften kan trænge ned i dets Lunger; klemmer og
§.

Skyder Brystet sagte i Vejret, og lader det hastig falde ned igien, for ved saadan Bevægelse at faae det i Gang; saasnart Pulsen ikke banker længere i Navlesnoren, afbinde og overklipper hun den strax, for at komme til at bringe Barnet i et lunket Bad, af simpel Vand, eller isald Barnet er usuldbaarent eller meget svagt, da blandet med Melk eller Wiin; dernæst gnider hun hele Legemet, især Ryggen og Halsen, med Haanden; kriller det med en Børste under Fødderne; holder stærk lugtende Ling, som et overflaaret Løg, Salmiakspiritus, Hovedvand o. s. v., men ingenlunde Svovelsikker eller slige qvælende Ling, under Næsen; drypper af og til nogle Draaber koldt Vand paa Hjertekulen. Giver det et Slag med Haanden for Rumpen; sætter det Clysteer af Sæbe eller Salt opløst i Vand; hjælper ikke disse Midler, som man kan anvende imedens det ligger i Badet, da tager man det ud deraf og indvikler det i et varmt Svøb eller Lagen, og ruller det sagte frem og tilbage deri. Er Hovedet forklemt paa Barnet i en uordenlig Skikkelse, saa søger man at rette det ved en jevn og sagte Trykning imellem Hænderne.

Er det nyfødte Barn sorteblaae og svul-
lent

lent i Ansigtet og i Hovedet, ved længe at have staaet i Klemme, saa klipper man strax Navlestrengen over paa det sædvanlige Sted, uden forud at binde den, for at lade een eller høist to Spisefkeer fuld Blod udløbe, og siden tilbinder man den, og betiener sig af ovenomtalte oplivende Midler. Man bør vedholde og afværle med de anførte Midler, saalænge der er noget Haab om at Barnet igien kan komme til Live, hvilket man slutter af: 1) at Huden paa Brystet eller andre Steder, hvor man gnider, bliver rød. 2) at Næseborene af og til bevæge sig. 3) at Hjertet endnu føles at banke paa den venstre Side af Brystet. 4) at Barnet af og til gispes, som især sees paa Hjertekulen, der bliver fordybet og igien udspendt. 5) at Barnet af og til trækker Arme og Been lidt til sig, naar man med Børsten krillrer disse Dele.

Om endogsaa Barnet ikke giver nogen af disse Tegn til Liv tilkiende, bør man dog i det ringeste holde ved med Midlerne en halv Time; og kommer det sig endda ikke, bør det dog ikke henlægges paa et koldt Sted eller ubedækket, men forsigtig indvikles i en Blee eller et Svøb, og legges i en Seng, hvor man af og til bør see til det, da man
 har

har Exempel paa, at Børn, som man ganske havde opgivet Haabet om at bringe til Live, dog efter een eller flere Timers Forløb, ere komne til sig selv, blot ved at ligge roligt paa et varmt Sted.

- 2) Er Barnet derimod levende og munter, saa maae det navles; hertil benytter man sig af Navlebaandet (S. 79), hvormed Strængen omtrent 3 til 4 Fingers Bred fra Underlivet omvikles, og med en dobbelt Knude sammenbindes; derefter overklippes den en Tomme bred uden for Baandet med en Sax. De fede Strænge maae bindes fastere end de blodige, dog altid med den Forsigtighed, at man stryger Blodet opad i Strængen, fra Fosteret af imod Moderkagen, førend man underbinder den.
- 3) Derefter afvaskes den seje Slim af Fosterets Legeme i varm Vand og Sæbe, eller i Biin og Vand; man vogter Ansigtet, især Øjnene for Sæben, og betiener sig til disse Dele hellere af frisk Olie og et Snykke Flonel.
- 4) Med det samme eftersees Barnet, om det har sine naturlige Åbninger: om det kan lade Vandet, gjøre sig ureen, om Munden, Næsen, Øjnene ere aabne; om ingen Lemmer ere for mange eller for faa, brækkede eller beskadigede; om det har Tungebaand,
eller

eller Delene ere unaturlig sammenvorne, for i Tide at søge Raad derfor.

- 5) Siden iflædes det paa brugelig Maade, hvorved det vedhængende Stykke af Navlestrængen knues og eftersees om det er vel bundet, og ikke bløder; siden indvikles Navlen i en linned Tap, som er dyppet i Olie eller usaltet Smør, og lægges opad Brystet, med en Pulslap derover, som holdes fast med Navlebindet, der ej alt for stærk maae vikles om Underlivet. Fontanelen maae ligeledes bedækkes; og den øvrige Paaklædning skeer uden at svøbe og klemme Brystet, Underlivet eller Pungene for stærk. I de første Dage maae Jordemoderen daglig rense og aftvorte Barnet i kold Vand, i Særdeleshed eftersee Navlen, indtil den af falder, paa det at den ved Indtørringen skal ikke uforsigtig afstødes, og komme til at bløde paa nye. Den øvrige Omsorg for Barnet overlades Forældrene selv.

§. 85.

I Henseende til den Fødende bestaaer Behandlingen i at skaffe hende vel af med Efterbyrden: en Forretning, som oftest skeer af sig selv, men undertiden, formedelst adskillige Hindringer, slet ikke tør overlades Naturen, men allene maae fuldføres ved Kunstens Hielp.

a) Den

a) Den naturlige Maade.

§. 86.

Efterbyrden løsnes paa den ordentlige og naturlige Maade af sig selv, naar Moderen, nogle Minuter efter Fødselen, begynder paa ny at sammentrække sig, og ved sin Virksomhed efter kortere eller længere Tid skyder Moderkagen ned imod Moderhalsen, eller i Modersfeden, hvorfra den siden ved en sagte Trækning paa Strængen, efter Bekkenets Årel udføres.

Ved denne fordeelagtige Maade understøttes Moderen af Moderkagen i sin Sammentrækning, Underlivet udømmes langsom, Blodstyrningen bliver taalelig, og Moderen befries fra at stødes eller besværes af Haanden, som ellers maatte indføres.

Man kiender at Moderkagen løsner sig ved Moderens egen Virkning 1) paa Efterveerne, som sagte begynde og tiltage; 2) paa Modergrunden, som man føler ligesom en haard Kugle at trække sig sammen over Isbenet; 3) paa Blodet, som begynder at løbe, naar den er løsnet; 4) paa Lyngden og Trængslen, som Konen finder neden i Bekkenet; 5) og paa Moderkagens Nærværelse, som med Fingerner føles i Moderhalsen, naar den er nedskudt.

Førend disse Tegn tydeligen merkes, er det ikke Tid at trække Efterbyrden ud; men ligger den løsnet inden for Moderhalsen, eller i Modersfeden, og

for-

formedelst sin Størrelse eller Moderens usfordeelagtige Leje holdes tilbage, eller og, at den endnu ved en ringe Deel hænger fast ved Moderen, da uddrages den ved sagte at trække paa Strængen, saaledes:

- 1) Jordmoderen lægger allerførst sin Haand udvendig paa Konens Underliv, for rundt om at beføle, om Modergrunden har trakt sig godt sammen, og om der ikke er flere Børn i Moderen (§. 234); thi i saa Fald forholder hun sig som sagt er (§. 235).
- 2) Findes der ingen Tvilling, da omsfatter hun Enden af den affaarne Stræng med et tørt Linklæde, vikler den omkring et Par Fingre af den ene Haand, for at holde den stram nedad imod Jorden;
- 3) siden fatter hun den, med den anden Haand højere oppe ved Fødselsdelene, og trækker den sagte med begge Hænder paa engang rokkende til alle Sider, indtil Moderkagen begynder at glide frem.
- 4) Saasnart den kommer imellem Fødselsdelene, modtages den i Haanden, og tilsidst sammenklemmes dens medfølgende Hinder, og med stor Forsigtighed langsom udtrækkes efter Bekkenets Krumning.
- 5) Bemerkes den ikke ved første Trækning at glide, maae man ingen Voldsomhed bruge, men vente til Moderen stærkere har sammentrukket sig, og den lettere vil følge; thi ellers

lers kunde Strængen briste, eller Smerte i Moderen forarsages.

b) Hindringer.

§. 87.

Naar Konen har et forhængende Underliv, gjør Navlestrængens spidse Vinkel, omkring Isbenet, Trækningen vanskelig, saafremt den ikke faaer en bedre Styrelse.

Derfor 1) lader man en Medhjælper skyde Underlivet med begge de flade Hænder opad, for end Navlestrængen omfattes og anstrammes; 2) tre Fingre af den ene Haand bringes udstrakte med Rykken vendte imod Isbenet, op i Moderhalsen, og lægges imod Strængen, at den kan glide omkring Enden af dem, som i en Tridse; 3) disse indbragte Fingre holder imod, og trykker den strammede Navlestræng tilbage, hvorved Moderkagen løsnes og ledes efter Bekkenets Axel ned imod Moderhalsen, imedens den ydendige Haand, ligesom før, trækker den ud igiennem Fødselsdelene.

Her vogter Jordmoderen sig vel for, at hun ikke ved utidig Trykning paa Underlivet, eller ved at raade Konen til at nyse, eller puste i Hænderne, eller til at stikke Fingeren i Halsen, søger ved voldsomme Bevægelser at faae Moderkagen løs; thi dette ville have skadelige Følger for Konen.

§. 88.

Naar Moderkagen er voxen usædvanlig

lig fast til Moderen, som især skeer, ifald den sidder paa den forreste Glæde: da fiendes det

- 1) Paa Navlestrængen, som trækker sig af sig selv ligesaa meget tilbage, hvergang den efter Tiltrækningen gives løs, som den ved Stramningen træktes frem.
- 2) Moderkagen løsnes ikke i den sædvanlige Tid, uagtet Konen har heftige og idelige Efterveer, og den fugelagtige Haardhed over Isbenet længe har vilst sig.
- 3) Konen lider megen Smerte, naar man trækker og strammer Strængen, uden at Blodstyrtninger paafølge.
- 4) Bliver man ved at trække stærkt, knager det i Strængen, og
- 5) Ifald den er tynd eller raaden, brister den itu.

Her maae altsaa iagttages: 1) saasnart det knager i Strængen, at Jordmoderen ikke trækker eller strammer den længere; 2) men langsom og forsigtig føre hendes tilspidsede Haand langs med den strammede Stræng ind i Moderen, lige op til Moderkagen; 3) tæt ved Moderkagen omfatter hun Strængen, rokker sagte, og trækker den over imod den modsatte Side, ifald den kan taale det, for om mueligt i en fordeelagtigere Styrelse saaledes at løsne og trække den frem.

Findes Strængen for svag dertil, da maae Moderkagen affrælles fra Moderen saaledes:

1) Med den ovenmeldte indbragte Haand opleder Jordemoderen Randen af Moderkagen, lader Fing-
gerne løbe rundt omkring den, for at finde om den
nogensteds er løs; 2) paa det Sted, hvor Kagen
er løs, trykker hun den yderste Randt af Haanden
ind imellem den og Moderen, for sagte at trykke
den løs overalt, ligesom man løsner to Blade Pa-
pir, som ere sammenklitrede, fra hinanden; 3)
siden udføres den med Haanden, hvori den ligger,
eller ved Navlestrængens Trækning, ligesom før;
4) men findes den ingensteds løs, da vendes Ryggen
af Haanden imod Moderen, og Fingrenderne imod
Moderkagen, for bestandig at virke med dem paa
Randen, som altid er stærkest angroet, og trykke den
løs fra Moderen, ligesom man løsner et Stykke
Dej fra det Sted det hænger fast paa; 5) naar Ran-
den rundt omkring er affrællet, trækkes paa Stræn-
gen, eller og Moderkagen udføres med Haanden.

For alting maae man vogte sig for, at Næg-
lene ikke røre Moderen, og at den med Haanden
hverken stødes eller beskadges; thi deraf kunde
følge en farlig Betændelse og langvarig Smerte
i Moderen; ikke heller maae man kradsse i Mo-
derkagen, eller rive den itu; derved kunde let
blive Stykker tilbage i Moderen, som siden ved
at gaae i Forraadnelse vilde anstikke Moderen.

§. 89.

Naar Modergrunden er alt for uvirksom

og uformuende til at trække sig sammen, uagtet ingen Blodstyrtning er tilstæde; som ofte hender, hvor Moderen for hastig udtrømmes, enten Fødselen af Naturen eller ved Bendingen alt for hastig fuldendes, eller hvor Underlivet, for medelst alt for meget Vand, eller Tvillinger, har været for stærk udvidet: da kiender man dette Tilfælde deraf: 1) at Underlivet holder sig længe slap og blød; 2) den fugelagtige Haardhed bemærkes ikke til rette Tid over Isbenet; 3) Beerne blive længe ude, førend de begynde at yttre dem.

Følgerne ere desto farligere, saafremt Zorodemoderen ved en overilet Trækning paa Strængen, eller ved at føre Haanden op i Moderen, haster med Magt at udtrække eller afrive Moderkagen, førend Moderen har trukken sig tilstrækkelig tilsammen, og begyndt at løsne den; thi 1) kunde Strængen ved let briste itu; 2) Modergrunden indbojes; 3) Moderen halv eller heel omkrænges og udfalde, hvoraf farlige Krampetilsælde, ja Døden kan paafølge; 4) Moderkagen sønderrives; 5) Moderen ved denne voldsomme Behandling betændes, synke, og efter Fødselen udfalde; 6) og det, som var det allerfarligste, en dødelig Blodstyrtning forvoldes, saafremt Moderkagen blev halv afreven, eller heel løsnet, førend Aarerne i Forvejen ved Moderens Sammentrækninger vare tilspærrede og vel sammentrukne.

I dette Tilfælde maae Jordmoderen for alting ikke haste med at uddrage Efterbyrden, af den ugrundede Frygt at Modermundens imidlertid skulle slutte sig sammen og forhindre dens Fødsel; men 1) roligere oppebie Moderens fugelagtige Haardhed over Isbenet, og Moderfagens villige Løsning, om det end skulle vare nogle Timer, ja en heel Dag, førend Moderen begyndte at virke; 2) men søge imidlertid med den kolde Haand, eller med en Svamp og foldt Band lindre at gnie det slappe Underliv, for at ægge Moderen til at trække sig sammen; 3) Legge Bindet, dog ej alt for fast, omkring Underlivet, for at understøtte det; 4) og med Fingernerne sagte berøre Modermundens og Rumpebenet, hvorved Modergrunden desto snarere begynder at virke og sammentrække sig; 5) derefter, naar hun tydeligen føler den fugelagtige Haardhed, og Efterbyrden efter adskillige foregaaende smertefulde Beer endda ikke vil løsne sig, saa søger hun at lindre Konens Smertes, ved at føre Haanden forsigtig op i Moderen, og hielpe til at løsne den: enten ved sagte at stramme og i en modsat Styrelse trække paa Strængen, eller ved at afkrælle Kanden først med det bløde af Fingerrindene, som hun indhyller i Hinderne, ifald det lader sig gjøre, og siden i behørig Styrelse udtrækker den paa føromtalt Maade (S. 87).

§. 90.

Naar en heftig Blodstyrtning af Moderen viser sig efter Fødselen, tilligemed Moderens Uvirkksomhed, da er det Tegnet til at en større eller mindre Deel af Moderkagen har løsnet sig under Fødselen, hvorved Blodstyrtningen paafølger, som svækker Moderen, og forøger dens Uvirkksomhed. Dette Tilfælde kiendes 1) paa den større eller mindre Mængde Blod, som udflyder igiennem Moderkeden saavel i Fødselen, som strax efter; 2) paa Moderens deraf følgende Svækkelse og Uvirkksomhed; 3) Efterveernes Udeblivelse, og den fugelagtige Haardheds alt for lange Udeblivelse i Underlivet; 4) foruden af den medfølgende Mathed, Kræfternes Forlids, Besvimelse og Krampetrækninger, som Konen tilsidst underkastes.

Ingen Tilfælde udfordre Efterbyrdens haastigere Udbrugelse ved Kunsten, end denne, for at faae Moderen, ved strax at befrie den fra Efterbyrden, desto snarere til at trække sig sammen, og Blodstyrtningen til at stilles, som ellers vilde sætte Konens Liv i Fare. Til den Ende 1) lægger Jordmoderen betids Bindet løselig om Underlivet, uden at vente paa den fugelagtige Haardhed over Isbenet, eller paa Beernes Anfald; 2) forsøger, saasnart See kan, ved Strængens Scremning, om Moderkagen vil følge; hvis ikke 3) fører hun Haanden ligesom før, forsigtig op til

til Moderkagen, op søger med Fingerenderne det Sted paa Randen, hvor den er løs, og 4) paa ovenomtalte Maade affkræller den øvrige fasthængende Deel af Moderkagen; den afløste Moderkage trykkes lind imod de aabne Aarer, og holdes saalænge imod Stedet, den er løst fra, til Modergrunden begynder at trække sig sammen, saa trækkes den ud. 5) Skulle Moderen da ikke strax begynde at sammentrække sig, maae hun saavel ved udvendig at sammenflemme Bindet, som ved indvendig at føre Haanden dyppet i koldt Vand eller Edike ind i Moderen, søge at ægge den til at sammentrække sig, eller og bruge Indsprøjtninger af koldt Vand og Edike, og udvendig øse koldt Vand paa Underlivet, saaledes som herefter videre forklæres ved den indvendige Blodstyrning i Moderen (§. 98).

§. 91.

Naar Nabelsträngen er brusten eller afreven; da tiener den ikke længere til at udtrække Moderkagen med, eller til Ledesnor for Haanden, der skal opsøge og affkrælle Moderkagen.

I dette Tilfælde maae Jordemoderen see til, om der er Tegn til at Moderkagen kan løses af sig selv, i saa Fald, skal hun ikke strax vilde udtrage den ved at indbringe Haanden i Moderen og afløse den, men flittig undersøge om
hun

hun kan føle den nedskudt i Moderffeden, og først da indbringe nogle Fingre, eller bedre hele Haanden, igiennem Fødselsdeelene op i Moderffeden, for at omfatte og udtrække den.

Er Moderkagen derimod usædvanlig fast andvoxen, eller opkommer stærk Blodstyrkning, da er hun nødt til at løsne den med Haanden, inde i Moderen selv. Da hun nu ikke, naar Navlestrengen er afreven, har denne til at lede sin Haand efter op til Moderkagen selv, saa maae hun, 1) naar Haanden er indbragt i Moderen, sagte bevæge den rundt til alle Sider indvendig, for saa meget mueligt at skaane Moderen, indtil hun finder Moderkagen. 2) Hun kender den paa dens Tykkelse, runde Figur og Blødhed, især paa de tykke og store Aarer, paa dens inderste glatte Glade, samt paa dens Uemfindelighed, naar man berører den; da derimod, naar hun rører Moderen selv, eller omfatter og trækker i de indvendige Følger, som den under Sammentrækningen undertiden danner, saa forvolder det Konen Smertes, og advarer hende om Fødselstagselsen. 3) Har hun funden Moderkagen, saa skræller hun Randen løs med Fingerenderne, fatter hele Moderkagen inden i Haanden, rokker og trækker den værlig ud, uden at rive den itu.

S. 92.

Naar Moderhalsen sammenslutter sig, og Moderkagen bliver tilbage. — Moderhalsens naturlige Sammentrækning efter tidige Fødsler gjør aldrig nogen Hindring for Moderkagen, men efter de Utidige kan dens Modstand vare længe ved. I krampeagtige Tilfælde og ved Betændelse kan den dog paa nogen Tid unaturlig sammenslutte sig, og forhindre Haanden at indføres til at faae Efterbyrden ud, eller denne fra at komme af sig selv; hvoraf kan følge, 1) indvendig Blodshyrning, fordi Moderkagen har løsnet sig heelt eller kuns halvt, og ved at udfylde den indvendige Huulhed af Moderen, forhindrer denne fra at sammentrække sig, og dens Klarer at tilsnøres. 2) Moderkagens Forraadnelse inden i Moderen, isald den flere Dage holdes tilbage, hvoraf hidfige Febre, ja selv Konens Død. 3) Moderens Betændelse.

Det er derfor altid sikkerst, saasnart man bemærker, at Moderhalsen begynder unaturlig, krampeagtig at sammentrække sig, med Haanden at løsne og udtage Efterbyrden, inden Moderhalsen alt for stærk sammensnøres. Men er den allerede heel sammentrucken, eller mærker man, ved at forsøge paa at indbringe Haanden, at den ej uden Vold lader sig udvide, da maae man for alting ikke med Magt vilde indbringe

Bringe Haanden, hvorved Krampen kuns vilde foreges, og Anledning gives til Betændelse, men overlade Efterbyrdens Fødsel til Naturen, saa længe ingen indvendig Blodstyrkning viser sig; og imidlertid 1) slaae et Stykke Flonel, dypet i varmt Vand eller i et varmt Afkog af blodgjørende Urter, og vel afvoret, omkring Underlivet; 2) ved igjentagne Indsprøjtninger i Moderkøden af lunket Melk eller Havresuppe, eller Olie, at stille Krampen; 3) ligeledes ved indvendige krampestillende Midler, som kan forordnes af en Læge; 4) og er Betændelse forenet med Krampen, da tiener foruden de omtalte Midler, igjentagne Uareladninger, koldende Midler, blodgjørende Klysterer af Melk eller Havresuppe, Olie og Puddersukker, eller et Vandebad af lunket Melk og Vand, hvorved Krampen giver efter, Moderhalsen aabner sig, og Naturen hjælper sig selv bedre end ved nogen kunstig Udvidning; hvilke Midler dog maae foreskrives af en Læge, som Jordmoderen i saa Tilfælde altid først bør raadspørges med.

Derimod er en indvendig Blodstyrkning i Moderen det eneste Tilfælde, som med rette fordrer, at den sammentrukne Moderhals eller Modermund med Magt bør udvides: og denne kiendes 1) paa Underlivet, som efterhaanden begynder at souldne op med en blod Hævelse;

2) paa Konens tiltagende Mæthed; 3) at hun, uden nogen fiendelig udvendig Blodstyrning, bliver bleg i Ansigtet, blaa om Læberne, Pulsen bliver mat, liden, hastig og tilsidst ophører, Hænder og Fødder blive kolde; 4) Susen og Klingen indstille sig for Ørene, Synet bliver dunkelt, den kolde Sved udbryster, Konen begynder at gabe og vil til at besvime.

Dette er det Tilfælde, hvor Hielpen taaler ingen Opsættelse; thi bliver den løsne Moderkage længere tilbage, da har man Aarsag til at befragte, ikke allene at den selv, men at endog det ansamlende sammenløbne Blod kan gaae i Forraadelse, isald Konen ei strax ved Blodstyrningen i Moderen omkommer.

Jordemoderen maae derfor uforsøvet 1) legge Konen paa Bendeleiet; 2) indføre først to, siden tre Fingre, og tilsidst den tilspidsede Haand igiennem Moderskeden, og 3) ved vaerlig at udspile Fingrerne fra hinanden, langsom og forsigtig søge at udvide Moderhalsen saalænge, til hele Haanden kan indbringes i Moderen, og den løsne Moderkage omsfattes, eller 4) udtrækkes ved Strængen, at Blodstyrningen kan blive stillet.

S. 93.

Naar Moderkagen indspærres. Under tiden sammentrækker Moderen sig rundt omkring Moderkagen hastigere end den Deel Moderkagen

sid:

sidder fast paa, og indsperrér den som i et særskildt Lukke, hvor man har Møie ved at finde og udbrage den, især om Strængen er afreven.

Man kan formode denne Forhindring:

1) naar man udvendig paa Underlivet føeler, at Moderen trækker sig ulige sammen; 2) naar det varer usædvanlig længe inden Tegn til Moderkagens Løsning vise sig. Men det kiendes ikke sikkert, forend Haanden indbringes i Moderen selv, for at løsne Moderkagen, enten fordi Moderhalsen befrygtes at sammensnøre sig, eller hæftrig Blodstyrkning indtreffer.

Naar Haanden da bringes ind i Moderen, saa finder man ingen Moderkage, men et Hul sædvanlig paa Siden, hvorigiennem Navlestrængen, ifald den ei er afreven, gaaer ind til det Lukke, hvor Moderkagen sidder.

I dette Fald 1) fører Jordemoderen Haanden igiennem Moderskeden ind i Moderen; 2) følger Navlestrængen, som viser Veien til den Åbning, der fører ind til Moderkagen, eller ifald Strængen fattes, da lige til Åbningen selv; 3) er denne sammensnøret, saa bringes først en, siden to, og tilsidst alle fem Fingerspidser ind i Åbningen, og langsom udvider den, saalænge, til hele Haanden med Ræmpe kan indbringes og løsne Randen af Moderkagen, 4) hvilkens siden omfattes af Haanden, og ved Strængen tilligemed Hinderne udbrages.

§. 94.

Naar Moderkagen bliver tilbage efter utidige og alt for tidlige Fødsler. For at forhindre denne Moderkagens langvarige Tilbageblivelse, maae Jordmoderen, ifald hun er tilstæde i det Hinderne briste og Fosteret fremskydes, 1) indføre en eller to Fingre i Modermunden, for at forhindre at den ei strax skal trække sig sammen førend Efterbyrden er født, 2) og dernæst overlade det øvrige til Naturen, uden at trække paa Strængen, eller tænke til at indbringe Haanden, indtil en Deel af Moderkagen fremskydes saavide i Moderhalsen, at man med et Par Fingre kan trække den ud.

Har Moderkagen begyndt at løsne sig, og en Blodstyrning paafølger, da søger Jordmoderen 1), naar den ei er alt for stærk, ved Indsprøjtning med koldt Vand i Moderen at ægge den til stærkere at virke og fremskyde den løsneede Efterbyrde. 2) Er derimod Blodstyrningen heftig og farlig, maae hun tragte efter at stille den, saasnart hun kan, hvis hun ej er istand til at faae Efterbyrden strax ud; hun bringer derfor et Snykke Svamp til at stille Blod med ind i Moderhalsen, eller stopper en Prop af fint Linflav eller sin heglet Hør, som er dyppet i Vand og Edikke ind i Moderskeden, og efterlader den deri saalænge, til Blodet i Moderen løber sammen,

men, og Blodklumpen ægger Moderen til at sammentrække sig, og fremskynde Efterbyrden. 3) Skulle Stykker af Moderkagen være afrevne eller efterhaanden gaae bort, og Efterbyrden, ved længe at forblive i Moderen, gaae i Forraadnelse, maatte jevnlige Indsprøjtninger af lunket Vand, eller af et varmt Afkog af Chinabarken anvendes, for at udfylle den raadne Materie og Stank, at den ej skulle faae Tid til at indsue sig i Blodet.

Ved alt for tidlige Fødsler forholder man sig med Efterbyrden ligesom ved en Tidig af lige Art.

Man vogter sig vel for ikke at gribe til omtalte Middel i de alt for tidlige eller tidlige Fødsler, hvor Blodstyrningen i den udvidede Moder er for heftig, og let vilde forvolde Døden.

§. 95.

Naar der er Tvillinger eller Trillinger, da iagttager Jordmoderen, 1) at hun ikke skiller Konen af med Efterbyrden førend alle Børnene ere fødte, thi ellers ved at løsne den første Moderkage, kunde de andre for tidlig løsnes med, saafremt de vare sammenvorne, som tidt hændes; 2) at hun underbinder den overskaarne Deel af Strængen, som hænger ved Moderkagen, ligesaavel som den Deel, der hænger ved BARNET; thi

thi ellers kunde Blodet af den ene Moderkage, naar de henge sammen, til Skade for det andet Barn udflyde igiennem den Førstes Navlestræng.

Til den Ende 1) lægger Jordmoderen hendes Haand udvendig paa Underlivet, naar det første Barn er født, for at erfare om der kunde være et eller flere endnu; 2) saasnart hun bemærker det, og det første Barn er navlet, underbinde hun strax med et Navlebaand den ubhængende Deel af Strængen, som hører Moderkagen til, og lader Efterbyrden sidde urørt, indtil det andet Barn er født, med mindre den imidlertid blev fremskudt af sig selv, da maatte den udtages; 3) naar det andet er født, forholder hun sig paa lige Maade, til det tredje ogsaa er bragt til Verden; 4) siden lægger hun Bindet omkring Underlivet, og med et Linklæde omfatter Enderne af alle Strængene i den ene Haand, klipper Baandene af, at Blodet kan løbe ud, og strammer dem; 5) naar hun saa føler at Moderen har trukken sig vel sammen, udføres de ved at trække hverviis paa den ene og den anden, indtil de komme tæt ved Fødselsdelene, da trækkes meest paa den som villigst følger og siden de andre.

§. 96.

Naar Moderen omkrænges eller indbøjes ved Moderkagens Løsning. — Hvor Moderen er slap og med Moderkagen stærk sam-

men-

menvoren, der kan, ved en alt for stærk Trækning paa Navlestrængen, Moderen let omkrænges, og ulykkeligviis enten reent udtrækkes af Legemet, eller Modergrunden nedtrækkes igiennem Modermundten ned i Moderskedten, eller allene nedbøjes i Moderens Huulhed; ogsaa kan dette Tilfælde finde Sted efter en alt for hastig Fødsel. Er hele Moderen udtrakt, da kiendes det derpaa, 1) at man strax efter Fødselen seer og føler et rundt svampagtigt blødt Legeme, af Størrelse som et Barnehoved, at hænge ud igiennem Fødselsdelene ligesom en Pung; 2) at man i Moderskedten finder ingen Modermund eller Aabning; 3) paa Moderens udhængende Deel findes Moderkagen vedheftet, eller, ifald den allerede er afløst, findes den udhængende Deel af Moderen allene; 4) at Moderens fugelagtige Haardhed over Isbenet reent mangler; 5) at Konen klager over en usædvanlig Smerte og Trængen i Bækkenet. Er Modergrunden allene nedtrakt igiennem Moderhalsen, findes den, efterat Moderkagen er udtrakt, som et rundagtigt blødt Legeme inden i Modermundten, hvilken gjør ligesom en Ring omkring den; og er den blot indbøjet, da finder man, naar Moderkagen er uddragen, ligesom en kisdagtig Knude eller rundt Legeme inden i Huulheden af Moderen, hvilken forvolder Smertes, naar den trækkes eller haarddeligen
bers.

berøres, men giver efter og lader sig undertiden tilbagestrykke, naar det i Tide forsøges.

Dette Tilfælde udfordrer en hastig Hielp, hvis ikke krampagtige Tilfælde, Besvimelser og Blodstyrtingen skal blive farlig, som følger af Moderens Trækning, og af Moderkagens Fraskillelse fra Moderen.

Hielpen bestaaer i: 1) at give Konen samme Leje, som under en Vending; 2) siden med Fingrene dyppe i frisk Olie at omfatte den fremhængende Deel, som enten ligger inden, eller uden for Fødselsdelene tæt ved Mellemkiødet; 3) saasnart Moderkagen er affkrættet, skyde den efter Bekkenets Axel op i sit behørig Sted i Underlivet; 4) derefter understøttes den med den ledige Haand udvendig paa Underlivet, og holde den anden Haand, som opskub den, saa længe inden i Moderen, indtil den enten af sig selv, eller ved Indsprøjtninger af koldt Vand ægges til at sammentrække sig om Haanden, 5) hvilken tilsidst langsom og med en fkuende Bevægelse trækkes tilbage igien, 6) hvorefter Underlivet ombindes, og Konen i nogle Dage lægges højere med Lænderne end med Ryggen, og lige udstrakt med Benene.

S. 97.

Naar Moderkagen sidder over Moder-
munden. Hvorledes dermed skal forholdes vi-
ses

ses i det Følgende, ved de tilfældigvis indtræf-
fende farlige Blodstyrtinger i Fødselen.

Naar Konen er skildt af med Esterbyrden,
maae Jordemoderen betragte den Glade, som har
hængt fast med Moderen, for at see om Moder-
kagen er kommen heel ud, eller om nogle bety-
delige Stykker eller Papper af den eller af Hinderne
endnu kunde være tilbage i Moderen, hvilke da
strax maatte udføres. Til den Ende bringer hun
Haanden strax op i Moderen, krummer den, og
med dens yderste Rand vaerligen udrenser Mode-
ren fra disse Stykker og fra Blodklumperne, som
maatte have samlet sig inden i den; men vogter
sig vel for ikke at kradsse Moderen.

§. 98.

Ligeledes forholder hun sig, isald hun mer-
ker strax efter Fødselen at Underlivet ophovner,
Konen falder i Afmagt, og tydelige Tegn til en
indvendig Blodstyrting i Moderen vise sig, eller
og en udvendig Blodstyrting paafølger, hvorved
det Røde gaaer i Mængde og styrter fra hende.
Da maae hun hverken med Viin eller Brænde-
viin, eller med at tildække Konen formeget, søge
at afhielpe denne Mæthed og Kystelse, som med-
følger, heller ikke flytte eller bevæge hende i denne
Tilstand: men 1) føre Haanden strax op i Mo-
deren, for at udføre de Levninger af Moderkagen
eller Blodklumper, som ere samlede, og 2) siden,
lige

ligeform naar Blodstyrningen viser sig udvendig, saa hastig mueligt er, ægge Moderen til at trække sig sammen, at Aarerne kan tilstoppes, og Blodstyrningen stilles. 3) De sikkerste Midler til at iverksætte denne Sammentrækning med er, at dyppe et firedobbelst Vinklæde i koldt Vand og Edikke, lægge det ofte koldt paa det blotte Underliv, sammenklemme Underlivet med de flade Hænder eller med et omlagt Bind, og holde ved at trykke Moderen op imod Lænderne, at Blodets Tillob kan formindskes. Er dette ej tilstrækkelig nok, dypper hun Haanden i koldt Vand og Edikke, og fører den op i Moderen, holder den derinde saalænge til hun tydelig føler Moderens Sammentrækning paafølger, eller og hun med sit Nystoeretoj indsprøjter adskillige Gange koldt Vand og Edikke i Moderen, for at udskylle Blodklumperne, og ægge den til at virke. 4) Imidlertid opvækkes den fødende ved styrkende Midler, s. Ex. med Krusemyntevand, Perlefaanel Vand, koldt Vand og Edikke eller Citronsaft, Hofmans Draaber, Kaneellessenz o. s. v. Ansigtet og Lindingerne gnies med Edikke, for at forekomme Besvimelsen, og saa hastig som muligt er hentes en Læge til Hielp. 5) Ligeledes maae iagttages, at Konen holdes i den største Scilhed udstrakt paa Lejet eller i Sengen, uden at tale eller røre sig; at Dørene og Vinduerne aabnes,

aabnes, ifald der er meget varmt i Bærelset, eller flere Følk tilstæde end behøves, for at skaffe hende frisk og krolig Luft; at hun ikke flyttes, førend al Fare for Blodstyrningen er forbi, hvilket man tiender derpaa, at den fugelformige Haardhed i Underlivet, som den sammentrukne Moder forvolder, begynder tilligemed Efterveerne at vise sig, at Pulsen hæves, Varmen i Hænderne og Fødderne kommer igien, Blodstyrningen bliver taalelig, og Kræfterne tiltage.

§. 99.

Viser sig ingen usædvanlig Blodstyrning efter at Efterbyrden er født, men Moderen trækker sig godt sammen, saa bader Jordmoderen de yderste Fødselsdele med lunket Vand og Edikke, lægger et fint varmt og tørt sammenlagt Linklæde over dem, for at forhindre den kolde Lufts Tilgang, og borttager det vaade Løj fra Konen; derefter omvikler hun Underlivet med et dertil vel indrettet Bind (§. 79.), eller bred Serviette eller Lagen, som kan naae fra Isbenet af jevnt over hele Underlivet, op til den underste Deel af Bystet, og sammentrækkes gelinde efterhaanden, ligesom Underlivet mere og mere synker til, at Underlivet derved kan understøttes uden at klemmes.

Denne Ombinding maas foretages førend Konen flyttes, og tiener i Særdeleshed hvor der

der har været Blodstyrtinger efter Fødselen, eller hvor Underlivet har været stærk udvidet, og er slappet, som især efter Tvilling-Fødsler, eller hvor Moderen er uformuende til at trække sig sammen; ligeledes efter alt for hastige Fødsler. Derimod er den skadelig, naar der er Betændelse og Omhed i Underlivet, efter meget haarde og langvarige Fødsler.

§. 100.

Naar Underlivet er indbundet, og Konens Puls og Kræfter ere tilstrækkelige, bæres hun fra Fødselslejet til Sengen, og legges i de første 24 Timer lige udstrakt med Underdelen, men lidt højere med Hovedet og Ryggen, under en tynd Dyne eller Tæppe med Stiklagener omkring Underkroppen, for at tage imod det Røde, som gaaer fra hende.

Denne Fintning maae ikke skee for hastig. Saa længe der er Tegn til nogen Afmægt eller Besvimelse, at Konen er kold, har Sufen for Dreene, Synet er dunkelt, og Pulsen svag, da maae hun ingenlunde bringes af Lejet, eller i mindste Maade bevæges; heller ikke maae hun hielpe sig selv, eller gaae til Sengs, men bæres af Medhjælperne, som fatter hende omkring Livet, under Lænderne, og om Fødderne, for at føre hende saa stille og roeligt, som mueligt være kan, i en liggende Stilling, uden at rejse hende i Vejret, eller udmatte hende.

§. 101.

§. 101.

Naar Konen er flyttet i Sengen, maae Jordemoderen ej strax forlade hende, men i de første Timer see flittig til, 1) at Konen holder sig stille, 2) at ingen Blodstyrning, hverken indvendig eller udvendig, skulde paa komme, hvilken hun ufortøvet, som oven er sagt, maatte søge at afhielpes (§. 86); 3) dernæst forhindre alle hidsende Ting, men give hende en tynd Havresuppe eller Thee med Citronsaft, at hun kan komme i en lind Damp, dog uden at svede.

De paafølgende Dage drager hun Om-
sorg for, hvor ingen Læge haves, 1) at Værel-
set holdes luftigt, tieligt, uden Træk, og ej for
lyst; 2) at al Sæien omhyggelig afværgeres, som
kunde forhindre Konens Søvn og Roelighed; 3)
at Lagener og det vaade Linned flittig omskif-
tes, og Keentlighed vedligeholdes; 4) at Fødsels-
delene reenholdes, eftersees, og daglig bades i
lunket Mælk og Vand, eller isald nogen Beska-
delse er skeet dem, den da ved behørig Stilling
og Hielpemidler afhielpes; 5) det Røde iagttæ-
ges om det gaaer ordentlig, hverken for stærk
eller for lidet; 6) ligeledes om Konen kan lade
Vandet, eller behøver Hielp af Sølvørret; 7) om
hun har daglig Abning efter Fødselen, eller be-
høver Clysteer; 8) om hun holdes efter Aarets
Tid i en tempereret Varme, uden at svede eller

forkjøles; 9) om hun nyder i de første Dage en passende tynd og stræng Diæt af tynde Bryn- og Brødsupper, svag Buillon, ingen hidsende Drikke eller for nærende Spiser; 10) men efter hendes Kræfters Beskaffenhed, dog ikke giærne førend efter den 4de eller 5te Dag, daglig faaer reedt under sig, og forsigtig løstes fra en Seng over paa en anden; 11) at Brysterne behørig opbindes og bedækkes med et blødt varmt Linklæde, naar hun ej vil selv give Die, saa og lind gnies med et fint varmt Linklæde, for at faae dem til at flyde naar de den tredie Dag hovne, og Melkesebereren yttres sig; 12) dernæst skionne om hun efter 8 a 10 Dage, naar det Røde forandrer sig, har Kræfter nok til at begynde at sidde oppe, og efterhaanden vænnes igien til hendes sædvanlige Føde og Levemaade, indtil hun efter 4 a 5 Ugers Stilhed, naar det Hvide har holdt op, tør driste sig til at komme ud igjen.

 Niende Kapitel.

Om fuldstændige Fødsler.

§. 102.

De fuldstændige Fødsler ere de ordentligste og almindeligste af alle naturlige, træffe altid ind ved

ved Enden af den 4ode Uge af Svangerffabet; de begynde, gaae frem, og fuldendes af sig selv ved fuldstændige Fødselsveer, uden fremmed Hielp, og ledsages aldrig med nogen nødvendig Fare enten for Moderen eller Barnet.

§. 103.

Man formoder denne Fødselshandling, naar man ved Undersøgningen erfarer:

- 1) At Moderen haver sit ordentlige Leje efter Beckenets Arel;
- 2) Og at den tillige er ordentlig og tilstrækkelig udvidet, saaledes at Modergrunden staaer frem kort foran Fødselen, med en maaelig rund stumpagtig Forhøining lige under Navlen — at Moderhalsen findes blød, fugelagtig, vel fortyndet, og overalt ligemeget udvidet og indtrykt i den øverste Åbning af Beckenet — at Modermunden ligger midt i Beckenet lidet tilbage imod det Helligebeen.
- 3) At Føsteret har sit behørige Leie og Størrelse, saaledes at man igiennem den fortyndede underste Deel af Moderen kan føle Hovedet, som et haardt, fugelagtigt Legeme, der opfylder den øverste Åbning i Beckenet, og tilligemed Moderens underste Deel er

nedstunket, og hviler tungt i Abningen af Beckenet.

- 4) At Beckenet haver sin rigtige Dannelse og Bilde, og den bløde Fødselvej sin naturlige Bessaffenhed.

Disse Egenskaber give den største Formodning til Fødselens Fuldstændighed, saafremt Veerne tillige vise sig ordentlige og fuldstændige, og ingen skulte eller usformodentlige Tilfælde indtræffe.

§. 103.

De tilforladeligste og visseste Kiendetegn paa denne Fødselshandling, tages af de ordentlige Forandringer, som man erfarer i alle Tidrummene af Fødselen, og som man i Begyndelsen, Fremgangen og Enden ved Undersøgningen opdager, nemlig:

I det første Tidrum eller kort foran Fødselens tydelige Begyndelse: at man erfarer, at Synkningen, Kynderne, Vandtrængslen, den blodblandede Slim, og Underdelenes Hævelse ordentlig have indfundet sig (§. 70).

I det andet Tidrum, som er den egentlige Begyndelse af Fødselen: at Kynderne forvandles til kraftigere og fuldstændigere Fødselsveer, som begynde med heftigere, smertefuldere og afverlende Spendinger fra Navlen, strække sig ned over Lænderne, endes med en heftig Trængsel

sel i Bekkenet, siden efter tage tydeligen til i en vis og tilbørlig Orden, i Hastighed, Langvarighed, Styrke og smertagtigere Trængsel, og forarsager:

- 1) En jevn og ordentlig Spending i Modermundens Læber, og en cirkelrund Udvidning i Modermunden.
- 2) At Vandet med Hinderne stiller sig bred og flad i Modermunden, og tiltager i Forhold med Modermundens Udvidning i bredere og bredere Overflade.
- 3) At Hovedet sammenpresses og forlænges i den øverste Åbning af Bekkenet, og nedskydes paa skraae: saaledes at Panden og Ansigtet ligge i et af Hjørnerne ved Siden af Korsbenets Forhøining, Baghovedet vender imod det ligeover for staaende Skambeen, og Hovedets største Længde indtræder i den øverste Åbnings største Vidde; hvilket erfares paa Pilesømmen, som findes skraas over Modermunden i Bekkenets største Vidde, og den bageste Fontanelle, eller egentlig Spidsen af Vinkelsømmen, ved et af Skambeenene, sædvanligst det venstre.

Dette besynderlige og fordeeltige Leje, som Hovedet i dette Tidsrum faaer i den øverste Åbning, kommer deels af Fosterets naturlige Leje,

Leje, deels ogsaa af Korsbenets fremstaaende Forhoining, som styrer Panden over til Siden i den største Vidde; hvorved Hovedets største Længde kommer til at svare til den overste Abnings største Vidde, og Hovedets mindste Bredde til at ligge i Abningens mindste Vidde. — Paa disse foregaaende Forandringer kiender man, at Fødselen er fuldstandig begyndt.

I det tredie Tidrum eller i Fremgangen af Fødselen:

- 1) At Beerne forsøges mere og mere i den begyndte Orden, og Fødselsarbeidet tiltager under større Trængsler og Smerte.
- 2) At Modermundens Rand fortyndes mere og mere, og overalt ligemeget udvides, undertagen fortil under Isbenet, hvor den findes noget tykkere end paa de andre Steder, indtil den tilsidst reent udslættes.
- 3) At Hinderne og Vandet fremskydes, og stiller dem uden for Modermunden i Moderkæben.
- 4) Baghovedet jevnlig nedpresses fra den overste Abning af, paa skraae ned efter Sædbenets skraaeløbende Glade i Huulheden, og tilsidst fremad under Buen af Isbenet; saa at Forhovedet med den forreste Fontanelle og Pilesommen komme til at ligge langs ad Huulheden af det Helligebeen, hvilket kiendes
paa

paa den bageste Fontanelle, som soles inden for Mellemkiødet nedverdt imod Rumpebenet, og paa Vinkelsommen, som løbe op ad imod Skambenene.

Med deene fordeeltige Forandring i Hovedets Leje, kommer atter dets største Længde i dette Tidrum til at svare imod den underste Aabnings største Bidde, og Hovedets Bredde til Bekkenets underste Aabnings mindste Bidde, hvorved Fødselen lettes i Ugangen af Bekkenet; og af disse foransførte Forandringer kiender man Fødselens fuldstændige Fremgang.

I det fjerde Tidrum eller imod Enden af Fødselen:

- 1) At de rystende Veer indfinde sig, og Fødselsarbejdets utaalelige Strængthed.
- 2) At Modermunden findes gandske udsløttet, og de, som første Gang føde, tegne.
- 3) At Hinderne staae bristefærdige, eller briste, og Modervandet foran Hovedet udskyller.
- 4) At de yderste Dele fremskydes af Baghovedet jævnt og ligemæget overalt, og at dette endelig,
- 5) drives op omkring Buen under Isbenet, imedens Forhovedet udvider Mellemkiødet, indtil Hovedet tilsidst udskydes knejsende med Ansigtet, og hele Fosteret medfølger.

Den besynderlige Styrelse, Hovedet faaer i Ugangen, forarsages af det Helligebeens Krum-

Krumhed, af Nakkens Fasthed under Buen af Isbenet, af de fremskudte Fødselsdeles og Rumpbenets elastiske Modstand, og Styrelse opad imod Buen under Isbenet.

Disse foregaaende Forandringer i dette Tidrum tilkiendegive, at Fødselen fuldstændig fuldendes. — Under disse Forandringer ledsages de fuldstændige Fødsler af de Fødendes gradviis tiltagende Klage og skrigende Stemme, af Legemets Varme, Puls slagets Formerelse, Svedens Udbrud, og maadelige Brækninger, som ere Følger af Arbeidets Strænghed og Legemets Lidelse.

§. 105.

De Biaarsager, som i Særdeleshed foranledige disse naturlige Fødsler, og gjør dem fuldstændigere end andre, ere:

- 1) Moderens ordentlige Udvidning og Leje; thi da dens underste Dele, i den tilbørlige Tid af Svangerskabet, er forud udvidet, fortyndet og blødgjort, saa give de desto villigere efter, og overvindes med desto mindre Vanskelighed, naar de øverste Dele sammentrækker sig; hvilket formedelst deres ordentlige og rigtige Udvidning besidde al den Styrke, som de naturligviis kan udøve, og som ved Modergrundens alt for store Udvidning let vilde svækkes og tabes.

Da

Da nu Moderen har sit rette Leje efter Bekkenets Ape, saa virker den lodret; og følgelig med al sin Kraft imod sin Modstand, og desto lettere overvinder samme. Men jo lettere Modermunden udvides og giver efter til, jo mere i Forhold dermed forøges Smerterne, som følger med den større Spending og Udvidning; og jo mere Smerterne tiltage, jo tydeligere, og efterhaanden langvarigere og kraftigere bliver Vandedrættens Tilbageholdelse og de deraf følgende Trængseler, som jevntlig og gradviis forstærke Fødselskraften.

- 2) Fosterets Leje og ordentlige Størrelse; thi formedelt Fosterets rigtige Leje, drives det ved Moderens ordentlige Sammentrækninger efter Bekkenets Ape, lodret ned imod Modermunden og Bekkenet, uden at støde an paa Kanden, eller forhindres af nogen usædvanlig Modstand i Bekkenet. Da Fosteret endog i den tilbørlige Tid af Svangerskabet har opnaaet sin fulde Førlighed og Størrelse, og desuden er stillet som en Kile, med Hovedet som den spidsere Deel nedad imod Modermunden og Bekkenet, og med Sædet og Fødsellerne, som den bredeste Deel, opad imod Modergrunden; saa maae det nødvendig, ved sin Lyngde, Haardhed,

lodrette Styrrelse, og kileformige Figur, virke desto fuldstændigere imod den Modstand, som gøres det af Moderen, Bekkenet, Moderskeden, og de yderste Fødselsdele.

- 3) Bekkenets ordentlige Bidde og Dannelse. Da Bekkenet findes vel dannet, og i Forhold med Hovedet har sin tilbørlige Bidde, og dette desuden er stillet i Bekkenets øverste Aabning, i Huulheden og i den underste Aabning saa vel, at Hovedets største Længde bestandig passer og svarer til Aabningernes største Bidde; saa bliver Bekkenets ordentlige Modstand saameget lettere overvindelig, som Hovedet kan lade sig sammentklemme i Omkredsen, og dets ægformige Størrelse i alle Henseender passer til det ordentlige Bekkens indvendige ægformige Rum og Størrelse, hvorigiennem det skal passere.
- 4) De bløde Fødselsdeles ordentlige Beskaffenhed forskaffer desto mindre Hindring, som de have deres tilbørlige Dannelse, ingen usædvanlig Haardhed, Stivhed, eller Tykkelse, men ved den affondrede Slim i Moderskeden forud blodgøres, og ved Hovedets kileformige Virkning ordentlig og overalt jævnt fremskydes og aabnes.

Alle disse sammenstødende Omstændigheder, og disse Deles ordentlige og fuldstændige Virkninger paa hinanden, ere Marsager, som biedrage til disse naturlige Fødselers Fuldstændighed og Ordentlighed.

§. 106.

Hielpen i den fuldstændige Fødsel, fuldfører Naturen selv paa den bedste og sikkerste Maade, saa at Jordemoderen haver allene de almindelige Ting i Fødselen at drage Omsorg for, nemlig:

- 1) I Henseende til Undersøgningen: At hun erfarer, om Delene have deres behørigte Forhold, om Forandringerne i Fødselen skee paa den behørigte Maade, som i §. 103 og §. 104 er sagt, samt om Veerrne ere fuldstændige, og ingen fremmede farlige Tilfælde vise sig.
- 2) I Henseende til Tilberedningen: At hun haver Fødselsblejet tilberedet, enten hun da vil tillade Konen at føde i hendes sædvanlige Seng, i en Kænestoel, eller paa fire Stole, som ere sammenbundne saaledes, at Ryggene af dem vende udad, eller lægge hende tværs over Sengen, eller rettere paa et ordentlig Bendeleje; hvilket altsammen kan være ligegyldig i denne Fødsel, saalænge som den ifkun gaaer fuldstændig for sig, og Konen finder

der sin Magelighed derved; men et ordentlig Fødselsleje (§. 79) er dog bedst at have ved Haanden, for desto bedre at understøtte Mellemkiødet, og for indtræffende Tilfældes, Reenligheds, Fosterets og Efterbyrdens Modtagelses Skyld. I de øvrige Ting forholdes som i Almindelighed (§. 79).

3) I Henseende til Behandlingen iagttages, foruden de almindelige Ting (§. 81), under Fødselen:

- 1) At Konens Lænder, Knæer og Fødder understøttes under Veerne, hvad Stilling hun endogsaa haver.
- 2) At hun ikke bringes for tidlig paa Fødselslejet, men faaer Lov til at have hendes Magelighed efter egen Følelse og Villie, lige indtil Modermunden af Veerne er gandske aabnet, Hovedet begynder at fremskyde de yderste Fødselsdele, og de rystende Veer indfinder dem, da er det den rette Tid at lægge hende paa Fødselslejet, at Barnet desto lettere kan modtages, og Efterbyrden beqvemmere udføres.
- 3) At hun, naar Hovedet er i Udgangen, vel understøtter Mellemkiødet.
- 4) At hun modtager Fosteret, ved at fatte med begge hendes flade Hænder omkring

Siderne af Hovedet, saasnart det er fremskudt, lægge Pegefingrene over Nakken, og de underste Fingre under Hagen, Tømmelfingrene maae støtte paa Pegefingrene og ikke paa Baghovedet; derefter trækkes Kroppen ved Hovedet vaklende fremad, og bestandig vel nedad imod Mellemkiødet og Jordden, indtil det er udbragt.

- 5) Endelig maae hun vogte sig for i denne fuldstændige Fødsel, at hun ikke minder Konen til noget selvgjort eller utidigt Arbejde, at hun skaaner Bristningen naar hun undersøger, at hun ikke udvider Modermunden eller Moderskeden med Fingrene; heller ikke trykker Hovedet, Rumpen eller Mellemkiødet, men understøtter det ved at holde den flade Haand imod, at Mellemkiødet kan langsom blive fortyndet og udvidet, uden at bryde formeget.

Efter Fødselen forholder Jordmoderen sig saaledes, som forhen i S. 83 og 84 er anført, med at sørge for Barnet og Efterbyrden.

Tiende Kapitel.
om de alt for hastige Fødseler.

§. 107.

De alt for hastige Fødseler træffer ligeledes ind til den ordentlige Fødselstid, men begynde med alt for heftige og smertefulde Fødselsveer, der alt for hastig tiltage, og med for stor Hæftighed udstøde Fosteret, ja undertiden dog stælden hele Egget paa een Gang, med største Fare baade for Moderen og Barnet.

§. 108.

Man formoder i Besynderlighed denne Fødselshandling deraf: at den begynder med saa voldsomme Trængsler, og man ved Undersøgning tillige erfarer, at alle Delene have deres rigtige Forhold, ligesom i den fuldstændige Fødsel, undtagen at Beckenet findes for vidt, eller og Fosteret for lidet.

§. 109.

Man kiender den tilforladeligst af de Forandringer, som gaae for sig under Fødselen selv, i Særdeleshed deraf:

- 1) At Beerne følge hastigere lige fra Begyndelsen af paa hinanden, holde længere ved, og have fast ingen Ophør, men virke heftigere og langt smertefuldere end i den fuldstændige Fødsel.
- 2) At Modermunden i kort Tid forandres og ordentlig udvides.
- 3) At Fosterets Hoved trænger i sin rigtige Stilling hastigere frem end sædvanlig.
- 4) At Hinderne mangen Gang ikke faaer Tid til at bryde; men Mellemkiødet og de yderste Dele ligesom paa een Gang fremskydes, aabnes, og undertiden udrides.

§. 110.

Foruden de almindelige Aarsager, som denne Fødsel haver tilfældes med den fuldstændige (§. 92), og uden hvilke den ikke kunde skee, gives der tvende Omstændigheder, som forvolder og forøger dens Hastighed, nemlig:

- 1) Er Modstanden i denne Fødsel ringere end i den Fuldstændige, thi enten er Bekkenet for rummelig, eller BARNET er mindre end det skulde være.
- 2) Forøges Fødselskraften, eftersom Modergrunden overvinder lettere en ringere Modstand, og Smerten forøges saa meget mere, som Modermunden hastigere udvides til,

og derved bliver Trængslen og Medtrykningen stærkere.

§. 111.

- Følgerne af disse Fødseler ere farlige; thi:
- 1) Deels slappes og udtømmes Underlivet for hastig, ved Eggets eller Fosterets hastige Udfart, hvoraf let følger farlige Besvimelser.
 - 2) Ofte løsnes Moderkagen, og udstødes til- ligemed Egget i denne Fødsel, hvorved en dødelig Blodstyrning af Moderen kan paafølge.
 - 3) Tidt udvides Mellemkiødet for stærk, siden Hovedet i Udgangen ingen Dphold og ingen rigtig Styrelse lider.
 - 4) Undertiden omkrænges og udstyrter Mo- deren, naar de sidste voldsomme Beer, saa hastig fremsskyder Barnet, at det ved Navle- snoren trækker Moderkagen og Modergrun- den ud med sig, hvoraf Krampetrækninger, Afsmagt og Besvimelser lettelig rejse sig.

§. 112.

Der behøves ingen fremmed Hielp til at befordre denne Fødselshandling; men Jordemo- deren haver allene at drage Omsorg for de almin- delige Ting:

- 1) I Henseende til Undersøgningen; at hun ved den betids erfarer, om der ere de Tegn, som tilkiendegive Fødselens Hastighed (S. 108 og 109).
- 2) I Henseende til Tilberedningen udfordres, foruden det Almindelige, især: 1) et behørigt Fødselsleje, som betids maae være i Beredskab, at Konen kan ligge paa; thi hun maae, af Frygt for Blodstyrning, hverken føde siddende, staaende eller knæ-lende. 2) Iblandt Klæderne udfordres et Bind til Underlivet, som bør lægges lø-selig om, førend Fødselen er fuldendt. 3) For alting bør der havees koldt Vand og Edikke i Beredskab, for om Blodstyrning skulde indtræffe, foruden de øvrige Ting, som sædvanlig (S. 79).
- 3) I Henseende til Behandlingen; da haver Jordemoderen især at sørge for — Under Fødselen:

- 1) Betids at lægge Konen paa Fødselslejet, endog førend Modermunden er heel aabnet.

- 2) At forhindre Fødselens Hastighed enten ved at sprengte Hinderne tilig, før Modermunden gandske er aabnet, og imedens Hovedet endnu er i den øverste Åbning; eller at forsøge Mod-

standen for Hovedet, naar det er i Huulheden, ved at føre een eller to Fingre ind paa hver Side af Hovedet, imellem det og Sædebenene, saalænge Been staaer paa, eller føre en Finger, med Ryggen deraf vendt op imod Hovedet, igiennem Endetarmen ovenfor Rumpebenet, og støtte den paa Spidsen af det Helligebeen, for at gjøre den største Bidde af Vækket nedentil ængere, isald denne er for stor i Forhold med Hovedet; eller ved at holde imod med begge de flade Hænder, naar Hovedet er i Udgangen.

- 3) At modtage Fosteret at det ikke skal falde imod Jorden, eller udtrække Moderen.

Efter Fødselen drages Omsorg for Konen:

- 1) At Underlivet strax ombindes paa den sædvanlige Maade, uagtet Moderkagen ikke er løsnet, og siden lade Moderkagen fødes af sig selv.
- 2) Men isald den er løsnet eller fulgt med Fosteret, og Blodstyrtingen er heftig, da anvendes alle Midler for at faae Moderen til at trække sig hastig sammen, og Blodstyrtingen til at stilles, som ere anførte S. 90.

3) Er

- 3) Er Moderen omstyrret, indbringes den som i §. 96.
- 4) Siden efter bæres Konen forsigtig til Sengs, naar hun vel er kommet til Kræfter igien, og Blodstyrningen er uden Fare.
- 5) Og formaner til at ligge paa Ryggen, og til at slutte Laarene vel sammen, at Mellemfodet kan groe sammen igien, isald det er beskadiget.
- 6) Dernæst maae Jordmoderen ogsaa sørge for Fosteret, og strax opklippe Hinderne, isald hele Egget er udfædt paa een Gang; og siden forsyne Barnet paa den almindelige Maade (§. 84).

Ellevte Kapitel.

Om de langvarige Fødseler.

§. 113.

De langvarige Fødseler træffe ligeledes ind til den ordentlige Fødselstid, men begynde og gaae frem med meget langsom tiltagende Fødselsveer,

fuldføres i længere Tid, og undertiden ikke uden Fare i Særdeleshed for Fosteret.

§. 114.

Man kiender i Beshynderlighed denne Fødsel, naar man ved Undersøgningen erfarer:

- 1) At Delene have alle deres behørigte Forhold ligesom i den fuldstændige Fødsel.
- 2) Men at Forandringerne under Fødselen alligevel gaae langsommere for sig; Veerne især, tage meget langsom til; Modermunden holder sig længe uforandret, førend den ordentlig fortyndes og udvides; Fosterets Hoved, endskjønt det ligger ordentlig, fremskydes dog meget langsom; Hinderne briste oftest meget sildig, men undertiden ogsaa meget for tidlig; Fosteret fremskydes omsider, men meget langsom, dog i den ordentlige Styrelse og Stilling.

§. 115.

Det rigtige Forhold, som Delene have imod hinanden, viser, at Modstanden i denne Fødsel er ikke saa stor eller usædvanlig; men at Fødselskraften eller Moderens Sammentrækning og Virkning paa Fosteret maae være svagere og langsommere end som i den fuldstændige Fødsel; og dertil viser os Erfarenhed følgende Aarsager:

- 1) En

- 1) En alt for stor Blodrigthed.
- 2) Moderhalsens eller Modermundens Fejl, nemlig 1) dens usædvanlige Stivhed hos Aldrende, som første Gang føde, 2) dens alt for store Jølbarhed eller Betændelse; 3) den forreste Læbes, eller Moderhalsens forreste eller bageste Deels uordentlige Ned-synkning, eller 4) hele Modermundens Nedsynkning, og Moderhalsens Udfald.
- 3) Vandets for overflødige Mængde inden i Hinderne, som svækker og udvider Moderen formeget; ligeledes dets alt for tidlige Ud-løb, hvorved Moderhalsen trækker sig plud-selig sammen og forhindrer Hovedets Drej-ninger.
- 4) Hindernes alt for store Sejsked.
- 5) Navlestrængens Korchhed.
- 6) Tvillingers Nærværelse.
- 7) Den bløde Fødselsvejs usædvanlige Haard-hed og Stivhed.
- 8) Moderkedens Udfald.
- 9) Steen i Blæren; o. s. v.

S. 116.

De langvarige Fødseler udmatte meget de Fødende, men ere ikke altid farlige, uden naar Moderkagen ved Strængens Korchhed løsnes un-der Fødselen, eller Fosteret er strænget og staaer
alt

alt for længe i Klemme, eller Strængen brister
itu i Fødselen.

§. 117.

I disse Fødselshandlinger behøves ingen fremmed Hielp til at fuldføre Fødselerne, men vel til at formindske Langvarigheden. En Jordemoder maae derfor:

a) Undersøge Delenes Forhold og deres Forandringer under Fødselen, men tillige opdagge, hvilken af de ovenanførte Aarsager der forhindre Modergrundens behørig Virkning. — Saaledes kienedes:

1) Blodriggheden af Legemets røde og blussende Besskaffenhed; af Pulsens, som er snid, udvider, haard, og banker heftig.

2) Modermundens Stivhed og Betændelse erfares af dens vedvarende Haardhed og Tykkelse, at den ikke let giver efter; af dens brændende Hede, og forøgede Smerte under Berørelsen.

3) Dens alt for store Umfindtlighed kienedes af Fødselsveernes usædvanlig store Smerte, og af Brækningen og Rystelsen som paafølger, naar man rører den.

4) Dens Nedsynkning eller Udsald kienedes deraf, at den tilligemed Hovedet synker

synker dybt ned imod Moderffedens Ud- gang, eller og uden for samme, uden tilbørlig at aabne og udvide sig.

- 5) Dens forreste Læbes usædvanlige Forlængelse og Nedsynkning tiendes derpaa, at man føler en kisdagtig ned- hængende Deel i Moderffeden, som under Veerne bliver tyn, haard, op- spendt som en Snoer, ret ligesom det kunde være en Deel af Bandets Stilling.
- 6) Moderhalsens forreste Deels Ned- synkning tiendes paa Modermunden, som er højt optrakt imod Korsbenet, imedens den forreste Deel af Moder- halsen, opfyldt af Hovedet og Bandet, er spendt og alt for dybt nedtrykt i Huulheden af Bekkenet. Er den ba- geste Deel af Moderhalsen frem- skudt og forlænget mere end den forre- ste, da findes Modermunden højt op- trakt ved Isbenet.
- 7) Bandets overflødige Mængde erfares af Moderens alt for store Udvidning, og af den store Pose Band, som findes imellem Hovedet og Hinderne.
- 8) Hindernes alt for store Seighed tiendes deraf, at de tilligemed Bandet staae udenfor Moderffeden, naar Hovedet er
i Ud-

i Udgangen, uden at briste itu af dem selv.

- 9) Deres alt for store Tyndhed derimod erfares naar de alt for tidlig, i Begyndelsen af Fødselen, eller imellem Beerne briste, førend Modermundten er vel aaben.
- 10) Navlestrængens Korthed kendes
- 1) af Beerne, som vel komme ofte, men ere korte og afbrudte;
 - 2) af Hovedets Tilbagestrækning fra Begyndelsen af Fødselen, som kan føles saasnart Been hører op;
 - 3) af en besynderlig smerteagtig Spending, som Konen føler i Hiertekeulen. — I dette Tilfælde hendes det undertiden — 1) Alt Navlestrængen brister i Fødselen. Da bemærker Konen et Knald inden i Underlivet; en maa- delig Blodstyrtning viser sig, saasnart Hinderne briste, hvilken ikke sielden er farlig for Barnet; og de korte afbrudte Beer forvandles pludselig til fuldstændige, og besordre Fødselen. — Eller at Moderkagen løsnes; da bliver Blodstyrtningen stærkere, og farligere for Konen — 3) Men skeer ingen af Delene; da giver Strængen efter, jo mere Moderen sammentrækker sig, og jo nærmere den nedsynker imod Bekkenet.

- 11) Moderskedens og de yderste Deles Stivhed kiendes af deres usædvanlige Modstand, og af Hovedets Tilbagetrækning imellem Beerne, naar det allerede staaer i den underste Aabning af Beckener.
- 12) Moderskedens Udfald kiendes paa den tykke kisdagtige Folde, der lægger sig for Hovedet og Modermunden, inden i Moderskedens, og tilsidst trykkes uden for Fødselsdelene, og hindrer Hovedets Udgang; jo mere den trykkes frem, jo større, rødere og blaaligere bliver den; og tilsidst saa stor som et Barnehoved.
- 13) Steen i Blæren sætter sig enten i Blæregangen eller i Urinblæren selv, og føles ved Undersøgningen under Isbenet.
- b) Maae hun tilberede de sædvanlige Ring (§. 79).
- c) Og dernæst maae hun behandle disse langvarige Fødseler efter de Regler, som i den fuldstændige Fødsel er viist (§. 81).

§. 118.

I Besynderlighed maae Hielpen rette sig efter de langvarige Fødslers forskiellige Aarsager, nemlig:

- 1) Der som Beerne undertrykkes af Blodets Overflødighed; da maae Konen aarelades paa

- paa Armen, en eller flere Gange efter Omstændighederne; og bruge tiolende Midler.
- 2) Er Modermundten for stiv, betændt, eller for omfindtlig; da tiene blodgiørende Indsprøjsninger af Havresuppe, lunket Mælk, Olie o. s. v. i Moderkæden; ligedanne Salver, Aareladninger, og indvendige smertestillende Midler, som maae anordnes af en Læge; men ingenlunde tiener kunstige Udvindinger med Fingrene.
 - 3) Er Modermundten sunken, saa lægger man Konen højt med Lænderne, at Jordemoderen desto lettere kan komme til at bringe et par Fingre ind i Moderkæden. Disse Fingre lægger hun udspilede fra hinanden om Modermundten, og holder imod med dem ved hver Bee, at Modermundten kan aabnes og glide tilbage over Hovedet paa Barnet, uden gandske at udskydes.
 - 4) Er Modermundten allerede udskudt uden for Moderkæden, saa lægges de flade Hænder over Moderhalsen, og skyder den under hver Bee i Bejret og tilbage over Hovedet, at Modermundten langsom kan udvides uden at forlænges formeget eller briste itu.
 - 5) Er allene Moderhalsens forreste eller bagreste Deel alt for meget forlænget, og af Vandet fremskudt, saa holder det haardt at
Mo.

Modermunden kan aabne sig; thi jo mere Hinderne og Bandet stramme den forlængede Deel af Moderhalsen, jo højere optrækkes Modermunden imod Korsbenet eller Isbenet, og jo mindre aabnes den. I dette Fald måae Jordemoderen bringe en Finger op til Modermunden, og sprænge Hinderne, saa falder den udspændte Deel af Moderhalsen sammen, under Bandets Udlob, og Læben trækker sig op igien tæt om Hovedet, saaledes at begge Læber siden efter spændes ligemeget og udvides under Beerne.

- 6) Er Modermunden derimod tilstrækkelig aaben, og vender imod Huulheden af Bekkenet, og den forreste Læbe skyder sig frem under Isbenet imellem de yderste Dele; da indføres et Par Fingre under Isbenet, for at holde imod Moderens fremskudte Rand under Beerne, ligesom naar hele Modermunden udskydes.
- 7) Er Bandet for overflodig i Egget; forsvinder denne Aarsag af sig selv, saasnart Modermunden er saa aaben, at Bandet tiligemed Hinderne kan trænge sig uden for den ned i Moderskeden; derfor maae Hinderne skaanes, og Bristningen ikke gøres i Uide.

- 8) Skeer Brifningen for tidlig, saa kan det ikke erstattes igien; men Naturen overvinder selv den Banskfeligbed.
- 9) Ere Hinderne for seje, da maae de sprænges ved Kunsten, men ikke førend de allerede kan føles tæt neden ved de yderste Dele; og det kan skee ved at bore dem igiennem med en Finger, eller klippe dem op med en stumpendet Sær.
- 10) Forhindrer Navlesträngen Fosteret at nedglide; da 1) isald Veerne vise dem korte, svage, men dog holde ved, endskiont de langsom tiltage, og Fosteret efterhaanden nedtrykkes, uden at nogen farlig Blodstyrning paafølger, saa overlades Fødselen til Naturen. — 2) Var Naturen imod Slutningen ej kraftig nok til at fuldende Fødselen, maatte en Fødselsbielper kaldes, for at drage Fosteret ud med Tangen. — 3) Men skulle ved Begyndelsen af Fødselen, imedens Hovedet endnu var bevægelig i den øverste Abning, Veerne ophøre eller blive alt for svage til at virke paa Fosteret, eller en heftig Blodstyrning ved Navlestrængens Trækning paa Moderkagen paafulgte, da maatte Jordmoderen betids vende og udbrage Barnet. — 4) Brister Navlesträngen, og Veerne ej hastig besordre Fødselen,
maae

maae Barnet ligeledes uddrages med Tangen, at ikke dets Liv ved Forblødningen skulde sættes i Fare. — 5) holdes Kroppen tilbage af den korte Navlestræng, naar Hovedet er født, da maae Jordemoderen ikke trække paa Hovedet med Magt, at ikke Strængen skulde briste ved Navlen af Barnet, eller Moderkagen skulde løsne sig, eller Modergrunden indtrækkes og omstyrtes; men hun maae give Tid til Moderen saauer sammentrakt sig saameget at Strængen slappes af sig selv og giver efter. — 6) Men er Strængen slynget saa tidt omkring Fosterets Hals, at den forhindrer Kroppens Uddragelse, naar Hovedet er født; da maae Jordemoderen forsøge først at drage Strængen saameget til sig, at den kan blive afskilet af Halsen, før Kroppen uddrages, og ifald det ikke kan skee, da fører hun, saasnart hun kan, et Navlebaand ind under Strængen med en Finger afbinder den paa to Steder, overlipper den imellem Baandene, og derefter trækker Barnet hastig ud. Blev Modergrunden indbøjet, og Krampedrag paafulgte, da maatte Jordemoderen strax efter Fødselen indføre hendes Haand op i Moderen, og skyde Modergrunden sagte tilbage (S. 96). Dersom en heftig Blod-

styrer

styrkning medfulgte, maatte hun, saasnart Modergrunden var ført op igien, dermed forholde sig som i S. 90.

- 11) Skulde de yderste Fødselsdele, ved at giøre formegen Modstand, forvolde Fødselens Langvarighed; da maae de smøres vel med frisk Olie, og vel understøttes af Hænderne, men ikke udvides med Fingrene, indtil Hovedet er født.
- 12) Skulde Moderkæden, formedelst dens Slaphed, under Beerne fremskydes af Hovedet, og staae Fare for at falde ud, maae man indføre et Par Fingre under hver Bee, for at holde imod den, ligesom sagt er ved Modermundens Udfald.

De øvrige Hindringer, som i Fødslerne kan forekomme, formedelst de bløde Deles usædvanlige Væghed, uordentlige Dannelse, Sammenvovninger, Hævelser og Haardheder, og som Jordmoderen ej selv kan afhjælpe, maae hun betids overlade til Fødselshjælperne at afhjælpe.

- 13) Er der Steen i Blæren, og den er lille og tæt ved Uringangen, saa kan den ofte, med en Finger i Moderkæden, udtrykkes iglennem Vandrøret, førend Hovedet træder ind i Bækkenet, eller og opskydes over Isbenet, og holdes i Beiret inden i Blæren,

ren, til Hovedet er sunket forbi; eller med en Chatheter af elastisk Gummi opskydes, og holdes oppe saalænge, til Hovedet gli-der den forbi. Var dette ikke mueligt, blev Bendingen nødvendig.

Tolvte Kapitel.

Om de haarde og besværlige Fødseler.

§. 119.

De haarde Fødseler træffe ind til den bestemte Fødselstid, begynde og gaae frem med uordentlige Fødselsveer (§. 64), medføre usædvanlige Tilfælde, som ere farlige for Moderen og Barnet, og fuldendes ikke af dem selv, uden med megen stor, eller den største Besværlighed.

§. 120.

Årsagen til disse Fødseler er en ringe Fejl enten i Moderens Leje og Udvidning, eller i Fosterets Leje og Størrelse, eller i Beckenets og den bløde Fødselsvejs Beskaffenhed; hvorved de ogsaa letteligen skilles fra de langvarige og umuelige Fødseler.

§. 121.

§. 121.

Man kiender derfor de haarde Fødseler
1) saavel af Deleues urigtige Forhold (§. 120),
som 2) af deres uordentlige Forandringer under
Fødselen.

§. 122.

Hvad Delenes urigtige Forhold anlanges,
da kan Moderen være ulige udvidet, og skæb
liggende, saa at Grunden ligger afveget fra
Midten af Underlivet til en eller anden Side, el
ler forover Beckenets Rand; og Modermunden,
som ligeledes er afveget fra Beckenets Arel, ven
der til den modsatte Side, hvilket ved Undersøg
ningen paa Underlivet og i Moderstøden let kan
erfares.

§. 123.

Årsagen til Moderens Skævhed er me
get ofte Moderkagens Befæstelse paa den Side
inden i Moderen, som Grunden er henvendt til;
eller Moderens uordentlige Dannelse, hvilken
forvolder Moderens ulige Udvidning under Svang
erskabet.

§. 124.

Naar Skævheden er ikke alt for stor, som
i den umuelige Fødsel, saa kan man endnu føle
hele Randen af Modermunden inden i Moderstø
den

den, og da er den ikke gandske optraft til Nanden af Bekkenet, men allene noget afliggende fra Bekkenets Arel.

§. 125.

Af Moderens ulige Udvidning følger: at dens Sammentrækning maae skee uordentlig paa en Kant mere end paa en anden; og dens skæve Leje forvolder, at Trykningen paa Fosteret skeer ikke lodret ned imod Midten, men i det Sted imod Kanden af Bekkenet, hvilket forarsager Besværligheden i Fødselen.

§. 126.

Ligeledes kan Fosteret eller dets Dele have et uordentlig Leje og urigtig Størrelse, som gjør Fødselen haard og besværlig.

§. 127.

I Henseende til Fosterets Leje, blive Fødslerne haarde, naar Barnet byder Fødderne, Knæerne, Rumpen, eller Hovedet urigtig frem enten allene, eller med andre Dele tillige, som f. Ex. med en Haand, Fod, eller med Navlesnoeren.

§. 128.

Barnet kan byde Fødderne frem, og ligge enten paa Underlivet, eller paa en af Siderne, eller paa Ryggen.

§. 129.

Man kiender at Fødderne ligge for:

- 1) Af Hindernes og Vandets spidse Stilling i Begyndelsen af Fødselen.
- 2) Af de smaae Dele eller Læerne, som man føler inden for Hinderne isteden for Hovedet.
- 3) Af Føddernes hele Figur i Modermunden, som man skiller fra Hænderne, paa Hælene, Knoflerne, og Lærnes lige Orden, hvilken føles efterat Hinderne ere brustne.
- 4) Lærnes Styrelse, eftersom de vende opad eller nedad, eller til Siderne, viser Fostrets besynderlige Leje.

§. 130.

Uagtet Fødderne, naar de ligge lige udstrakte jævnsides hinanden, gaae let igiennem Bekkenet, saa giøre dog Hovedet og Armene tilbids, naar de skal gaae igiennem Bekkenet, Fødselen besværlig: allerhelst ifald Hagen kommer til at vende opad, og hefter sig paa Buen af Isbenet, eller om den vender tilbage, og kommer til at staae paa Korsbenets Forhøining: med mindre BARNET er usædvanlig lille, eller Bækkenet usædvanlig rummeligt, og Beerne heftige, da fødes vel ogsaa saadanne Børn lettere og naturlig, allerhelst naar det kan træffe sig tillige, at Hinderne holde saalænge, til hele Modermunden og Moderkæben ere vel udvidede.

§. 131.

Foruden den Hindring, som Hovedet og Armene kan gjøre imod Enden af Fødselen, bliver samme endnu besværligere, naar Fosteret i en af omtalte fire Stillinger byder allene en Fod eller Benet frem; thi i slig Tilfælde kan den skiulte Fod eller Benet gjøre Modstand i fire forskiellige Stillinger:

- 1) Kan Foden ligge i Nærheden af Moder-munden, og staae paa en eller anden Kante imod Kanden af den øverste Abning i Bekkenet.
- 2) Kan Barnet ligge med Knæet bøiet nedad, tværs over det uafhængende Been.
- 3) Kan det ligge optrækt over eller under Ryggen af Barnet.
- 4) Kan det ligge udstrækt over eller under Underlivet.

I disse forskiellige Stillinger gjør ofte det skiulte Been Modstand i Fødselen, i Besynderlighed om Foden kan komme til at hænge sig fast imod Kanden af Bekkenet, eller betage Pladsen for Kroppen, som skal gaae derigjennem.

§. 132.

Begge Knæerne kan byde sig frem i en af Fosterets fire forskiellige Stillinger: 1) enten

saaledes, at Skindbenet og Foden vender op imod Isbenet, 2) eller ned imod Korsbenet, 3) eller til høire eller venstre Side i Bekkenet.

§. 133.

Knæerne kiendes 1) paa to langagtige stumpe Dele, som byde sig frem i Modermunden; 2) paa Knæbøjningerne; 3) paa Knæskallen, som man føler inden for Hinderne; 4) ligeledes giver Skindbenets og Fodens Styrelse Føsterets besynderlige Stilling paa Underlivet, Ryggen eller Siden tilkiende.

§. 134.

Naar Knæerne byde sig frem og nedskydes i Moderskeden, saa foraarsage de ofte Hindringer, formedelst Fødderne hænge dem fast paa Randen af Bekkenet og Modermunden, eller Knæerne støde imod det Helligbeen eller imod Mellemkiødet, og kan ikke glide fremad af dem selv; og hvis disse Hindringer end ikke indtraf, maatte dog Hovedet og Armene tilsidst kunde giøre Modstand i Bekkenet, hvor de ikke længere kan underkastes Moderens Trykning og Virkning.

§. 135.

Naar et Knæ allene byder sig frem, saa skilles det fra Albuen 1) ved dets større Rundhed;

hed; 2) ved Sidernes Sladhed; 3) ved Knæ-
 skallens Bevægelighed, 4) og ved Foden og Sæ-
 det af Barnet, som findes i Nærheden. — I
 saa Fald kan det skiulte Knæ have følgende
 Stillinger:

- 1) Naar det ene Knæ er allerede igiennem
 Modermundens nedtrykt i Moderkæden, saa
 kan det skiulte Knæ støde an paa Randen
 af Bekkenet, og gjøre Modstand.
- 2) Eller være optrakt tilligemed Laaret imod
 Barnets Underliv.
- 3) Eller trukket tilbage imod Ryggen af
 Barnet.

§. 136.

Sædet eller Rumpen af Barnet kan
 byde sig frem, hvad enten Fosteret ligger paa
 Underlivet, Ryggen eller Siden, i hvilke Tilfæl-
 de Benene ligge

- 1) Enten med Hælene og Fodsollen ned imod
 Randen af Bekkenet, eller
- 2) Korsviis op imod Underlivet, eller
- 3) Udstrakte langs Underlivet op imod Brystet.

§. 137.

Førend Hinderne briste er det vanskelig at
 skille Rumpen fra Hovedet, siden Moderens un-
 derste Deel holder sig saa højt, at Fingrene ikke
 tyde

tydelig kan føle den; naar Bristningen derimod er skeet, og Rumpen er indtrykt i Bekkenets øverste Abning, skilles den fra Hovedet, som er haardere, rundere, og har Haar, Sømme og Fontaneller, 1) ved dens tvende runde Dele og større Blødhed; 2) Afdeling i Midten; 3) paa Rumpeshullet og Fødselsdelene, og Laarene, som ligge i Nærheden; 4) og naar disse Tegn findes, bekræftes de endnu mere ved den grønne Ureentlighed af Barnet, som findes i Moderskeden.

§. 138.

Rumpen gjør ikke allene Hindring i Fødselen formedelst dens Bredde, Tykkelse og Ubevægelse til at lade sig bøje efter Bekkenets Krumning op omkring Bøjen af Isbenet i Udgangen; men Hindringen i Fødselen vedvarer endog naar Hovedet og Armene siden efter skal fødes, med mindre Barnet er usædvanlig lille, Bekkenet rummeligt, og Beerne meget heftige, da fødes det dobbelt, og Venene falder ud af dem selv, allerhelst naar Barnet ligger paa Siden eller paa Underlivet, med Venene lige udstrakte imod Brystet, og Rumpen noget paa skraa i Bekkenet.

Derimod bliver Besværligheden større, naar Barnets forreste Blade vender opad, og Laarene ligge opstrakte imod Underlivet; thi da
 staae

staae de lange Laarbeen under Buen af Isbenet imod, og forhindre at Kumpen ikke uden med stor Besværlighed kan bøies op imod Udgangen af Moderkæden: overvindes endog denne Bangselighed, og Barnet skydes frem til Halsen, saagjør Hagen og Armene, som vende fortil, og hænge sig fast paa Isbenet, en ny Hindring, og forøge Besværligheden.

§. 139.

Hovedet kan byde sig uordentlig med Issen frem, saaledes, at dets største Længde kommer til at ligge i Bekkenets øverste eller underste Aabnings mindste Vidde, hvilket kan skee paa fire Maader:

- 1) Enten naar Vandens vender imod Korsbenets Forhøining
- 2) Eller imod Isbenet, eller
- 3 og 4) Imod den høire eller venstre Side af Bekkenet.

§. 140.

Dette fiendes af Pilesommens Stryelse, som ligger over Modermunden, og den forreste Fontanelle, som vender henimod de Dele i Bekkenet, hvor Vandens ligger op til.

§. 141.

Man kan let slutte: at da Hovedets Størrelse i disse uordentlige Stillinger ingenlunde svarer til Bekkenets Maal og Vidde, men dets største Længde skal indtrykkes igiennem Bekkenets mindste Vidde, enten i den øverste eller underste Åbning; saa maae Fosterets Hoveds Fremstydelse i saa urigtigt et Leie nødvendig skee meget langsom og besværlig, indtil den Deel af Hovedet, som ligger Isbenet nærmest, ved Venenes Sammentrykning over hinanden, kan slippe ned under Buen af Isbenet, og komme i et større Rum og fordeelagtigere Leie at ligge: da først kan Beerne komme til at gaae ordentligere frem, og Fødselen fuldendes af sig selv, efter megen Besværlighed.

§. 142.

Hovedet kan byde sig frem tilligemed en Haand, en Fod eller begge Hænder, eller med Navlesnoren; da hindre disse Dele Hovedet, deels ved at indtage Rummet i Bekkenet, deels ved at forhindre Hovedets nødvendige Drejninger. Dog ere de Hindringer, som Navlesnoren forvolder, ikke betydelige i Fødselen, men farlige for Fosteret, hvis Liv sættes i Vove, ved Strængens Trykning.

§. 143.

§. 143.

I Henseende til Fosterets Størrelse, kan Hovedet være noget for stort:

- 1) Enten af dets første Dannelselse, hvilket man slutter deraf: at Modermunden ligger meget høit, Moderhalsen er usædvanlig udrundet, Hovedet synker langsom, og Hævelsen er meget stor paa Huden, uagtet Hovedets Leie er ordentlig, og ingen andre Hindringer erfares i Fødselen.
- 2) Eller Hovedet kan være fuld af Vand, og derved er blevet for stort, hvilket kiendes af Størrelsen, Sømmenes Brede, de sammentrykte Veens usædvanlige Længde, og den store langagtige bløde Hævelse paa Huden af Hovedet under Fødselen.
- 3) Eller Hovedbenene kan være sammenvorne, og da findes ingen Sømme eller Fontaneler, og Benene kan heller ikke glide over hverandre i Fødselen.
- 4) Eller Hovedet kan være vanskabt; og da kiendes dets besynderlige Skabning og Figur ved Undersøgningen.

Paa alle disse Maader kan Hovedets Størrelse gjøre Hindring i Fødselen.

§. 144.

Skuldrene kan gjøre Hindringer naar endogsaa Hovedet er født; enten 1) fordi de ere
for

for brede til at gaae igiennem Bekkenet, 2) eller fordi de træde ind i den mindste Vidde i Bekkenet, 3) eller fordi Armene ligge forsviis over Nakken paa Barnet, og forhindre Kroppen at komme frem.

§. 145.

Underlivet 1) kan være usædvanlig tykt, 2) fuld af Vand, 3) eller opblæst af Luft, saa det staaer heftig imod, efterat Brystet er født.

§. 146.

Bekkenet kan være noget uordentlig dannet i den øverste Åbning: 1) naar Korsbenets Forhøining staaer lidt formeget frem, 2) eller Isbenet er noget for plat, saa at den mindste Vidde taber $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ Tøme, derved sammenklemmes Hovedet stærkere paa Siderne, og styres mere paa tværs ned i Udhulingen, Baghovedet, som forlænges, dreies besværligere frem under Buen af Isbenet; 3) eller der findes Beenudvorninger i Omkredsen af den øverste Åbning, som forænge den.

§. 115.

I den underste Åbning kan 1) det Helligbeens Spidse staae noget for langt ind imod Buen under Isbenet; 2) eller Kumpenbenet kan være ubevægeligt og indstaaende, hvorved Hovedet

det i Udgangen mere sammenklemmes inellem Nakken og Forhovedet end sædvanlig; 3) eller Buen under Isbenet kan være for spids, saa at Baghovedet ikke kan trænge sig tæt nok op til Isbenet, naar det glider igiennem den underste Nabning; 4) eller Sædebenene kan staae noget for tæt tilsammen, hvorved Baghovedet maae mere sammenklemmes paa Siderne, og med større Besværlighed tilspidses, for at gaae igiennem den underste Nabning. — Alle disse Feil kan ved Undersøgningen opdages.

§. 148.

Der kan ogsaa være en uordentlig Dannelse, Sammenvorning, Veie eller anden Feil i de yderste Fødselsdele, eller i de derved omkringliggende Dele, som forarsage større eller mindre, dog ikke altid uovervindelige Besværligheder.

§. 149.

De uordentlige Forandringer (§. 125), som gaae for sig under de haarde Fødseler, give det andet Kiendetegn paa Fødselens Haardhed, nemlig:

Naar Moderen er ffræ, da:

- 1) Begynde Beerne uden foregaaende ordentlige og tydelige Kyndere, og gaae frem meget

get ufuldstændige, vore ikke i den behørigte Tid, i Hastighed, Langvarighed og Styrke, men indstille sig snart heftigere, snart svagere, undertiden høre lang Tid op, uden nogen vis Orden og Forhold. — Modermundens Læber strammes ulige under Beerne, fortyndes langsom og ikke ligemeget overalt. — Vandet stiller sig ikke flad, men spids og mere aflang. — Hinderne briste undertiden tidlig førend Modermunden er udvidet, og Vandet gaaer sivede bort. — Fosteret trykkes stærkt ind imod Bækkens Rand, og mindre end det burde ned imod Midten af Huulheden.

- 2) Ligesom Fødselen tiltager i Fremgang, tager Hævelsen paa Huden af den foreliggende Deel til i Haardhed og Stivhed, hvorved Hovedets Fontaneller og Somme blive vanskelige at føle. Beerne blive dog formedelst Smerten ved, skøndt immer uordentlige. — Modermunden udsettes vel efterhaanden, men meget langsom og ulige. — Derfor da Venene i Hovedskallen tilsidst lade sig sammenklemme saameget, at Hovedet kan nedglide fra Randen ned i Huulheden af Bækket, saa sørges Beerne, — og
- 3) Imod Enden overvinde de Modermunden, fremskynde Hovedet og Fødselsdelene, saa
- Fød-

Fødselen fuldendes med mindre Besvær-
 lighed end den begyndte.

§. 150.

Naar Fosterets Leie er urigtig, og Fød-
 derne byde sig frem:

- 1) Saa begynde Beerne nogenlunde ordent-
 lige, Vandet stiller sig aflang og spidsagtig,
 Modermunden aabner sig efterhaanden, men
 langsom i Forhold med Venenes og Laare-
 nes Tykkelse, og Fødderne nedskydes i Mo-
 derfæden; ved Beerens Tiltagelse briste
 Hinderne tidlig, Vandet styrter pludselig
 ud, og holder ved at flyde, til Venene og
 Laarene af Barnet ere fremskudte lige ind-
 til Sædet.
- 2) Vender Læerne paa skraae nedad imod Jor-
 den, som skeer naar Sædet af Barnet dreier
 sig i den underste Aabning af Bekkenet, saa-
 ledes at den øverste Hofte kommer til at ligge
 op imod det Sted, hvor Sædebenets opsti-
 gende Green under Buen af Isbenet for-
 enes med den nedstigende Green af Skam-
 benet, og den underste Hofte vender ned
 imod Sædebenets Hage; saa tiltage Beer-
 ne og fremskyde Fosteret i denne Stilling
 til Aplerne, hvilke falde i den ene skraae
 Bidde, ligesom Hovedets største Længde
 fal-

falder til i den anden skraae Vidde af den øverste Abning. Da nu Hovedet, uagtet dets fordeelagtige Stilling, er saa langt fra Modergrundens Virkning, saa blive Beerne igien svage, meget ufuldkomne, og Fødselen høistbesværlig, med mindre Barnet er usædvanlig lille, eller Bekkenet vel rummelig, og Ansigtet i ovenomtalte fordeelagtige Stilling, først nedtrykkes i Krumningen af det Helligebene, og føres imod Udgangen af Bekkenet, da skeer Fødselen med mindre Besværlighed ved Naturens Hielp.

- 3) Bende derimod Tæerne opad, eller lige nedad, og Barnet ligger paa Ryggen eller Underlivet, saa bliver Fødselen sværere; thi 1) kan de optrukne Knæer komme til at støde imod Isbenet, eller imod Korsbenets Forhøining; 2) kommer Hovedet til at ligge med dets største Længde i den mindste Vidde af den øverste Abning, og 3) Skuldrenes største Bredde falder i den mindste Vidde af den underste Abning. — Disse Omstændigheder giøre Fødselen meget svær, og oftest umuelig for Naturen.

S. 151.

Byder Knæerne sig frem, saa aabnes Modermunden efterhaanden ved hver Bee, Knæerne

erne skyde mere og mere frem imod Udgangen, hvor Modstanden bliver ofte meget stor, ved det de støde an imod Mellemfisdet. Er denne Modstand overvunden, og Barnet fremskudt indtil Sædet, saa falde Venene ud af dem selv, og Fødselen kan da endes paa samme Maade, som naar Fødderne byde sig frem.

§. 152.

Byder en Fod eller et Knæ sig frem, da begynder Fødselen og gaaer nogenlunde ordentlig for sig, saalænge den skjulte Fod eller Knæ ingen Modstand gjør; dog indstille sig imod Enden de samme Vanffeligheder med Hovedet og Armenene, som i de foregaaende Fødseler (§. 131). Men saasnart den skjulte Fod eller Knæet begynder at gjøre Hindringer, saa bliver Fødselen uordentligere og langt besværligere end om begge Fødder eller begge Knæer bød dem lige frem paa eengang.

§. 153.

Byder Rumpen sig frem, da begynder Fødselen nogenlunde ordentlig, Modermunden staaer høit i Begyndelsen, er temmelig haard, aabner sig langsom og aflangebund, Vandet stiller sig mere ophævet end flad, og en rund blødagtig Deel soles indenfor Hinderne, som nodig vil lade sig

fig indtrykke i den øverste Abning; men ligesom Rumpen ved Beerne nedtrykkes i Bekkenet, saa udslettes efterhaanden Modermundet, og Sædet sammenklemmes alt mere og mere, først i den øverste Abning, endnu mere ved den underste, og allermeest, naar det skal svinge sig ud omkring Buen af Isbenet. — Ved Sammenpressningen hovner Rumpens bløde Dele saa stærk, at de omsider ligne Hovedets Haardhed, Modstanden forsøges ved Hævelsens Tiltagelse, Beerne svækkes og trænge mindre; saasnart Hinderne briste, udslyder den grønne Ureenlighed med Modervandet, og presses siden frem ved hver Bee. Imod Enden trykkes Rumpen ned bag i Bekkenet, og strammer paa Mellemkiødet saa heftig, at det staaer Fare for at revne. Ikke desto mindre, naar Barnet er lille, og ligger paa Siden eller Underlivet, Beerne blive ved, og Rumpen dreier sig paa skraae i Udgangen af Bekkenet, og føres fra Mellemkiødet op under Buen af Isbenet, saa fødes det undertiden, dog ikke uden med stor Besværlighed. — Efterat Rumpen er fremskudt, tiltage Beerne, og Kroppen fremskydes til Armene, hvilke tilligemed Hovedet kuns meget stelden, og ikke uden stor Besværlighed, fødes af dem selv, med megen Fare for Barnets Liv, ifald Strængen længe trykkes af Fostrets Dele imod de haarde Been i Bekkenet.

Er derimod Barnet stort, og Kumpen indfiles saa stærk i Bekkenet, at Veerne ei læn- gere kan fremskyde det, saa knuses og trykkes de yderste Fødselsdele saa heftig, at de ophoone, be- tændes og gaae let over til Branden. Fosterets for- trykte Dele hoone ligeledes, især Pungene, naar det er et Dreungebarn, og betændes, ja ofte angri- bes af Branden; og om endog Fosteret, efter langvarige Smerter og uogle Dages Forløb, med Møie giennempresses, saa skeer det dog ikke uden Mellemtidets Bristning, og Livsfare for Barnet.

§. 154.

Naar Hovedet byder Issen uordentlig frem, saa at dens største Længde træder ind i Bekkenets øverste Aabnings mindste Vid- de, med Ansigtet vendt tilbage imod Korsbe- net, eller fortil imod Skambenet: da begynde Veerne svage, langsomme og ufuldstændige; Mo- dermunden aabner sig dog lige overalt, rund og langsom; Vandet stiller sig flad; og dersom da Hovedet tilstrækkelig lader sig sammenklemme imellem Panden og Nakkebenet, saa at Hudens Hævelse tager til, og Venene i Issen tilspidses, saa forsøges Veerne, og Modermunden aabnes fuldstændig. Naar omsider ved Fødselens Frem- gang den Deel af Hovedet, som ligger Isbenet nærmest, begynder først at synke ned i Huulhe-
K
den,

den, og komme ind under Buen af Isbenet, saa fuldendes Fødselen med mindre Besværlighed.

§. 155.

Vender Panden imod et af Hoftebenene: saa forholde Beerne, Modermundens Aabning, og Vandets Stilling sig ordentlig i Begyndelsen, og Hovedets Længde nedpresses i Lørviddens af Bekkenet; men imod Enden blive Beerne svage, Hovedet sammentlemmes besværlig af Sædebene-
ne, imellem Panden og Baghovedet, Issebenets Randter tilspidses; og naar da Beerne holde ved, at det fladtrykte Baghoved omsider kan skydes frem under Buen af Isbenet, fuldendes Fødselen, men langsom og besværlig ved Natu-
rens Hielp.

Ere Delene af Fosteret lidet for store: saa forholde Beerne dem i Henseende til Mod-
standen meget ulige, og Fødselen fuldendes, i Forhold med Hindringerne, med mere eller mindre Besværlighed.

§. 156.

Er Bekkenet allene uordentlig

- 1) Og Korsbenet staaer lidt formeget frem-
ad, eller og at Issebenets Bue er noget
flad: saa ere Beerne i Begyndelsen meget
ufuldstændige; Modermunden aabner sig
rund

rund og ligemeget overalt; Hinderne stille dem flade; Hovedet nedpresses paa tværs i den øverste Åbning, og sammenklemmes paa Siderne, hvorved Huden hovner og Hævvelsen tiltager. Men dersom Baghovedet omsider lader sig sammentrykke, og begynder først at nedsynke og tilspidnes, og siden dreier sig ind under Buen af Isbenet: saa udvides gandske Modermunden, Beerne tage til, Fødselen gaaer ordentlig frem, og fuldendes ved Naturen.

- 2) Naar Feilen er ikke alt for stor i den underste Åbning af Beckenet; saa ere Beerne i Begyndelsen og Fremgangen fuldstændige; Modermunden aabner sig rundagtig og ordentlig; Hinderne stille sig flade; Hovedet nedpresses med Baghovedet ind under Buen af Isbenet. Men imod Enden blive Beerne uordentlige, skiont Trængselerne vedvare; Hovedet sammenklemmes da imellem Nakkebenet og Forhovedet, af Isbenets Due oven til, og det Helligbeens Spidse nedentil, hvorved Baghovedet saaledes forlænges og tilspidnes, at det omsider, naar Beerne vedholde, med stor Besværlighed fødes.

§. 157.

Naar Feilen er allene i de bløde Fødselsdele: saa skee alle Forandringerne i Fødselen ordentlig lige indtil imod Enden, da Beerne blive ufuldstændige; Hovedets og Fødselsdelenes Fremskydelse skeer langsom, og Udvidningen i disse bløde Dele bliver meget uordentlig og besværlig.

§. 158.

Den haarde Fødsel ledsages af farlige Tilfælde, som forege dens Besværlighed og Fare; thi

- 1) Kan Moderen betændes, og derover blive for stiv, svullen, smertefuld og uskicket til at trække sig sammen og befordre Fødselen: Man kiender, at der er Betændelse i Moderen, 1) naar der efter foregaaende Kulde og Gysninger indstille sig utidig Feberagtighed med en brændende Hede i Legemet, en haard, hastig, sammentrucken Puls og stor Mæthed; 2) naar Underlivet svulner op, og bliver saa usædvanlig smertefuld og ømsfindlig, at Konen ikke taaler noget udvendig vedrører det; 3) Naar Beerne bestandig tage af, men blive desto smertefuldere, og idelige grønagtige Drækninger paafølge: da er Moderen og de omkringliggende Dele betændte.

- 2) Modersteden og de yderste Fødselsdele kan betændes; hvilket erfares 1) af deres store smertefulde Hævelse, 2) brændende Hede og Tørhed, hvorved deres Udvidning bliver langt smertefuldere og besværligere end den burde.
- 3) Vandblæren kan opfyldes af Vandet, naar Blærens Hals sammentrykkes af Baghovedet, som staaer ind imod Isbenet, eller naar Isbenet er saa plat, at Hovedet kan trykke Blærehalsen; derved udvides og udspændes Blæren saa hæftig af Vandet, at den tit naaer op imod Navlen, og staaer Fare for at bryde: Denne heftige Udspændelse kiendes 1) af den brændende Smerte over Isbenet, som trænger ned i Bekkenet; 2) af Blærens opsvulmede Figur, og 3) af den mindre haarde Hævelse, som den giver fremfor naar Moderen er betændt; 4) og endelig ogsaa af den Umuelighed, som Konen erfarer i at lade Vandet. Naar Urinen længe holdes tilbage og staaer stille, bliver den ofte saa skarp og bidende, at den forvolder heftige og farlige Krampetrækninger under Fødselen.
- 4) Bekkenets Ledde kan give efter, naar Hovedet saa stærk indfiles i Bekkenet, og de seenagtige Baand ere for slappe; hvoraf siden

siden følger en Besværlighed i at holde Kroppen i Veiret, og en Vaklen, naar Konen skal gaae.

- 5) Barnets Liv kan sættes i Fare i disse Fødseler: 1) naar Hovedskallen indtrykkes paa Kanden af Beckenet; 2) eller hele Hovedet sammenklemmes for længe i Huulheden; 3) eller Navlestrængen trykkes enten af Hovedet eller Rumpen, eller af andre Dele, naar de gaae igiennem Beckenet.

§. 159.

Alt Barnet døer i Fødselen, kiendes deraf: 1) at den haarde Hævelse, som var paa Huden, slappes og bliver blød; 2) at en stinkende forraadned Materie, som ikke bemærkedes før, begynder nu at udslyde af Skambelene; 3) at Overhuden af den foreliggende Deel ved den begyndte Forraadnelse fraskilles, og hænger sig ved Fingerne, som man undersøger med; 4) at Venene i Hovedskallen, som vare faste, haarde og modstaaende i Begyndelsen af Fødselen, falde sammen og slappes i Sømmene; 5) at Fosteret begynder voldsomme Bevægelser under Fødselen, hvorefter følger heftig Kulde og Studdren hos den Fødende, uden at nogen anden Aarsag er tilstede, end Fosterets paafulgte Død.

§. 160.

Men at Fosteret er levende i Fødselen, kiendes: 1) af dets Bevægelse, saalænge Moderens Sammentrækning efter Vandets Udløb endnu ikke forhindrer den; 2) af Pulselaget, som føles tydeligst paa Fontanellerne og Pulsaa-
rerne i Lindingen, saalænge Hovedets Hævelse endnu ikke forhindrer at føle den; 3) eller og paa Navlestrængens Bankning, naar den ligger for og ikke klemmes; 4) dernæst ogsaa paa Hudens Hævelse, som tiltager mere og mere i Størrelse og Haardhed, under Trykningen, saa længe Fosteret lever.

§. 161.

I Fødselen selv kan man kiende, at Fosteret forud haver været dødt: 1) Naar Fosterets Ureenlighed, blandet med en stinkende Lugtighed, udskyder af Modermunden, saasnart Hinderne briste; 2) naar Huden paa Hovedet findes strax fra Begyndelsen af slap; 3) Sømmene, Fontanellerne og Venene sammensaldne, og deres skarpe Randter staae frem under Huden.

§. 162.

De haarde Fødseler ere ikke alle lige farlige, men i Almindelighed:

1) Jo

- 1) Jo større Feilen er i den Deel, som forvolder den haarde Fødsel; desto besværligere bliver og Fødselen.
- 2) Jo svagere og usfuldstændigere Beerne ere, desto farligere bliver Fødselen.
- 3) Jo flere Feil der ere i Delenes Forhold, desto besværligere og haardere bliver Fødselen.
- 4) Og jo flere Tilfælde, der følge med Fødselen, desto haardere og farligere bliver den.

§. 163.

I Henseende til Hielpen i de haarde Fødseler: maae Jordemoderen undersøge Fødselens Forhold og Delenes Forandringer, samt opdage nøiagtig, hvad der er Aarsag til Besværligheden, og hvor stor Fare man kan befrygte. — Dernæst maae hun tilberede de nødvendige Ting, ligesom i alle andre Fødseler. — Og tilsidst indrette Behandlingen efter disse haarde Fødselers forskellige Aarsager i Særdeleshed (§. 120).

§. 164.

Er Moderen skæb i en ringe Grad, men Bekkenet, og Fosterets Leie ere ordentlige, Beerne vedholdende og ei alt for svage: saa lader hun Fødselen skee af sig selv. — Men er Skæb-
heden

Heden af nogen Betydning, eller der er desforuden en anden Feil i Delene, som fordobler Besværligheden, eller og at Beerne ere heel ubestandige og svage: da maae Barnet betids vendes, eller en Læge kaldes.

§. 165.

Stille Fodderne sig frem: saa lærer Erfarenhed, at Fødselen undertiden kan skee naturlig; men sikkrere er det dog at trække Barnet frem ved Fodderne, ligesom ved Vendingen; thi

- 1) Under Besværligheden af Fødslerne kunne let indtræffe farlige Tilfælde, som ingen Ophold taalte;
- 2) Fosteret kunde omkomme ved Navlestrengens langvarige Trykning, som kunde skee enten af Rumpen, naar Strengen løb imellem Laarene af Barnet, eller af Ryggen, Brystet og Hovedet, ligesom enhver af disse Dele efterhaanden gik igiennem Bekkenet til, og trykte Navlesnoeren;
- 3) sielden kan ogsaa Barnet fødes ved Naturen, uden at Hovedet og Armene tilsidst gjøre de største, ja undertiden uovervindelige Hindringer, som allene kan rettes ved Konsten.

§. 166.

Byder en Fod sig frem allene: saa

- 1) maae man stræbe at opsege den skjulte Fod, saa-

saafremt Barnet er ikke for dybt nedstunken med Rumpen i Bekkenet, og bringe den ud til den anden, for ved begge Fødder at trække Barnet frem; thi det er ikke allene farligt, men endog besværligt, at trække Barnet frem ved den ene Fod allene, især naar den skjulte Fod ikke ligger udstrakt efter Underlivet: thi ved at trække paa det ene Been allene 1) føres Kroppen skævt imod Randen af Bekkenet; 2) den udhængende Fod taaler sielden saa haard en Behandling uden der- ved enten at trækkes af Leed, afrives eller beska- des; 3) og den optrukne Fod, naar den ikke ud- trækkes, opfylder Bekkenet tilligemed Rumpen, og foreger Besværligheden.

Skulde Rumpen derimod være saa dybt nedskudt i Bekkenet, at den skjulte Fod hverken kunde findes eller nedbringes: da maatte man i saa Fald forsøge med stor Forsigtighed at trække Barnet ud ved det ene Been allene.

§. 167.

Byde Knæerne dem frem, og 1) endnu ere inden for Modermundten: saa bringer man Haanden ind i Moderen, og skyder Knæerne op imod Barnets Underliv, for at faae Fødderne først frem. 2) Men ere Knæerne allerede igiennem Mo- dermundten: saa fatter man dem med et Par Fingre i Knæbøiningen, og trækker dem vakkende ud.

§. 168.

Byder sig det ene Knæ allene frem: saa maae man ikke trække det ud, førend man har opsøgt det andet, og bragt det ned til det første; med mindre det allerede var saa dybt, at man ved Knæboiningen og ved Lyskenen blev nødsaget til at trække det ene frem.

§. 169.

Byder Rumpen sig frem: saa maae man dog ikke lade Barnet fødes dobbelt, men søge at trække Fødderne først frem; uden saa var, at den allerede var saa dybt nedsiunken i Bekkenet, at det ikke mere var mueligt at bringe Fødderne frem, da maatte man indbringe et Par Fingre i Lydskerne, og under hver Bee trække Rumpen vakkende fra den ene Side til den anden, ned imod Udgangen af Bekkenet, og der bøie det vel op fra Mellemlødet, imod Buen under Isbenet, indtil Benene falde ud, derefter fuldføres Fødselen ligesom ved en ordentlig Bending.

§. 170.

Ligger Høften for, med Handen imod Korsbenet eller imod Hoftebenet: saa kan man ingen lykkelig Udfald formode, og derfor i
Tide

Lide bør vende Baret — uden i Tilfælde, hvor
 1) Bekkenet var vel dannet; 2) Moderen laae rigtig; 3) Beerne vare vedholdende og tilstrækkelig sammenklemte Hovedbenene; 4) og Baghovedet sank først, og ordentlig gled ind under Buen af Isbenet: da kunde Fødselen overlades til Naturen. — Eller isald Hovedet var bevægelig i den øverste Abning: forsøges paa at dreie Panden fra Korsbenets Forhøining over i et af Hjørnerne ved Siden, førend Hinderne briste. — Vilde derimod Ansigtet til at synke først: saa maatte Bendingen nødvendig foretages, eller en Fødselshielper kaldes.

§. 171.

Ligger Issen for, med Panden imod Skambuen: saa er det sikkerst at vende Baret — uden saa var, 1) at Bekkenet var ordentlig; 2) Moderen laae rigtig; 3) Beerne vare ei for soage, og 4) Panden gled først ned under Buen af Isbenet: saa kunde Fødselen uden Skade skee af Naturen.

§. 172.

Træder en eller begge Hænder paa een gang frem tilligemed Hovedet i et veldannet Bekken, Beerne ere tilstrækkelige, og Hovedet har et fordeelagtigt Leie: saa forhindre de flade Hæn-

Hænder dog ikke at jo Fødselen kan overlades til Naturen; thi ved Hovedets Medtrykning iglennem Modermunden blive Hænderne ofte tilbage inden for Modermunden, uden videre at fremfydes.

§. 173.

Byder derimod begge Armene eller en Arm eller Fod sig frem med Hovedet i den øverste Åbning af Bækket: saa bliver Bendingen nødvendig, siden Armene indtage for megen Plads for Hovedet, og forhindre dets Dreining — undtagen at Barnet maatte være overmaade lille: da kunde det vel fødes af sig selv.

§. 174.

Byder Navlesnoeren sig frem tillige med Hovedet, eller omkring Hovedet: saa er det sikkerst, ifald den endnu er inden for Modermunden, at man med et Par Fingre fhyder den op forbi Hovedet, og holder imod den under hver Bee, saaledes, at den bliver liggende inden for Modermunden, uden at falde ud igien; men lader den sig ikke indføre, maae man vende Barnet, eller lade det udføre med Tangen; thi ellers staaer dets Liv i Fare, ved den langvarige Trykning — med mindre Fødselen var af den Beskaffenhed, at den hastig kunde ende sig: da kunde den overlades til Naturen.

§. 175.

§. 175.

Skulde Hovedet være noget for stort: da behøves der ingen Hielp, naar kun Bekkenet er vel dannet, Moderen ligger lige, Hovedet haver sit besynderlige ordentlige Leie, og Beerne ere tilstrækkelige. — Men fattes der en af disse Omstændigheder, maae Fødselshielperen kaldes, for med Tungen at fuldende Fødselen.

§. 176.

Staaer Skuldrene formedelst deres Bredde imod i Fødselen, efterat Hovedet er født, hvilket man kender af Hovedets skraae Leie, og Ansigtets Dreining nedad imod Konens Side, efterat Hovedet er uden for Fødselsdele-
ne, da maae man 1) give Tid til at Moderen, som pleier i kort Tid at hvile, naar Hovedet er født, begynder paa nye at sammentrække sig, saa sammenklemmes ofte Skuldrene saa meget, at man ved gelinde at trække paa Hovedet vel nedad imod Jorden, kan føre det ud; 2) Men staae de denne sagte Trækning imod: da maae man vel vogte sig for, at man ikke trækker saa stærk paa Hovedet, at Halsbenene derved blive trukne af Leed; men i dets Sted bringe et par Fingre op forbi Ansigtet og Bryttet til Albuen af den underste Arm, og føre den forsigtig ud, uden at brække den itu, og siden ved at trække paa Armen og Hovedet tillige besordre Fødselen.

§. 177.

§. 177.

Træder Skuldrene ind i Beckenets mindste Bidde, og forhindre Kroppens Fødsel; da kiender man det, ifald Modstanden er i den underste Abning, derpaa: at Ansigtet af det fødte Hoved vender enten lige nedad imod Jorden, eller lige opad imod Isbenet, og Skulderne ligge imellem Sædebenene. Men gjøre de Modstand i den øverste Abning: da vender Ansigtet lige over til Siden af Konen, og Skuldrene ligge høiere oppe, den ene nemlig op til Korsbenets Forhøining, og den anden imod Isbenet. 1) Derfor bringer Jordemoderen to Fingre af hver Haand op til hver Axel, naar de ligge imellem Sædebenene, og dreier Skulderne fra Sædebenene over i den underste Abnings største Bidde. 2) Ligge Skulderne imellem Isbenet og Korsbenet, saa bringer hun nogle Fingre eller den hele Haand op under Hovedet til den underste Axel, førend hun trækker paa Hovedet, og dreier den fra Korsbenet over imod Siden, eller og hun fører nogle Fingre op over Isbenet, trykker den øverste Axel i Beiret, og dreier den over i den største Bidde, saaledes, at Barnet isteden for at ligge paa Siden, kan komme til at ligge paa Underlivet. — Skulle Haanden være utilstrækkelig dertil, maae Fødselshjælperen søge at suldføre det med den ene Arm af

Tan-

Langen. — 3) Ligge Armene forsvilt over Ryggen, som fiendes paa det hule Rum imellem Isbenet og Ryggen af BARNET, paa de fremstaaende Skulderblade og den rynkede Hud; saa bringes et Par Fingre op imellem Skulderne til Armene, og føres først den ene, siden den anden ned ved Siden af Brystet, derefter anlægges de under Aplerne, og trækker Kroppen frem.

§. 178.

Gior Underlivets Hævelse Modstand: saa lægger Jordemoderen en tør Serviet omkring Brystet paa BARNET, saasnart det er født, omfatter Brystet under Aplerne, trækker og bevæger det til alle Sider, for med al sin Kraft at føre Underlivet ud — Er der Vand i Underlivet, som ved Trækningen paa BARNET ikke vil give efter: da fører hun en Finger ind under Brystet op til Navlen, søger med Neglen at giennemkradse den tynde udspilede Folde, som er tæt ved Navlestængens Begyndelse, dog uden at beskadige Navleaarerne, for at faae Vandet til at udstøde, og Underlivet til at sammenskalde. Saasnart BARNET er udtrukket, lader hun Navlestedet igien behandles af en Læge.

§. 179.

Er Bekkenet i den øverste eller underste Nabning ilde dannet: da undersøger Jor-

demoderen, 1) om Feilen er betydelig, 2) om Beerne ere for svage og usuldstændige, eller 3) om Moderens Leie tillige er noget skævt, eller 4) og om nogen Feil findes i Hovedets Leie; i disse Tilfælde bør hun i Tid søge en Fødsels-hjelpers Raad og Bistand. Men er Feilen i Bekkenet kun meget ringe, Beerne ere vedholdende og virkende, og ingen Feil findes i Moderens eller Fosterets Leie: saa kan hun lade Fødselen skee af sig selv.

§. 180.

Er der Feil i de yderste Fødselsdele, at de ere for stive, haarde, knudrede, eller have andre ubetydelige Feil: saa skeer Fødselen dog gierne af sig selv; naar Jordemoderen flittig bader eller smører dem med Olie eller anden frisk Salve, men hun maae ikke angribe eller beskaadige dem med Fingrene; er Feilen derimod af Betydning, behøves Lægens Hielp.

§. 181.

Er der Tegn til Betændelse i Moderen (§. 158), eller man af Fødselens Besværlighed kan forvente den: da maae Jordemoderen lade Konen rigelig aarelade een eller flere Gange paa Armen hver tredie eller fjerde Time, indtil hun finder, at Pulsen bliver blødere, Omheden min-

dre, og Beerne tiltage; give hende flittig af
 slyrlige og lædskellige Drikke, saasom Kirsebær-
 suppe, Theevand, Perlegrynsvand, Havre- eller
 Bygsuppe, Rugbrødvand med Citronsafte i; holde
 hende fra stærk Ol, Wiin, Brændeviin, Kaffe,
 stærk Varme og alle saadanne Ting som hidse;
 og ikke forsømme naar skee kan, i Tide at hente
 en Læge, som kan forordne indvendige Midler
 imod Betændelsen, og suldføre Fødselen hastigere.

S. 182.

Er der Begyndelse til Betændelse i
 Moderkæden eller i de yderste Fødselsdele:
 da tiener det foruden Aareladen og tielende
 Midler, at sætte Konen over et Bad af varmt
 Vand og Hylbeblomster, eller at lade Dampen
 deraf gaae igiennem en Tragt ind i Moderkæden,
 og lægge en Klud eller Svamp, dyppet deri, varm
 over Fødselsdelene, for at blødgjøre dem, at de
 desto lettere kan give efter i Fødselen.

S. 183.

Naar Vandblærens Hals trykkes imod
 Skambenet, og Vandet tilbageholdes: da
 indfører Jordmoderen et Par Fingre til Hovedet,
 lætter det op fra Isbenet, og holder det i
 Bejret, indtil Konen haver ladet Vandet, da ta-
 ger hun først hendes Fingre tilbage. Er denne
 Maas

Maade ikke tilstrækkelig nok, maae Vandet tages fra Konen med Sølvørret.

§. 184.

Skulde der i en eller anden af de haarde Fødseler, tværtimod Jordemoderens bedste Indsigt og Erfarenhed, indtræffe Tilfælde eller saa store Besværligheder, som ved Bendingen ikke kunne forekommes, men som satte Moderen eller Fosteret i Livsfare: saa maae en Jordemoder betids lade hente en erfaren Fødselschielper til Hielp, som forstaaer med Instrumenter at fuldende Fødselen.

§. 185.

Efter Fødselen drager Jordemoderen Om-
sorg 1) for at faae det svage Barn oplivet, førend det navles; 2) at tage Efterbyrden ud til rette Tid; 3) at lade Konen strax komme i Røe, uden at indføbe hendes ømme Underliv saa fast som ellers; 4) at afshielppe Betændelsen i Moderen ved de Midler, som forhen ere anførte; 5) at lindre Smerten ved Vandgangen, naar Konen ikke kan lade Vandet, med at lægge en Svamp, dyppet i lunket Mælk, op til Blæregangen, at Dampen kan indtrække; 6) at fordele Hævelsen i Skamlæberne, ved fordelende Urter i Rydder-
poser, og forsyne Mellemfodet, om det noget er

udrevet, med Badninger af fordelende og sammentrækkende Midler, som varmt Ol, usaltet Smør og Edikke; 7) ere Delene meget spændte, smertefulde og svulndne: kan hun tage Urteposer med Kameel- og Hyldeblomster i, som ere dypede i varm Mælk, og vel afstrykte, og lægge dem lunkne over Fødselsdelene. 8) Have Ledene i Bækket givet efter under Fødselen: maae hun raade Konen, at holde sig i lang Tid rolig i Sengen, og at anlægge et bredt Lærreds Bind omkring Bækket, for at holde Venene sammen, indtil de seenagtige Vaand faaer deres forrige Fasthed igien.

Trettende Kapitel.

Om de umuelige eller forkierte
Fødselshandlinger.

§. 186.

De umuelige Fødseler træffe ind til den bestemte Fødselstid, begynde utydeligen, gaae frem med

med ufuldstændige Beer, ledsages af høist farlige Tilfælde, og kan aldrig fuldendes, uden ved fremmed Hielp.

§. 187.

De har stor Overeensstemmelse med de haarde Fødseler; og ere allene i Henseende til en større Grad af Mangel forskiellige fra dem; derfor kiendes de paa samme Maade 1) af Delenes langt betydeligere Fejl, som er Aarsagen til dem, 2) og af deres uordentlige Forandringer under Fødselen.

§. 188.

Iblandt de betydelige Fejl i Delenes Forhold, hvorved Fødslerne blive umuelige, ere: 1) Moderens betydelige Skiævhed, 2) Fosterets meget forkierte og uordentlige Leje og Størrelse, 3) Bekkenets meget uordentlige Dannelse eller Fordrejning, og 4) de bløde Fødselsdeles uovervindelige Modstand.

§. 189.

Moderens fuldkomne Skiævhed er den første Aarsag: naar nemlig Grunden viger saa lange fra Bekkenets Arel, at Modermundens halve Runding ved Undersøgningen findes optraft over Randen af Bekkenet; thi derved tryk-

trykkes Fosteret under Fødselen imod Randen af den øverste Åbning, og ikke ned i Hulheden af Beckenet.

§. 190.

Den anden Årsag til de umuelige Fødseler er Fosterets meget forkierte og uordentlige Leje eller Størrelse: saa det paa ingen Maade ved Veerne kan presses igiennem Beckenet, hvad enten det da ere Dele af Hovedet eller af Kroppen, eller af Øverdelene, der byde sig frem.

§. 191.

Byder Hovedet sig frem, saa kan Fødselen blive umuelig:

a) Naar det føres lige ned efter Beckenets Åvel, med Issen for, i en urigtig Stilling, og uordentlig nedtrykkes i Beckenet, saaledes:

- 1) At Panden vender imod Fødselen, og Baghovedet, som ligger tilbage, synker først ned i Beckenet (*).
- 2) Eller at Panden vender imod Korsbenet, og Ansigtet, som ligger tilbage, synker ned bag i Beckenet (**).

3) Eller

(*) V. Anat. Tavle 4. og 6. Fig.

(**) V. Anat. Tavle 2. og 3. Fig.

om de unuelige ell. forkl. Fødselsk. 167

- 3) Eller at Panden vender imod en af Siderne i Bekkenet, men Ansigtet synker først (*).
- b) Naar det føres skiædt imod Bekkenet:
- 1) Med Ansigtet for, Hagen vendt imod det Helligebeen, eller imod den højre eller venstre Side i Bekkenet.
 - 2) Med Baghovedet for, saa at Forhovedet vender imod Isbenet eller imod en af Siderne i Bekkenet.
 - 3) Med Dret for, saa at Ansigtet ligger fortil, bagtil, eller til en af Siderne i Bekkenet.
- c) Naar Hovedet er meget for stort, saa det formedelst dets uordentlige Størrelse eller Dannelse i en betydelig Grad overgaaer Bekkenets Vidde.
- d) Naar Hovedet fremstiller sig med en Arm, eller tillige med et eller begge Benene, bliver Fødselen unuelig for Naturen, med mindre Barnet er usædvanlig lille, eller ikke fuldbaaret.

§. 192.

Byder en eller anden Deel af Kroppen sig frem: saa bliver Fødselen ganske unuelig, naar Barnet er fuldbaaret og har sin behøvrige Størrelse. Dette kan skee:

a) Ifald

(*) VI, Anat. Tavle 1. Fig.

- a) **I**fsald Barnet ligger paa tvers, saa at
- 1) Dets forreste Flade tilligemed begge Arme og Been byde dem frem, eller nogle af disse Dele (*), i en af disse fire forskjellige Stillinger: enten saaledes at Hovedet vender fortil, eller bagtil, eller til en af Siderne i Moderen.
 - 2) Ligeledes naar Ryggen af Barnet byder sig frem, enten paa tvers imellem Hofsterne, eller imellem Lænderne og Isbenet, i fire forskjellige Stillinger, efter som Hovedet er vendt mod en af de fire Sider i Bekkenet til.
 - 3) Naar Underlivet fremstiller sig med Arme, Been og Hoved optrukne imod Ryggen af Barnet, tvers imellem Hofsterne, eller imellem Lænderne og Isbenet: i fire Stillinger, efter som Hovedet vender fortil eller bagtil, eller til en af Siderne i Moderen (**).
 - 4) Siden af Barnet tilligemed Albuen eller en Arm kan fremstille sig i de fire omtalte Stillinger (***) .
- b) **I**fsald Barnet ligger skævt imod Bekkenet, og fremstiller sine Dele: saa kan disse være

1) **Hals**

(*) VI. Anat. Tavle 3. Fig.

(**) VI. Anat. Tavle 5. Fig.

(***) VI. Anat. Tavle 4. Fig.

- 1) Halsen, som ligger for med dens forreste eller bagerste Deel, eller med en af Siderne; enten skævt imellem Bekkens Sider, eller imellem Korsbenet og Isbenet; eftersom Hovedet ligger op til en af disse fire Sider i Bekkenet til.
- 2) Eller Axlen: saavel den højre som den venstre, kan ligge skævt imellem Siderne af Bekkenet, eller imellem Korsbenet og Isbenet; eftersom Hovedet er stillet imod en af disse fire Sider i Bekkenet til.
- 3) Skulderne kan ligge for, med Hagen imod Brystet, og udhængende Arme, enten imellem Hoftebenene, eller imellem Korsbenet og Isbenet, i fire Hovedstillinger, eftersom Hovedet er vendt imod en af de fire Sider til i Bekkenet.
- 4) Brystet kan ligge for med begge Armene nedhængende, enten imellem Siderne af Bekkenet, eller imellem Korsbenet og Isbenet, eftersom Ansigtet er vendt til imod Isbenet, Korsbenet, eller imod en af Siderne i Bekkenet.
- 5) En Arm kan ligge for, med Haanden igiennem Modermunden, eller med Albuen, eller hænge ud indtil Axlen i Bekkenet i fire forskjellige Stillinger, eftersom

som Brystet vender fortil, bagtil, eller mod Siderne af Bekkenet (*).

- b) Den ene Hofte kan og ligge for i fire Scillingen, eftersom Underlivet vender fortil, bagtil, eller til Siden i Moderen.
- c) Eller ifald Delene have en uordentlig Form, Størrelse eller Antal: som naar Barnet er meget for stort, og vejer henimod 13 til 14 Pund; eller har dobbelt Hoved eller dobbelt Krop, eller flere Arme og Been; eller Tvillinger ere sammenvoyne.

§. 193.

Den tredie Aarsag til de umuelige Fødseler er Bekkenets betydelige Engthed, enten det er fordrejet, eller har saa betydelige Fejl, at Fosterets Giennemgang ganske forhindres; hvilket i Særdeleshed skeer, naar dens mindste Vidde er forænget til henimod $3\frac{1}{2}$ Tomme, og Barnet er fuldbaaren og har sin behørig Størrelse.

§. 194.

Den fjerde Aarsag til umuelige Fødseler er, naar de bløde Fødselsdele enten formedelst Sammenvorninger, Haardheder eller en unaturlig Dannelse, gandske forhindre Fosterets Giennemgang.

§. 195.

(*) VI. Anat. Table 6. Fig.

§. 195.

De uordentlige Forandringer, som gaae for sig og give de umuelige Fødseler tilkiende, ere følgende: Ifald Moderen er meget stævt: saa begynde Beerne meget utydelige og uordentlige; Modermunden strammes ulige, og dens halve fortyndede Rand optrækkes over Randen af Bekkenet, men den tykkere halve Rand føles allene i Moderskedden; Vandet stiller sig meget aflang og nedhængende i Moderskedden; Hinderne briste tidlig; Hovedet trykkes meget stærkt imod, og tildeels ind over Randen af Bekkenets øverste Abning, saaledes at Hovedet ikke opfylder Abningen overalt, men paa et Sted findes Abningen ganske tom, og paa et andet opfyldt. — Ved Fødselens Fremgang aftage Beerne; Smerterne forøges ved frugtesløse Trængsler; Hovedet sammenklemmes og sultner, men glider ikke ned i Bekkenets Dybde. Fødselshandlingen maae derfor ophøre, og farlige Tilfælde, som deraf følge, ende Konens og Fosterets Liv.

§. 196.

Naar Hoved: Tzssen ligger urigtig for, med Panden imod Tzbbenet, som man kien-der paa Pilesømmen, der ligger over den mindste Vidde, og paa den forreste Fontanelle, som da vender imod Tzbbenet: da begynde Beerne tydeligere

gere og noget ordentligere; Skiondt altid svage og utilstrækkelige; Modermunden aabner sig rund og lige overalt; Vandet stiller sig flad; Forhovedet soulner og staaer længe ubevægelig i den øverste Aabning. — Ved Fødselens Fremgang nedskydes Baghovedet allerførst bag i Bekkenet; Ansigtet løfter sig op med Hagen imod Fosterets Dryst, hvorudover Forhovedet bliver staaende fast mod den indvendige Bue af Isbenet, uden at glide ned under den, og ved den Forandring forhindres omsider Baghovedet, ved den underste Aabning, i at bøies op, fra Kumpebenet af, omkring Buen under Isbenet; hvorudover Beerne og Fødselen gandske ophører (*).

§. 197.

Naar Hoved-Tsien ligger for, med Vandet imod Korsbenet, som tiendes paa Pilesømmen og den forreste Fontanelles Styrelse imod Korsbenets Forhøining: da begynder Fødselen ligesaadan som før; derefter nedtrykkes Forhovedet og den forreste Fontanelle allerførst, imdens Baghovedet staaer fast imod Isbenet, og klemmes ind imellem Skuldrene af Barnet. Naar paa denne Maade Forhovedet er presset ned imod den underste Aabning, og formedelt Baghovedets Modstand imod Skulderne kan ikke
bøje

(*) V. Anat. Tavle 4. og 5. Fig.

bøje sig ned fra op under Buen af Isbenet: saa aftage Beerne, og Fødselen bliver ved den underste Abning umuelig (*).

§. 198.

Naar Panden vender imod Siden af Bekkenet (§. 191), som kendes paa Pilesømmen, der løber tværs over Modermundten, og den forreste Fontanelle, som ligger hen imod en af Hoftebenene, og Ansigtet synker først: saa løstes Baghovedet op imod Skulderne, hvorved den ene Deel staaer den anden i Udgangen i Vejen, og forhindrer Fosterets videre Fortgang.

§. 199.

Ligger Hovedet skævt, med Ansigtet for (§. 38. §. 191): saa kan Hagen vende imod det Helligebeen, eller imod en af Siderne af Bekkenet; Baghovedet løfter sig op imod Skulderne, og Kroppen af Barnet underkastes Modersens Virkning mere end Ansigtet, og nedtrykkes mere; Hovedet og Kroppen komme derved til at staae hinanden imod, Beerne høre op, og Fødselen standser.

§. 200.

Træder Baghovedet skævt ned i Bekkenet (§. 38. §. 191), og Forhovedet vender imod

(*) V. Anat. Tavle 2. og 3. Fig.

imod Isbenet: saa er Fødselens Forhold den samme. Man føler den bagerste Fontanelle og Vinkelfømmen imod Modermunden, Pilesømmen og den forreste Fontanelle ligge imod Isbenet. Jo dybere Baghovedet synker i denne Stilling, jo mere nærmer Hagen sig imod Brystet, og ligesom indfiles imod den, saa at Baghovedet for medelst Kroppens og Halsens ufuldkomne Trykning, neppe kan trænge ned i Bekkenet, og om den endog skulle nedglide, kan den dog, for medelst Hagens Modstand imod Brystet, ingenlunde bevæges ud under Buen af Isbenet.

§. 201.

Ligger Dret for (§. 191), som man kan kiende af Drelappen og Drepiben, og Ansigtet vender tilbage eller fortil: saa begynder Fødselen ufuldstændig, Modermunden aabner sig rund, Vandet stiller sig flad, og med et høre Veerne op, uden at Hovedet presses ned i Huulheden. Vender derimod Ansigtet til en af Siderne: da vedvare Veerne længere, og Hovedet presses noget dybere ned; men naar Hovedet er kommen i Huulheden: finder det Modstand af Bekkenet og Arlen, som det bøjes op imod. Da nu Kroppen i dette Tilfælde underkastes Moderens Kraft mere end Hovedet: saa fremstødes ogsaa Arlen mere, og hindrer Hovedet i at fremglide, saa at

Mo.

Moderens Virkning svækkes og tilsidst ophører, uden at fuldføre Fødselen.

§. 202.

Naar Hovedets Størrelse betydelig overgaaer Bekkenets Vidde (§. 191): saa begynde Beerne uordentlige, vare ved en Tid lang, saalænge Delene endnu kan lade sig sammenflemme; men saasnart de ei længere kan give efter, ophører Moderens Virkning ved Modstanden, og Fødselen ophører tillige.

§. 203.

Ligeledes forholder det sig, naar de øvrige Dele af Fosteret ere alt for store til at gaae igiennem Bekkenet: da bliver Fødselen reent umuelig for Naturen.

§. 204.

Synker Hovedet tilligemed Armene eller Benene ned i Bekkenet (§. 191): saa hører Moderens Virkning snart op, og Hovedet forhindres af de vedliggende Dele, som fylde op i Bekkenet, fra at fødes.

§. 205.

Ligger Barnet paa tværs: saa findes Ronens Underliv i Begyndelsen flad foran, som

som en Tversæk; Siderne findes spændte runde og smertende; den Fødende føler ikke den sædvanlige Tynghsel i Bekkenet, som naar Hovedet ligger for; Beerne begynde ufuldstændige, med større Smerte i Siderne og Laarene, end over Krydsfæ; Modermunden ligger højt, aabner sig langagtig, er tyk og tom; Vandet stiller sig ophævet, og indensfor Hinderne findes undertiden Nablestrængen, eller smaae Dele af Svingre eller Lær. Ved Hindernes Bristning styrter Vandet paa eengang ud, og da føler man, ved nærmere Undersøgning, at andre Dele end Hovedet ligge for.

§. 206.

Er det Arme eller Been, som ligger for i dette Tverleie (§. 192): saa nedskydes de igien nem den aabne Modermund i Moderffeden; og ligesom Fosteret nærmer sig mere og mere Bekkenet, aftage Beerne, og tilsidst høre reent op, naar Kroppen ej længere kan give efter og modstaas af Bekkenet.

§. 207.

Er det Ryggen, som skyder frem (§. 192): saa føler man den frumme knudrede Rygrad, til ligemed Skulderbladene og Ribbenene, ved den ene Side, Hofterne og det Helligbeeen ved den an-

anden Side i Moderen; Armene og Benene, som ere optrukne til Underlivet, vende imod Modergrunden, og føles ikke ved Modermunden. Ryggen nedtrykkes derfor allene imod Beckenet, indtil Beerne, formedelst Beckenets uovervindelige Modstand, reent ophøre.

§. 208.

Ligger Underlivet for (S. 192): saa føler man Delens udspændte runde Blødhed, tiligemed den fremhængende Navlesnor; i Nærheden ligge Ribbenene og Brystbenet til den ene Side, og Skamdelene lige over for til den anden Side i Moderen. Ved Beerne's Bedholdenhed nedtrykkes Underlivet saalange imod Beckenet, som Rygraden kan give efter til; ved denne Krumning og Tilbagebøining kommer Hovedet og Lænderne næsten til at berøre hinanden; Beerne forsvinde efterhaanden ved Beckenets Modstand, og Fødselen ophører (*).

§. 209.

Byder Siden og Albuen sig frem (S. 192): saa kendes det af Hævelsen i Modermunden, hvorpaa man føler Ribbenene og Albuen ved den ene Side i Moderen, og Høften ved

(*) VI. Anat. Tavle 5. Fig.

ved den anden; det bløde Underliv vender imod den ene Glæde af Moderen, og den knudrede Rygrad lige over imod den anden. Albuen kendes og skilles fra Knæet, som den nærmest ligner, af den i Nærheden liggende Haand, af dens spidse, runde og ujævne Albuebojning. Ved Beerne fremstjydes Siden af Barnet saa stærk, at Hovedet og Hoften klemmes imod hinanden, indtil Fosterets Udgang igiennem Velfænet tilsidst bliver umuelig (*).

§. 210.

Naar Barnet ligger skævt i Moderen: saa er ofte Underlivets Forhøjning ogsaa skævt; Beerne ere fra Begyndelsen usaldstændige; Modermunden aabner sig langsomt; Hinderne briste tidlig, og den foreliggende Deel presses ned saa længe til Modstanden bliver saa stærk at Beerne ophøre (**).

§. 211.

Er det Halsen, som ved Fosterets skæve Leie fremstiller sig (§. 192): saa kan man forme-
 delst dens Hævelse undertiden neppe kiende den, uden af dens Forbindelse med Hovedet og Bry-
 stet, og af de nærvedliggende Dele, nemlig af
 Ha-

(*) VI. Anat. Tavle 4. Fig.

(**) VI. Anat. Tavle 6. Fig.

Hagen, Ansigtet, Ørerne og Skulderne. Jo mere den fremskydes, jo mere bøies Hovedet imod Kroppen, og forhindrer Fødselen.

§. 212.

Er det Arelen (S. 192): saa kiendes den af dens runde Haardhed og underliggende Arelbøjning, men tages let for Hovedet, ifald den er meget svullen, dog lærer Skulderbladet, Brystet, Halsen og Armene, som findes i Nærheden, om det er Arelen eller ej.

§. 213.

Er det Skulderne (S. 192), saa kiendes de af deres Figur og de nærhosliggende Dele: nemlig af Halsen, Ryggen og Armene, hvilke ofte falde ud, saasnart Moderen er vel aaben; jo mere Skulderne ved Beerne fremskydes, jo mere løstes Hovedet op, og Hagen trykkes imod Brystet af Barnet, saa begge Delene forhindre deres videre Fremskydelse.

§. 214.

Er det Brystet (S. 192): saa kiendes det af dets Bredde og Haardhed, af Nøglebenene, af de nærliggende Dele, nemlig af Halsen, Armene, dernæst paa Ribbenene og Brystbenet. Armene ere i dette Leie nedfaldne i Moderskeden,

og ved Beerne flemmes Daghovedet op imellem Skulderne, og forarsager tilligemed Kroppen en uovervindelig Modstand i Fødselen.

§. 215.

Er det den ene Arm allene (§. 192): saa fremstykkes først Haanden, siden efter ved Beer- nes Tiltagelse Armen indtil Albuen, og tilsidst nedtrykkes Axlen og Brystet tillige i Bekkenet; Dret eller Siden af Hovedet trykkes derved opad imod den øverste Axel. Ved denne Delenes For- dobling bliver Fødselen umuelig. Har Vandet længe været udløbet: saa sammensnører Moder- munden sig ofte saa stærk om Armen, at den hov- ner, bliver blaa, sort, og angribes tilsidst af Branden; Huden skiller sig fra, naar man be- rører den, uagtet Barnet endda kan være i Live.

§. 216.

Er det den ene Hofte (§. 192), som by- der sig frem: saa kiendes den af Hoftebenet, Ly- skenen, Lænderne og Rumpballen. Holde Beer- ne ved, og trykke Hoften ind i Bekkenet, saa hovner den saa stærk, at den let kunde tages for Hovedet; jo skævere den nedpresses, jo større Modstand og Hindring gjør den i Fødselen.

§. 217.

§. 217.

Har Bekkenet allene Skyld (§. 193), for- medelst dets betydelige Uenghed: saa bliver Mod- standen uovervindelig, Beerne holde tidligere eller sildigere op, efter som Fejlen er enten i den øverste eller underste Åbning af Bekkenet.

§. 218.

Gjør de nederste Fødselsdele en uovervin- delig Modstand (§. 194): saa kan Fødselen gaae ordentlig for sig til imod Enden; da tage Beer- ne af, og ved Delenes uovervindelige Modstand tilsidst ophøre.

§. 219.

Er Moderen meget ulige udvidet, og for- medelst sin Skiævhed mere fortyndet paa et Sted end paa et andet, og Modstanden formedelst Bek- kenets Uenghed og Fosterets Størrelse meget be- tydelig: saa kan Moderen 1) enten ved Fød- selsmerternes Voldsomhed og Modstandens Uovervindelighed, saaledes trykkes og stødes imod de ujævne Dele af Fosteret, efterat Vandet er ud- løbet, at deraf opkommer en heftig Betændelse i Moderen, hvilken forsøger Smerten paa et eller andet Sted i samme, indtil Delene gaae over til Branden, adskilles, og den da brister; 2) eller og Hovedet af Barnet kan føres saa
ffixt,

skævt, og indtrykkes paa Randen af Bækkenet, at Barnet derved faaer Krampeflag, og ved dets Trampelen imod Moderen, inden Bandet udløber, forarsager Betændelse, Branden og dens Bristning; 3) Jordmoderens voldsomme Behandling, naar Bendingen for seent foretages, eller at hun med Magt støder Hovedet tilbage imod den betændte Deel af Moderen, forvolde ofte Moderens Bristning.

S. 220.

Som oftest brister Moderen i Moderhalsen, fordi den gnides imod Randen af Bækkenet, undertiden ogsaa i Modergrunden, naar Fosteret under Krampeflaget trampler derimod. Man har derfor Grund til at befrygte Moderens Bristning, naar omtalte Aarsager ere tilstæde, og Konen finder paa et vist Sted, helst ved et af Skambenene, en brændende, bestandig Smerte i Underlivet, som forøges under Veerne. Er Bristningen allerede skeet: saa følger paa disse foregaaende Tegn Besoimelse, Smertterne høre pludseligen op, en maadelig Blodstyrning viser sig af Moderkæden, og hele Underlivets Figur forandres ved det, at den Deel af Fosteret, som laae for, ja undertiden det hele Foster, stødes gandske ind igiennem Ristet i Underlivet, og kommer udenfor Moderen imellem Indvoldene at ligge;

ligge; hvorefter en pludselig Afmagt og efter kort Tids Forløb Døden sædvanlig paafølger.

§. 221.

Hielpen i disse forkierte og umuelige Fødseler er ikke at forvente af Naturen; men Jordemoderen maae undersøge Feilene i Delene, og de Tilfælde, som vise sig, for at overveie, om de ere saa betydelige, at ingen Fødsel formedelst dem kan fuldføres ved Naturen, og i saa Fald usfortøvet tilberede de nødvendige Ting, og vende Barnet til behørig Tid, efter de Regler og den Maade, som i det 18de Kapitel anføres: eller hvor Vendingen ikke kan finde Sted, da usfortøvet lade hente en Fødselshielper, som med Instrumenter kan fuldende Fødselen.

§. 222.

Finder Jordemoderen Bekkenet saa unaturlig snævert, at hendes knyttede Haand, hvormed hun skal udtrække Fødderne, ikke kan udbringes derigennem, eller hun bemærker, at Moderen staaer Fare for at bryde: saa maae hun i Tide søge Hielp, at Fosteret kan udføres ved Instrumenter, eller paa anden chirurgisk Maade, dog ingenlunde ved Vendingen, som let kunde forhaste Moderens Bristning.

§. 223.

§. 223.

Er Moderen brusten: maae Konen ikke unddrages al Hielp, men man maae søge om muligt at udtrække BARNET ved Fødderne; naar dette er skeet, saa maae Tarmene, som falde ind igiennem Ristet paa Moderen, igien bringes ind i Underlivet, og Haanden holde imod dem inden i Moderen saalænge, indtil den faaer sammenrakt sig, og derpaa strax lade hente en Læge til Hielp.

§. 224.

Efter disse forkierte Fødseler behandles Konen og BARNET i det øvrige som efter de haarde Fødseler.

Tiortende Kapitel.

Om de tilfældig farlige Fødseler.

§. 225.

Foruden de farlige Folger, som komme af Fødselernes Besværighed, kan der endnu i alle Fødseler usformodentlig indtræffe tvende farlige Tilfælde, som fordærve Fødselshandlingen, og sætte den Fødende og Fosteret i største Fare, uagtet at

Mo.

Moderens, Fosterets og Bekkenets Forhold er ordentlig nok; og disse ere Blodstyrtninger og Krampetrækninger.

§. 226.

Blodstyrtningerne komme: naar Moderkagen enten for en Deel eller gandske har løsnet sig inden i Moderen, førend Fødselen er begyndt eller fuldendt.

§. 227.

Det første Slags, som altid er den farligste, og begynder for Fødselen, træffer allerede ind, uden nogen foregaaende Aarsag, i den sidste Maaned af Svangerskabet, naar den underste Deel af Moderen begynder at fortyndes og udvides; den hører adskillige Gange op, og kommer igien heftigere og stærkere, jo nærmere det er Fødselen, indtil de egentlige Fødselsveer indfinde sig; da forsøges Blodstyrtningen under Veerne saa heftig, at Konen og Fosteret omkomme hastig derved, ifald Fødselen overlades til sig selv.

§. 228.

Aarsagen til denne saa tidlig begyndte Blodstyrning er Moderkagen, som sidder i Moderhalsen over Abningen af Modermunden, og som nødvendig maae løsnes, saasnart
den

den underste Deel af Moderen spændes og udvides.

§. 229.

Man kiender, at Moderkagen sidder over Modermunden: 1) af de foregaaende Blodstyrninger i den sidste Maaned; 2) af det levrede Blod, som findes i Moderskeden; 3) af Modermundens særdeles tykke, flade og uordentlige Skikkelse, naar Fødselen er begyndt; 4) af det bløde, svampagtige, ujævne Legeme, som isteden for Hinderne og Vandet opfylder Modermunden; 5) af Beerne, som ere fra Begyndelsen meget svage, og bestandig aftage ligesom Blodets Udløb foreges; 6) og af Blodstyrningens tiltagende Heflighed under Beerne.

Denne Blodstyrning forvolder, naar den overlades til sig selv, heftige Besvimelser, en hastig og dødelig Nathed, og tilsidst Kramperæfninger, som endes med Døden, uden at Fødselen fuldendes.

§. 230.

Det andet Slags Blodstyrning, som begynder før eller sildigere under Fødselen: tager i Begyndelsen aldrig saa hastig og heftig til; indstiller sig imellem Beerne; bliver i Forgangen heftigere, og gjør Fødselshandlingen, ifald
Beerne

Beerne svækkes derved, tvetydig og farlig, og det desto mere, jo heftigere og tidligere i Fødselen den indtræffer, og jo længere den vedholder.

§. 231.

Uarsagen til denne er, at Moderkagen, som sidder længere fra Modermunden, er løsnet under Fødselen; og derfor kiendes denne fra den forrige i Besynderlighed deraf: at der ingen Moderkage findes i Modermunden.

§. 232.

Naar Jordemoderen har undersøgt Uarsagen til Blodstyrningen, og finder Moderkagen i Modermunden; da maae hun strax tillave Fødselslejet, lægge Bindet løselig omkring Underlivet, og have saadanne Ting ved Haanden, som behøves til at oplive og forfriske Konen og Barnet; for alle Ting maae hun føre Konen betids paa Fødselslejet, tilraade hende den største Roelighed, og alvorlig forbyde alle hidsigte Ting. Saa snart da Blodstyrningen bliver heftig, at Konen blegner, det suser for hendes Øren, dunkler for Øinene, Puffen bliver mat og umærkelig, Hænderne kolde, og Besvimelsen vil indfinde sig; da maae Jordemoderen, uden at oppebie Beerne, eller vente paa at Moderen skal fortyndes eller udvide sig, strax indføre sin Haand for

forsigtig og langsom igiennem Moderfleden, forsigtig udvide Modermunden, som let giver efter i hvor tyk den end lader, og derefter nøje undersøge, hvor Moderkagen er løsnet, at hun kan føre Haanden paa det Sted ind imellem Moderkagen og Moderen lige op til Fødderne, da Blodstyrningen vilde forøges, isald hun løsne Moderkagen paa en anden Kant; naar da Hinderne ere sprængte, omfatter hun begge Fødder, og fører Barnet hastig ud.

§. 233.

Efter Fødselen affræller hun strax den øvrige Deel af Moderkagen, som endnu sidder fast i Moderhalsen, omfatter Navlesträngen, og trækker den opad imod Modergrunden, indtil Moderkagen er løsnet, da drages den paa sædvanlig Maade ud igiennem Moderfleden; strax efter sammentræktes Bindet om Underlivet, uden at bevæge Konen, at Blodstyrningen og Besvimelsen derved kan forekomme; og i en Hast anvendes alle de Midler til at stille Blodstyrningen med, som tilforn ved Behandlingen efter Fødslerne er meldt (§. 90). Naar Barnet er badet og forserget, bærer hun Konen, dog ikke førend hun igien er bleven ordentlig varm og er vel kommet til Kræfter, vaerlig og forsigtig til Sengs, og lader hende holde sig i den største Stillehed, indtil Faren er forbi.

§. 234.

§. 234.

I den sildigere Blodstyrtning overvejer Jordemoderen, om Blodstyrtningen er heftig, om den begynder tidlig, og om Veerne svækkes derved: i saa Fald maae hun betids gjøre Bendingen; men er Blodstyrtningen taalelig, Veerne vedblive og virke, alle Delene have deres behørigte Forhold: saa lader hun Fødselen fsee af sig selv. Svækkes Veerne imidlertid ved Blodstyrtningens Heflighed, efterat Hovedet saa dybt er nedstunket, at Bendingen ej mere kan fsee: maae Jordemoderen sprænge Hinderne, og lade Modervandet udflyde; thi saa sammentrækker Moderen sig, og sammensnærper Aarerne, hvorved Blodstyrtningen bliver mindre farlig, ja ofte stilles af sig selv. Skulde endogsaa Veerne siden efter standse uformodentlig, eller Blodstyrtningen blive heftigere og farligere: da lader hun en Fødselshielper hente, til at fuldende Fødselen med Tangen. — Efter Fødselen forholdes ligesom ved Moderkagens Løsning forhen er sagt.

§. 235.

Foruden de Blodstyrtninger, som fsee af Moderen, ere alle andre, som inderæffe imedens Konen føder, enten af Næsen, Munden eller Lungerne, alletider farlige, og udfordre enten Lægens Bistand, eller Fødselens hastige Fuldeendelse.

§. 236.

§. 236.

Krampetrækningerne ere det andet farlige Tilfælde, som kan gjøre Fødselshandlingerne ullykkelige; disse komme sædvanlig hos dem, som første Gang føde, af en alt for stor Følbarhed i Modermunden eller i de yderste Fødselsdele, som ingen Udvidning taale.

§. 237.

Man kiender, at en Kone staaer Fare for at faae Krampetrækninger: naar Veerne begynde med en usædvanlig Hefstighed, umaadelig Smerte, Angest, Brækninger, en utidig Gaben, Nysen, Zitren i Lemmerne, Djnene fordrejes, Tænderne knirske, og naar Senerne begynde at slaae i Haandledet; da ere Trækningerne nær, som tiltage med voldsomme og uvilkaarlige Bevægelser i Lemmerne og Legemet, hvorved Samling og Sands tillige mistes, og Fraaden staaer Konen for Munden.

§. 238.

Naar Delene har deres rigtige Forhold og Besskaffenhed, saa begynder Fødselen undertiden ordentlig og fuldstændig, indtil Krampetrækningerne begynde, da tage Veerne efterhaanden af, ligesom Krampetrækningerne vorelviis mere og mere forøges; Modermunden aabner sig ringfor-

mig,

mig, men meget langsom; den Fødende mister vel Samlingen under Trækningerne, men vare de kun kort og ere svage, kommer hun til sig selv igien imellem deres Afald, indtil disse Trækninger blive heftigere, da er Konen uden Samling imellem dem; Hovedet nedskydes undertiden i Bekkenet, førend Trækningerne begynde; og naar de da først indstille dem sig, og ledsages med Trængsler, saa skeer Fødselen ofte under Trækningerne ligesom under Beerne, og den Fødende kommer efter kort Tid til Samling igien saasnart Fødselen er fuldendt.

Men begynder Fødselen med Krampetrækninger isteden for Beer, og disse heftig tiltage, førend Modermunden aabner sig, og Hovedet nedskydes, saa aabnes Modermunden meget sielden, Beerne udeblive, og Trækningerne tiltage i deres Sted, indtil den Fødende enten omkommer under dem, eller, ifald endogsaa Fødselen ved dem fuldendes, saa holde dog Trækningerne gierne ved, og Konen kommer ikke til hendes Sandsers Brug igien, men døer bort efter Fødselen.

Dette Tilfælde er ikke allene meget farlig for den Fødende, men endog for Fosteret, som under Trækningerne underkastes den største Fare, allermeest ifald Bristningen er skeet.

§. 239.

Naar Jordmoderen af de anførte Tegn (§. 237) bemærker, at Konen staaer Fare for at faae Krampeslaget: maae hun søge hastig at forkomme det ved at lade Konen tilstrækkelig aares lade, isald hun er blodriig, men ellers ei uden Læges Raad, og i Tide lade hente en Læge, som ved indvendige og udvendige søvnbringende og smertestillende Midler kan stille den umaadelige Smerte og Føelbarhed i Delene, hvorved Krampeslaget forvoldes. Isald Modermundens Lykkes ligviis under Beerne aabnede sig saameget, for end Hovedet nedfank i Huulheden, at Haanden, uden at stramme eller spænde de alt for ømsfindtlike Dele for meget, med Lempe kunde indbringes i Moderen: saa vender Jordmoderen Barnet, og fører det saa hastigt ud som mueligt. Men er Hovedet allerede saa dybt i Bekkenet, at ingen Bending kan skee, maae Barnet udføres med Tangen.

Efter Fødselen maae Jordmoderen iagttage den almindelige Behandling, og isald Krampetrækningerne endda vedvare, ikke forsømme at tage en Læge til Raads.

Femtende Kapitel.
Om Tvilling-Fødselen.

§. 240.

Tvilling-Fødsel kaldes den: hvorved tvende Børn fødes, det ene strax efter det andet, tilliggemed deres Efterbyrde.

§. 241.

Denne Fødsel indtræffer ofte to eller tre Uger før den ordentlige Fødselstid, og begynder sædvanlig med langsomme, dog ordentlige Beer, hvorved begge Børn, naar Delene ellers have deres rigtige Forhold, fødes af dem selv; men ere Beerne ufuldstændige, eller Børnenes Leje uordentlig, saa fødes det Foster ikke af sig selv, som haver et uordentlig Leje.

§. 242.

Naar der ere Tvillinger, saa ere der to ordentlige Ueg inden i Moderen, som ligge op til hinanden; thi ethvert Foster er omgivet med sine egne Hinder og Vand, og haver sin egen Moderkage, som enten hænger sammen med den anden Moderkage, eller begge ere adskildte: med

mindre at Børnene ere sammenvorne med hinanden, da indeholdes de begge i eetæg.

§. 243.

Der gives intet tilforladeligt Kiendtegn paa Tvillinger, førend det første Barn er født: da kiendes det andets Nærværelse i Fødselen deraf: 1) at Underlivet findes endnu haardt og halv opfyldt; 2) det fødte Foster er lidet; 3) Hinderne og Bandet omkring det andet Barn stille sig paa nye i Modermunden; 4) Beerne vedblive, og det andet Foster trænger frem.

§. 244.

Naar en Jordemoder erfarer, at der er en Twilling tilbage i Moderen, efterat den første af sig selv eller ved Vendingen er født, og navlet: da lader hun Esterbyrden af den første sidde, men underbinder Enden af Strængen, som hænger fast til Moderkagen, siden indfører hun hendes Haand i Moderen, brækker Hinderne, og uddrager det andet Foster ved Fødterne; thi, omendskjøndt det andet Foster havde et ordentlig Leje, og derfor kunde fødes af sig selv, saa bliver det dog, formedelst Moderens uordentlige Sammentrækning, som paafølger, og Fosterets skjæve Fremskydelse i Bekkenet, det sikkerste og letteste at vende det.

Efter Fødselen, naar begge Børnene ere fødte, finder hun uden paa Underlivet, om Moderen haver vel sammentrukket sig, førend hun afløser Efterbyrden, den ene efter den anden; uden saa var, at en heftig Blodstyrning paafulgte, da maatte hun haste med at uddrage dem, og siden omsøbe det slappe Underliv, førend hun flyttede Konen.

Øttende Kapitel.

Om de utidige Fødseler.

§. 245.

De utidige Fødseler begynde før den ordentlige Fødselstid, sædvanlig med, dog undertiden uden en foregaaende Blodstyrning, hvilken ofte begynder nogle Dage førend Beerne bemerkes, hvorved de saaledes svækkes og forhales, at Fødselen fuldendes med langvarigere Smerte og Besværlighed, end i de tidige og ordentlige Fødseler.

§. 246.

Man kan dele disse Fødseler i to Slags:

- 1) I de alt for tidlige, som indtræffe imellem den syvende og niende Maaned, da Uegget

endnu er usuldfkommen, men Fosteret er istand til at leve.

- 2) og i de egentlig utidige, som og kaldes Misfødseler; disse skeer før den syvende Maaned, før end hvilken Tid Fosteret er for spædt og umodent til at holdes ved Live, om det endog fødes levende. De Koner, som føde utidig, siges ogsaa at fare ilde, abortere, eller gjøre Omflag.

Man erfarer, at de fleste abortere oftest ved Enden af den tredie, naar Fosteret er død i den anden Maaned, helst i de Dage, i hvilke Konen uden for Svangerskabet var vandt til at have hendes maanedlige Forandringer.

§. 247.

Begge Slags, især de utidige, begynde med en foregaaende Blodstyrning, som kommer af at Moderkagen enten tildeels eller gandske løsnes; hvilket kan skee: 1) ved alt for stor Blodrigbed, eller Blodets heftige Bevægelse, hvorved Aarerne briste; 2) ved uventdig Stød og Vold paa Underlivet; 3) ved Legemets for stærke Bevægelse, 4) og ved heftige Sindsbevægelser. Er derimod Moderkagen uløsnet, saa begynder de uden Blodstyrning, som i hidfise eller smertefulde Sygdomme.

§. 248.

§. 248.

Alt, hvad som giver Moderen Anledning til at trække sig sammen, eller forvolde en krampeagtig Bevægelse i Moderen før den rette Tid, forarsager en utidig Fødsel. Saaledes kan: 1) heftig Blodstyrkning, som følger paa Moderkagens Løsning, give den spændte Modergrund Lejlighed til at sammentrække sig, og svække Modermundten, saa den ved de igientagne Sammentrækninger lader Egget fremsthyde; 2) en alt for stor Stivhed og Omfindtlighed i Modergrunden, hvorved den ikke taaler den tilbørlige Udvidning af Egget, men sættes for tidlig i Virksomhed; 3) en for stor Slaphed i Modermundten, at den for hastig giver efter for Eggets Trykning; 4) alle hidfise, krampeagtige og smertefulde Sygdomme, især i Underlivet, kan sætte Moderen i Bevægelse; 5) fornemmelig heftige Sindsbevægelser og Legemsbevægelser kan forvolde utidige Fødseler.

§. 249.

De utidige Fødseler, som begynde og ledsages af Blodstyrkning, komme oftere for, og ere farligere end de, som skee foruden Blodstyrkning; dog er Blodstyrningen i Almindelighed ikke saa dødelig i de utidige som i de tidige Fødseler, siden Aarerne ere mindre udvidede: jo mere
derfor

derfor de utidige Fødseler nærme dem til de tidligere, desto farligere bliver Blodstyrningen. Utidige Fødseler ere i Almindelighed farligere for en Kone, end tidige af lige Art: 1) fordi at Blodstyrningen, som medfølger, svækker Konen og Veerne; 2) Modermunden er ikke nok forandret og fortyndet, men udvides langsommere og med mere Smerte og Voldsomhed; 3) Naarsagerne, som forvolde disse Fødseler, ere gierne voldsomme og desto farligere; 4) Ingen synderlig Haandhielp kan anvendes i de egentlig utidige Fødseler; 5) og Efterbyrden bliver i længere Tid tilbage, og fødes langsommere end i de tidige.

§. 250.

Man kender, at en Kone vil føde for tidlig, eller fare ilde: 1) Naar hun overfalbes med Skuddren, Kulde i Lemmerne, Mæthed og en Blodstyrning af Moderen, som afsørler ofte, og er stærkere end den, der kommer af den maanedlige Renselse; 2) naar den ledsages med en Trængen, og Blodet gaaer klumpeviis ud af Moderen; 3) naar derpaa følge rigtige Fødselsveer, og Modermunden ved den aabnes og udvides, Hinderne og Bandet stille sig; saa er Fødselen alt begyndt, og holder ved saa længe, indtil enten Egget heelt og holdent udskydes, eller Bandet springer, og den ene Deel fremskydes efter den anden.

§. 251.

S. 251.

Hielpen i de alt for tidlige Fødseler bestaaer i: 1) at undersøge og erfare af ovennævnte Lægn, at en Kone vil føde for tidlig; 2) at tillave de almindelige Ting, ligesom i de tidlige Fødseler; og, isald at Blodstyrkning indtræffer, ikke forsømme at lægge Konen betids paa Fødselslejet og lade hende holde sig meget roelig; 3) siden behandle de alt for tidlige Fødseler paa samme Maade, som de tidlige af samme Art, enten ved at overlade dem til Naturen, naar de skee ordentlige, og Barnet ligger ret, eller gjøre Bendingen, naar de ere ufuldstændige, og Barnet har et forklæret Leje.

Naar Bendingen behoves i disse Fødseler, er det raadeligst: at Jordmoderen ikke trækker Armene af Barnet ud, men lader dem ligge op ved Hovedet, for at forhindre at Moderhalsen ikke skal sammensnøre sig om det spæde Fosters Hals, og forhindre Hovedets Udtrækning.

Efter Fødselen er det raadeligst: at lade Efterbyrden komme af sig selv, endskiøndt det skeer langsomt; siden Moderkagen hænger fastere i den Tid til Moderen end imod Slutningen af Svangerskabet, og Haanden kan ikke saa let indbringes i Moderen. Uden saa var, at Blodstyrningen var meget heftig: da kan
man

man vel efter den syvende Maaned indføre Haanden vaerlig i Moderen, og afløse Efterbyrden.

Fosteret forsynes og bades i lunkne Melk og Vand, isald det endnu er meget spædt, holdes det i en tilbørlig Varme, og alle Midler anvendes til at vedligeholde dets Liv.

S. 252.

At BARNET fødes alt for tidlig, kan en Jordemoder kiende paa: 1) BARNETS Størrelse, thi jo umodnere, jo mindre er det, og jo højligere ere alle Delene; 2) at det vejer mindre end fem Pund; 3) at Huden over hele Legemet er tynd rødagtig, og især paa Ryggen, Armene og Kinderne fulde af fine bløde Haar, som ligne fin Uld; 4) Fosterets Over- og Under-Dele ere forholdsvis længere end de skulle være, og Huden slap og rynket; 5) Næglene ere bløde, hindeagtige, og mangle hos meget utidige Fostre; 6) jo umodnere, jo større er Hovedet i Forhold med Legemet; Hovedskallen er meget tynd og blød, og Benene lade sig let slyde over hverandre; 7) den forreste Fontanelle er meget stor og aaben; 8) Ansigtet er rynket og seer gammelt ud; 9) Navlestrængen er meget tynd; 10) Pungene paa Drengbørn ere røde, svulmede og tomme; 11) hos alt for tidlig fødte Børn er Stemmen svag, pibende; de sove idelig, naar de

be ikke vækkes; patte og synke ikke uden med stor Besværlighed; lade kun lidet Vand, og gjøre sig sjelden ureen. Jo umodnere Børnene ere, jo stærkere og tydeligere ere disse Kiendetegn.

Foruden dette, maae en Jordemoder agte paa i Fødselen, hvorledes den underste Deel af Moderen var forandret, for deraf at vide den rette Tid i Svangerskabet, som Fødselen skede paa; ifald hendes Vidnesbyrd for Ketten derom skulde gives.

§. 253.

Hielpen i utidige Fødseler, eller naar en Kone vil fare ilde, bestaaer i: at

- 1) Sørge for at forhindre Blodstyrtingens Farlighed: ved at lade Konen holde sig meget roelig og stille, fnye alle heftige Sindsbevægelser og hidtige Midler, som Viin, Brændeviin, Kaffe, stærk Ol, Varme ic.; bedække hendes Underliv, Fødselsdele og Lænder med linnede Klæder, dypede i koldt Vand eller Edikke; lade dem, som ere meget blodrige, aarelade paa Armen; give Konen syrlige og lædskelige Drikke med Citronsaft, Edikke eller syrlige Frugter i, som kogte Kirsebær, Ribs, Ubler o. s. v.; ved Clysterer forekomme, at Forstoppelse og Binde skal ikke forvolde Konen Trængsler i Un-

Underlivet, hvorved Blodets Løb vilde forøges; og haste med at søge en Læges Raad i Tide, allerhelst ifald Konen svækkedes for meget ved Blodets Udløb, saa at hun blev kold om Hænderne, bleeg i Ansigtet, Pulsen svag, og hun besvimeede; thi da maatte Jordemoderen give styrkende Midler, som ikke hidse, som Melisse- eller Perlekaneel- eller Krusemynte vand, eller Hofmans Draaber, og ingen Aareladninger tilstæde, uden en erfaren Mand's Raad og Willie.

- 2) Stille disse Midler ikke Blodstyrningen, førend Beerne begynde; saa kan Misfødselen ikke forekommes, men Jordemoderen overlader til Naturen allene at fuldføre Fødselen, siden Fosteret kan fødes uden Bending, i hvad Stilling det endogsaa har, og Jordemoderens Haand kan før den syvende Maaned besuden ikke indbringes igiennem den smalle Moderhals, uden at beskadige den.

Efter Fødselen maae Efterbyrden efterlades i Moderen, indtil den fødes af sig selv. Jordemoderen maae da og tilraade Konen at søge Midler, som kan forekomme, at hun en anden Gang ikke skal abortere igjen.

Syttende Kapitel.
Om den falske Forløsning.

§. 254.

De falske Fødseler træffe sædvanlig ind ved Enden af den tredie Maaned med en foregaaende Blodstyrning, begynde og ledsages med rette skionde ufuldstændige Beer, som fremsthyde sædvanlig en kiobagtig ægformig Klump af Moderen.

§. 255.

Det er sieldent, at denne Fødsel skeer siidigere end i den tredie Maaned; thi naar Moderen ved Fosterets Død udvides hastigere end Egget, saa briste letteligen de Aarer, som forenede disse tvende Dele tilsammen, deraf kommer den Blodstyrning, som gaaer foran disse falske Fødseler, og naar denne forsøges, faaer Modergrunden ved samme Lejlighed til at sammentrække sig og befordre Fødselen.

§. 256.

Dette kiobagtige Væsen, som fødes, bestaaer af Trævler og mange sammenviklede Aarer, hvorved det hænger fast med Moderen; er ind-

indvendig huul og beklædt med en tynd glas Hinde, hvilken indeholder en klar Vædske, og meget sielden noget Foster; med mindre det nyelig er dødt, saa sees undertiden Fosteret eller dets Levninger tydeligen; undertiden er den Klump, som fødes, af forskjellig Skikkelse, og bestaaer af Blærer, der hænge sammen med hinanden, som en Vindueklase.

§. 257.

Endskiøndt det er vanskeligt at kiende et falsk Svangerskab (§. 44), saa er det dog let at kiende, om en falsk Forløsning forestaaer: 1) derpaa, at Blodstyrningen begynder sædvanlig i den tolvte Uge af Svangerskabet, uden nogen udvendig foregaaende Aarsag; 2) at Blodets Udlob tager mere og mere til, og gaaer stykkeviis bort fra Konen; 3) at rette Veer indstiller sig, hvorved Modermunden, som hænger ned i Moderskeden, omendskiøndt den er tyk, dog spændes og aabnes; 4) og endelig, at Vandet ikke stiller sig, som i tidlige Fødseler, men isteden for Hinderne og Vandet findes den indeholdte fiødagtige Klump at trænge frem i den aflange Modermund.

§. 258.

Den falske Fødsel skeer ordentlig og uden paafølgende Fare, naar Klumpen udskydes heel
og

og holden paa eengang ved Beerne Driwt; men naar den indeholdte Samling fødes stykkeviis, som undertiden hændes, da bliver Fødselen uordenlig og skadelig; thi, endskiøndt Beerne og Blodstyrningen hører op imellem ethvert Stykkes Udskydelse, saa forsøges de dog igien og blive heftigere, indtil alt det indeholdne i Moderen efter en lang Tid er udskudt, thi saa hører først Blodstyrningen og Beerne gandske op; hvorved Konens Helbred saaledes svækkes, at hun langsomt kommer sig igien.

§. 259.

Hielpen i disse Fødseler bestaaer allene i 1) at undersøge Konen, for at forvise sig af de anførte Tegne, at hun vil føde en Samling eller falsk Æg; 2) dernæst tilraade Konen at holde sig meget roelig og stille; overlade det øvrige til Naturens Virkning allene, men vel agtpaagive, om Samlingen fødes heel og paa eengang, hvilket hun kiender: 1) af Samlingens ægformige Figur, af dens indvendige Huulhed og Bædse, naar den opskiaeres, og af det undertiden deri indeholdte Foster; 2) af Beerne, som strax derefter, og Blodstyrningen, som i kort Tid derefter, hører op. Fødes det derimod stykkeviis, maae Konens Kræfter vedligeholdes ved tiende, nærende og let fordøjelige Spiser, ved Æg

gemets og Sindets Koelighed; og Moderens Sammentrækning foreges ved jævnlige Indspørgninger af koldt Vand, som kan udskylle det Indeholdte, og opvække Moderens Virkning.

§. 260.

Derimod maae 1) Jordmoderen vogte sig for, ikke at befordre disse Fødseler enten med de saa kaldte drivende Midler eller ved at aabne Modermunden med Magt, hvoraf stor Skade følger; men oppebie Naturens egen Virkning og ordentlige Tid.

2) Maae hun tage i Agt, at hun ikke tager en Klump af det treblede og levrede Blod, som samler sig forud i Moderskedet, for den virkelige Samling; men komme det i lunket Vand, da det let sammentrykkes imellem Fingrene, forandrer sin Stikkelse, og haver ikke de fisdliggende Traade, som findes i en rigtig Samling.

3) De øvrige falske Samlinger, som kan være i Moderen, saavel som de unaturlige Svangerskaber (§. 44), henhøre ikke under Jordmoderens Forretninger, og derfor forbi-gaaes gandske.

Attende Kapitel.
Om Bendingen.

§. 261.

Bendingen er den kunstige Forretning, hvorved Haanden føres ind i Moderen, for at opsøge og omfatte Fødderne, og ved dem at drage Fosteret paa langs ud igiennem Fødselsvejene, saa ofte det enten haver et alt for urigtigt, forkiert eller skadeligt Leje, og ikke ved Naturen kan fødes.

§. 262.

Denne Forretning er ikke aldeles uden Fare, og maae derfor aldrig foretages uden Nødvendighed.

1) Thi ofte underkastes Konen, formedelst de heftige Smertes hun maae udstaae, Betændelser i Moderen, eller formedelst alt for stærk anvendt Vold en Bristning i Moderen; undertiden indtræffe Blodstyrtinger og Usmagt, ja naar Forretningen endog skeer meget let, kan Konen endda underkastes Følgerne af en alt for hastig Fødsel.

2) Fo-

- 2) Føsteret kan ogsaa let under Bendingen lide Skade eller omkomme, enten fordi at Navlestrængen trykkes, eller fordi Hovedet staaer for længe i Klemme, eller og at Lemmerne knues for stærk, trækkes af Leed, eller sønderbrydes.

§. 263.

Jo besværligere Bendingen er, jo større er Faren derved. De Omstændigheder, som ofte gjøre Bendingen svær, ere:

- 1) Naar Moderen, helst om den tillige er skæv, er allerede stærk sammentrucken om Føsteret, førend Bendingen foretages, og Vandet længe forud er udløbet.
- 2) Naar Føsteret ligger med Fødderne lange fra Modermunden, eller med Hovedet tæt ved Modermunden.
- 3) Naar Benene ligge uordentlig og indviklede i Navlestrængen.
- 4) Naar den foreliggende Deel af Føsteret er saa dybt indtrykt i Bækkenet, at Hjelperens Haand ikke uden Vanskelighed kan indbringes.
- 5) Naar Bækkenet, Modermunden eller Moderkøden er saa snæver, især hos Førstefødende, at Haanden ikke uden med stor Vanskelighed kan indbringes.

6) Naar

- 6) Naar fremmede og farlige Tilfælde under Forretningen indtræffer.

§. 264.

Derimod skeer Bendingen lettere

- 1) Naar Moderen ei forud formeget har sammentrukken sig.
- 2) Naar Hinderne endnu holde.
- 3) Naar Modermunden er forud fortyndet ved Beerne, og af sig selv saa stærk udvidet, at Haanden uden alt for stor Besværlighed, og uden at have nødig at udvide den meget, kan indbringes.
- 4) Naar den Deel, som ligger for, er let, bevægelig, og ikke for dybt indtrykt, eller opfylder Bekkenet.

§. 265.

Bendingen, i hvor besværlig den end undertiden maatte være, maae dog alligevel foretages, og bliver nødvendig i følgende Tilfælde:

I de tidige Fødseler, som ere af den Beskaffenhed, at de vilde blive meget haarde, eller ledsages med farlige Tilfælde; ligeledes i alle forkierte og umuelige Fødseler, som ikke kan fuldføres af Naturen, saafremt Omstændighederne ellers tillader, at Bendingen kan skee. —
 Altsaa i Besynderlighed:

D

1) Hvor

- 1) Hvor Moderen er i en høj Grad skæv.
- 2) Hvor Fosteret har et forkiert Leje, og ligger enten paa tværs, eller paa skraae, eller paa langs, med en anden Deel end Hovedet for, hvad enten Hinderne ere brystne eller ej.
- 3) Naar Hovedet ligger urigtig over den øverste Åbning af Bækket, og føres enten skæv ind over Randen af Bækket, eller uordentlig og forkiert imod Bækket, enten med Baghovedet, Dret, Ansigtet eller Isfen for, saaledes at Fødselen derved bliver umuelig for Naturen at fuldføre (S. 191).
- 4) I Tvilling- eller Trilling-Fødseler, hvor Børnene have et uordentlig og forkiert Leje, eller hvor Moderen, efter det første Barns Fødsel, holder sig længe uvirksom, og trækker sig uordentlig sammen.
- 5) I tilfældig farlige Fødseler, som udfordre en hastig Fuldbendelse, og Modermundens Åbning tillader det, f. Ex. naar Navlesnoeren falder ud, med eller omkring Hovedet, og samme staaer endnu højt i den øverste Åbning af Bækket; eller hvor en Haand, en Arm eller Fod kommer frem tilligemed og foran Hovedet. Hvor heftige Blodstørtninger af Næsen, Munden, eller

eller af Moderen vise sig; og naar Fram-
petrækninger kan hæves ved Bendingen.

- 6) I de alt for tidlige Fødseler, som ere af
lige Art med de tidige.

§. 266.

Derimod har Bendingen ikke Sted

- 1) Hos Forstefødende, isald Fødselen kan
nogenlunde sikker skee af sig selv, endog med
Bespærlighed, eller lettere kunde skee med
Tangen, saa skrider man ikke gierne til
Bendingen.
- 2) Ligeledes hvor Hovedet, Rumpen eller
en anden betydelig stor Deel allerede er i
Huulheden af Bekkenet, og indklemmes i
samme.
- 3) Naar Hovedet af Naturen er for stort
eller vattersottig i en høi Grad, eller ind-
fiset i Bekkenet.
- 4) Naar Bekkenet er betydelig snæver og
uordentlig dannet; saa at der aldeles in-
gen Forhold er imellem Hovedet og Bekke-
net; eller hvor Bekkenet er saa snæver, at
den indbragte, og om Fødterne knyttede
Haand ikke engang har Rum til at drages
ud igjen med Fødterne.
- 5) Ligeledes i alle utidige Fødseler, som skee
for den siette Maanedes Ende.

D 2

§. 267

§. 267.

Førend Bendingen foretages, maae man iagttage og vel overlægge Tilberedningen, den rette Tid og Maaden at giøre Bendingen paa.

§. 268.

Tilberedningen udfordrer alle de Ting Anskaffelse, som ere omtalte ved de naturlige Fødseler (§. 79), saavel for den Fødende, som for Fosteret og Hjelperen.

§. 269.

Den rette Tids Iagttagelse til Bendingen er af største Vigtighed: paa samme be- roer ofte Bendingens større Lethed eller Ban- skelighed.

- 1) Foretages Bendingen for tidlig, imedens Modermunden endnu er tyk, og kuns libet aaben, saa kan Moderen ikke uden med Besværlighed og Voldsomhed udvides. — Dette forarsager den Fødende utaalelige Smerter, hvorved Moderen ægges til desto heftigere at trække sig sammen om Fosteret, hvorved igien Haandens Indbrin- gelse, og Fosterets Udrækning forhindres. Ved Smerterne og Modermundens voldsomme Udvidning med Haanden, kan let
fore

forvoldes Betændelse, Krampe, Blodstyrning og Moderens Sønderrivelse.

2) Opsættes Bendingen derimod alt for længe, saa kan Hinderne bryde, Vandet imidlertid løbe ud, eller den Deel af Fosteret, som byder sig frem, kan nedtrykkes saa dybt i Bekkenet, at Haanden umuelig kan indbringes i Moderen.

3) Den allerbequemteste og fordeeligste Tid til Bendingen, beroer i Almindelighed paa de Omstændigheder, som bidrage til Bendingens Lethed (S. 264). Dog fordre ofte visse trængende Tilfælde, at Bendingen maae foretages tidlig, uagtet Modermunden endnu findes tukt, og er kun libet aabnet, som i heftige Blodstyrninger, eller hvor Moderkagen sidder over Modermunden, eller hvor Vandet allerede er sprunget, og Fosteret har et urigtigt Leje; ligeledes hvor en Arm trænger frem af Barnet, eller Moderen staaer Fare for at bryde o. s. v.

I saadanne Tilfælde udfordres Dvælse og Overlæg til, hverken at foretage Bendingen for tidlig, eller opsætte den for længe.

S. 270.

Bed Maaden, Bendingen bør skee paa, er følgende i Almindelighed at iagttage:

a) Den

- a) Den Fødendes Stilling. — Man lægger hende paa et bekvemt Bendeleje eller Jordemoder-Stoel, enten paa Ryggen, saaledes som forhen er anført S. 87. No. 7, eller ifald Modergrunden er afveget til Siden i Underlivet, da lægges hun paa den Side Modergrunden er veget fra, og Knæerne skilles fra hinanden ved mellemlagte Puder, og understøttes af Hjelperne. — I Tilfælde, hvor Fødterne skal søges over Isbenet, kan den Fødende lægges forover paa Armene og Knæerne, ifald Lejet paa Siden skulle ikke være tilstrækkelig nok.
- b) Hvorledes Jordemoderen tillader sig. — Jordemoderen affører sig de Klæder, som kan være til Hinder, binder et Forklæde eller Lagen for sig, opfolder Ærmene, og stiller sig, efter Omstændighederne, staaende, siddende eller knælende inden i det brilleformige Indsnit af Bendelejet, dog immer saa højt, at hun uden at bøje eller dreje Kroppen ubehindret kan bringe sin lige udstrakte Arm igiennem Fødselsdelene, lige op i Moderen.
- c) Hvorledes Medhjælperne stilles. — Jordemoderen stiller tvende Medhjælpere, een paa hver Side af Konen, saaledes, at
 ve

de med den ene Haand kan vel adskille og understøtte Konens Knæ, lænne dem op imod deres Bryst, og med den anden Haand omfatte Fødderne, og holde dem fast over Anklerne, at de ikke glide fra Klappen af Stolen de hvile paa. Den tredie Medhjælper understøtter og holder Skulderne, at Konen under Bendingen ikke skal trække sig for højt op fra Kanden af det brillesformige Udsnit paa Sengen.

d) Hvorledes den bekvemste Haand vælges og tillaves. — Saasnart den Fødende, Jordemoderen og Medhjælperne ere stillede hver paa sin Plads, undersøges nøje den Deel af Barnet, som ligger for, for deraf nogenlunde at slutte, hvor Fosterets forreste Glade vender hen.

Den Haand bliver altsaa den bekvemste, som nærmest og lettest kan føres op til Barnets forreste Glade, efter hvilken Fødderne altid skal nedføres; samme Haand smøres udvendig med frisk Olie eller usaltet Smør, og iagttages, at Næglene paa samme ere vel affkaarne og glatte, at Finger-ringene aftages; og for Jordemoderens egen Sikkerheds Skyld paaagtes, at Haanden ingen Saar eller Skade haver.

e) Maaden at indføre Haanden paa i Moderkæden. — Naar Haanden saaledes er tillavet, bringes den igiennem Fødselsdelene ind i Moderkæden, saaledes at en Finger efter den anden vaerlig indføres i Moderkædens Munding, indtil Enderne af alle fem Fingre vaersom ere indbragte, og lagte saa tæt tilsammen, at den tilspidsede Haand siden efter, med Ryggen vendt imod Mellemkiødet, kan ligesom en Rille langsom udvide Moderkæden, og skydes under en sreuende Bevægelse langs efter Moderkædens Krumning, lige op til Modermundten.

Under tiden naar Fødderne bemerkes at ligge op over Isbenet, saa føres Haanden, med Ryggen vendt imod Isbenet, op i Moderkæden, for desto lettere og hastigere at nedbringe Fødderne.

f) Maaden at føre Haanden ind i Moderen paa. — Naar Haanden er bragt op til Modermundten, indføres en Finger efter den anden i Moderen, indtil den er udvidet saa meget, at alle fem Fingerender blive indbragte. Ved langsom og forsigtig at udspile Fingerenderne fra hinanden, udvides Modermundten efterhaanden alt mere og mere imellem Beerne, uden at stramme den

den for stærk paa eengang, indtil den er saa vidt aabnet, at den flade Haand, med udstrakte Fingre, tilsidst ubehindret kan indskydes imellem Hinderne og Moderen, uden at sprænge eller beskadige dem, saafremt de ej forud ere brustne — er derimod Vandet sprunget, da føres Haanden lige op til Fosteret selv.

g) Maaden at sprænge Hinderne. — For at forekomme, at Vandet ved Hinderne's Bristning ikke altsammen paa eengang skal udløbe, og Moderen for stærk sammentrække sig om Fosteret, bør hele Haanden indbringes imellem Hinderne og Moderen, forend de sprænges, dog ikke højere end til Haandledet, for derved ei at løsne Moderkagen, isald den sad i Nærheden af Modermunden. Saasnart da Hinderne under Beerne spændes og strammes af Vandet, saa trykkes Fingeren af den i Moderen indførte Haand saa stærk og saa ofte imod de spændte Hinder, indtil de omsider giennembores og sprænges; imellem Beerne derimod, naar Hinderne ere slappe, kradses de ito imellem Næglene.

h) Hvorledes Fosterets Leje bestemmes. — Saasnart Hinderne ere sprængte, føres Haanden hurtig op til Fosteret, at Armen
imid-

imidlertid kan ligesom tilstoppe Moder-
mundten, og forhindre at Vandet ikke paa
eengang, førend Fosterets Leje er nøje be-
stemt, skal udløbe; jo højere oppe i Mo-
deren at Hinderne kan sprænges, uden der-
ved at løsne Moderkagen, jo bedre er det,
og jo mere Vand bliver der altid tilbage,
som letter Bendingen.

Saa snart at Haanden er bragt umid-
delbar op til Fosteret, undersøges paa det
nøjeste Fosterets besynderlige Leje, og Fød-
dernes Stilling, for i Særdeleshed at
erfare:

- 1) Om Fosteret ligger paa langs, paa
tværs, eller paa skraa i Moderen.
 - 2) For at undersøge, hvor Hovedet og
Barnets forreste Glæde i disse Stillin-
ger vender hen.
 - 3) For at kiende, paa hvad Maade Hæn-
derne og Fødderne ligge, hvad enten de
findes samlede, eller om en Fod ligger
op til den forreste, og den anden til den
bagerste Glæde af Barnet, eller om de
ligge lige udstrakte, eller bøjede i Knæ-
erne, for efter denne Kundskab at kunde
bøje eller vende Fosteret desto lettere.
- i) Maaden hvorledes Fødderne opsoges.
— Er Haanden bragt op til Fosterets Le-
geme,

geme, saa forfølges dets forreste eller bagerste Glæde med Haanden, uden at forlade Kroppen, lige op til Fødselsdelene, og derfra føres siden Haanden over til Høften, og fra den til Laaret, Knæet og Foden, hvilken nøiagtig kiendes og skilles fra Haanden, paa Hælene og Knoklerne. Dette skeer desto lettere, jo mindre Moderen er sammentrucken, og jo mere Vand der endnu indeholdes i samme.

k) Og hvorledes de siden nedføres til Modermunden. — Naar Fødderne ere opsøgte, og Barnets Stilling tillader det, maae de altid bøjes og føres forover imod Underlivet, og langs efter Bryster af Barnet ned til Modermunden, for ikke at bøje Kroppen tilbage, hvilken Bevægelse Rygraden ikke kan taale. Til den Ende omfattes begge Fødder paa eengang, eller, ifald det ikke skulle lade sig gjøre, da den ene Fod efter den anden, eller og Knæerne bøjes først over imod Underlivet, og siden Benene og Fødderne, hvilke samlede tilfaldt udtrækkes imod Modermunden.

Maaden, hvorledes Fødderne og siden Fosteret udtrækkes igiennem Fødselsdelene, viser følgende Stillinger og Forretninger i Besynderlighed.

For-

Første Hovedstilling.

Hvor Fosteret ligger paa langs.

S. 271.

Ligger Barnet paa Underlivet, med Fødderne for. Da søger Jordmoderen at trække Fødderne frem, og siden den ene Deel af Fosteret efter den anden, i den Stilling, som Barnet ligger i, paa følgende Maade:

1) Fører hun Haanden værlig op i Moderen, og omfatter begge Fødderne paa eengang: men for at disse glatte Dele ikke skal glide ud af Haanden, lægges Pegefingeren over de inderste, de øvrige Fingre knyttes sammen paa hver Side om de yderste Knokler, og Hælene inden i Haanden; Naar de saaledes ere omfattede, trækkes de langsom og værlig ud igiennem Modermundten, Moderskedten, indtil de komme uden for de yderste Fødselsdele.

2) Naar Fødderne ere komne ud, trækkes Barnet videre frem til Knæerne: Fødderne indvikles derfor i et fint linned Klæde, at de kan holdes desto fastere, siden omfatter Jordmoderen dem med hendes hule Haand, lægger Pegefingeren ligesom for over de inderste Knokler, og de øvrige omkring de yderste; Hælene lægges inden i Haan-

Haanden, for ej at trække Foden af Leed, og paa denne Maade trækkes Benene vaklende frem til over Knæerne.

- 3) Tre Knæerne udtrukne, saa føres BARNET siden ud til Hosterne. Til den Ende tages den anden Haand til Hielp, og lægges om Knæerne, for at fordele Kraften paa flere Steder, at ingen Deel skal klemmes eller lide mere end nødvendigt er. Det linnede Klæde lægges immer højere op, og Mellemfingeren imellem Knæerne, men de øvrige knyttes uden omkring dem, for at trække og holde desto fastere. Mellemfingeren forhindrer herved, at Navlesnooren, isald den løb imellem Laarene, ikke skulle klemmes. Med begge Hænder, den ene om Fødderne, og den anden højere op om Knæerne, trækkes BARNET vaklendes, i en Styrelse nedad imod Jorden, ud indtil Hosterne.

- 4) Naar Hosterne eller Sædet af BARNET er fremtrakt igiennem Moderikeden: maae man strax søge at bringe Navlesnooren i Sikkerhed, at den ikke skal strammes eller klemmes under Kroppens Udtrækning, og siden trække Kroppen ud indtil Arterne.

Løber Navlestrængen imellem Laarene langs op af Ryggen, at BARNET
lige-

ligesom rider paa den: saa omfattes den Deel, som løber op ad Ryggen imod Moderkagen, med et Par Fingre, og trækkes saa langt frem, at man siden ved at bøje Knæet kan komme til at lægge den udenfor Laaret, hen til en Side i Bekkenet, hvor den mindst kan trykkes.

Ligger Strængen derimod spændt opad Underlivet paa BARNET: da føres et Par Fingre op under Navlen, og udtrækker saameget af Strængen, at den ligesom før kan lægges over til Siden udenfor Fødselsdelene, førend Kroppen længere udtrækkes, ellers kunde den let briste itu ved Navlestedet, og BARNET forbløde sig.

Samme maade iagttages naar Strængen er snoet omkring et Laar eller Been, at den altid afløses, førend Kroppen trækkes frem, ellers kunde den strammes for stærkt, trække Moderkagen løs, ja vel ogsaa forvolde Moderens Omstyrning.

5) Er Strængen bragt i Sikkerhed, udtrækkes Kroppen indtil Arterne paa følgende Maade: Lænderne og Hosterne indsvøbes i et linnet Klæde, saaledes, at Navlestrængen ligger udenfor det, siden omfattes Hosterne af begge de hule Hænder paa eengang, Tømmelfingerne lægges jævns
sides

sidet hinanden langs op ad Lænderne, og i det Hosterne saaledes tiltrækkes, drejes de lidet om paa skraae, at den ene Hofte kommer til at ligge højere op imod Buen af Isbenet, og den anden lavere ned imod Sædebenet; thi derved faaer Hovedet en mere skraae og passende Stilling med den største Skraaevidde i Bekkenet, og et videre Rum, at gaae igiennem den underste Abning af Bekkenet paa. Naar denne skraae Drejning er giort, trækkes Kroppen, vakkende fra den ene Side over til den anden, langsom nedad imod Jorden, at Moderen imidlertid kan faae Tid til at trække sig sammen, og Kroppen saa meget mueligt forhindres fra at gnide for stærk imod Buen under Isbenet, imedens den udtrækkes.

- 6) Naar Kroppen er udtrakt til Arterne, skal Armene løses, først den, som ligger underst og nærmest ved Mellemtibet, isald det er mueligt, hvis ikke, da den øverste først.

Ligge Armene langs op ved Siden af Hovedet: saa fatter man Barnet ved Fødderne, løfter Kroppen i Vejret, og fører det vek fra den Side, hvor Armen skal løsnes, vel over imod den Føddendes opløf-
tede

tede Laar, for derved at faae bedre Plads til at føre Armen ud. Derefter føres Pege- og Mellemfingerne af den nærmeste Haand udstrakte jævnsides hinanden oven fra Skulderen af, langs efter Overarmen ind i Moderskeden, op over Albuen; men Tummelfingeren føres under Armen, op i Albuebøjningen. Med Enderne af de to første Fingre trykkes Underarmen ligesom med en Hakke ned, og Albuen bevæges tiligemed Armen i en halv Cirkelbue ned under Brystet og Siden paa Barnet, indtil Armen udføres. Derefter føres Kroppen igien over imod Konens andet Laar, indtil man paa samme Maade har bragt Fingrene ind ved den anden Side, for at løse og udbringe den anden Arm, ligesom den første.

Ligge Armene forsviis over Nakken: saa slaar man et tørt Lintlæde om Kroppen af Barnet, Skyder det noget op i Bekkenet, at Nakken kan løsnes fra Isbenet, imedens Armen udføres; til den Ende føres Pege- og Mellemfingerne forsigtig ind under Isbenet til den underste Arm, trykker den fra Nakken over imod Siden af Hovedet, og fører den siden ved Albuen ned under Brystet, paa den forrige Maade. Li-
ge

gesaadan forholder man sig med den følgende Arm.

Naar Armene ere løsnede, skal Hovedet saasnart mueligt er føres ud, at Navlestrængen ikke skal klemmes for længe. Til den Ende omfatter Jordemoderen Fødderne med den ene Haand, løfter Kroppen op imod Konens Underliv, imedens den indvendige Glæde af hendes anden Haand skydes ind under Brystet, igiennem Moderkæden, og op til Hovedet, for at undersøge dets Leje, og give det en fordeelagtig Stilling i Bekkenet.

Ligger Ansigtet da hen i et af Hjørnerne i Bekkenet: saa anlægges Haanden over Hagen og Munden af Barnet, Pegefingeren og Mellemfingeren lægges op omkring Næsen, for at hjælpe til at trykke Hagen desto lettere ned imod Brystet, førend Hovedet videre udføres. Naar den indvendige Haand saaledes har omfattet Ansigtet, anlægges den udvendige over Skulderne, saaledes, at Pege- og Middelfingeren komme til at ligge ligesom en Gaffel over Nakken, og Haanden ovenover Arterne, men de andre Fingre af samme Haand lægges under Arterne, hvorved den hele Krop holdes inden i Haanden, og vak-

lende nedtrækkes imod Jorden, indtil Hovedet synker ned i Bækkener. Naar Hovedet ved denne Trækning er kommen til Udgangen, drejes Ansigtet med den indvendige Haand mere og mere ned i Huulheden af det Helligebeen, og Hagen trykkes tæt op imod Brystet, imedens den udvendige Haand trækker Kroppen først nedad, og siden opad imod Konens Underliv, at Hovedet ved begge de anlagte Hænders Virkninger kan føres ned i Huulheden, og siden rullendes ud, omkring Bueen af Isbenet, saa at Ansigtet kan komme først ud forbi Mellemlødet, uden at dette beskædiges.

Ligger Ansigtet med Hagen tilbage imod Korsbenets Forhøjning, og Hovedets største Længde falder i den mindste Vidde af Bækkener; saa maae samme med Haanden, som er anlagt over Hagen, og med Fingerne, udstrakte omkring Næsen, rettes, og Ansigtet styres over i et af de bagerste Hjørner, at Hovedets største Længde kan komme til at passe med Bækkeneres øverste Abnings største Vidde.

Skulde Baghovedet være sunket for dybt foran i Bækkener, saa Hagen stod fast paa Korsbenets Forhøjning: saa blev Hovedet vanskeligere at udføre;
man

man maatte derfor lade Medhjælperen skjude Kroppen vel opad, og holde den saalænge i Vejret, indtil Jordemoderens Haand blev ligesom før bragt op under Halsen, og Fingrerne anlagte omkring Hagen: naar denne Haand er indbragt, lader Medhjælperen Kroppen nedfalde igien imod Jorden, imedens Jordemoderen indfører tre Fingre af den anden Haand op under Isbenet, for at støde Baghovedet i Vejret, paa samme Tid som de anlagte Fingre omkring Hagen drejer Ansigtet fra Korsbenets Forhøjning over i et af Hjørnerne, at Hovedet kan komme til at ligge paa skraae i Bekkenets øverste Åbning; derefter nedtrykkes Hagen ligesom før i Udhuingen af det Helligebeen, og trykkes vel imod Bryster, indtil Hovedet ved Kroppens Tiltrækning er udført paa førstomtalte Maade.

§. 272.

Ligger Barnet paa Ryggen, med Fødderne for: saa vende Lærerne opad. I denne Stilling maae Kroppen aldrig udtrækkes, saasom Hagen kunde derved komme til at hænge fast over Isbenet, og Armene vanskeligen udføres. I dette Tilfælde maae man til rette Tid dreje Kroppen omkring dens Axl, at Bar-

net kan komme til at ligge paa Underlivet, førend Kroppen uddrages.

Denne Drejning maae skee saasnart BARNET er udtrakt til Lænderne, men ingenlunde begyndes ved Laarene eller Benene, ikke heller bie til Brystet allerede er i Bekkenet, thi saa kan disse Dele let fordrejes, eller Lænderne trækkes af Leed. — Drejningen selv skeer paa følgende Maade:

- 1) Naar BARNET er fremtrukken over Lænderne, at man er istand til at faae fat om Hofsterne, saa lægger Jordemoderen hendes flade Haand over Isbenet, og de lange Fingre saa højt opad Underlivet paa BARNET, som mueligt, og Tømmelfingeren om Hofsten; den anden hule Haand omfatter Lænderne, og Tømmelfingeren af samme lægges om Hofsten.
- 2) Med begge disse fast omsluttede Hænder drejes Kroppen imellem Beenene over til den Side, som Læerne hælde meest til, saalænge indtil Læerne først vende nedad, og siden, for at være desto vissere paa, at Hovedet har fulgt Kroppens Bevægelse, vedholdes Drejningen saalænge, til Kroppen kommer lidt paa skraae imod den modsatte Side af Bekkenet, og den ene Hofte til at ligge paa skraae op imod Isbenet, og den anden nedad

Medad imod Sædebenet; paa saadan Maade kommer Ansigtet med Armene til at vende tilbage, og Hovedets største Længde til at ligge i den største Bidde i den øverste Abning af Bekkenet.

3) Det øvrige fuldendes som før (S. 271).

Hænger Hagen fast paa Isbenet, formiddelt Drejningen var forsømt, eller Moderen ved sin heftige Sammentrækning havde forhindret Hovedet i at følge Kroppens Omdrejning: saa maa man ikke vente at kunde føre Hagen fra Isbenet ved at dreje allene paa Kroppen, thi derved kunde Halsen drejes over; men man maae tragte efter at føre Hagen over til Siden paa følgende Maade:

- 1) Medhjælperen omfatter Brystet med en fin og tør Serviette, skyder Kroppen op i Bekkenet, for at løse Hagen fra Isbenet.
- 2) Derefter løftes Kroppen vel op imod Konens Underliv, at Jordmoderen kan faae Plads til at føre hendes flade Haand op under Ryggen af Barnet, til Baghovedet, hvilket hun omfatter med den fulde Haand, og skyder det først sagte opad, og siden dreier det tilligemed Kroppen paa eengang, saaledes, at Ansigtet og Fosterets forreste Flade komme til at vende til Siden.

- 3) Lykkes det ikke, forsøger man paa at bringe et Par Fingre ind under Skambuen, for at dreje Hagen over imod Siden af Bekkesnet. Naar Hagen er bragt til Siden, føres et Par Fingre op omkring Næsen, og i det Medhjælperen tillige indskyder Kroppen, trykkes Hagen ned imod Brystet, og om det er mueligt, drejes med det samme ned i Ud hulingen af det Helligebeen.
- 4) Siden ved Kroppens Tiltrækning udføres Hovedet som før (S. 271).

S. 273.

Ligger Barnet paa Siden med Fødderne for, saa vende Læerne over til den ene, og Hælene over til den anden Side. Saasnart at Barnet er født ud til Lænderne (S. 272), maae det drejes om paa Underlivet, og derfra lidet paa skraae over til den anden Side; thi ellers vil Hovedet og Armene gjøre Hindring i Udtrækningen, og Hovedet med sin største Længde staae imod, i den mindste Bidde af Bekkesnets underste Aabning.

- 1) Jordemoderen omfatter derfor begge Hofsterne med fulde Hænder, drejer Kroppen, ligesom før, om til den Side, som Læerne vende til, saalænge til de først komme til at ligge ned imod Jorden, og siden videre paa skraae om imod den anden Side.

2) Der

- 2) Derefter fuldendes Fødselen, som naar Barnet ligger paa Underlivet (S. 271).

S. 274.

Byder Barnet allene den ene Fod frem, og samme ligger i Modermunden eller ned i Moderkæden: da er det usikkert, ja ofte farlig, at trække Fosteret ud ved det ene Been allene, uden saa var, at det andet laae lige udstrakt under Underlivet; thi ved at trække paa det ene Been allene, føres Kroppen skævt over imod Kanden af Bækket, og det udhængende Been kan sielden udholde saa stor Voldsomhed, uden at trækkes af Leed, brækkes eller reent afri- ves: derfor udfordrer Forsigtighed, at man skal stræbe at nedbringe den skjulte Fod, for ved begge Fødderne paa eengang at føre Barnet i en lige Stilling frem paa følgende Maade:

- a) Ligger den skjulte Fod i Nærheden af den øverste Åbning af Bækket, og den anden hænger ned i Moderkæden (S.

131).

- 1) Da anlægger Jordmoderen Pege- og Mellemfingeren ligesom en Gaffel over Knoklerne af den udhængende Fod, og trækker den noget videre frem i Moderkæden, eller og hun lægger et Baand som en Slynge om den, for at holde den fast, uden at trække den for langt ud.

2) Der-

- 2) Dernæst fører hun den Haand, hvis indvendige Glade vender imod Tømmeltaaen af den udtrakke Fod, langs op efter dens inderste Glade, indtil Skrævet af BARNET, og derfra igien over til den udvendige Side af det skjulte Laar, langs hen til Venet og Foden.
- 3) Løfter derpaa Foden fra Randen af Bekkenet, og slaaer et Par Fingre oven over Knoklerne af den, for at føre den ned til den udhængende Fod.
- b) Ligger det skjulte Been med Foden tværs over det udhængende Been (S. 131), saa møder den Haand, som indbringes efter det udhængende Beens inderste Glade, den skjulte Fod og Been, sørend den kommer saa høit, at den naaer Skrævet.
- 1) Med den flade Haand forfølger Jordemoderen det fundne Been langs hen til Foden, hvilken hun omfatter over Knoklerne, og trækker til sig.
- 2) Gjør den fundne Fod mindste Modstand, ved at hænge fast paa Randen af Bekkenet, saa skyder hun først Knæet op imod BARNETS Underliv, for at løse Foden fra Randen, sørend hun trækker den ned til den anden Fod.

c) Sig

c) Ligger den skjulte Fod om paa Ryggen af Barnet, og den anden hænger ud (S. 131).

1) Saa forfølger Jordmoderen den indvendige Side af den udhængende Fod og Been, op til Skrævet, og derfra til den udvendige Side af det skjulte Laar, lige hen til Knæet.

2) Siden lægger hun Pegefingeren i Knæbøjningen, og de andre Fingre omkring Knæet, trækker det udad, og om imod Underlivet.

3) Hvorefter Benet forfølges ned til Foden, som siden udtrækkes.

d) Ligger det skjulte Been lige udstrakt langs ad Underlivet, og det andet hænger ud (S. 131).

1) Da føres Haanden langs den indvendige Side op til Skrævet, og derfra over til Hosten, for at forfølge den udvendige Side af det skjulte Laar lige op til Knæet.

2) Naar Haanden er kommen til Knæet, lægges Tømmelfingeren fast i Knæbøjningen, at de to lange Fingre ligesom en Hakke kan trykke det udstrakte Been nedad, og bøje Knæet omkring Tømmelfingeren, for siden at føre Benet,
med

med en halv cirkelformig Bevægelse, tæt ind over Underlivet, ned imod det andet.

g) Naar begge Fødderne saaledes ere lige langt fremtrakte, suldsføres Fødselen ligesom før.

§. 275.

Byder Barnet Knæerne frem, og samme

a) Ligge endnu inden for Modermunden (§. 133): da maae Knæfødslerne strax forvandles til Fødsfødsler, fordi Fødderne kunde let hænge sig fast paa Randen af Modermunden eller Bekkenet, eller Knæerne kunde sthyde sig ned, og støde an imod Mellemkiødet, og forhindre Fosterets videre Fremgang. Disse Hindringer forekommes, saasnart Haanden føres op i Moderen.

1) For med de tre første Fingre at omfatte det ene Knæ efter det andet, eller begge paa eengang, og sthyde dem tillige med Laarene opad imod Barnets Underliv.

2) For siden at forfølge Venene nedad til Fødderne, og føre dem først frem.

b) Ere Knæerne allerede igiennem Modermunden, dybt ned i Moderskeden (§. 131), da lade de dem ikke opsthyde, eller forvandle til Fødsfødsler.

1) Men

- 1) Men Pegefingrene føres op i Moders Skeden indtil den yderste Side af Knæerne, for at hakke dem ind i Knæbojningerne.
- 2) Med disse Fingre trækkes efterhaanden det ene Knæ efter det andet vakkendes frem efter Bekkenets Krumning igiennem Fødselsdelene.
- 3) Naar Barnet paa denne Maade er fremtrakt til Sædet, saa falde Fødderne af sig selv ud, og Fødselen fuldføres som før.

§. 276.

Byder det ene Knæ sig frem,

- a) Og det skjulte Knæ støtter paa Randen af Bekkenet inden for Modermunden.
 - 1) Saa fører Jordemoderen hendes Haand op i Modermunden til det skjulte Knæ, omfatter det med tre Fingre, og bøjer det op imod Barnets Underliv.
 - 2) Forsølger derpaa Benet ned til Foden, og fører den ud.
 - 3) Naar da Foden er udtrakt, omfattes den med den ene Haand, imedens Pegefingeren af den anden Haand føres ind i Knæbojningen af det Knæ, som ligger i Modersskeden.
 - 4) Der

4) Derpaa trækkes verelviis paa Knæet og Foden, saalænge til Barnet er frembragt indeil Sædet, hvorefter Fødselen fuldendes som sædvanlig.

b) Ligger det stulte Knæ tilligemed Foden optraft imod Underlivet, eller om imod Ryggen af Barnet: saa fuldføres Fødselen som §. 274.

Ligger Knæet om paa Ryggen: saa føres det ned til det andet Knæ, begge anhaftes i Knæbøjningerne, og føres frem som i §. 274.

§. 277.

Byder Barnet Sædet frem,

a) Og Fødderne støtte paa Kanden af Bekkenet (§. 136): da maae man, saafremt Sædet ikke allerede er for dybt indpresset i den øverste Abning, søge at forvandle disse Kumpesødsler til Fodsødsler — men er Kumpen eller Sædet af Barnet allerede igiennem Modermunden ubevægelig i Bekkenet, da maae man forthielpede det, ved at lade Barnet fødes dobbelt: Til den Ende

1) Føres Haanden ind ved den Side i Bekkenet, hvor Laarene vende hen, for at opføre Venene og Fødderne.

2) Disse

2) Disse omfattes over Knoklerne, og trækkes frem paa eengang (§ 274).

b) Byder Bædet sig frem, med Laarene optrukne imod Underlivet, og Knæerne udad bøiede, med de platte Fodsaalet imod hinanden, eller med Benene krydsvis lagte over hinanden.

1) Saa føres den flade Haand op imellem Laarene, eller langs efter den yderste Side af Laaret og Benet, over til den Fod, som ligger Underlivet nærmest, samme omfattes over Knoklerne, og føres først ned i Moderkæden.

2) Siden føres samme Haand igien hastig op til det andet Been, og trækkes Foden ud, førend Bædet skyder sig for dybt ned i Bekkenet.

c) Byder Bædet sig frem, med Laarene og Benene lige udtrukne langs ad Underlivet paa Bædet. Saa fører man den ene Fod frem efter den anden, paa den Maade, som er sagt i §. 274.

d) Byder Bædet sig frem, og Benene ligge udtrukne imod Bædet: da bringes de vanskelige ned, især naar Underlivet er meget forhængende; med mindre at man først drejer Kroppen saaledes omkring dens Axl, at Bædet kan komme
til

til at ligge enten paa Siden, eller paa Underlivet, førend man forsøger paa at føre Fødderne frem. — Denne Drejning foretages saaledes:

- 1) Man fører Haanden op, med Ryggen vendt imod Isbenet.
- 2) Strækker de fire lange Fingre langs efter den forreste Glade af Barnet, dog uden at trykke Fødselsdelene; Tommel-fingeren lægges langs om paa Ryggen, saa at Barnet sidder inden i Haanden.
- 3) Naar Rumpen saaledes er godt omfattet, saa skydes Sædet lidet opad fra Bekkenet, og drejes med det samme om til Konens venstre Side, naar man betiener sig af den højre Haand; eller til hendes højre Side, ifald man bruger den venstre Haand.
- 4) Naar man først har drejet Kroppen om til Siden, forsøger man endnu at dreje den videre om tilbage, indtil Barnet kommer til at ligge paa Underlivet.
- 5) Naar Fødderne da ved Kroppens Drejning ere bragte over til Siden, eller tilbage i Moderen, da blive de lettere at udføre, end om de laae fortil over Isbenet.

e) Er Sædet allerede igiennem Moder-
munden nedsiunket i Bekkenet: da er
det umueligt uden Skade, enten at skyde
det tilbage, eller dreie det om i en anden
Stilling.

- 1) Men faaer' da føre en Pegesinger ind
paa hver Side i Lyskerne, anlægge dem
ligesom to Hager, og lade dem fornem-
melig støtte og virke paa Høstebenene, at
Laarene skal ikke trækkes af Leed eller
brækkes ved at trække paa dem.
- 2) Under Veerne trækker man Sædet med
disse Fingre, vaklende fra den ene Side
til den anden frem imod Udgangen.
- 3) Saasnart da Sædet strammer paa
Mellemtiødet, maae Rumpen vel opløf-
tes imod Buen af Isbenet, og Mellem-
tiødet vel understøttes af Medhielperen,
saalænge til Benene falder frem, eller
ved Konsten udvikles.

S. 278.

Byder Barnet Hovedet frem i en
urigtig Stilling, eller tilligemed Nablesno-
ren, eller med en Haand, og Bendingen be-
høves, da forholdes dermed som herefter følger,
naar Hovedet ligger skævt imod Bekkenet.

An.

Anden Hovedstilling.

Naar Barnet ligger paa tvers.

§. 279.

Ligger Barnet paa tvers, med Arme og Been frem paa eengang, eller med nogle af disse Dele for: da maae man af Knoflerne og Hælene skille Venene vel fra Armene, at man ikke ved at trække Armene frem gjør Vendingen umuelig. Vender Hovedet i dette Tilfælde ikke tilbage imod Skuldrene, men forfrem imod Brystet, saa kan det let hindre Kroppens Udtrækning igiennem Bækkenet, isald det ikke i Forveien bringes op imod Modergrunden, førend Kroppen fremtrækkes. Dette kan altsaa skee paa følgende Maade:

- 1) Man fører en Slynge med Pege- og Mellemfingeren op i Moderen, for at slaae den om Fødderne oven over Knoflerne, at de under Forretningen ikke skal trækkes op i Moderen igien.
- 2) Med det samme undersøger man, til hvilken Side Hovedet vender hen.
- 3) Derefter føres Haanden op, og omfatter Baghovedet, løfter det først fra Brystet, og skyder det tilligemed Brystet langsom opad imod Modergrunden, imedens den udvendige Haand trækker paa Baandet, for at

at bringe Fødderne og Kroppen ned i Moderstøden, hvorved Armene af Barnet trækkes ind igien, uden at være i Vejen for Kroppen.

§. 280.

Ligger Barnet paa tværs, med Ryggen for, og Fødderne vende op imod Modergrunden, saa kan man komme til Fødderne paa en dobbelt Maade: baade naar Fosteret ligger tværs imellem Hoftestaalerne, som og naar det ligger imellem Kors- og Isbenet, nemlig:

aa) Enten ved at forandre Barnets Læie inden i Moderen førend Fødderne opsøges og nedtrækkes, saa at det kommer til at vende Rumpen nedad imod Modermundten, hvilket man dog kun bør forsøge paa, naar Vandet endnu er tilstæde inden Bendingen foretages. Dette skeer paa følgende Maade:

- 1) Man fører den flade Haand op forbi Brystet, ved den Side Hovedet ligger, og omfatter Baghovedet med den fulde Haand.
- 2) Skyder det efterhaanden mere og mere opad imod Modergrunden: ligger altsaa Hovedet over til den højre Side i Moderen, saa fører man det med den

venstre Haand i en Bue opad imod Modergrunden, og tillige fremad imod Navlen, at Barnet kan komme til at vende Ryggen imod Isbenet, og Rumpen nedad imod Modergrunden.

3) Ligger Hovedet over Isbenet, da ffydes det ligeledes langsom op imod Modergrunden, og føres i samme Bevægelse over imod en af Hofsterne, at Ryggen af Barnet kan komme til at vende over til Siden af Moderen, og Sædet til at ligge nedad.

4) Imidlertid maae den udvendige Haand understøtte Underlivet, og holde imod, at Moderen, ved Fosterets Omvæltning, ikke skal spændes eller udvides for meget.

5) Naar Hovedet er ført op i Modergrunden, trækkes den indvendige Haand ligesom i Krebsgang tilbage, saaledes, at Haandledet bestandig støtter imod Hovedet og Kroppen, imedens Fingerspidtene efterhaanden rykkes tilbage, at de immer kan virke paa Hovedet, og siden paa Halsen og Arterne, og ffyde dem opad, imedens de trækkes tilbage, at Hovedet ej ligesaa hastig skal falde tilbage igien i sit forrige Sted.

6) Naar

- 6) Naar Sædet af Barnet saaledes er bragt imod Modermunden, saa trækkes Fødderne frem, som i S. 271.
- bb) Eller ved at føre Haanden ind under Siden af Barnet og op til Fødderne, paa følgende Maade:
- 1) Man fører Haanden, som er nærmest ved den Side, som Hovedet ligger op til, med Gladen ind under Siden af Barnet, op til dets Underliv, opsøger og omfatter Knæerne, ifald de ligge op til Underlivet; eller og Benene, ifald de ligge lige udstrakte over Underlivet, enten begge paa eengang, eller især det længstfraliggende.
 - 2) Ved at trække Benene frem, søger man at vælte Barnet om dets Axel, at det desto lettere kan uddrages.
 - 3) Lader det sig ikke gjøre, at omvælte Fosteret, eller omfatte begge Benene paa eengang, og at føre dem ned med Haanden, saa maae man med Haanden indføre Slingen, og lægge Baandet an oven over Knoklerne.
 - 4) Imedens den udvendige Haand da trækker paa Baandet, for at føre Benene og Underkroppen ned, bringes den indvendige Haand op imod Overkrop-

pen, for at ſkyde dem op imod Modergrunden, at Fofteret kan komme til at ligge paa langs, med Fødderne frem, og udtrækkes i denne Stilling (S. 271).

S. 281.

Ligger Barnet paa tværs med Underlivet for, og Armene og Benene ere optrakte imod Ryggen af Barnet: da maae Forretningen foretages ligesom i ovenanførte Tilfælde, allene med følgende Forandringer, nemlig:

- 1) At den udfaldne Navlestræng forſigtig med Haanden indføres i Moderen, ſaaledes, at den hverken trykkes eller bliver fold.
- 2) At Anſigtet, ſom iſteden for Baghovedet omfattes, paa ingen Maade beſkadiges, eller iſær Djnene trykkes, naar Hovedet ſkydes op imod Modergrunden.

S. 282.

Ligger Barnet paa tværs, med Siden eller Albuen for.

- 1) Saa vogter Jordmoderen ſig for at fremtrække Albuen eller Armen, uden ſaa var, at hun paa ingen Maade kunde ellers ſaae Haanden op i Moderen.

2) Der:

- 2) Dernæst undersøger hun, om Barnets forreste Glæde vender imod Isbenet eller Korsbenet, for efter den at føre Haanden ind, enten foran under Isbenet, eller bag op efter Korsbenet til Venene, og trække dem frem.
- 3) Skulde Kroppen ikke vilde følge, lægges et Baand om Fødderne, og Barnet føres ud, som tilforn er meldt (§. 271).

Tredie Hovedstilling.

Naar Barnet ligger skævt.

§. 283.

Ligger Hovedet uordentlig for, eller skævt imod Randen af Bekkenet: da maae man i Tide betiene sig af Bendingen.

- 1) Man fører til den Ende den flade Haand ind i Moderen, paa den Side i Bekkenet, hvor der er bedst Plads, og Haanden beqvemlest kan komme til Fosterets forreste Glæde.
- 2) Naar Haanden er kommet Hovedet forbi, skydes den langsom op langs ad Brystet forbi Armene og Navlesnoeren til Underlivet, og derfra til Fødselsdelene, for siden at omfatte Knæerne eller Fødderne, hvad enten de da ligge tilbage imod Ryggen af
Bar:

Barnet, eller over til den forreste Glade, saa føres de frem langs den forreste Glade af Barnet, ud igiennem Modermunden (§. 271).

Anmerkning.

- 1) Paa lige Maade forholder man sig, naar Halsen af Barnet ligger stævt imod Bekkenet.
- 2) Den Maade, at føre Haanden op forbi Hovedet til Kroppen af Barnet, for om mueligt at fhyde Kroppen saa højt op imod Modergrunden, at Hovedet kunde ledes fra Randen af Bekkenet ned i et ordentlig Leje, og siden overlades til at fødes ved Beerne, er stelden gjørlig, mindre sikker, men øftest farlig og skadelig.

§. 284.

Ligger Barnet stævt, med Skuldrene ned, Hagen imod Brystet, og Armene udhængende: da er dette Leje heel farlig for Barnet og maae afhielpes paa følgende Maade:

- 1) Man lader Armene hænge ud, uden forgieves at tragte efter at fhyde dem ind igien i Moderen.
- 2) Dernæst indfører Jordmoderen hendes flade Haand op til Brystet, og lader den følge fra Brystet til Underlivet og op til Fødderne, for at lægge Slingen om dem.
- 3) Paa samme Tid, den udvendige Haand trækker Fødderne ned med Slingen, maae den

- den indvendige omfatte Skulderne, Skyde dem opad, og føre dem med det samme over til den Side, hvor Slingen og Fødderne vende fra.
- 4) Ifald da Hovedet laae paa Isbenet, saa føres Haanden op under Isbenet, og omfatter Skulderne, saaledes, at Tømmelfingeren og den lille Finger anlægges under Armene, de tvende næstliggende Fingre oven over Axlerne, og Mellemfingeren føres langs op ad Nakken til Baghovedet, for at trykke det op, og holde Hagen bestandig imod Brystet.
- 5) Naar den da anbragte Haand saaledes har omfattet Skulderne, saa Skydes de sagte op fra Isbenet, og føres med det samme over imod den Hofte, som Slingen og de nedtrakte Fødder vender fra. Paa denne Maade trækkes Armene ind igien i Moderen, og Kroppen føres ud uden nogen Hindring.
- 6) Ligger Hovedet derimod over til en af Siderne, og Fødderne blive bagtil nedtrakte med Slingen imod det Helligbeen, da omfattes Skulderne ligesom før, og føres fra Hoftebenet, hvor det laae imod, over til Isbenet, og ligesom Fødderne mere og mere frem-

fremtrækkes, saa trækker Armene sig tilbage op i Moderen igien.

- 7) Ligger derimod Hovedet tilbage imod Vænderne, saa forsøger man paa samme Maade at omfatte Skulderne (No. 5), og skyde dem langsom op imod Modergrunden og over til den Side, som Venene trækkes fra.

§. 285.

Ligger Bryttet for med begge Armene, saa BARNET kommer styrtes frem imod Modermundten: saa forholder man sig som tilforn (§. 284), nemlig:

- 1) Man fører den inderste Flade af Haanden op til Bryttet, og omfatter det paa samme Maade, som Skulderne.
- 2) Mellemfingeren anlægges under Hagen, for at holde Hagen fra Bryttet, og trykke Baghovedet tilbage imod Skulderne, imedens Bryttet opløstes og drejes over til den Side Venene vende fra, paa samme Maade, som en Kugle drejes omkring sin Axl.

§. 286.

Ligger Kroppen stærkt imod Bekkenet, og Armen hænger ud til Axlen, tilligemed

gemed Nablestrængen, saa at Dret ligger over imod Arlen: da er det forgieves at tragte efter, at indbringe Armen og Strængen, for at holde dem inde i Moderen; men

- 1) Den flade Haand føres op, efter den udhængende Arms inderste Glade, forbi Nablestrængen, uden at trykke den, og forbi Armen, uden at trække den længere frem, lige op til Bryttet, og derfra forfølges den forreste Glade af BARNET langs op til Underlivet, for at omfatte Knæerne, og trække dem enten begge, eller et af dem ned imod Modermunden.
- 2) Ligge Venene isteden for Knæerne udstrakte langs efter Underlivet, da omfattes de ved Fodderne, og trækkes forover langs efter den forreste Glade af BARNET, ud igiennem Modermunden. Er den højre Arm ude, da tages helst den venstre Fod først ned.
- 3) Ligge Venene tilbage imod Ryggen af BARNET: da føres Haanden langs op efter den forreste Glade af BARNET lige indtil Skravet, derfra til den udvendige Side af Laarene, og bøjer dem forover imod Underlivet, saa følge Knæerne og Venene med, som siden nedbringes imod Modermunden, for at føre Fodderne ud.

4) Skulde

- 4) Skulde ved Fosterets Vending den uafhængende Arm ikke trækkes ind af sig selv: saa lægger man en Slynge om Fødderne, hvilken tiltrækkes af den udvendige Haand, imedens den indvendige indbringes under Arlen, for at lette og skyde Brystet op fra Modermundten, herved indtrækkes Armen med det samme at Fødderne blive fremtrakte.
- 5) Har Armen hængt længe ud, og Modermundten er saa stærk sammensnøret om den, at ingen Finger end sige en Haand kan mere indbringes: saa maae man lade den Fødende meget stærkt aarelade, isald hendes Kræfter tillade det, indsprøjte blodgørende Midler i Moderkæden, for at slappe den stive Modermund, og siden efter forsøger man paa efterhaanden at bringe en Finger efter den anden ind, for at udvide den.
- 6) Skulde den da ikke paa saadan en Maade lade sig udvide, saa faaer Jordmoderen søge Raad hos en Fødselschielper, for vel at overlægge, om Barnet kunde være dødt, forend der freides til at afdreje Armen, og tage skarpe Instrumenter til Hielp.
- 7) Men er Jordmoderen betids nok tilstæde, og i rette Tid, forend Armen kommer saa vidt ud indtil Arlen, foretager Vendingen,

gen, saa kan dette Uheld forekommes, og Moderen og Barnet betimelig reddes.

§. 287.

Ligger Barnet sfiævt, med den ene Hofte for:

- 1) Saa føres Haanden op til den Hofte, som vender imod Modergrunden, og derfra langs Laaret til Knæet og Foden.
- 2) Denne omfattes om Knoklerne, og trækkes frem i Modermunden.
- 3) Dernæst søges den anden Fod, og udtrækkes som om Sædet laae for.

§. 288.

Naar Hovedet er afrevet og blevet tilbage i Moderen; hvilket let kan skee enten ved en voldsom og uforsigtig Behandling, eller formedelst et urigtigt Forhold i Hovedets og Bækkens Størrelse imod hinanden: i Særlighed naar Fosteret længe har været dødt og forraadnet, og man efter Bendingen trækker for stærk paa Kroppen, imedens Hovedet staaer i Klemme i Bækket, da kan Kroppen afriives, og Hovedet blive tilbage i Moderen.

I saa Fald er det den underste Glade af Hovedet, som byder sig frem, og Ansigtet vender enten tilbage til Korsbenet, eller forfrem
med

med Hagen over Isbenet, eller til højre eller venstre Rand af Bekkenet.

Maaden er forskiellig, som Hovedet udføres paa, efter som det er bevægelig til, og ligger endnu enten indenfor Modermunden, eller indflemt i Bekkenets Huulhed.

a) Ligger det tilbageblevne Hoved endnu bevægelig inden i Moderen: saa kan man under følgende Omstændigheder overlade dets Fødsel til Naturen, nemlig:

- 1) Naar Barnet enten er meget lidet, eller ufuldbaarent.
- 2) Naar ingen Blodstyrkning medfølger, som svækker Beerne.
- 3) Naar Moderens Sammentrækninger vedligeholdes ved Aareladning og andre krampestillende Midler, som af en Læge forordnes.

I modsat Fald maae man søge at føre det ud paa følgende Maade:

- 1) Modermunden blodgjøres ved Smørrelser og Indsprøjtninger af frisk Olie, ved lindrende Klysterer og Aareladninger, ifald samme er tilluft eller krampeagtig sammensnæret for Hovedet.
- 2) Dernæst indføres Haanden, for at stykke Baghovedet i Vejret, og føre Hagen og Ansigtet nedad imod Bekkenet.

3) Der-

- 3) Derpaa føres en Finger, ifald at Halsbenene ere afrevne, ind i det runde Hul paa Baghovedet; men hænge Halsbenene endnu ved, saa lægges en Finger over Nakken, og et Par andre føres ind i Munden og vel ned i Svælgget, for at trække Ansigtet, som den smalleste Deel af Hovedet, først frem igiennem Bekkenet.
- 4) Hænge Halsbenene ved Hovedet, saa kan man og undertiden slaae en Slynge af et Baand omkring dem, og trække paa Baandet med den ene Haand, imedens man med Fingerne af den anden Haand trækker Ansigtet frem.
- b) Ligger det efterblevne Hoved ubevægelig i Bekkenet: saa maae man forsøge paa at give det den samme bekvemme Stilling, som før, ifald det er mueligt; eller lade det udføre med Instrumenter.

§. 289.

I Tilfælde, hvor Moderens uordentlige Sammentrækninger, eller Fosterets forviklede Leje, eller Vandets for tidlige Udlob forhindrer Bendingen at foretages efter foranførte Regler, der bliver følgende i Almindelighed at iagttage, nemlig:

1) Ben-

- 1) Bendingen foretages hvor den behøves, saasnart Modermunden af Beerne tilstrækkelig er udvidet, hvad enten Vandet er sprunget eller ej.
- 2) Er Modermunden kun lidet aaben, og Fosterets Leje er saaledes beskaffent, at Barnet ej saa let eller hastig kan synke ned i Bekkenet, da bør man vie med Bendingen, saalænge Hinderne holde, til Vandets Stilling har vel udvidet Modermunden; med mindre en heftig Blodstyrkning indtraf, som gjorde Bendingens tidlige Foretagelse nødvendig, eller og at Hinderne stillede sig saa spidse, at ingen større Aabning var mere at forvente, for Exempel naar en Haand eller Fod byder sig frem, da maae Hinderne sprænges, og Hielpen foretages.
- 3) Skal Haanden indføres igiennem Modermunden paa en Tid da den er meget tynd og kun lidet aaben, da maae Udvidningen med Haanden skee meget langsom og forsigtig, at Modermunden ej voldsom sprænges isteden for at udvides.
- 4) Saasnart Vandet er sprunget, maae Bendingen strax foretages, førend Moderen saa stærk sammensnører sig om Barnet, at Haanden med Magt skal indføres; thi
ellers

ellers bliver Arbeidet for svært, Moderen kommer til at lide for meget, og kunde let briste, Fødderne blive vanskelig at finde, og Barnet sættes i Fare for at omkomme.

5) Sidder Moderfagen over Modermunden, da maae Modermunden, saasnart Blodstyrtingen bliver heftig, og Kræfterne tage af, betimelig udoides, i hvor tyk den endog maatte være, ja om den end ikke var mere aaben, end at en Finger kunde indbringes.

6) Skal Bendingen skee hos dem, der have Krampetrækninger, da maae Arbeidet foretages imellem Ansalbene, ligesom imellem Beenene, og Haanden holdes stille i Moderen, eller trækkes tilbage hvoergang Krampetrækningerne eller Beenene paakomme.

7) Skal Barnet, ved at trække paa Fødderne, omvælttes i Moderen, saa maae Medhjælperen ubvendig understøtte Underlivet, uden at trykke for stærk med Haanden, imedens denne Omvæltning staaer paa.

8) Naar Fødderne skal opledes, maae Jordemoderen for alting vel agte, at hun ei trækker Armene frem isteden for Fødderne, undtagen hvor Fødderne ikke kunde bringes ud førend Armene vare udtrakte.

9) Ere Armene af sig selv, eller af Uforsigtighed fremtrakte, da maae man ej omsonst

søge

søge at bringe dem ind igien; thi derved kunde de let brækkes itu eller beskædiges.

10) Naar Fødderne vende imod Modergrunden, maae man altid søge at faae dem begge sat paa eengang, om det er mueligt; eller og, man tager først den ene, legger et Vaand om den, imedens man søger den anden Fod, at de siden begge paa eengang, og til en og den samme Side af Barnet kan fremtrækkes.

11) Naar Kroppen af Barnet skal bøjes under Vendingen, maae Bøjningen skee forover, og aldrig tilbage imod Ryggen af Barnet, og denne Bøjning forover bliver altid lettere, naar den skeer mere over til Siden, end lige frem.

12) Naar Fødderne ere opsøgte, maae Kroppen langsom udtrækkes igiennem Fødselsvejene, at Moderen imidlertid kan trække sig vel sammen, og virke paa Barnet; undtagen naar Navlesnoren af et levende Barn kommer i Klemme, eller en heftig Blodstyrkning medfølger, da maatte Udtrækningen fuldendes saa hastig mueligt er.

13) Derimod bør Hovedets Udtrækning igiennem Fødselsvejene altid foretages meget hurtig, at Barnet ikke, ved Strængens eller

Ho-

Hovedets langvarige Trykning i Bekkenet, skal omkomme.

- 14) Man maae aldrig uden med stor Forsigtighed trække i Munden af Barnet, for at faae Hovedet ud; thi derved kan Underkindbenet trækkes af Leed, adskilles eller brækkes itu.
- 15) Er Barnet udtrakt til Lænderne, og Kroppen behøves at drejes omkring sin Arel, da maae Drejningen altid skee lidt videre end fornøden gøres, for at faae Læerne nedad, allerhelst ifald Vandet længe forud er sprunget; thi ellers kan den sammentrukne Moder forhindre Hovedet i at følge Kroppens Bevægelse.
- 16) Er Barnet lidet og ufuldbaaret, da behøves hverken Kroppens Drejning, eller Armenes Løsning.
- 17) Naar Hovedet skal udføres, maae hverken Medhjælperne eller Jordmoderen trække paa Kroppen, førend at Hovedet først er bragt i den rette Stilling imod Bekkenets passende Bidde; thi ellers kunde Halsbenene trækkes af Leed, og Barnet omkomme, eller Kroppen afrides, og Hovedet blive tilbage i Moderen, især ifald Barnet var dødt og forraadnet.

- 18) Er Bekkenet ilde dannet, da maae Hovedet stilles saa fordeelagtig imod Bekkenets Fejl, som mueligt er, førend man forsøger paa at trække det ud.
- 19) Hvor der ere Tvillinger, maae Jordemoderen vel vogte sig for at sprænge det andet Barns Hinder under det førstes Bending, paa det hun ikke skulde faae en Fod af hver Barn sat paa eengang, og det ene Barn siden efter skulde forhindre det andet i Udtrækningen. Denne Feil kan forekommes, naar man forfølger det udtrakte Been op til Strævet af Barnet, og undersøger om den anden Fod, førend den trækkes frem, hører samme Foster til eller ej, hvilket man kan kiende paa Tømmeltæerne, som maae vende imod hinanden.
- 21) Under Bendingen maae vel iagttages, at Navlestrængen ikke klemmes hverken af Haanden eller af Barnet selv, og at Moderfagen ikke løsnes.
-

Nittende Kapitel.
Om Tangen.

§. 290.

Tangen er et Instrument, med hvilket man ligesom med Jernhænder kan omfatte visse Dele af Barnet, og uden at skade dem dermed sikkert udtrække Barnet.

§. 291.

Uagtet Tangens Brug egentlig ikke vedkommer Jordemødrene, saa er det dog vigtigt, at de Tilfælde ere dem bekjendte, i hvilke dette Instrument med Nytte kan anvendes.

Samme er nødvendig:

- 1) Hvor det foreliggende Hoved indkiles i Bekkenet, eller holdes tilbage i Moderffeden, eller hvor saadanne Tilfælde indtræffe i Fødselen, som ved Fødselens Langvarighed kunde blive farlige for Moderen og Barnet, som for Exempel hvor heftige Blodstyrtninger eller Krampetrækninger indtraf, hvor der var Mangel paa Kræfter og Beer, hvor Navlestrengen var for kort, eller læn-

ge blev klemt, hvor Urinen for længe blev holdt tilbage i Blæren, eller hvor Moderen stod Fare for at bryde, og Fødselen ikke hastig nok kunde fuldendes ved Bendingen, der maae Jordemoderen vide i Tidde at søge Raad hos en Fødselshjælper, der i disse Tilfælde, hvor Hovedet ligger for, kan fuldende Fødselen med Tangen.

- 2) Ligeledes hvor Hovedet, efterat Barnet er vendt, holdes tilbage eller indkiles i Bekkenet, og ikke ved Haandhielp allene kan udføres, der bruges Tangen med Nytte til Redning for Moderen og Barnet.
- 3) Hvor Hovedet efter Bendingen er afrevet, og blevet hengendes tilbage i Moberkæben.
- 4) Endog hvor Sædet af Barnet indpresses i Bekkenet, og ikke kan udføres ved tilbørlig Haandhielp, der bliver Tangens Anlæggelse nyttig.

Anatomiske Tavler

for

Fordemødre.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

I. Tavle.

I. Figur.

I denne Figur forestilles et veldannet Fruentimmer-Bekken, som det sees forfra i en oprejt Stilling, hvori findes:

I. De Been, som ligge bag i Bekkenet, nemlig:

A De tre nederste Lændebeen, ovenil.

B Det Helligebeen, i Midten.

C Og Rumpebenet, allerunderst (*).

II. Bises de Been, som ligge paa Siderne og foran i Bekkenet: nemlig:

DD Hoftebenene, hvilke ere de øverste Sidesykker.

EE Sædebenene ere de underste.

GG Skambenene ere de forreste.

F Skambenets brede Ender, som foran støde sammen mod hinanden, og udgiøre
den

(*) Nyeste Udtog af Fødselsvidstf. s. 12.

den brede Glade, som kaldes Iſbenets
Glade (*).

III. Desuden ſees :

HH Hoſtebenenes Forening ved Siderne
med det Helligebeen.

II De forreſte ſtore Huller imellem Skam-
benenes og Sædebenes Hager.

KK De Huulheder paa Siderne, hvori
Laarbenenes Hoveder bevæges.

LLLL Den overſte Aabnings Om-
kreds.

MM Tvervidden imellem Sædebenene ved
den underſte Aabning, ſom ſædvanlig er
 $4\frac{1}{4}$ Lome.

2. Figur.

Denne Figur foreſtiller Randen af Bek-
kenet tilligemed den overſte Aabning, ſom ud-
gør Indgangen til Bekkenets indvendige Huul-
hed, i hvilken :

I. Ovenfra ſees de Been, ſom udgøre Ran-
den af Bekkenet, nemlig :

H Korsbenets Forhøining og den over-
ſte Glade af det Helligebeen, ſom ud-
gøre den bagerſte Rand.

BK og AI Hoſtebenenes indvendige Fla-
der, ſom danne Sideranden.

DF

(*) Nyeste Udtog af Fødselsvidſk. S. 13.

- DF Skambenets øverste skarpe Randt, hvoraf Randen gjøres foran i Bekkenet (*).
- II. Vises det veldannede Bekkens øverste Nalbning's Omkreds, nemlig:
 AHBCDEFC Omkredsens hierteformige Figur, i samme bemerkes:
- H Korsbenets Forhojning, som staaer ind i Omkredsen.
- AB Omkredsens bagerste Hjørner eller krumme Vinkler.
- E Omkredsens forreste krumme Vinkel, eller den forreste store Bue ved Isbenets Brusse.
- III. Ligeledes sees de Linier, som tilkiendegive den øverste Nalbning's Maal og forskiellige Bidde, nemlig:
- AD og BF Ere de to længste Skraaevidder, som hver for sig ere næsten $5\frac{1}{2}$ Lome.
- CC Er Løverbiddens, og indbefatter $5\frac{3}{4}$ Lome.
- HE Er den mindste Bidde, og har $4\frac{3}{4}$ Lome i Længden (**).

3. Fig.

(*) Næste Udtog af Fødselsvidst. s. 15.

(**) N. Udtog af Fødsv. s. 16.

3. Figur.

Denne Figur forestiller allene Omkredsen af den øverste Åbning i et veldannet Bækket, for at sammenpasse den med Hovedets ægformige eller ovale Figur, der i en fordeelagtig Stilling passer med sin største Længde til Skraaevidden i Bækket.

E C B F Er Hovedets aflange runde Figur, i den Stilling, hvori det ordentligviis træder ind i Bækket, naar nemlig Bækkets øverste Åbning har sin rigtige Dannelsse, og Hovedet sin behørig Form og Stikkelse.

E Viser det bagerste Hjørne paa højre Side, i hvilken Pandens mindre og forreste Runddeel ligger og passer.

C B F Viser hvorledes Baghovedets større og bagerste Runddeel passer i den forreste store Bue paa den venstre Side af Bækkets Omkreds.

A B C D Viser Omkredsen af Hovedet, naar det træder ind med Længden efter den anden Skraaevidde A C, saaledes, at Panden ligger over i det venstre Hjørne, og Baghovedet i den højre Bue af Skambe-nene; hvilken Stilling kan være ligesaa fordeelagtig for Fødselen, som om det laae i Skraaevidden E B.

Anmerkning.

- 1) Heraf læres, at den øverste Nabnings indvendige Rum kan med rette ansees som sammensat af tvende ligestore Ovaler, hvis Længder ligge skraaede over hinanden, saaledes, at enhver af disse Ovalers smalleste Ender vende tilbage i Nabningens bagerste Hjørner, og deres rundeste Ender vende frem imod Bekkenets forreste Bue, som er større og videre end de bagerste Hjørner.
- 2) Man seer af samme Figur, hvor ilde Hovedet vilde passe i den øverste Nabning, saakremt det ikke laae med sin største Længde i en af Bekkenets største Skraaevidder; eller isald det store Bughoved kom til at ligge tilbage i et af de smallere Hjørner, og Panden tværtimod til den forreste Skambue; thi i saa Fald, uagtet Hovedets største Længde falde lige i Nabningens største Vidde, saa vilde dog Hovedets ovale Omkreds ingenlunde passe til Nabningens indvendige ovale Rum, og derfor heller ikke saa let gaae igiennem Nabningen, som naar Panden vender tilbage i et af Hjørnerne. — Dette stemmer overeens med Erfarenhed, og sees endog af den første Figur paa den fjerde Tavle, hvori forestilles Maaden paa hvilken Hovedet fordeeltigt træder ind i den øverste Nabning, naar Fødselen begynder ordentlig og fuldstændig.
- 3) Man seer tillige heraf, hvor lidet det vilde gavne i Fødselen, isald Hovedets største Længde gif ind i den øverste Nabnings Tvervidde, hvilken næsten er ligesaa stor, og undertiden større end Skraaevidde

vidden; thi uagtet Længden af Hovedet vel kunde passe til Længden af Tvervidden, saa vilde Hovedets Omkreds dog ingenlunde passe i Tverrummet, der mangler den ovale Skikkelse, der forekommer i Ekstraevidderne.

Det er Aarsagen, hvorfor deres Theorie falder bort, som antager Hovedets fordeelagtigste Stilling for at være den, hvori Hovedet gaaer paa tværs ind i Bækket; da Erfarenhed viser, at dette Leje er skadeligt i Fødselen, som Anmerkningerne til den femte Tables første Figur nærmere kan vise.

4. Figur.

Denne viser Bækket paa langs gienemskaaet i to lige Dele, hvorved sees:

I. Den indvendige Flade af den højre Side i Bækket, tilligemed de Been, som omtales i den første Figur, nemlig:

A De tre underste Lændebenen af Rygraden, som er stillet oprejst og lodret.

BB Det krumme Hælligebeen.

C Krumpebenet.

D Det højre Hoftebeen.

EGL Det højre Sædebeen.

F Skambenet.

G Sædebeneris indvendige Spids.

H Det aflange runde Hul for paa Bækket.

II. Samme Figur viser den øverste Aabnings skraae Stilling paa et staaende Fruentimmer.

FB Er

FB Er den mindste Bidde, som bagtil ved Korsbenets Forhøjning B er højere end foran ved Isbenet F, og derved tilkiønder giver Aabningens besynderlige Skræbhed imod Jordlinien FK.

DC Den øverste Aabnings Axel, som falder lodret til Midten af den øverste Aabnings mindste Bidde. — Naar denne forlænges opad, falder den lige under Røns fremstaaende Navle, naar hun er frugtommelig i niende Maaned; og forlænges den nedad, falder den imod Spidsen af Kumpebenet (*).

III. Venenes Grastrand fra hinanden i den underste Aabning læres ved samme Figur.

BE Er den største Bidde i den underste Aabning, som indeholder næsten $5\frac{1}{2}$ Lome.

EC Sædebenets underste Endes Grastrand fra Kumpebenet, som er $4\frac{1}{4}$ Lome.

VI. Man seer og Bekkenets indvendige Huulheds ulige Dybde.

BBC Viser det Helligebeens Længde tilligemed Kumpebenets, som gjør en Dybde bagtil i Bekkenet paa 6 Lomer.

EL Er Længden efter Sædebenets nedstiggende Deel, som udgør Dybden paa Siiden, og er 4 Lomer.

FM

(*) Næste Udtog af Fødselsvidst. s. 16.

FM Længden af Isbenets Flade, som gjør
 Dybden foran paa 2 Tomer.
 NO Den indvendige Huulheds krumme Arel.

Anmerkning.

- 1) Ved saaledes at giennemflære Bekkenet paa langs kommer ikke allene Benenes indvendige Flade og deres Figur til Synne, men endog Bekkenets indvendige Krumning, som ved det Helligbeens og rumpebenets Dannelse forarsages, hvilken altid nøje maae iagttages, naar Haanden eller Instrumenter skal indføres fra den underste Abning op igiennem den øverste ind i Moderen; det er og efter dennes krumme Styrelse BARNET skal føres, hvad enten det fødes af sig selv, eller uddrages ved Konsten.
- 2) Man seer herved tillige det Helligbeens ulige Krumning, at samme er fladere øventil, og staaer indad i Bekkenet; men fra Midten af bliver det krummere, og gjør nedentil med rumpebenet en ordentlig Bue af en Cirkellinie.
- 3) Den øverste Abnings Skræbhed og forskiellige Stilling fra den underste Abnings kiendes paa denne Maade tydeligst. Dog er denne Skræbhed ikke fuldkommen eens hos alle Fruentimmer, men findes hos nogle større, hos andre mindre, efter som de ere mere eller mindre svejryggede til.
- 4) Den øverste Abnings Arel DC, som i denne Figur er betegnet, viser Moderens Stilling i den sidste Tid af Svangerskabet, naar den er fuldkommen

men

men udvidet; den viser Linien, hvorefter Moderen virker i Fødselen, og Bejen, som Fosteret følger, naar det nedtrykkes i Bekkenet.

- 5) Den krumme Linie NO viser derimod Bejen, hvorefter Hovedets Middelpunkt føres igiennem Bekkenets Huulhed.

5. Figur.

Forestiller Bekkenets udvendige Sidedeel; i denne sees den venstre Side af Bekkenet.

A Hoftebenet.

B Sædebenet.

C Skambenet.

D Laarbenets Hule.

ef Den Linie, som i Ungdommen har afskildt Hoftebenet fra Sædebenet og Skambenet ved Brusse, som i den vorne Alder forbenes, og groer sammen til et Stykke.

EFGD Er hele Omkredsen og Figuren af Hoftebenet.

fP Er Linien, som skiller Sædebenet fra Hoftebenet og Skambenet.

HBI Er Sædebenets Omkreds og Figur.

BB Sædebenets underste knuddrede Deel, hvor det gjør en Vinkel, og bøjer sig op med dens smalle Ende imod Isbenet.

ICP Er Skambenets Omkreds.

CI Er Skambenets brede Flade foran, hvor det støder til det andet Skambeen, og gjør

en

en fælleds bred Glade med hinanden, som kaldes Iſbenets Glade.

LL Det Helligebeen og dets udvendige brede Glade.

M Kumpenbet, som løber i et med det Helligebeens Spidsse.

BM Det ſeenagtige brede Baand, ſom gaaer fra Siden af det Helligebeen, og Kumpenbet, ned til Sædebenets knudrede Ende.

LO Er et mindre ſeenagtigt Baand, ſom gaaer fra Kumpenbet og den underſte Ende af det Helligebeen, tværſover til Sædebenets indvendige fremſtaaende Spidsse O.

Diſſe ſeenagtige Baand danner den underſte Åbningſ Omkreds bag i Bekkenet, og hjælper til at give den ſin ægformige Figur; og da diſſe ere langt højligere i Ungdommen, og give en Deel lættere efter i Fødselen hos unge Fruentimre end hos de ældre, ſaa ſkeer Fødselen igjennem den underſte Åbning af denne Årſag lættere hos Unge end hos Gamle, hvor diſſe Sener ere fejere og gjøre ſtærkere Modſtand.

6. Figur.

- Førestiller et Skævt eller fordrejet Bekken.
 A De til Siden krummede og fordrejede Lændebeen.
 B og C Hoftebenene og deres ulige Højder.
 D og E Sædebenene, hvoraf det ene er lidet højere end det andet.
 FF Laarbenenes Huler, som ligge foran paa Bekkenet.
 GG Skambenene, hvoraf det ene er kortere end det andet.
 H Skambenenes bruskagtige Forening, som staaer skraaes over for Korsbenets Forhøjning.
 IGHGI Den øverste Aabnings uordentlige Omkreds, hvoraf det ene Hjørne er ængere og mindre end det Hjørne, som Lændebeenene ere drejede over fra.

7. Figur.

Førestiller allene den øverste Aabnings Omkreds i et fordrejet Bekken.

- ABC Dens uordentlige Figur.
 A Det største bagerste Hjørne ved Korsbenets Forhøjning.
 B Det bagerste mindre Hjørne.
 C Den forreste flade Bue ved Isbenet.

S

D Det

D Det Indtryk i Abningen, som Korsbenets Forhøjning gjør.

DC Abningens mindste Bidde, som løber fraas fra Korsbenets Forhøjning D, over til Isbenet C.

Anmærkning.

Sammenlignes denne Figur med den tredje Figur paa denne Table, saa lærer man ved første Øjeblik den store Forskiel der er paa den øverste Abning i et ordentlig regelret, og i et fordrejet uregelret Bekken, saa at man ikke i dette Bekkens Abning kan forestille sig tvende lige store Ovaler, hvori Hovedet efter sin ovale Form kunde passe, saaledes som i Anmærkningen til den tredje Figur er viist at kunne see i et ordentlig dannet Bekken.

8. Figur.

Forestiller den halve Side af et nyfødt Barnehoved, hvori sees:

AB Hovedets Længde fra Panden til Baghovedet, som er $4\frac{1}{2}$ Tøme.

CD Hovedets Diagonal-Længde fra Hagen til Baghovedets høieste Spidse, som er sædvanlig $5\frac{1}{2}$ Tøme (*).

9. Fig.

(*) N. Udtog af Fodsv. s. 38.

9. Figur.

Viser Hovedbenene paa den halve Side af Hovedet.

- A Det ene Pandebeen.
- B Det ene Sidebeen.
- C Det halve Baghovedbeen.
- D Det ene Lindingeben.
- E Den halve Overkindbakke.
- F Det halve Underkindbeen.
- G Den forreste Fontanelle.
- H Den bagerste Fontanelle.

10. Figur.

Forestiller den øverste Deel af Hovedskallen, hvorpaa sees:

I. Hovedskallens ovale eller ægformige Figur.

ADD Dens smalleste Ende vender fortil imod Ansigtet.

BFFB Dens rundeste og største Deel vender tilbage imod Halsen.

II. Benene ovenpaa Hovedskallen:

AD og AD De tvende Pandebeens øverste Dele.

BB De øverste og bredeste Dele af Sidebenene.

CFE Den øverste spidse Deel af Baghovedbenet.

III. De hindeagtige Abninger eller Sømme-
ne paa Hovedskallen:

AC Pilsømmen, langs paa Hovedet, fra
Begyndelsen af Panden til Baghovedet.

DED Kronesømmen, tværs over Hovedet,
fra det ene Lindingebenen til det andet.

FCF Vinkelsømmen, fra den bagerste Ende
af Pilsømmen, langs ned af de øverste
Kantter paa Baghovedbenet.

E Den forreste firkanthede og største Fon-
tanelle.

C Den bagerste trekanttede og mindste Fon-
tanelle.

IV. Hiernesfallens Maal:

AC Længden af Hiernesfalten, fra Panden
til Baghovedet, som er $4\frac{1}{2}$ Lome.

BB Den største Bredde, imellem Sidebe-
nenes fremstaaende Forhøjninger, som er
 $3\frac{1}{2}$ Lome.

DD Den mindste Bredde foran, som er
 $2\frac{1}{2}$ Lome (*).

II. Figur.

Forestiller den underste Abning, eller Ud-
gangen af et veldannet Bekken; i samme sees:

I. Benene i Bekkenet, nemlig:

AA Hoftebenenes udvendige Flade.

B Skame

(*) N. Udtog af Fødselsv. s. 38.

B Skambenenes Forening.

CE Sædebenenes forreste opstigende Grene.

DD Laarbenenes Huler.

FF Sædebenenes underste Hager.

GG Skambenene.

H Det Helligebeen.

I Det sidste Lændebeen.

K Rumpebenet.

FLK Det Hellige og Sædebenenes seenagtige Vaand.

II. Den underste Aabnings Maal og Bidde:

nn Den længste Bidde imellem Buen under Isbenet og Spidsen af det Helligebeen udgjør $5\frac{1}{2}$ Tome.

FF Den mindste Bidde imellem Sædebenenes Hager udgjør $4\frac{1}{2}$ Tome (*).

III. Den underste Aabnings ovale eller ægformige Figur:

FLKLF Dens største Runddeel, som gøres bag i Bekkenet af Sædebenenes Hager FF, deres seenagtige Vaand FL. FL og Rumpebenet K.

CnE Dens mindste Runddeel, som vender fortil i Bekkenet, og gøres af Buen under Isbenet n, og af Sædebenenes opstigende Grene C. E.

12. Fig.

(*) N. Udtog af Fødselsvidsk. s. 17.

12. Figur.

Denne Figur forestiller ogsaa et uordentlig
Bekken, nemlig:

I. Benene i dette Bekken:

AA Hoftebenene.

CC Sædebenene.

De Skambenene.

a Isbenets Flade.

Dae Korsbenets Forhøjning.

ff Det Helligebeens Foreningssted med Hoftebenet.

II. Dets uordentlige Bidde:

a a Fra Isbenet til Korsbenets Forhøjning var dens naturlige Bidde 2 Tomer og 2 Linier.

BB Tvervidden indeholdt 3 Tomer og 8 Linier.

ee Bidden fra Midten af Korsbenets Forhøjnings venstre Side, til Grunden af det venstre Laarbeens Hule var 7 Linier.

DD Bidden imellem samme Randter paa den højre Side var 1 Tome og 2 Linier lang.

Dette Bekken var taget af et 27 Aars gammelt Truentimmer.

II. Tavle.

I. Figur.

Denne Figur fremstiller de udvendige Fødselsdele.

- A Den underste Deel af Underlivet.
- BB De store Fødselslæber, som her ere udvidede fra hinanden.
- C Det ømfindelige Lem med sin Forhud, som ligger omtrent paa Midten af Isbenet.
- DD De smaa Vandlæber.
- E Den glatte Grube imellem Vandlæberne, hvori Vandgangens Åbning sees nedentil, og det ømfindelige Lem oventil.
- F Moderskedens Åbning.
- G Væset.
- H Det forreste Mellemkiød.
- I Endetarmens Åbning.
- K Den Deel, som bedækker Kumpen.
- IK Det bagerste Mellemkiød.
- LL Den Deel, som bedækker de underste Vinkler af Sædebenene (*).

Ans

(*) Nyeste Udtog af Fødselsvidsk. s. 21.

Anmerkning.

I denne Figur forestilles de udvendige Fødselsdele, og allene i Henseende til deres Figur og Benævnelser, men fornemmelig i Henseende til deres Leje, i det her vises:

1) Forhøiningens Velsiggenhed af den saakaldte Venus, eller Skambakke A, som er begroet med smaa krollede Haar, og ligger ved den øverste Randt af Skambenene og over Isbenets Bruste, hvorfra de tvende store udvendige Læber BB begynde, som strække dem 3 Tomer nedad, og hos vorne Fruentimre i den naturlige Tilstand tillukker Indgangen til Fødselsdelene; nedentil endes de ved den underste Vinkel, hvor Vastet G formeres.

Disse Læber, uagtet de ofte underkastes store og vandagtige Hævelser i Svangerskabet, saa dog formedelst deres udvendige Leje udenfor Bekkenet, forhindres Fødselen sielden derved; men de lade sig i Følge deres svampagtige Natur sædvanlig udtrække og fortynde til Tykkelsen af et Pergament, naar de udvides af Fosteret i Udgangen.

2) Skilles disse store Læber fra hinanden, saa viser sig den dybe og glatte Grube E, der paa begge Sider omgives af de smaa Vandlæber, hvilke begynde fra det ømfindelige Lems Forhud, og strækker dem paa hver sin Side udad imod de yderste Læber og ned imod Moderkedens Indgang.

Da disse ere Følger af Hudens, ligesom de store Læber, og indvendig opfyldte af et svampet trævlet Væsen, saa lader de dem let udtrække i

Fødselen, og slappes undertiden, hos dem der ofte have født, saameget, at de siden efter hænge udenfor de store Læber.

- 3) Vandgangens Åbning ligger tæt under Buen af Isbenet, i den glatte og dybe Grube E, som løber imellem det ømsindtlige Lem og Moderkedens Indgang, og findes med en liden forhøjet Rand omtrent $\frac{1}{2}$ Tome ovenfor Moderkedens Åbning.
- 4) Indgangen til Moderkedens F ligger omtrent en Tome under Buen af Isbenet, tæt under Vandgangen; under samme forenes de store Læber nedtil ved Væftet G.
- 5) Det forreste Mellemkiød H strækker sig imellem Væftet og Endetarmens Åbning, og er en god Tome bred.
- 6) Endetarmens rynkede Deel er næsten $\frac{1}{2}$ af en Tome, og dens Åbning ligger 2 Tomer fra Numpen K, hvilket er det bagerste Mellemkiøds naturlige Bredde, saa at det hele Mellemrum fra de underste Læbers Forening til Numpen er hos de fleste Fruentimre omtrent 4 til $4\frac{1}{2}$ Tome lang.
- 7) Strax efter Fødselen, naar alle Delene ere udvidede og slappe, forandres deres Leje fra den naturlige Tilstand; Væftet udslættres reent i de tidige Fødsler, og ofte indtrækkes Vandgangens Åbning i Mundingen af Moderkedens. Dette maae vel bemerkes og iagttages, naar man skal indføre Cathetret, for at skaffe Urinen Udlob, thi ellers finder man ikke Åbningen.

- 8) Da Moderfødens Åbning ligger foran, ovenfor Midten af Bekkenets underste Åbning, saa ser man let Årsagen, hvorfor Hovedet fremkyder Mellemkiødet, Endetarmen og alle Delene lige indtil Rumpbenet, hvilket endogsaa selv viger 1 a 2 Tomer tilbage i Fødselen, naar Hovedet skal gaae igiennem Bekkenets underste Åbning. — Denne Delenes Fremkydelse forestilles tydeligen i den fjerde Tavles fjerde Figur.
- 9) Man lærer tillige, at den Kraft, som under Bendingen behøves til at udvide de yderste Fødselsdele, for at faae Haanden indbragt i Moderfødten, maae nødvendig virke nedad imod Endetarmen, paa det at hverken Blærehalsen, Vandgangen, eller Moderfødens øverste Glade, som ikke kan give efter, ved unyttig Trykning skal betændes, hvorved Urinen kunde tilbageholdes, eller Blærehalsen ved alt for voldsom Trykning saameget slappes, at Urinen siden ikke kan holdes, men gaaer bort imod Konens Villie, skoller Fødselsdelene, og forvolder utaalelig Stank og Smertes.

2. Figur.

Denne Figur forestiller den bagerste Glade af Moderen, og viser tillige dens Glædhed, uønskelige Figur og Størrelse i den naturlige, ubesvangrede Tilstand.

A Modergrunden er den øverste hvalvede Deel.

B Mo-

B Moderlegemet er den bugede Middelsdeel imellem Grunden og det Sted hvor Moderen bliver smaldest.

C Moderhalsen er den smalleste Deel, paa hvilken Moderskedden hestes.

D Modermunden er den underste Deel, som soles inden i Moderskedden.

E Modermundens Munding eller den fine Sprække og Åbning imellem Læberne.

F Stedet hvor Moderskedden hester sig bagtil.

GG Modertrompeternes Udgang af Modergrundens Hjørner.

CC Stedet hvor Larmehinden er affsaaren, som beklæder Moderens øverste Dele (*).

3. Figur.

Forestiller Moderen nedstunken i Moderskedden i de tvende første Maaneder af Svangerskabet. — For at faae den i sin rette Stilling at see, ere de forreste Dele af Sædebenene, tiligemed Skambenene, de yderste Fødselsdele, Mellemflødet og Endetarmen borttagne.

I. Viser de omliggende Dele.

A Det sidste Lændebeen.

BB Hoftebenene.

CC Læarbenenes Huler.

DD De

(*) N. Udtog af Fødselsvidst. s. 26.

- DD De underste og bagerste Dele af Sædebenene.
- E Den Deel, som betegner Enden af Rumpbenet.
- F Den underste Deel af Endetarmen.
- GG Moderskedden, som paa langs er opskaaen, og udspændt til Siderne af Moderhalsen, for at see hvorledes Moderen nedhænger.
- HH En Deel af Vandblæren, som ligeledes er opskaaen, og spændt ud til Siderne.
- II. Dernæst sees Moderen selv, nemlig:
- K Det øverste Affnit, som bestaaer af Modergrunden og Moderlegemet.
- I Det underste Affnit, nemlig Moderhalsen og Modermunden, tilligemed Iverspaltens rundagtige Form og Stikkelse.
- NN Moderbaandene.
- MM Eggestoffene.
- LL Modertrompeterne og deres Frøndsfer.
- O Den øverste Deel af Endetarmen (*).

Anmerkning.

I naturlig Tilstand ligger Moderen højere i Bekkenet. Modergrunden næsten i lige Højde med den øverste Rand af det Helligebene, hældende noget tilbage imod Endetarmen; Modergrunden vender ned

*) N. Udtog af Fødselsvidst. S. 27. 28.

ned i Huulheden og noget fremad. Denne Moderens naturlige Stilling forandres i de to første Maaneder af Svangerstabet, den synker da 1 a 2 Tomer dybere ned i Bekkenet, hvilken Synkning, naar den ikke kommer af Slaphed i Moderbaandene eller i Moderfeden, giver det første Kiendetegn paa Svangerstabet. Til samme Tid forandres Tverspalten imellem Læberne, især paa dem, som første Gang ere frugtsommelige, og sammentrækker sig i en rundagtig Form (See 6. Figur); denne Forandring bliver det andet Kiendetegn; og det tredje Kiendetegn er Moderens bagerste Flades rundagtige Forhøjning, som man paa denne Tid, da Moderen ligger saa dybt, kan føle med en Finger igiennem Endetarmen.

4. Figur.

Denne Figur viser Stillingen og Lejet af de indeholdte Dele i Bekkenet, saaledes som de komme til Syne paa den høire Side, naar de tilligemed Bekkenet giennemskæres efter Længden.

A Det underste Lændebæen.

BC Det Helligebæen og Numpebænet, beklædt med de yderste Bedækninger.

D Det høire Hoftebæen.

E Den underste Deel af det høire Sædebæen.

F Isbænet paa samme Side, igiennemskæret.

G Den store Åbning.

H Laars

- H Paarbenets Hule.
 II Endetarmen og dens yderste Aabning.
 KI Moderkæden, i hvilken Modermunden
 ligger.
 L Urinblæren, indenfor Isbenet, igiennem-
 skaaret.
 MN Moderen, igiennemskaaret, og dens
 indvendige Huulhed.
 O Det brede Moderbaand paa den højre
 Side.
 PP Modertrompeterne og deres Frøndser.
 Q Eggestokken.
 RR Den øverste Deel af Endetarmen, og
 den underste Deel af Blindtarmen.

Anmærkning.

- 1) Af denne Figur kan man gjøre sig et tydeligt Bes-
 greb om Moderens Synkning, saaledes som den
 forekommer i de to første Maaneder af Svangers-
 kabet, og derved indsee, hvorledes Fingeren, som
 opføres igiennem Endetarmen II, kan paa den
 Tid komme til at berøre dens bagerste Flade, og
 føle Moderens Udrundering, førend den i den tredie
 Maaned stiger op igjen.
- 2) Ligeledes sees heraf, hvorledes Moderen gjør en
 Binkel med Moderkæden, og indbringes Fingeren
 ved Undersøgningen i Moderkæden saaledes, at
 Ryggen af samme vender nedad imod Endetar-
 men, saa føler dens øverste bløde Ende tydeligen

Moderens Tilstand, som ligger ovenfor Fingeren, ved den øverste Ende i Moderfæden.

5. Figur.

Forestiller Moderens hele Størrelse i den første Maaned af Svangerskabet. Dens forreste Glade, tilligemed den yderste tykke Hinde, som omgiver Egget, ere borttagne, for at kunde skimte Fosteret og den inderste Hinde, som er heel, og indeholder Vandet.

- A Modergrunden.
- B Moderhalsen.
- C Modermunden.
- D Moderens Bæsens Tykkelse.

6. Figur.

Viser Tverspaltens Figur og Forandring i Enden af Modermunden.

- A Dens naturlige aflange Stikkelse.
- BC Dens runde Figur under Svangerskabet, som er omtalt i Anmerkningen til den tredie Figur paa denne Tavle.

III. Tavle.

I. Figur.

Denne Figur forestiller den forreste Deel af Beckenet; de forreste bløde Dele, tilligemed Moderens forreste Flade borttagne, paa samme Maade som i den tredie Figur paa den anden Tavle, for desto bedre at see Moderens Figurs og Lejes Forandring i den tredie Maaned af Svangerskabet.

I. Uliver Delene forestillede, nemlig:

A Endetarmens Abning.

B Den bagerste og underste Deel af Vandblæren, som er opskaaen, og spændt ud til begge Sider.

C Moderskedden med sine indvendige Rynker.

DD De tvende underste Dele af Moderen, nemlig dens Hals og Mund.

EEE Moderens øverste Dele.

II. Bises i denne Figur:

1) Hvorledes Moderens øverste Dele ere ubrandede, og Moderen udvidet fremfor i de to forrige Maaneder (see den anden Tavles tredie Figur.)

2) Hvor.

- 2) Hvorledes Moderhalsen endnu i denne Maaned af Svangerskabet beholder sin sædvanlige aflange Figur og Stikkelse.
- 3) Hvorledes Moderens Leje er højere i Bækkenet, og Modergrunden optrakt i det øverste Bækken, ovenfor Korsbenets Forhøjning.
- 4) Hvorledes Fosteret er større og tydeligere.

Anmerkning.

- 1) Det er i den tredie Maaned af Svangerskabet at Moderen, som forhen var nedstunken, stiger op igien i det øverste af Bækkenet, og forandrer sit forrige Leje, saaledes, at Modergrunden kommer paa den Tid til at ligge frem over Isbenet, og Modermunden bliver trakt tilbage, saa højt op imod Krumningen af det Helligebeen, at Fingernerne vanskeligt igiennem ModerSkeden kan naae den.

Denne Forandring i Lejet tilligemed dens rundaagtige Forhøjning, som føles, ligesom en lille rundaagtig Vold, udvendig over Isbenet, giver baade Bisheden, som ogsaa Tiden i Svangerskabet tilkænde, og derfor fortæner nøjsagtig at bemerkes.

- 2) I denne Maaned indtræffer de fleste Misfødsler, og uagtet Moderhalsens usforandrede Tilstand udvides den dog efterhaanden under Beerne, og giver efter saameget, at Egget enten heelt udskydes, eller Hinderne briste først, Fosteret med Vandet bortskydes, og Efterbyrden tilsidst tidligere eller sildigere løsnes og uddrives.

S

I denne

I denne Tilstand indsees det let, hvor vanskeligt det var at overvilde Naturen, og med Magt søge at udvide den tykke og usfortyndede Moderhals, for enten at befordre Fosterets eller Efterbyrdens Fødsel ved utidig Haandhielp, hvorved Moderhalsen kunde sprænges itu, eller i det mindste lettelligen betændes (*).

2. Figur.

Denne forestiller Delene paa samme Maade igiennemskaarne, som i den første Figur af denne Tavle, for derved at vise Moderens Forsandring ved Enden af den siette Maaned, eller i Begyndelsen af den syvende. I samme sees:

I. Delene forestillede, nemlig:

A Endetarmens Åbning.

BB Vandblæren, giennemskaaeren og lagt til Siderne.

CC Laarbenenes Huulheder.

D Moderskedlen.

E Moderhalsen.

F Modergrunden.

GG Fløjene af Hoftebenene.

HH Hinderne, som omgiver Fosteret, hvis Hoved ligger nedad, og dets forreste Flade vender fortil, for at kunde see Delene desto bedre.

II Den

(*) N. Udtog af Fødselsvidsk. s. 30. 31. 32.

- II Den bagerste Glade af Moderen.
 KK Moderens Tykkelse og Giennemsnit.
 LL Sædebenene, overskaarne.

II. Samme Figur viser tillige:

- 1) Moderens ægformige Skikkelse, som den efter den femte Maaned ved Moderhalsens tiltagne Udvidning alt mere og mere bekommer.
- 2) Modergrundens stærke Udvidning imellem Hoftebenene, dens Højde over Fløjene af Beckenet.
- 3) Moderhalsens begyndte Udvidning oven til, dens dybere Leje i Beckenet fremfor i tredie Maaned (see denne Tavles første Figur), og dens fortere, rundere og tragtformigere Skikkelse.
- 4) Modermundens liden, rundagtige, udvendige Abning.

Anmerkning.

- 1) Imellem tredie og fjerde Maaned forandres Moderens øverste Dele betydeligen: Modergrunden og Legemet udvides mere og mere opad imod Navlen, og ved det at Modermunden er i den tredie og fjerde Maaned saa højt oprykket imod det Helligbeben, saa findes i den fjerde Maaned allering tomt bagtil i Modersfeden, men foran i Beckenet findes Moderen ved Isbenet opfyldt. Trykter man med en Haand udvendig over Isbenet paa

Modergrunden, og holder Fingeren i Moderfæden op til det Sted, hvor Moderen er oplydt, saa føler ofte en veløvet Finger Vandets og Fosterets Anstød ved denne Trykning, og overbevises derved allerførst om Fosterets Nærværelse.

2) Først ved Enden af femte Maaned begynder Moderhalsen oventil at udvides, og da føler man ligesom en Huelhed bag i Bekkenet, men foran under Isbenet, og bagtil i den omtalte Huelhed bemærkes tillige det underste Affsnits begyndte Udvidelse og Opfyldning, tilligemed en tydeligere Tryngsel af Fosteret, naar man foran trykker med Fingeren paa Moderhalsen.

3) I den flette Maaned ligger Modermundens dybere i Bekkenet, og er kortere, fladere, blødere, ligesom rynket, og udvendig ganske lidet aaben: Moderhalsen er mod Enden af denne Maaned oventil udvidet, og kugleformig at føle. Ved de undersøgende Fingres Trykning paa Moderhalsen, vipper Fosteret op og ned ligesom en liden Bold, og Fosterets njevne Dele bemærkes undertiden igiennem Moderhalsen.

Denne Moderhalsens kugleformige Figur udryndes alt mere og mere nedad, indtil Enden af syvende Maaned, da findes dens halve Deel udvidet, og Modermundens tydeligere og fladere, ligesom en bred Ring paa Moderhalsen.

4) I ottende Maaned tiltager denne kuglagtige Udrynding i Moderhalsen mere og mere i Størrelse,
Blods

Blødhed og Tyndhed, og Modermundens Læber blive blødere og flødere, ligesom en Ring.

5) I Enden af niende Maaned er Tilstanden næsten den samme, men Tyndheden og Blødheden større; den underste Deel af Moderen findes tilligemed Hovedet af Barnet dybere indtrykt i den øverste Nabning af Bekkenet, og Modermunden begynder tragtførmig at aabne sig udvendig fra mere og mere indad imod Moderhulen. I tiende og sidste Maaned er det underste Ufsnit af Moderen nedtrykt i Midten af Bekkenet, Fostret hviler tungere og umiddelbar paa det underste Ufsnit, Modermundens Ring er gandske forsvunden og udslettet, ja undertiden, hos dem som oftere have født, aabnes den heel igiennem, saaledes, at man kan ved Undersøgningen berøre Hinderne selv (*).

6) Af denne Figur erfares Banffeligheden i at kunne udvide Modermunden og Moderhalsen i den siette Maaned, isald en paaafkommende heftig Blodstyrning skulde udfordre det; imidlertid, naar Moderen udkræver det, maatte man med Noje søge at udvide Modermunden, og sprænge Hinderne, for at faae Moderen ved Vandets Udlob til at trække sig sammen, at Narernes Bidde kunde formindskes, og Blodets heftige Udlob standses.

7) Skulde Blodstyrning udfordre i siette eller syvende Maaned, at Fødselen nødvendig maatte forhandles, da lader Modermunden sig, helst naar den i

For:

(*). N. Udtog af Fødselsv. s. 54.

Forvejen ved Blodstyrningen har været blødgjort, udvide, fiendt med Meie og Besværlighed, og Barnet, isald det var fornøden, vende og udtrække ved Fødderne, siden Moderen selv paa den Tid er saa uvpidet, at Haanden let kan rummes og modtages.

3. Figur.

Denne Figur viser Moderen ved Enden af Svangereskabet, og i Begyndelsen af Fødselen. Dens forreste Flade er borttagen, at Hinderne, opfyldte af Vandet, indestluttende Fosteret, kunde forestilles. — Heri sees:

I. Delene af Moderen og Egget.

A Moderen.

BB. CC. DD Benene i Bekkenet.

E Rumpebenet.

F Det Helligebeens Spids.

GG Moderskeden, affkaaren.

H Modermunden, stram og udspændt, ligesom under Veerne.

I Hinderne og Vandet stillende sig stive for Modermunden.

K Begge Hinderne.

L Den inderste Hinde allene, hvorigiennem skimtes Hovedet af Barnet.

M Moderkagens udvendige lappede Flade, som har hængt fast paa den affkaarne Deel af Moderen.

II. Her vides tillige:

- 1) Moderens fuldkomne Udvidning, dens ægformige Figur og Højde over Bækket i den sidste Maaned.
- 2) Moderhalsens Dybde i Bækket, dens indvendige Kanals Udseelse og fuldkomne Udvidning i et med Moderens indvendige Huulhed.
- 3) Modermundens Tyndhed og ringformige Åbning i Midten af Bækket, under Beernes Stramning og Virkninger.
- 4) Hindernes skadagtige Stilling indenfor Modermunden.

Anmerking.

- 1) Denne Moderens bestemte Udvidning i de øverste Dele, og Fortyndelse i de underste, lærer os at indsee Modstandens lette Estergivelse, og Modergrundens tiltagende Overmagt under Sammentrækningen, hvilken bestomere forsøges, jo ligere Moderen virker imod sin Modstand, og jo rettere Moderens Leje findes.
- 2) Ligger Modergrunden lige i Underlivet op under Navlen, saaledes at Grunden ikke hælder mere til højre end til venstre Side, heller ikke formeget fremad eller tilbage, og Modermunden midt imellem Siderne af Bækket, dog vendt tilbage imod Midten af det Helligebeen; da har Moderen saa fordeelig et Leje, at Kræften bestemmes lige imod

knød Modstanden, og Virkningerne følger desto fuldstændigere, i det Modermunden overalt spændes, fortyndes og ubvides.

3) Hindernes Spænding i Modermunden, som er en Virkning af Moderens Sammentrækning, bliver desto fladere, jo ordentligere og ligere Moderen virker, derimod bliver den aflang og nedhængende, som en Tarm, naar Moderen ligger skæv, og virker uordentlig.

4) Ved denne og de forrige Figurer har man søgt at give en Forestilling og tydeligere Begreb om Moderens Forandringer, end den, man ved blotte Beskrivelser kunde vente sig: Imidlertid bliver altid en øved Undersøgning det bedste og sikkerste Middel til at kiende de omtalte Forandringer paa, eftersom disse findes undertiden noget forskiellige, ligesom Delene ere af en slappere eller fastere Bestaaenhet til, eller et Fruentimmer har født flere eller færre Børn til, eller Moderkagens Leie og Befæstelse paa en eller anden Deel af Moderen forekommer til, men allermest, naar den sidder over Modermunden, da lider de underste Dele i deres Udvidning og Fortyndelse en betydelig Undtagelse.

 IV. Table.

I. Figur.

S denne forestilles det forreste af Bekkenet, tilligemed den forreste Flade af Moderen bortskaa- ren, og Modertagen borttagen, at Fosteret kan komme til Syne i dets rette Stilling, saaledes, som det ordentligviis træder ind i den øverste Aabning af Bekkenet.

I. Vises de omkringliggende Dele.

A Moderen.

BB Hoftebenene.

CC Laarbenenes Hul.

DD Sædebenene, paa langs igiennem-
skaarne.

E Rumpebenet.

F Det Helligebeen.

GGG Moderfleden, affskaaren.

H En Deel af Moderens underste Affnit,
som bedækker noget af Hovedet, tilligemed
Modermunden udvendig aabned.

I. K Den inderste Flade af Moderen beklædt
med Hinderne.

L Hinderne foran opfskaarne.

II.

II. vifes Fosteret.

M Dets naturlige og rigtige Stilling, samt Hovedets skraae Leje i den øverste Nabning af Bekkenet.

N Navlestrængen, som er afbundet og hængt til Siden (*).

Anmerkning.

1) Denne Figur viser os Fosteret liggende paa den højre Side, i sin rette Stilling og skraae Leje inden i Moderen, saaledes som det i den sidste Tid af Svangerskabet forekommer, naar Fødselen ordentlig paafølger (**).

Man seer Ryggen vender fremad og tillige over imod Moderens højre Side — Underlivet vender tilbage, men tillige noget hen imod Moderens venstre Side — Skulderne falder i Bekkenets øverste Nabnings Skraaevidde, saaledes, at den højre Skulder ligger op imod Midten af det venstre Skambein, og den venstre ligger tilbage i det højre Hjørne af Bekkenet, hvor det ikke kan sees.

2) Denne skraae Stilling, som Kroppen her ligger i, er en rigtig og ordentlig Stilling, hvorpaa Zunter har givet denne Figur. Dog lærer Erfarøhed, at Ryggen vender oftere til Moderens venstre Side, end til den højre, hvilken sidste Stilling maae derfor anses for den allerfædvanligste, ends

(*) Næste Udtog af Fødselsvidsk. s. 41.

(**) N. Udtog af Fødsel. s. 103.

endskiøndt der ingen Forskiel bemerkes i Fødsels-handlingen, enten den vender til højre eller til venstre Side, naar den funks tilligemed Hovedet har den behorige skraae Stilling, saaledes, at Hovedets største Længde kan indtræde i den ene Skraaevidde af Bekkenets øverste Åbning, naar Skulderne træder ind i den anden.

- 2) De Tegninger ere derfor ikke at troe, hvori Fosteret forestilles at ligge med Underlivet lige imod Lænderne, og med Ryggen lige imod Skambuen; thi disse viser ikke Fosterets sædvanlige gode og fordeelagtige Leje, men tværtimod, en urigtig og skadelig Stilling i Fødselen.
- 3) I Særdeleshed viser denne Figur Hovedets ordentlige og besynderlige Stilling paa den Tid, det træder ind i Bekkenets øverste Åbning: Panden med Ansigtet vender her tilbage i Udhulingen ved den venstre Side af Korsbenet; Baghovedet ligger skraaes imod Midten af det højre Skambeen; og Hovedets største Længde falder i Bekkenets øverste Åbnings Skraaevidde; Forhovedet hviler i dens omtalte Stilling paa det underste Affnit af Moderen indensfor Hinderne, og Modermunden findes indtrykt i Huulheden af Bekkenet (*).
- 4) Hvad sventil er meldet om Kroppens Leje, at Ryggen sædvanligst ligger over imod den venstre Side af Moderen, det gielder og om Baghovedet, hvilket langt oftere i Begyndelsen af de videntlige og fuldstændige Fødseler erfares at vende imod det ven-

(*) N. Udtog af Fødselsvidsk. S. 103. Side 100.

venstre end imod det højre Skambeent, endskjønt begge Stillinger have lige Indflydelse i Fødselens Fremgang.

- 5) Erfarenhed bekræfter, at det er langt fra at være den ordentligste og fordeelagtigste Stilling, naar Hovedet træder ind i Bekkenet paa tværs, som nogle af de bedste engelske, franske og tydske Fødselsbistandere have troet og antaget; men derom skal mere handles ved Anmerkningen til den første Figur paa den femte Table.
- 6) Den der er veløvet i Undersøgningen, kan i Begyndelsen af Fødselen tydeligen kiende dette skraa Leje, som Hovedet har i den øverste Abning; thi saasnart Modermunden aabnes saameget, at et Par Fingre kan bringes op til Hovedet, saa føler man, førend Hovedet formeget sammentrykkes, og Hævelsen tiltager, at den forreste store og firkantede Fontanelle vender om imod et af de bagerste Hjerner, til hvilken Panden er henvendt, og den bagerste mindre Fontanelle vender skraaes over imod Midten af det modstaaende Skambeent, saa at Pilesømmen hviler skraaes over Modermunden, i en af de længste Bidder i den øverste Abning. Naar derimod Hovedet presses dybere ned, og sammenklemmes, tiltager Hævelsen paa Hovedet baade i Størrelsen og Haardhed, saa at disse Fontanelles og Sømme bliver siden vanskelige og utydeligere at føle.

2. Figur.

Fremstiller den venstre Side af den svangre Moder, der tilligemed Bekkenet er paa langs igiennemskaaet, efterat Veerne en Tidlang have virket, og Hovedet er sunket ned i Huulheden til den underste Aabning.

I. Viser de omkringliggende Dele.

A Moderen sammentrukket om Fosteret, efterat Modervandet er udløbet.

B. C. D Lændebenene, det Helligebeen, og Kumpebenet.

E Endetarmens Aabning.

F Den venstre Laarballe.

G Mellemkiødet.

H Modersfeden, som begynder at udvides.

I Det venstre Stambeen.

K En Deel af Urinblæren.

L Den bagerste Deel af Modermunden.

II. Viser Fosterets Stilling langs efter den øverste Aabnings Årel, og Hovedets fordeeltige Leje i Huulheden af Bekkenet, nemlig: Ansigtet og Panden ligge i Krumningen af det Helligebeen; Baghovedet ligger frem imod Mellemkiødet, og Nakken op imod Isbenet (*).

An:

(*) N. Udtog af Fødselsb. s. 103. Side 101.

Anmerkning.

- 1) Denne Figur lærer os: at ligesom Hovedet har en besynderlig og vis Stilling paa Kraae i den øverste Abning (see den 1. Figur IV. Table), saa har den derimod en anden paa langs i Huulheden af Bekkenet.
- 2) Denne Forandring i Stillingen faaer Hovedet, t det det synker efterhaanden med Vaghovedet allerførst, fra den øverste Abning, langs ned efter Sædebenets inderste Flade, fremad imod den underste Abning; i hvilken det siden svinger sig med Nakken opad imod Isbenet, og med Toppen af Vaghovedet frem imod Mellemfodet.
- 3) Undersøger man paa den Tid, naar Vaghovedet saaledes synker ned imod den underste Abning, da erfarer man, at den bagerste Fontanelle, som laae op imod Midten af Skambenet, alt mere og mere synker ned i Huulheden, og dreier sig tilsidst frem imod Midten af Bekkenets underste Abning, tilligemed Vinkelsømmen, hvis Grene kommer til at stige opad imod Isbenet, imedens den forreste Fontanelle tilligemed Pilesømmen kaster sig ned i Krumningen af det Helligbeeen, og der bliver borte og skjulte for Fingerne.
- 4) Ved dette saa fordeelagtige Leje kommer Hovedets største Længde til at ligge i Huulhedens længste Vidde, dets smallere Bredde i Huulhedens smalleste Vidde, og følgelig, desto nøjere overalt til at passe til det Rum, hvorigiennem det skal vandre.

3. Figur.

Forestiller Moderen og Bekkenet paa langs iglennemskaarne, ligesom i den forrige Figur, for at vise Maaden hvorledes Hovedet presses iglennem den underste Aabning af Bekkenet, og svinger sig med Baghovedet op omkring Vuen under Isbenet.

I. Viser de omkringliggende Dele.

A Det sidste Lændebeen.

aa Det Helligebeen og Kumpæbenet.

B Endetarmen.

C Modermunden.

DD Legemets yderste Dele og Bedækninger.

E Endetarmens Aabning.

F Mellemkiødet.

GG Moderens inderste Glæde.

H Det venstre Laar.

I Venusbierget.

K Isbenet.

II. Fosterets Stilling, og Hovedets Stilling i Udgangen af Bekkenet (*).

Anmærkning.

- 1) I Udgangen af Bekkenet fremskydes Baghovedet allerførst, og styres op omkring Vuen af Isbenet, ligesom omkring en Kulle. Forhovedet spænder og fremskyder Mellemkiødet, aabner Moderskeden, og baner sig Vej med sin største Længde ud imellem
det

(*) N. Udtog af Fødselsvidsk. s. 103, Side 102.

det tilbageskudte Rumpebeeen og Isbenet, hvorved Hovedet sammenklemt og tilspidset kommer knejsende til Verden.

2) I denne fordeelagrige Stilling gaaer Hovedets største Længde, fra Hagen til Baghovedet, frem igennem den underste Nabnings største Vidde, og dets smallere Deel, imellem Ørene, gaaer ud imellem Sædebenene, hvor den underste Nabnings mindste Vidde falder.

3) Bliver Mellemkiødet under denne voldsomme Udsprengning ikke understøttet ved behørig Haandhielp, brister det ofte meget dybt ned imod Endetarmen, ja i meget hastige Fødsler, og hos Forsføbende, gaaer det ind i Endetarmen. Det er derfor højst nødvendigt, isteden for at udvide disse Dele med Fingerne, hellere at holde den flade Haand, under hver Dee imod Mellemkiødet, for at forhindre dets alt for voldsomme Fremskydelse, trykke det tilbage over Hovedet, med samme Haandhielp styre Hovedet opad omkring Isbenet, at Mellemkiødet saa vidt mueligt er kan skaanes for at briste.

4. Figur.

Denne Figur viser Maaden hvortledes Mellemkiødet, Endetarmen, og de yderste Fødselsdele fremskydes hos en der førstegang føder, paa den Tid naar Hovedet er i Udgangen.

A Det underste af Underlivet.

B Fødselslæberne.

C Dee

- C Det omfindtlige Lem med Forhuden.
 D Det sammenklemte og souldne Baghoved,
 som presses ud under Isbenet.
 EF Mellemkiødet og Endetarmens Aabning,
 som fremskydes af det indenfor lagte Ho-
 ved, ligesom en stor fremstaaende Hævelse.
 GG De Dele, som fremviser de knordrede
 Ender af Sædebenene.
 H Den Deel, som beklæder Rumpen.

Anmerkning.

- 1) Mellemkiødet er ved Udvidningen dobbelt saa lang, som i den naturlige Tilstand, Endetarmens Aabning udvides en Toms længere, og det bagerste Mellemkiød spændes ligeledes, saa at om Hovedet pludselig og hastig fremskydes under denne Delenes Udspænding, maatte disse Dele nødvendig underkastes en farlig Bristning. Kan derimod Fødselen ved Hjelperens Modstand forhales, at disse Dele langsom fortyndes og udtrækkes fra hinanden inden Hovedet voldsom stødes derigennem, saa bliver ingen betydelig Rist at befrygte.
- 2) Hvor farligt det maae være at bringe Fingerne ind imellem Hovedet og Mellemkiødet, for paa en konstig Maade at udvide disse udspændte Dele, og tilbagertrykke Rumpen, hvorved Bekkenet skulle udvides, og Fosterets Udgang formenes at kunde lettes, sees tydelig nok af denne Figur, hvor Mellemkiødets øverste Rand er saa tynd og udspændt,

at ved den mindste Fingers Indførelse en hastigere og heftigere Rist maatte paafølge, hvilken i alle Fødsler og især hos Førstefødende bør undgaaes og omhyggeligen afværges.

- 3) Denne Figur viser ogsaa den rette og bedste Maa-
de, som Konen bør stilles paa naar hun lægges
paa Fødselslejet, at Fødselsdelene desbedre kan un-
derstøttes naar de ligge frit for Hjelperen, og Rum-
pebenet komme vel ud over Randen af Lejet, uden
at indtrykkes, eller forhindres i at flydes tilbage,
naar Hovedet virker paa det.

5. Figur.

Fremviser Moderens forreste Glade bort-
taget, og Tvilling - Fostre inden i Moderen, ved
Fødselens Begyndelse.

A Den udvidede Moder med Hinderne og
Bandet.

BB Hoftebenenes øverste Rand.

CC Laarbenenes Huulheder.

DD Sædebenene.

E Rumpebenet.

F Endetarmens underste Deel.

G Moderstfeden.

H Modermundten, som har begyndt at aab-
ne sig.

II Den underste Deel af Moderen, tillige
med det indeholdne Band og Hinderne,
som staaer foran Hovedet.

KK

KK De tvende Efterbyrder, som sidder paa den bagerste Flade af Moderen, og de tvende Fostre, det ene i naturlig Leje, med Hovedet nedad imod Modermunden, det andet i unaturlig Leje, med Hovedet opad imod Modergrunden; begge Kropene omslynge af Navlestrængene.

LL Hinderne, som adskiller begge Veggene, der indeholder hver sit Foster i sin egen Blære.

Anmerkning.

- 1) Det er ikke alletider at Tvillinger have saadant et Leje, men undertiden kommer det første for med Fødderne, undertiden komme de begge med Fødderne først, eller begge med Hovedet først, eller i andre forskjellige Stillinger.
- 2) Moderkagerne ere oftest sammenhængende, dog undertiden adskilte gandske fra hinanden (*).

(*) Næste Udtog af Fødselsvidsk. S. 242.

V. Tavle.

I. Figur.

Her forestilles Sidedelene af Moderen og Befænet, som ere igiennemskaarne efter Længden, for at vise Moderens forskellige Stillinger, og Hovedets Tverleje i Begyndelsen af Fødselen.

A Det sidste Rygbeen.

B Hjertekulen.

CC Moderens sædvanlige Tykkelse og Figur i den sidste Maaned.

D Moderen sammentrukket efterat Vandet er udløbet.

EE Den forhængende Moders Figur.

FF Moderens Figur, naar den usædvanlig udvides i Højden.

G Det venstre Skambeen.

HH Modermunden, tilligemed Hinderne og Vandet, som fremskydes.

I Moderskeden.

K Den venstre Vandløbe.

L Den venstre store Fødselsløbe.

m Et Stykke af Vandblæren.

oP Det venstre Laar.

Q Fostret med Ryggen og Baghovedet imod den venstre Side, og Ansigtet og den forreste Glæde imod den højre Side.

Anmærkning.

1) Moderens forskjellige Styrelse, som forestilles i denne Figur, har saavel ved Enden af Svangerskabet, som i Fødselen en særdeles Virkning paa Fosteret. Naar Styrelsen er ordentlig, og Modergrundens Middelpunkt C ligger lige over Bekkenets øverste Nabnings Middelpunkt, f. Ex. naar Moderens Udvidning følger Buen CC, saa viker den lodret, og anvender sin fulde Kraft til at trykke Fosteret ned i Bekkenet. — Naar Modergrundens derimod hænger tilligemed Underlivet for meget forover, eller hælder nedad imod Laarene efter Krumningen EE, da trykkes Fosterets Hoved under Moderens Virkning formeget imod Korsbenets Forhøjning, og synker ej saa let ind i den øverste Nabning.

Hælder Moderen formeget tilbage imod Lænderne efter Linien DH, saa trykkes Hovedet efter Arken BG, formeget ud over Isbenet, Bandet og Hinderne trænger derimod frem i Modermunden, og gjør en stor Pose.

2) Derimod findes Hovedet vel undertiden ogsaa at staae ind over Isbenet, uden Moderens eller Bekkenets Fejl, og naar Fosteret da har sit ordentlige Leje, synker det uden Vanskelighed detsfra ved Moderens

derens Virkning ind i den øverste Åbning, saasnart Vandet springer, som da allene kan være Årsagen til at det ligger saa højt, og ind over Isbenet.

- 3) Fosterets Stilling, som forekommer i denne Figur, er af Smellie, Deleury, Fried antagne for den naturligste og ordentligste, i hvilken Ansigtet og Fosterets forreste Flade vender imod det højre Høftebein, og Ryggen tilligemed Baghovedet over imod det venstre. Men foruden det jeg har vist i Anmerkningerne ved den IV. Tavles 1. Figur, maae jeg endnu erindre den Skade, som følger af dette Tverleje som Smellie giver Hovedet, nemlig: 1) Kommer Baghovedet for langt tilbage fra Bøen af Isbenet at ligge i den øverste Åbning, og derved forhindres det siden, naar det kommer i Hjulheden, fra at synke frem under Isbenets Bue; men i det Sted glider det ned i samme Tverstilling imod den underste Åbning, og kommer urigtig til at ligge, med sin største Længde over den underste Åbnings mindste Bredde, hvorved Fødselen, saafremt Børnet har sin fulde Størrelse, og Bekkenet sit behørigte Maal, nødvendig bliver sværere, end det seer i den ordentlige Fødsel, efter Anmerkningen til den 2. Figur paa den IV. Tavle. 2) I dette Tverleje, som Smellie anviser Hovedet i Indgangen af Bekkenet, kommer dets ovale Figur heller ikke til at passe til det skraae ovale Rum, som den øverste Åbning i Bekkenet har, men kommer i Tverviddens aflange Rum,
- som

som er lige smal til begge Ender, hvilket just forhindrer Baghovedet, naar det skal synke ned, fra at dreje sig frem imod Buen under Isbenet (See 2. Anmerkn. til I. Tavles 3. Figur). 3) Desuden kommer Skulderne, naar Hovedet gik ind paa tværs, til at falde imellem Korsbenet og Isbenet i den mindste Bidde, og finde nødvendig en større Modstand end naar de falde ind i Skraaevidden, som er større, og passende til at modtage dem. Disse ere Grundene, hvorsfor Hovedets Tverleie i den øverste Nabning hverken efter Theorie eller efter Erfaring kan ansees for Fosterets ordentligste eller fuldkomneste Leje. (See Erfaringerne om den fuldstændige Fødsel. Sorøe 1761.)

2. Figur.

Forestiller ligeledes den venstre Side af Moderen og Bekkenet igiennemskaarne efter Længden, for at vise Fosterets urigtige Indtrædelse i Bekkenet, med Panden vendt imod Korsbenet, og Baghovedet imod Isbenet. — Moderen forestilles sammentrukken, og Vandet stiller sig.

- A Lændebenene.
- B Isbenet.
- C Det Helligebeen.
- D Endetarmen,
- E Urinblæren.

F Modersfæden.

GG Modermunden.

H Vandets Stilling.

I Den venstre Fødselsløbe.

K Laaret.

L Fostret med Ryggen imod Konens Underliv, og dets forreste Glæde vendt imod Konens Lænder (*).

Anmærkning.

1) Dette Leje, som er et af de vanskeligste Hovedet kan have i den øverste Åbning, maae betids undersøges, førend Hævelsen samler sig paa Hovedet; thi siden bliver det immer vanskeligere at kunne føle den forreste Fontanelle, som vender tilbage imod Korsbenet, og Pilesømmen, som følger den mindste Wibde.

Men eftersom Hovedets største Længde træder derved ind i den øverste Åbnings mindste Wibde, saa bliver Fødselen, om endog Fosterets og Moders Leje ere ordentlige, og Bekkenet vel dannet, alligevel meget besværlig, inden Hovedet ved Beerens tilstrækkelige Bedholdenhed og Virkning kan sammenpresses saameget, at Baghovedet omsider kan nedglide under Isbenet, og Hovedet komme til at faae det ordentlige Leje, som det haver i den anden Figur paa den fjerde Tavle.

2) Skulle

(*) N. Udtog af Fødselsvidst. S. 170.

- 2) Skulle derfor Beerne mangle, enten fordi Moderen var stiv, eller Bekkenet havde Fejl, og derudover blive alt for uvirksomme, eller Vagshovedet ikke begyndte først at glide ned under Isbenet; da var Fødselen ved Naturens egen Hielp ikke at forvente, men blev umuelig, saaledes som i den følgende tredie Figur paa denne Tavle skal vises.

3. Figur.

Forestiller den højre Side af Moderen og Bekkenet igiennemskaarne efter Længden, for at vise Hovedets skadelige Leje, naar Vandet og Ansigtet, som i Begyndelsen af Fødselen har lagt over imod Korsbenet (see den anden Figur af denne Tavle), begynder først at glide ned, i Krumningen af det Helligebeen. — Moderen forestilles sammentrukken, Vandet udløbet, og Moderkæden utilstrækkelig udvidet.

AB Lændebenene og det Helligebeen.

C Skambenet.

D Endetarrens Åbning.

E Den højre Skamlåbe.

F Det højre Laar.

G Den sammentrukne Moder.

H Fostret liggende med Ryggen over imod Isbenet, og med Underlivet imod Konens Lænder.

Anmerkning.

I denne Figur sees Folgerne, naar Hovedet har lagt i den mindste Bidde af Bekkenet med sin største Længde, og Panden med Ansigtet, som vendte tilbage, begynder først at glide ned i Huulheden (*). Den lange Vej, som Ansigtet faaer ved at glide langs ned efter det Helligbeens Krumning, inden det kan komme frem imod Udgangen af Bekkenet: Den Bending Baghovedet herved faaer opad imod Skulderne af Fosteret, og den Modstand det siden lider imod Isbenet, hvorunder det ikke kan svinge sig op, som i den 3. Figur paa den IV. Tavle; alt dette viser Besværligheden i den højeste Grad, som nødvendig til Slutningen maae gjøre Fødselen umuelig. Uden at tale om den Fare, Fosteret ved Halsens saa unaturlige og langvarige Udstrækning, og Blodets Standsning underkastes; saafremt Fødselen ej hastig fuldendes, eller ved en betimelig Bending forekommes.

4. Figur.

Forestiller den venstre Side af Moderen og Bekkenet, som paa langs ere igiennemskaarne, for at vise det andet urigtige Leje Hovedet kan have i den øverste Abning, naar det træder ind med dets største Længde i den mindste Bidde, saaledes, at Ansigtet vender imod Isbenet (**).
Mo.

(*) N. Udtog af Fødselsvidff. s. 197.

(**) N. Udtog af Fødselsvidff. s. 154.

Moderen forestilles sammentrukken, og Vandet stiller sig.

AC Lændebenene og det Helligebeen.

D Den venstre Rumpeballe.

E Urinblæren.

FG Moderskeden efter Længden igiennem-
skaaren.

GG Modermunden.

H Vandets Stilling.

I Den venstre Læbe.

K Det venstre Laar.

L Fosteret med Ansigtet og Panden vendt
imod Isbenet, og Baghovedet imod Kors-
benets Forhøjning.

MM Moderen sammentrukken.

Anmerkning.

At dette Leje er ligesaa vanskelig, som det omtalte i forrige anden Figur af denne Tavle, er let at indsee: og denne Vanskelighed maae nødvendig, formedelst at Hovedets største Længde falder i den mindste Bidde, vedblive, lige indtil Ansigtet og Hagen nedglider under Buen af Isbenet, og kommer til at ligge som i den efterfølgende 5. Figur paa denne Tavle vises: da bliver først Fødselen muelig; endskøndt den ikke, formedelst Kroppens urigtige Trykning paa Baghovedet, uden med stor Vanskelighed ved Naturen suldsøres.

5. Figur.

Forestiller ligeledes den venstre Side af Moderen og Bekkenet, hvilke ere igiennemskærne efter Længden, for at vise Hovedets urigtige Leje i Huulheden af Bekkenet, naar Panden og Ansigtet, som haver lagt frem imod Isbenet i den øverste Abning, ere nedstunkne under Buen af Isbenet, saaledes, at Hagen nærmer sig først Udgangen, og tilsidst svinger sig ud, tilligemed Ansigtet opad, igiennem Fødselsvejene (*).

AB Lændebenene og det Helligebeen.

C Isbenet.

DE Kumpebenet og Mellemfodet, som af Panden tilbagestrykkes.

F Den venstre Fødselsløbe.

GG Moderen sammentrukket om BARNET, som har Navlestrængen slynget om Halsen.

Anmærkning.

1) Her vises Maaden hvortledes Hovedet kommer til at ligge i Huulheden i Bekkenet, naar Ansigtet, som i forrige fjerde Figur paa denne Table laae frem imod Isbenet, synker først ned under Skambuen. I dette Tilfælde kommer Hagen og Ansigtet først frem under Buen af Isbenet, og Forhovedet løstes opad, og svinger sig ud som omkring en Ertdse.

2) Denne

(*) N. Udtog af Fødselsvidsk. s. 154.

2) Denne Maade, som Hovedet her synker ned paa, er den fordeelagtigste, naar det indtræder med Panden imod Isbenet i den øverste Abning: thi da Hagen har itkun 2 Tomer at synke, førend den er kommen ned under Vuen, i et større Rum at ligge, saa følger Fødselen desto lettere ved Naturrens Kraft, siden den nu, ved at aabne og fremskyde de bløde Fødselsdele, kan ubehindret spinge sig ud, saafremt BARNET ikke er for stort, eller Moderen flæk, som vilde svække Deerne formeget, og gjøre Fødselen desto besværligere.

6. Figur.

Foreskilder Moderens og Bekkenets højre Side, hvilke som før ere efter Længden igiennemskaarne, for at vise Hovedets urigtige Leje i Huulheden af Bekkenet, hvor Baghovedet er nedsiunket imod Rumpbenet, og Panden staaer op imod Isbenet (*).

A, B Lændebenene, det Helligbeeen og Rumpbenet.

C Skambenet paa den højre Side.

D Endetarmens Abning.

E Indgangen til Moderskeden, som endnu ikke er udvidet.

F Den højre Skamlæbe.

G En

(*) N. Udtog af Fødselsbidst. S. 196.

G En Deel af Laaret.

H Moderen, som efter Vandets Udløb er sammentrukket.

I Fosteret, hvis forreste Flade vender fremad.

Anmerkning.

Her viser Figuren det usordeelagte Leje, som Hoves det faaer i Huulheden af Bekkenet, naar det med sin største Længde i den øverste Abning af Bekkenet har lagt med Panden fremad imod Isbenet, og Baghovedet er nedstunket. Thi naar Panden ikke i denne Stilling synker først, saaledes som i ovenanførte 5. Figur vises, men Baghovedet glider ned bag i Bekkenet, og nærmer sig først Udgangen, saa holdes Panden tilbage af Isbenet, Hagen løfter sig op og støder an imod Bryttet, og naar saa Baghovedet skal til at svinge sig ud under Skambuen, da forhindrer Panden, som ikke kan komme Isbenets Flade forbi, at Fødselen ikke skeer, undtagen Barnet maatte være meget lidet, og om den end skeer, saa staaer dog Mellemlødet den største Fare for at udrides ved Baghovedets dybe Nedpresning imod Kumpelenet.

VI. Table.

I. Figur.

Forestiller Moderen og Bekkenet tvers igien-
nemskaarne, for at see Hovedets Tverleje, med
Ansigtet vendt imod det høire Hoftebeen.

AA Moderen sammentrukken.

BB Hoftebenene.

CC Laarbenenes Huler.

DD Sædebenene.

E Modersfeden.

F Endetarmens Åbning.

G Fostret liggende paa Siden.

Anmerkning.

- 1) Denne Figur viser Hovedets Tverleje i den øverste Åbning, saaledes at det ene Øre vender frem imod Isbenets Flade, det andet imod det Helligbe-
been. Endskiøndt nu Tvervidden i den øverste Åbning er kuns lidet forskellig fra Skraaevidden, og Hovedet af den Årsag ligesaa let synes at kuns-
ne gaae ind i den, som i Skraaevidden, saa er dog Beqvæmheden langt fra ikke den samme; thi her maae Hovedet gaae ind i et aflangt Rum, som er
lige

lige smal til begge Ender, og folgelig ikke faa godt fikket til at modtage det ovale Hoved, som det fraae ovale Num er i den øverste Abning af Bekkenet.

- 2) Da nu Baghovedet desuden kommer mere over imod Siden af Bekkenet at ligge end forfrem, faa forhindres det i Huulheden fra at dreje sig ind under Buen af Isbenet, men bliver ved at synke paa tværs ned imod den underste Abning, hvor det kommer med sin største Længde i et urigtigt Forhold mod Abningens mindste Vidde at ligge; hvilket forarsager en betydelig Forhindring i Udgangen.

2. Figur.

Forestiller Bekkenet og Moderen foran igiennemskaarne, for at see Fosteret med sin forreste Flade vendt frem imod Konens Underliv, og Sædet nedad imod Modermunden.

AA Moderen sammentrukken.

BB Hofrebenene.

CC Laarbenenes Huler.

DD Sædebenene igiennemskaarne.

E Modermunden.

F Modersfeden.

G Endetarmens Abning.

H Navlestrængen.

Anmerkning.

- 1) Hvidteit har de anførte Figurer forestillet Hovedets forskellige Stillinger, og de deraf foresaldne fore

forskjellige Følger. I disse efterfølgende vises de øvrige betydelige og forskjelligte Stillinger, hvori Fosteret fremstiller sig; og deriblandt er den, hvor Sædet hyder sig frem, den almindeligste.

2) Naar Sædet hyder sig frem, kan Fosteret ligge paa Underlivet, eller paa Ryggen, som i denne Figur, eller og paa Siden, saaledes at den ene Hofte vender til Isbenet, og den anden til Korsbenens Forhøjning (*).

Naar Fosteret ligger paa Siden, da skeer det ei sielden ved Naturens Kraft, at Hofterne i Indgangen af den øverste Abning drejer sig om i den stærste Vidde, og synker ned i Bekkenet, ja undertiden fødes af sig selv, saafremt Bekkenet er veldannet, Moderen ligger ret, og Beerne ere stærke, og Barnet ikke for stort.

3) De store Vanskeligheder, som sædvanlig indtraffer ved den underste Abning, i disse Fødseler, formedelt Rumpens Størrelse, dens urigtige Forhold imod den underste Abning, og vanskelige Drejning omkring Bueen af Isbenet, gjør det som oftest fornøden, at søge Fødderne, og bringe dem først frem, og det lader sig let foretage, saalænge Rumpen staaer endnu bevægelig i den øverste Abning, og Modermunden er vel aaben, som i denne Figur vises.

Men er den dybere nedsunken, og staaer ubevægelig, bliver det ej længere muelig at søde dem

X

nd,

(*) N. Udtog af Fødselsvidst. s. 136.

ud, uden at brække dem itu, eller trække dem af Leed, og beskædige dem.

- 4) I denne Fosterets Stilling, som her vises, er det nødvendigt, saasnart Barnet ved Fødderne er fremtrakt til Lænderne, at dreje Kroppen omkring dens Axel, saalænge til Barnet først ligger paa Underlivet, og siden lidt fraaes imod Siden, at den ene Hoste kan komme lidt mere opad at ligge end den anden; thi uden denne Drejning, hvorved Ansigtet drejes om i det bagerste Hjørne i Bækket, vilde Hagen blive hængendes fast paa Isbenet, og forhindre Hovedets og Armenes Udførelse.

Naar derimod Barnet ligger paa Underlivet, kan Kroppen, uden omtalte Drejning, i den Stilling det har, uddrages uden nogen Hindring.

- 5) For at søge Fødderne, og trække dem frem, maae Haanden bringes op enten under Vuen af Isbenet, med Ryggen vendt imod Isbenets Flade, eller op ved Siden til Hosten, og fra Hosten af, langs efter den yderste Side af Laaret, til Knæet, og dervfra nedtrykke Benet i en halv Cirkelbue, langs Underlivet, og ud igiennem Modermundten.

3. Figur.

Forestiller Bækket foran igiennemskåret, og Fosteret liggende paa tværs, men ved Moderens Sammentrækning sammentrykt i en rund-

rundagtig Stikkelse, med Armen og Foden ned-
faldne i Modersfeden.

AA Hofterne.

BB Moderen sammentrukket.

CC Modermunden udvidet, dybt nedhæn-
gende i Modersfeden.

D Den underste og bagerste Deel af Moder-
feden.

EEEE Stumperne af Skambenene og
Sædebenene, hvis forreste Dele ere bort-
tagne i det de ere overfkaarne efter Læng-
den af de forreste ovale Huler.

F Fædthuden.

Anmerkning.

1) Denne Figur viser Fosterets Tverleie, i hvilket
dets forreste Flade med den ene Haand og Fod
fremstilles. I dette Leie falder ofte begge Arme
og Been frem, med eller foruden Navlesnoren (*);
og disse Dele maae da vel adskilles fra hinanden,
at Hænderne ikke fremtrækkes ifteden for Fødder-
ne, og at Navlesnoren ikke bliver kold, trykt, eller
ilde behandlet.

2) Samme Figur viser, hvorledes Hovedet, som
hviler paa Hoftekaalerne, kan forhindre Kroppen
i at komme det forbi, naar Fødderne fremtrækkes.
I dette Fald maae man slaae en Slyng om Fød-
derne,

X 2

(*) N. Udtog af Fødselsvidst. s. 279.

derne, uden at trække dem frem, indtil man først har ført Haanden op til Hovedet, og trykket det opad imod Modergrunden, for at faae desto mere Plads til at føre Kroppen igiennem Bækket: Til den Ende maae Haanden omsatte Daghovedet, og flyde det tilbage imod Skulderne, at Hagen kan løsne sig fra Bryttet, og hele Hovedet bringes af Vejen fra Bækkets Indgang.

4. Figur.

Forestiller Bækket foran igiennemskaaet, Barnet liggende paa tværs med Siden ned, Armen fremhængende udenfor ModersFeden, og Skulderen indtrykt i Modermunden.

AA Hosterne.

BB Modermunden.

CC Stykkerne af de giennemskaaarne Skambe.

DD Stykkerne af de overskkaarne Sædebeen.

Anmerkning.

1) Man seer af denne Figur Vanskeligheden som følger, naar Modermunden sammensnarres om Armen, og forvolder saadan en Hævelse, at Hielperens Haand ej længere kan trænge ind i Moderen, for at vende Barnet.

2) Den nedtrykte Skulder, som ved Moderens heftige Sammentrækning neppe lader sig trykke tilbage

bage igien, viser hvor unyttigt det er at afdreje Armen, som i Almindelighed tilraades, da Haanden alligevel ikke kan indbringes igiennem Modermunden, fordi Skulderen, Drystet og de nærvedliggende Dele opfylde Bekkenet og Modermunden, endog naar Armen er afløst. I slige Tilfælde, hvor Haanden eller Armen fremstiller sig, er det højstnødvendigt at foretage Bendingen først end Albuen kommer igiennem Modermundens (*), og søge betids ved Aareladninger, blodigørende Indsprøjtninger, og olkeagtige Smørrelser at bequæmere Modermundens til at give efter, at Hjælperens Haand i Tide kan indføres, førend hele Armen af BARNET falder ud, og Skulderen tilsperrer Indgangen af Bekkenet.

- 3) Det er ikke unyttigt at bemærke den Fejltagelse Jordmoderen kunde begaae, isald hun søgte først at bringe hendes Haand op under Isbenet, for at trække den Fod frem imod Modermundens, som forestilles i Figuren, og anlagde Sløffen om den, for siden efter, naar hun ikke kunde finde den anden Fod, igien at indføre Haanden under Armen paa BARNET op til Underlivet, og trække den efter Moderens bagerste Flade, for ligeledes at anlagge Sløffen om den bagerste Fod. Paa denne Maade blev Bendingen umuelig, eftersom begge Benene bleve ikke nedførte til een og den samme Side af BARNET, men kom i det Sted ligesom til
- at

(*) Næste Udtog af Fødselsvidf. s. 209.

at ride over Kroppen, uden at Barnet kunde udføres.

Denne Fejl kunde desto snarere begaaes, naar tvende Jordemødre vilde hielpe hinanden, og den eene nedbragte det ene Been til den ene Side, og den anden siden efter opsogte og nedbragte det andet Been til den anden Side af Barnet, da vilde denne Fejlstagelse nødvendig paafolge.

5. Figur.

Forestiller Bekkenet foran igiennemskaaet, Barnet liggende paa tværs, med Underlivet for, og Navlestrængen udfalden.

AA Hosterne.

BB Modermunden udvidet.

CC Skambenene overskaarne.

D Underlivet af Barnet, som er trykt sammen i en rund Figur.

E Navlestrængen nedfalden i Moderkæben.

Anmærkning.

- 1) Dette Lese er meget farligt for Barnet, formedelst Rygradens Overbøjning og Nervernes Trykning; samme er ogsaa meget besværlig at forandre, naar Moderen er stærk sammentrucken om Fosteret. Imidlertid hielper det meget, at lægge Konen forover paa Albuerne og Knæerne, for desto lettere at

at overvinde Bugmusklernes Modstand, imedens Haanden føres op til Brystet, for at trykke det opad imod Modergrunden, saalænge til Fodderne kan udtrækkes.

- 2) Navlestrengen maae under dette Arbejde indbringes i Moderen, saafremt Barnet er levendes, og vogtes for Kulden og for Trykningen af Haanden, imedens Forretningen skeer.

6. Figur.

Forestiller Fosterets skraae Leje i Moderen, tilligemed Armen udhængende i Moder-skeden.

AA Moderen for en Deel sammentruffen.

B Barnet liggende paa skraae.

C Armen udhængende igiennem Moder-munden.

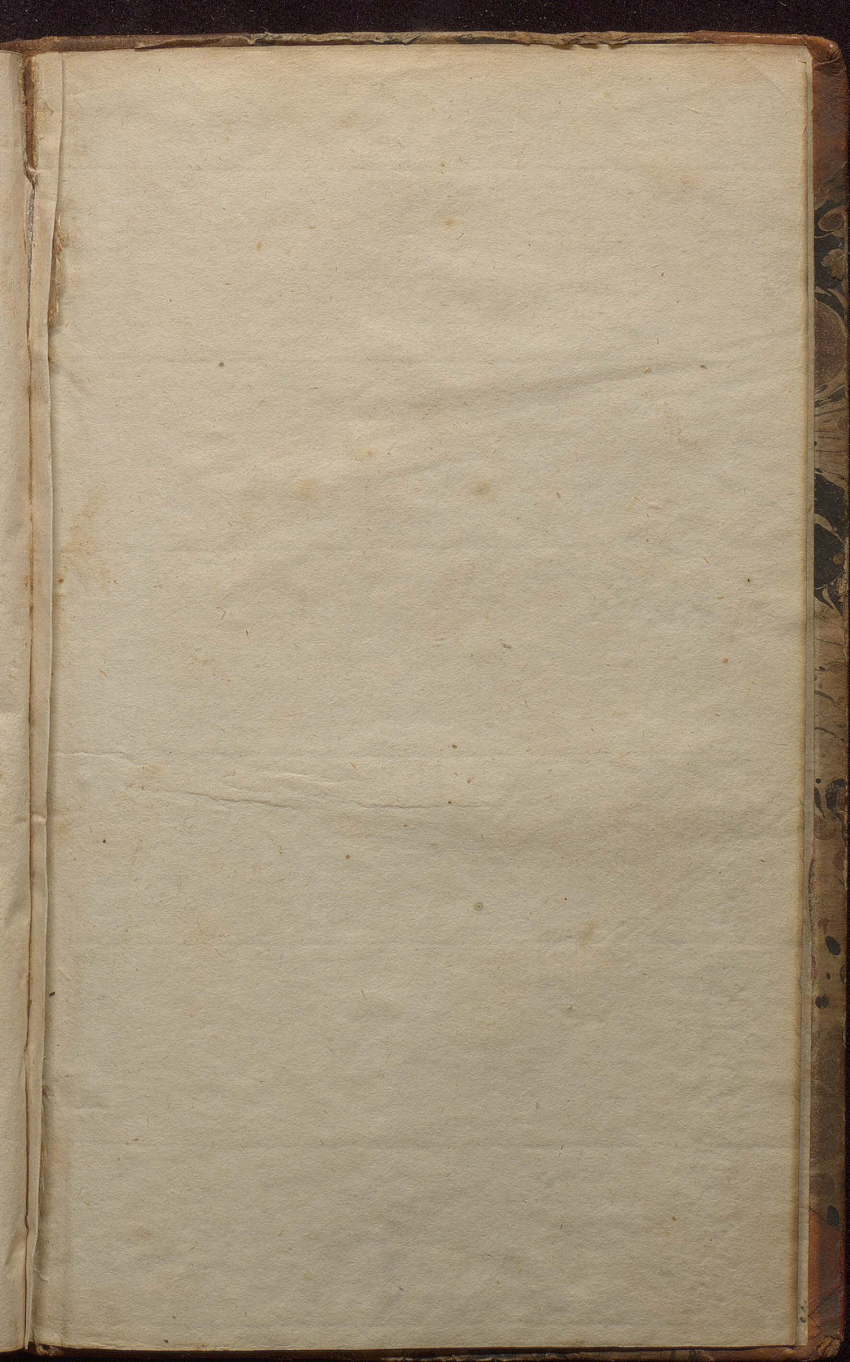
Anmerkning.

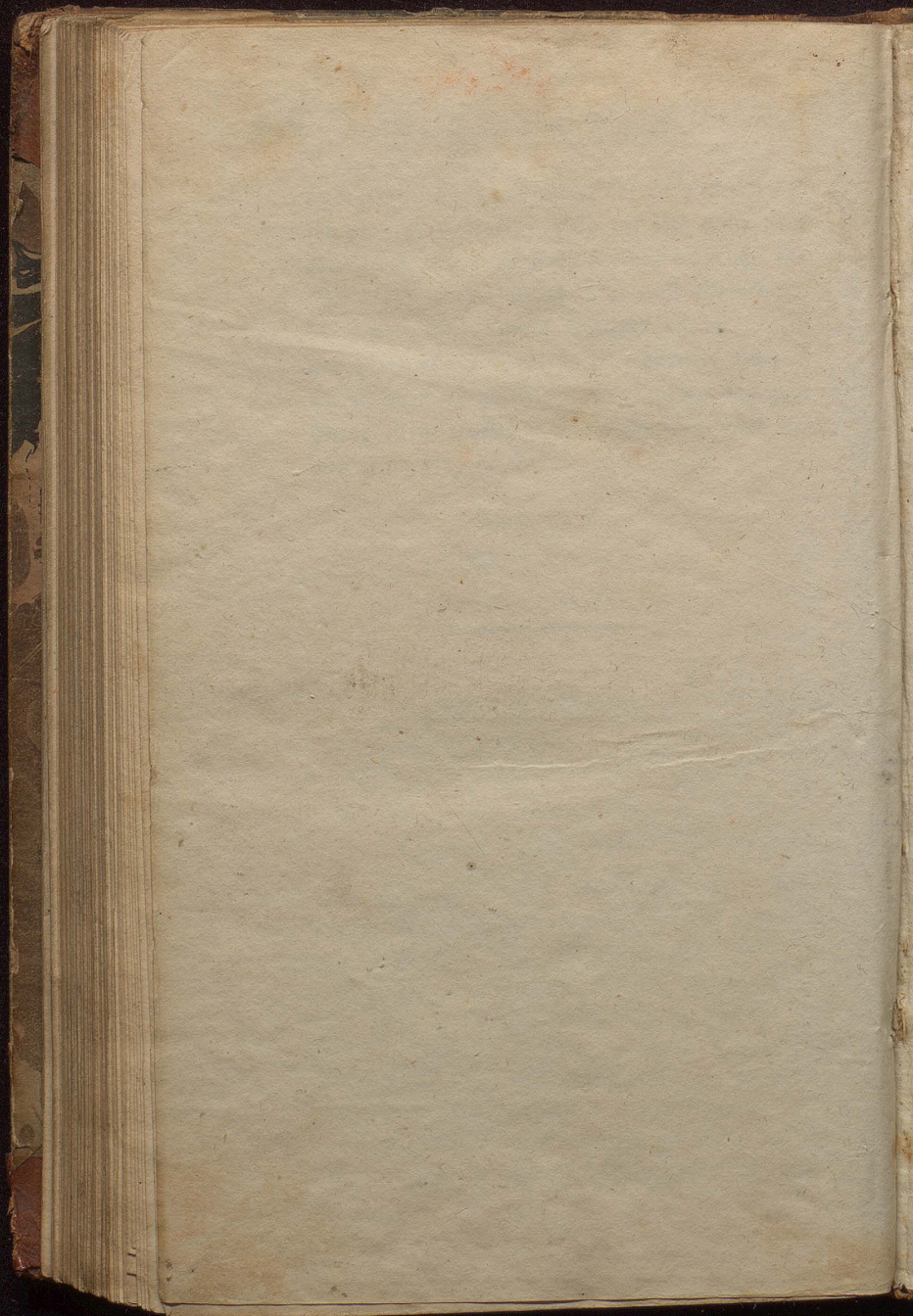
Her gielder det at gjøre Bendingen i Side (*), for end Armen fremskydes saa dybt, at Brystet og Skulderne indpresses i Bekkenet, og førend Moderen for stærk har sammensnøret sig om Barnet. Til den Ende maae Haanden føres op efter den inderste Side af Armen, over Brystet og Underlivet af Barnet, til den længstfraliggende Hofte,

og

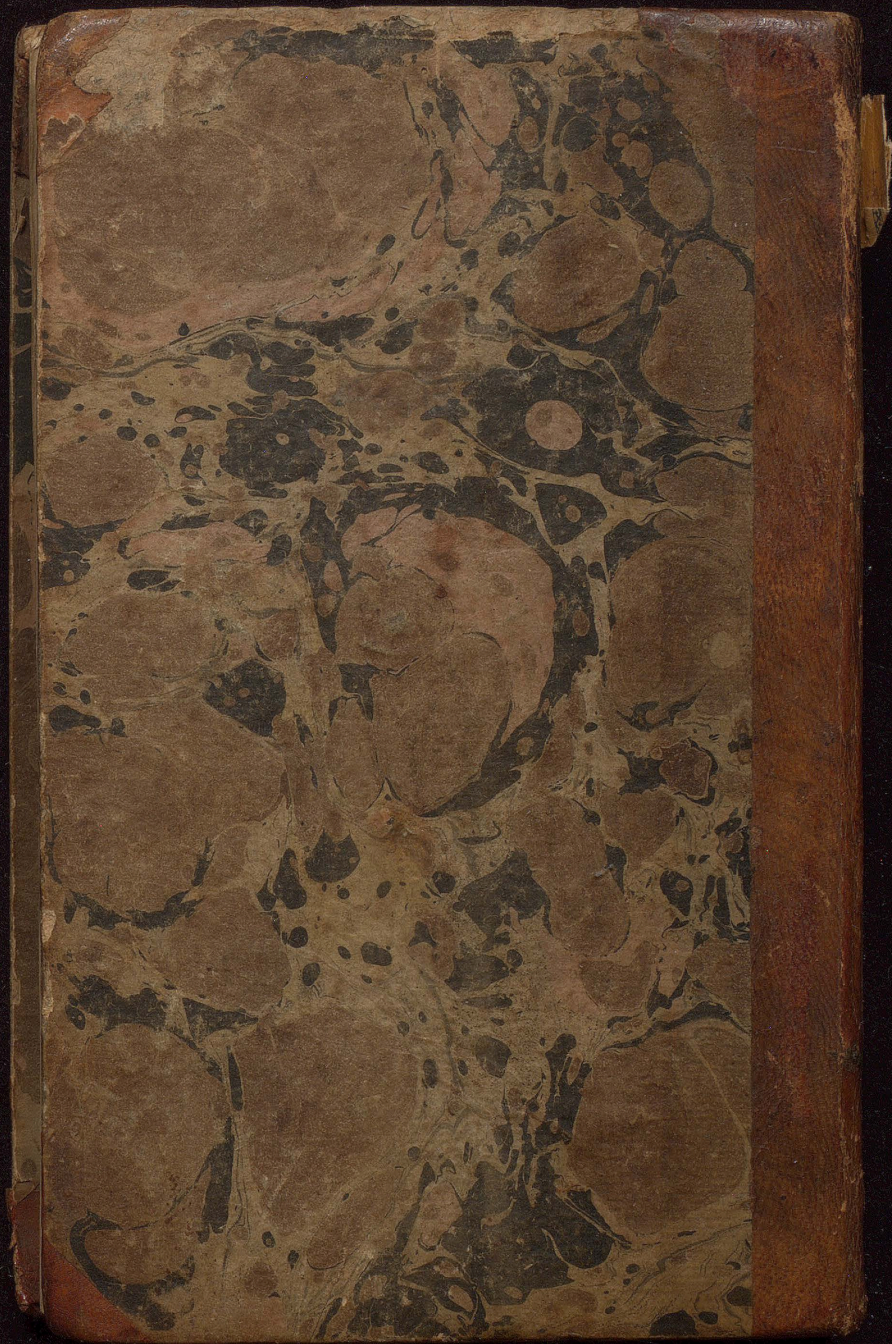
(*) N. Udtog af Fødselsvidsk. s. 215.

og derfra til det længstfraliggende Laar eller Been,
for at bringe samme, ifald det ikke skulle være
mueligt at faae begge Fødderne paa eengang, ned
efter den forreste Klade af Barnet til Modermun-
den; siden efter lægges Slyngen om den, indtil
den anden er nedbragt; derefter opstydes Hovedet
fra Kanden af Bekkenet, at Kroppen kan faae
Plads til at trækkes frem, herved indtrækkes Ar-
men af sig selv, og Bendingen fuldføres.

time

618.2

S

